

**ARŞİV BELGELERİNE GÖRE OSMANLI DEVLETİ'NDE
MUHACİR İSKÂN POLİTİKALARI: DAĞISTANLILAR VE
BALTACI ÇİFTLİĞİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

(Yüksek Lisans Tezi)

Fatih ŞAHİN

Kütahya-2024

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Tarih Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**ARŞİV BELGELERİNE GÖRE OSMANLI DEVLETİ'NDE
MUHACİR İSKÂN POLİTİKALARI: DAĞISTANLILAR VE
BALTACI ÇİFTLİĞİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

Danışman:
Prof. Dr. Bülent CIRIK

Hazırlayan:
Fatih ŞAHİN

Kütahya - 2024

Kabul ve Onay

KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Tarih Anabilim dalında, 202285421038 öğrenci numaralı, Fatih ŞAHİN'in hazırlamış olduğu “*ARŞİV BELGELERİNE GÖRE OSMANLI DEVLETİNDE MUHACİR İSKÂN POLİTİKALARI: DAĞISTANLILAR VE BALTACI ÇİFTLİĞİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA*” başlıklı yüksek lisans tez çalışması ile ilgili tez savunma sınavı jüri tarafından yapılmış ve adayın tezinin OY BİRLİĞİ ile kabul edilmesine karar verilmiştir.

13/08/2024

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Ret
Prof. Dr. Bülent CIRIK (Danışman)		
Prof. Dr. Zafer ATAR		
Dr. Öğr. Üyesi Şakir TURAN		

Onay

Doç. Dr. Eray ACAR

Enstitü Müdürü

Bilimsel Etik Bildirimi

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “*Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı Devleti'nde Muhacir İskân Politikaları: Dağıstanlılar ve Baltacı Çifliği Üzerine Bir Çalışma*” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

13/08/2024

Fatih ŞAHİN

Özgeçmiş

Kütahya İl Göç İdaresi Geri Gönderme Merkezinde görev yapmakta. 2019 yılında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Tarih Bölümünde lisans eğitimine başlayıp 2022 yılında lisans eğitimini tamamlamıştır. Akabinde 2022 yılında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Eğitimine başlamıştır.

ÖZET

ACCORDING TO ARCHIVE DOCUMENTS IN THE OTTOMAN STATE REFUGEE RESETTLEMENT POLICIES: MOUNTAINISTANIS AND A STUDY ON THE BALTACI FARM

ŞAHİN, Fatih

Yüksek Lisans Tezi, Tarih Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bülent CIRIK

Ağustos, 2024, 245 sayfa

Osmanlı Devleti ve daha sonra kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, sosyal ve kültürel altyapısını belirlemek ve ortaya çıkarmak amacıyla bu çalışma; 19. yy. son çeyreği ve 20. yy. başlarında Kafkaslardan gelen Dağıstanlıların, Osmanlı Devleti'ne yapılan göçlerin Yalova ili özelinde günümüzdeki adı Güneyköy, Osmanlı Devleti'nde ise Elmaalan daha sonrada Reşadiye olarak geçen köyün, Şeyh Muhammed Medeni ile Şeyh Şerafeddin öncülüğünde kurulması sürecini incelemektedir.

Bu hususta yapılmaya çalışılan iskân politikası ve genel olarak Baltacı Çiftliği merkezli arazi dağıtımı, bölge coğrafyasının sınırları çerçevesinde göç ve göçmen olgusu kavramı ile civar ahalinin bu duruma bakışı ele alınmaktadır.

1877-1878 (93 Harbi) Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında Dağıstan'dan gelen göçlerin hangi koşullarda, nasıl ve nereye yapıldığı ve iskan durumunun ele alındığı bu çalışmada; Baltacı Çiftliğinin dağıtılmasına yönelik iş ve işlemlerin hangi koşullarda gerçekleştiği ve yaşanan sorunlar ile bu sorunların giderilmesinde nasıl bir yol izlendiği araştırılmıştır. Genel olarak Yalova'ya yapılan göçlerin Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki siyasi ve sosyal çalkantıları ve göçmenlerle yerli halk arasındaki ilişkiler hakkında da önemli bilgiler sunmaktadır.

Bu çalışmamızda; Dağıstanlıların göç hikâyesini ve Anadolu'da yeni bir yuva kurma mücadelelerini anlamlı bir şekilde özetlenmekte bunun yanında da göç nedenleri, göç rotası, yerleşim yerleri, arazi ihtiyaçları, arazi ve erzak dağıtımı, Osmanlı'daki göçmen politikası ile göçlerin, bölgenin sosyal ve kültürel altyapısını nasıl etkilediği ve şekillendirdiği gibi önemli konulara değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Baltacı Çiftliği, Dağıstanlılar, Göç, Güneyköy, Osmanlı

ABSTRACT**FOREIGN REPRESENTATIONS OF THE OTTOMAN EMPIRE IN WORLD
WAR I: STOCKHOLM EMBASSY****ŞAHİN, Fatih****Master Thesis, History of Master Science****Supervisor: Prof. Dr. Bülent CIRIK****August, 2024, 245 pages**

In order to determine and reveal the social and cultural infrastructure of the Ottoman State and the Republic of Turkey that was later established, this study examines the process of the establishment of the village, which is currently called Güneyköy in the Yalova province and Elmaalan in the Ottoman State and later Reşadiye, under the leadership of Şeyh Muhammed Medeni and Şeyh Şerafeddin, by the Dagestanis who came from the Caucasus in the last quarter of the 19th century and the beginning of the 20th century.

In this regard, the settlement policy that was attempted to be implemented and the land distribution centered on Baltacı Farm in general, the concept of migration and immigrant phenomenon within the framework of the borders of the region's geography and the view of the surrounding people on this situation are discussed.

In this study, in which conditions, how and where the migrations from Dagestan took place after the Ottoman-Russian War of 1877-1878 (93 War) and the settlement status are discussed; The conditions under which the work and processes for the dissolution of Baltacı Farm took place, the problems experienced and the path followed to resolve these problems have been investigated. In general, the migrations to Yalova also provide important information about the political and social turmoil in the late Ottoman Empire and the relations between the migrants and the local people. In this study; the migration story of the Dagestanis and their struggle to establish a new home in Anatolia are summarized in a meaningful way, and important issues such as the reasons for migration, migration route, settlements, land needs, land and food distribution, the migration policy in the Ottoman Empire and how the migrations affected and shaped the social and cultural infrastructure of the region are discussed.

Keywords: Baltacı Farm, Dagestanis, Güneyköy, Migration, Ottoman

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Osmanlı Devleti'ndeki göç olgusunun ve Dağıstanlıların yerleşiminin Yalova'daki sosyal ve kültürel altyapıya nasıl katkıda bulunduğunu anlamamıza yardımcı olmaktadır. Ayrıca, Baltacı Çiftliği'nde uygulanan iskân politikası ve arazi dağıtımının bölgeyi nasıl etkilediğini de ortaya koymaktadır. Dağıstanlı göçmenlerin Türkiye'deki uyum sürecine ve Osmanlı Devleti'nin göç politikasına ışık tutmaktadır.

Göç ve iskân politikaları, Osmanlı Devleti'nde uygulanışı açısından önemli bilgiler sunmaktadır. Yapılan göçler, neticesinde Yalova ve Güneyköy'ün tarihi ve kültürel kimliğine katkıda bulunmuş ayrıca Baltacı Çiftliği'nin dağıtılması planlanırken karşılaşılan sorunlar ve çözüm arayışları, 19.yüzyıl son çeyreği ve 20. yüzyıl başlarında Yalova'daki sosyal ve kültürel değişimler de incelenmiştir.

Çalışmamızda genel olarak Osmanlı arşiv belgeleri esas alınmıştır. Ayrıca, bölgedeki sözlü tarih ve etnografik veriler de araştırmaya dâhil edilmiştir.

Güneyköy, bugünkü Yalova ilinin bir köyü olup, Osmanlı Devleti'nin son döneminde Dağıstan'dan gelen göçmenler kurulmuştur. Köyün ilk ismi Almalı ya da Elmaalan olarak geçmekte Sultan Reşat'ın köye gelmesi ve çeşme yaptırmasından (1910) sonra Reşadiye ismini almıştır. 1934'te şimdiki ismi Güneyköy olmuştur. Kurulduğu dönemde köy, Yalova'ya bağlı kalması sebebiyle Bursa merkez sancağına bağlı iken, 1901'de İzmit sancağına bağlanmıştır. Yalova ise 1930 yılında İstanbul'un ilçesi iken 1995'te il olmuştur.

Güneyköy, Şeyh Şamil'in Ruslara teslimi 1859 ardından 1877'de tekrar ayaklanan fakat başarısız olmaları üzerine İslam dinini rahat yaşamak amacıyla Şeyh Muhammed Medeni önderliğinde hilafetin merkezi olan Osmanlı Devleti'ne göçmeleriyle oluşmuştur. (Genellikle Güneyköy bölgesine göçler 93 Harbi sonrası olmuştur). Şeyh Medeni sürgüne Sibiryaya gönderilmiş buradan kaçarak gemi ile Trabzon'a oradan İstanbul'a gelmiştir. Dönemin padişahı Sultan II. Abdülhamit tarafından öncelikle Çiftlikköy ilçesi Sultaniye köyünün bulunduğu alan tahsis edilerek tapusu verilmiş ancak Şeyh Medeni tarafından sivrisinek çokluğunu nedeniyle kabul görmemiştir. Daha sonra Dağıstan'daki köyüne benzediği için şimdiki alana ve o zaman Sugören köyünde yaşayan Ermeniler tarafından elma bahçesi olarak kullanılan alana yerleşmişlerdir. Köyün yerleşimi ve tesisi bizzat Şeyh Muhammed Medeni ve Şeyh Şerafeddin tarafından imar edilmiştir.

Dönemin tasavvuf âlimlerinden Şeyh Ahmed Suguri ve Cemaleddin Gazikumiki'den eğitim alan Şeyh Muhammed Medeni, köyün kurulması ve Dağıstanlıların buraya göç etmesinde önemli rol oynamıştır. Köy Avar kökenli Dağıstanlıların yanı sıra az sayıda Lezgi ve Dargiden oluşur. 1835 yılında Temirhan-şura vilayeti Gunip kazasının Kikuni köyünde dünyaya gelen Şeyh Muhammed Medeni, Nakşibendiliğin yanı sıra Kadirilik, Halvetiliyye, Şazeliye ve Şaraniyye gibi tarikatlerden intisabı bulunmaktadır. Ayrıca dönemin büyük âlimlerinden Şeyh Şerafeddin dayısı daha sonra kayınbabası olan Şeyh Medeni'nin tavsiyesi üzerine Güneyköye gelmesiyle 1.000 öğrencinin ders gördüğü ilim irfan ocağına dönüşmüştür.

Kuruluştaki köy 700 hane olduğu ve 1. Dünya Savaşına 316 kişi ile katıldığı ve bunların sadece 12' sin dönebildiği bazı kaynaklarda geçmektedir. (Ayrıca Balkan savaşlarına katılımın olduğu da geçmektedir). Kurtuluş Savaşında köyü Yunanlılar işgal edince Sakarya ili Geyve ilçesinde yaklaşık 2 sene kalıp tekrar Güneyköye dönmüşlerdir. Bu süre zarfında Milli Mücadeleye katkıları olmuştur.

Nitekim Osmanlı'nın son dönemindeki göçler devletin üzerinde karmaşık ve kalıcı bir etkiye sahip olmuştur. Bu göçler, Anadolu'nun etnik ve kültürel yapısını değiştirmiş, ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmuş ve Milli Mücadele'ye destek sağlamıştır. Aynı zamanda, göçmenlerin yerleştirilmesi bazı bölgelerde sosyal gerginliklere de yol açmıştır. Osmanlı Devleti, göçmenlere toprak ve barınma sağlayarak onları Anadolu'ya yerleştirmeye çalışmıştır. Bu amaçla, özellikle başta Balkanlardan ve Dağıstandan gelen göçmenler için "muhacir köyleri" kurulmuştur. Baltacı Çiftliği de bu bağlamda önemli bir rol oynamış, Dağıstanlı göçmenler başta olmak üzere birçok muhacire toprak tahsisi ve iskân imkânı sunmuştur. Muhacirler, kurtuluş savaşı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda önem rol oynamışlardır.

Bu çalışmada, Dağıstanlıların Anadolu'ya göç süreçleri ve Osmanlı Devleti'nin bu göçmenlere sağladığı yardımlar ele alınmıştır. Dağıstanlı muhacirlerin Güneyköy'e yerleşmeleri sonrası yaşadıkları zorluklar ve Osmanlı arşivlerindeki nüfus kayıtlarına dair bilgiler incelenmiştir. Ayrıca, Baltacı Çiftliği'nin tarihi, bölgedeki önemi, arazinin ihtiyaç sahibi köylülere dağıtımı ve Yalova'nın gelişimine katkıları detaylandırılmıştır. Çalışma, aynı zamanda bölgeye Balkanlardan gelen göçmenlerin yerleşim süreçlerine ve muhacirlere yönelik uygulamalara da değinmiştir. Son olarak çalışmamızda, araştırılan bölgenin çeşitli fotoğraflarında yer almıştır.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
GÖRSELLER LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DAĞİSTANLILARIN ANADOLU'YA GÖÇÜ VE İSKÂNI: OSMANLI DEVLETİ'NİN ROLÜ

1.1. GÖÇ VE GÖÇMEN NEDİR?	4
1.1.1. Günümüzde Göç ve Göçmenlerle İlgili Kurumlar.....	4
1.1.2. Osmanlı Devleti Döneminde Göçmenlerle ilgili Komisyonlar (Kurumlar).....	5
1.2. KAFKASYA.....	8
1.3. DAĞİSTAN	10
1.4. KAFKASYA'DA OSMANLIRLI VE RUSYA REKABETİ: TARİHSEL BİR BAKIŞ	10
1.5. OSMANLI-RUS REKABETİNİN KAFKASYA VE DAĞİSTANLILAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	12
1.5.1. Dağistanlıların Anadolu'ya Göçü	13
1.5.2. Dağistanlıların Osmanlı Devleti'ne İskânı ve Anadolu'daki Etkileri.....	13
1.6. DAĞİSTANLILARIN GÖÇ ETTİKLERİ BÖLGENİN SOSYAL DURUMU	15
1.7. EBU MUHAMMED EL-MEDENİ VE DAĞİSTANLILARA ETKİSİ	18
1.8. ŞEYH ŞERAFEDDİN ZEYNEL ABİDİN VE DAĞİSTANLILARA ETKİSİ.....	20
1.9. OSMANLI KAYNAKLARINDA ŞEYH MUHAMMED MEDENİ VE ŞEYH ŞERAFEDDİN.....	23
1.10. OSMANLI ARŞİV BELGELERİNDE DAĞİSTANLILARIN YAŞADIĞI KÖYÜN İMARI VE İSMİNİN BELİRLENMESİ	24
1.11. DAĞİSTAN MUHACİRLERİNİN İHTİYAÇLARININ KARŞILANMASI	26

1.12. YAPILAN ERZAK YARDIMLARININ TAHSİLİNDE SAĞLANAN KOLAYLIKLAR.....	29
---	-----------

İKİNCİ BÖLÜM

OSMANLI ARŞİVLERİNDE DAĞISTANLI MUHACİRLERİN YAŞADIĞI PROBLEMLER

2.1. DAĞISTANLI MUHACİRLERİN CİVAR KARYE SAKİNLERİ İLE YAŞADIĞI PROBLEMLER	31
2.2. DAĞISTAN MUHACİRLERİNİN YAŞAM ŞARTLARI VE ARAZİ İHTİYAÇLARI	36
2.3. DAĞISTANLI MUHACİRLERE YÖNELİK YASAL VE İDARİ İŞLEMLERİN İNCELENMESİ VE EKSİKLİKLERİN GİDERİLMESİ ÖRNEKLERİ	39
2.4. DAĞISTANLI MUHACİRLERİN BÖLGEYE GÖÇLERİNİN DEVAMI VE ARAZİ SIKINTISI	41
2.5. DAĞISTANLILARIN YAŞADIĞI ZORLUKLAR, TALEPLERİ VE KİMLİK SORUNU	44
2.5.1. Hacı Mehmed ve Ebu Bekir: Kimlik Sorunu ve Kabul Süreci	45
2.5.2. Hacı Ünsi Efendi'nin Osmanlı Tebaası Olma ve Suriye'ye İskân Talepleri.....	45
2.5.3. Elmaalan Sakinlerinin İnşa Ettikleri Hanelere Tecavüz: Abdülhalim'in Yardım Talebi	46
2.5.4. Elmaalanı Mevkiinde Arazi Bulamayan Muhacir: Enes Efendi'nin Suriye Talebi.....	46
2.5.5. Hacı Osman'ın Yetim Çocuklarının Darülaceze'ye Kabul Edilmesi İçin Verdiği Dilekçe.....	47
2.5.6. Pazarköy Esriye Karyesi Ahalisinden Dağıstanlı Maksud Bin Mustafa'nın Darülacezeye Kabul Talebi.....	47
2.5.7. Yangında Eşyalarını Kaybeden Dağıstanlı Mehmed bin Mirza'nın Osmanlı Devletinden Yardım Talebi	48
2.5.8. Dağıstanlı Hacı Mehmet ve Eşinin Osmanlı Tebasına Kabul Talebi	50
2.5.9. Pazarköy Kazasına Bağlı Elmaalan Köyünden Dağıstanlı Bir Ailenin Dört Oğlunun Gece Okuluna Kayıt Talebi.....	50
2.5.10. Elmaalanı Karyesinde Dağıstanlı Bir Kişi Eşiyle Birlikte Katledilmesi Üzerine Tahkikat	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BALTACI ÇİFTLİĞİ VE MUHACİR İSKÂNİ: BİR VAKA ÇALIŞMASI

3.1. REŞADİYE KARYESİ NÜFUS DEFTERİ.....	53
3.2. NÜFUS DEFTERLERİNDEKİ EKSİKLİKLERİN TAMAMLANMASI	72

3.3. ÇİFTLİK ARAZİSİ HUDUTLARININ DETAYLI OLARAK BELİRLENMESİ.....	76
3.4. BALTACI ÇİFTLİĞİ TAPU KADASTRO SÜRECİ VE ÖNEMİ.....	111
3.5. BALTACI ÇİFTLİĞİ ARAZİSİ DAĞITIMI VE HARİTASI HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	112
3.6. BALTACI ÇİFTLİĞİ İÇİN KURULAN HEYET VE HAZIRLADIKLARI RAPOR	117
3.7. BALTACI ÇİFTLİĞİNİN MUHACİRLERE İSKÂN KONUSUNDAKİ ÖNEMİ.....	122
3.8. BALTACI ÇİFTLİĞİ'NİN TARİHÇESİ: HAZİNE-İ HASSA'YA DAHİL OLMADAN ÖNCE GENEL BİLGİLER	123
3.8.1. Baltacı Çiftliği'nin Mülkiyet Tarihi: Theodore Baltazzi'den Hazine-i Hassa'ya Geçiş Süreci	123
3.8.2. Baltacı Çiftliği'nin Hazine-i Hassa'ya Dahil Olması 1884 Tahriri	124
3.9. ÇİFTLİĞİN DAĞISTANLILARA VE CİVAR KÖYLÜLERE TAHSİSİ, EŞİT BEDEL İLE SATIŞI.....	127
3.10. BALTACI ÇİFTLİĞİ'NDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	132
3.10.1. Yalova'nın Samanlı köyünde bulunan ve Baltacı Çiftliğine İlhak Edilen Altı Tarlanın Mülkiyeti ve Tasarrufu.....	132
3.10.2. Baltacı Çiftliğinin Dağıtılması Kararı Üzerine Çiftlikte Bulunan Sebze Bahçesinin Satışı Hakkında Bir Bahçıvanın Şikâyet Dilekçesi	137
3.10.3. Samanlı Köyü'nün Tarihi Sınırları ve Baltacı Çiftliği'nin Tecavüzüne Karşı Mücadelesi.....	138
3.10.4. Yerli Halkın İtirazı ve Arazi Dağıtımına Dahil Edilmeleri	141
3.10.5. Dağıstanlılara Arazi Dağıtılmasına Karşı İtirazlar ve Yaşanan Süreçler...	146
3.10.6. Baltacı Çiftliği'ndeki Arazi Dağıtımına Karşı Yapılan Engellemeler	151
3.10.7. Baltacı Çiftliği Arazilerinin Dağıtımında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	152
3.10.8. Baltacı Çiftliğinde Yaşayan Çiftçilerin Nüfus Sayısının Belirlenmesi ve Bu Hususta Yaşanan Bazı Aksaklıklar.....	154
3.11. OSMANLI DEVLETİ'NDE 19. YY. VE 20. YY.' DA YALOVA'NIN DURUMU	155
3.12. YALOVA KASABASININ KALKINMASINA YÖNELİK BALTACI ÇİFTLİĞİ ÖZELİNDE ÇALIŞMALAR.....	160
3.13. YALOVA KASABASINDAKİ İHTİYAÇ SAHİBİ ÇİFTÇİLERE KURA ÇEKİLEREK ARAZİ DAĞITILMASI	161

3.14. BALKANLARDAN BÖLGEYE GELEN MUHACİRLERİN İSKÂN TALEPLERİ.....	168
3.15. BALTACI ÇİFTLİĞİNE GÖÇLERİN DEVAM ETMESİ VE YER SIKINTISI	169
3.16. BALKAN SAVAŞLARI, ANADOLU'YA GÖÇ VE MUHACİR DEFTERLERİ.....	173
3.17. BALTACI ÇİFTLİĞİNİN BALKAN MUHACİRLERİNE DAĞITILMASI VE RESMİ İŞLEMLERİ	175
3.18. RÖPORTAJLAR.....	181
SONUÇ.....	195
EKLER.....	197
KAYNAKÇA.....	215
DİZİN.....	228

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM__00912_00028_027_002.....	53
Tablo 3.2: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM__00912_00028_027_003.....	56
Tablo 3.3: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM__00912_00028_027_004.....	57
Tablo 3.4: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM__00912_00028_027_005.....	62
Tablo 3.5: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM__00912_00028_027_006.....	63
Tablo 3.6: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM__00912_00028_027_007.....	65
Tablo 3.7: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM__00912_00028_027_009.....	68
Tablo 3.8: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM__00912_00028_027_010.....	71
Tablo 3.9: Nüfus Kayıt Defter Envanteri ML_EEM_0912_028_027_011.....	73
Tablo 3.10: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları	78
Tablo 3.11: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 3.....	81
Tablo 3.12: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 4.....	88
Tablo 3.13: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 5.....	89
Tablo 3.14: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 6.....	91
Tablo 3.15: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 7.....	96
Tablo 3.16: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 8.....	97
Tablo 3.17: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 9....	100
Tablo 3.18: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 10..	104
Tablo 3.19: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 11..	107
Tablo 3.20: Arazisi Dağıtılan Yerlerin İsimleri Ve Nüfus Sayıları.....	116
Tablo 3.21: Baltacı Çiftliği Arazi Bilgileri.....	136
Tablo 3.22: Çiftçilere Dağıtılan Arazi Listesi ML_EEM__00912_00028_012_001 ...	144

Tablo 3.23: Yalova bölgesinde Yunanlılar tarafından yakılan köylerin nüfusu ve katledilen halkın sayıları	158
Tablo 3.24: Yalova Baltacı Çiftliğinin’de Kura Çekilerek Dağıtılan Yerler ML_EEM__00912_00028_028_003	162
Tablo 3.25: Yalova Baltacı Çiftliğinin’de Kura Çekilerek Dağıtılan Yerler ML_EEM__00912_00028_028_004	163
Tablo 3.26: Yalova Baltacı Çiftliğinin’de Kura Çekilerek Dağıtılan Yerler ML_EEM__00912_00028_028_005	165
Tablo 3.27: Çiftçilerin Sahip Olduğu ve Halihazırda Kullandığı Arazilerin Harita Numaraları.....	167
Tablo 3.28: Muhacirlerin İsimleri Ve Tahsis Edilen Arazinin Miktarı DH_İ_UM_00048_00005_005_005	177

GÖRSELLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Görsel 1.1: Döneme Ait Bölgeyi Gösteren Harita	8
Görsel 1.2: Günümüzde Bölgeyi Gösteren Harita	10
Görsel 1.3: Kırmızı İşaretli Alan, Dağıstanlıların Yerleştiği Elmaalan Bölgesini Gösteren Harita	15
Görsel 1.4: İbrahim Hacı Güngör.....	17
Görsel 1.5: Muhammed El Medeni Hazretleri	20
Görsel 1.6: Şeyh Şerafeddin Hazretleri.....	22
Görsel 1.7: Şeyh Muhammed Medeni Hz. ve Şeyh Şerafeddin Hz.	23
Görsel 1.8: Kırmızı İşaretli Alan Reşadiye Köyünü Gösteren Harita	26
Görsel 2.1: Döneme Ait Bölgeyi Gösteren Harita	34
Görsel 3.1: Baltacı Çiftliği Haritası.....	114
Görsel 3.2: Baltacı Çiftliği Haritası.....	114
Görsel 3.3: Baltacı Çiftliği Haritalarının Birleştirilmiş Görüntüsü.....	120
Görsel 3.4: Baltacı Çiftliğini Gösteren Kroki	121
Görsel 3.5: Baltacı Çiftlik-i Hümayun İdaresi Anteti	126
Görsel 3.6: Yunanlıların Yalova'da Yaktığı Yerleşim Yerleri	159
Görsel 3.7: Zeynep Özdemir	181
Görsel 3.8: Fotoğraf, Güneyköy Köy Konağında Bulunmaktadır	183
Görsel 3.9: Fransız Bir Ressam Tablonun Kopyasını Zeynep Özdemir'e Vermiştir. Resimde Ortada Bayrak Tutan Dedesi Bahadır Şah Hona.	185
Görsel 3.10: Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin Evi (Dış Cephesi)	187
Görsel 3.11: Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin Evinin İç Fotoğrafı	187
Görsel 3.12: Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin Evinde Bulunan Tarikat Silsilesi.....	188
Görsel 3.13: Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin Evinin Bahçesi	190
Görsel 3.14: Bahattin Bingöl (Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin Torunu)	190
Görsel 3.15: İdris Atik.....	192
Görsel 3.16: Mehmet Emin Baysal (Güneyköy Muhtarı).....	193
Görsel 3.17: Tez Çalışmaları Kapsamında İncelenen Bölgeyi Gösteren Haritalar (Gidilen Ve Araştırılan Bölge Kırmızı Hat İçinde Gösterilmiştir.).....	194
Görsel 3.18: Yalova İli Merkez Haritası.....	194

TEZ METNİ

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, büyük bir göç dalgasına yol açmıştır. Bu göç dalgasında en önemli paya sahip olan gruplardan biri de Kafkasya'dan gelen Dağıstanlı göçmenlerdir. Bu çalışmada, Dağıstanlıların Anadolu'ya göç sürecini, Güneyköy'e yerleşimlerini ve Baltacı Çiftliği'nin göçmenlere dağıtımıyla bağlantılı gelişmeleri inceleyeceğim.

Kafkasya'da yaşanan siyasi ve sosyo-ekonomik baskılar, Dağıstanlıların Osmanlı topraklarına göç etmesinin temel nedenidir. 19. yüzyıl sonlarında, Rusya'nın bölgedeki hâkimiyeti artarken, Dağıstanlılar dini ve kültürel özgürlüklerini korumak için göç etmeyi tercih etmişlerdir. Göçmenler, Osmanlı Devleti'nin teşvikleri ve göç imkânları sayesinde, genellikle Karadeniz üzerinden Anadolu'ya ve özellikle de Yalova ili Güneyköy'e yerleşmişlerdir. Osmanlı Devleti, göçmenlere toprak tahsisi, barınma ve gıda gibi yardımlar sağlayarak yerleşmelerine yardımcı olmuştur.

Göç, Dağıstanlılar için birçok zorluğu da beraberinde getirmiştir. Yeni bir topluma uyum sağlamada yaşadıkları dil ve kültür bariyeri, geçim sıkıntısı, hastalıklar ve güvenlik sorunları gibi birçok problemle mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Ayrıca Osmanlı arşivlerindeki nüfus defterlerinde yer alan bilgilere göre, göçmenlerin toprak tahsisinde ve mülkiyet hakları konusunda da bazı sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir.

Osmanlı Devleti, göçmenlerin barınma ve geçim ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli çözümler üretmiştir. Bu çözümlerin en önemlisi olan Baltacı Çiftliği'nin göçmenlere ve civar köylülere dağıtılmasıdır. Bu dağıtım ile göçmenlerin toprak sahibi olmalarını ve tarımsal faaliyetlerde bulunmalarını sağlayarak, bölgenin kalkınmasına katkıda bulunulması planlanmıştır. Osmanlı arşivlerinde yer alan tapu kayıtları ile Baltacı Çiftliği'nin dağıtımı ve göçmenlere tahsis edilen toprak miktarı ve türleri gösterilmeye çalışılmıştır.

Dağıstanlıların Anadolu'ya göçü, Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti için önemli bir tarihi olaydır. Bu göç, demografik ve kültürel değişimlere yol açarak, bölgenin sosyo-ekonomik yapısını da etkilemiştir. Baltacı Çiftliği'nin göçmenlere dağıtılma planları ise bu değişimin önemli bir göstergesidir. Dağıstanlıların göçleri ve iskanları, akabindeki gelişmeler, Yalova'nın gelişimi ve büyüme olanağı sağlamış, daha sonraları ise il olma yolunu açmıştır.

Dağıstanlıların Yalova'ya göçleri ve Güneyköy'e yerleştirilmeleri sırasında arazi ihtiyaçları nedeniyle Osmanlı Devleti'nden toprak talep etmeleri üzerine, Baltacı Çiftliği'nin bir kısmının onlara verilmesi planlanmış; ancak çevre köylerin itirazı nedeniyle, çiftliğin başta Yalova kasabası olmak üzere diğer komşu yerleşim yerlerine eşit şekilde dağıtılmasına karar verilmiştir. Ancak Dağıstanlı muhacirler çiftlik arazisinden pek pay alamamış genel olarak başta Yalova kasabası olmak üzere civar köylerdeki çiftçilere yaramıştır. Baltacı Çiftliği'nin geri kalan kısımları ise daha sonra Balkan göçleriyle bölgeye gelen muhacirlere tahsis edilmiştir.

Bu çalışmada, Dağıstanlıların göç süreci ve Baltacı Çiftliği'nin paylaşımına odaklanarak, bu tarihi olayların çeşitli yönlerini açıklığa kavuşturmak amaçlanmıştır

BİRİNCİ BÖLÜM
DAĞİSTANLILARIN ANADOLU'YA GÖÇÜ VE İSKÂNI: OSMANLI
DEVLETİ'NİN ROLÜ

1.1. GÖÇ VE GÖÇMEN NEDİR?

Göç: Bir bireyin veya bir grubun, daha iyi yaşam koşulları bulmak, iklim, açlık, savaş ve zulümden kaçmak, aile birleşimi gibi nedenlerle ikamet ettiği yerden başka bir yere kalıcı veya geçici olarak taşınmasıdır. Göç, insanlık tarihi boyunca var olan ve birçok farklı şekilde gerçekleşen bir olgudur.

Göçmen: Göç eden ve yeni bir yerde ikamet etmeye başlayan kişiye göçmen denir. Göçmenler, farklı etnik kökenlerden, dinlerden ve kültürlerden olabilirler. Yeni bir ülkeye göç etmek, göçmenler için birçok zorluk yaratabilir. Dil bariyeri, kültürel farklılıklar, ayrımcılık ve ırkçılık gibi sorunlarla karşılaşabilirler.

Göç Türleri: Zorunlu göç, savaş, zulüm, doğal afetler gibi durumlardan dolayı gerçekleşen göçtür. Gönüllü göç, daha iyi yaşam koşulları bulmak, eğitim almak, iş bulmak gibi nedenlerle gerçekleşen göçtür. Dairesel göç, belirli bir süre için göç edilen ve daha sonra geri dönülen göçtür. Geçici göç, belirli bir süre için göç edilen ve göç süresi sonunda geri dönülmesi gereken göçtür. Kalıcı göç ise yeni bir yerde kalıcı olarak yerleşmek için yapılan göçtür.

Göç sebeplerinin başında gelen ekonomik nedenler, yoksulluk, işsizlik, gelir eşitsizliği gibi nedenler göçün en yaygın sebeplerindedir. Siyasi nedenlerde savaş, siyasi zulüm, insan hakları ihlalleri gibi nedenler göçü tetikleyebilir. Sosyal nedenler, aile birleşimi, eğitim, sağlık hizmetlerine erişim gibi nedenler göç sebebi olabilir. Çevresel nedenler, doğal afetler, iklim değişikliği gibi faktörler insanları göçe zorlayabilir.

Göçmen alan ülkelerde nüfus artışı, işgücü piyasasında değişiklikler, kültürel çeşitlilik ve sosyal gerilimler gibi sonuçlar ortaya çıkabilir. Göç veren ülkelerde beyin göçü, nüfus azalması, ailelerin parçalanması gibi sonuçlar ortaya çıkabilir.

1.1.1. Günümüzde Göç ve Göçmenlerle İlgili Kurumlar

- Uluslararası Göç Örgütü (IOM): Göçmenlerin korunması ve desteklenmesi için çalışan bir BM kuruluşudur.
- Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR): Mültecilerin korunması ve desteklenmesi için çalışan bir BM kuruluşudur.
- Göç İdaresi Başkanlığı: Göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak,

yabancıların Türkiye'ye giriş ve Türkiye'de kalışları, Türkiye'den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere faaliyetlerini sürdüren devlet kurumudur.¹

1.1.2. Osmanlı Devleti Döneminde Göçmenlerle ilgili Komisyonlar (Kurumlar)

- İdare-i Umumiye-i Muhacirin Komisyonu
- Umum Muhacirin Komisyonu
- Muhacirin Komisyon-u Alisi Muhacirin-i İslamiye Komisyonu
- İane-i Muhacirin Encümeni(Muhacirine Muavenet Cemiyeti)
- Milletarası Yardım Komitesi
- Semaye-i Şefkat-i Osmaniye (Turkish Compassionate Fund)

19. yüzyılda Osmanlı Devleti'ne büyük göç dalgaları yaşanmıştır. Bu göçleri yönetmek ve göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli kurumlar kurulmuştur. 1859 yılına kadar göçmenlere Şehremaneti aracılığıyla hizmet verilmekteydi. Fakat Kafkasya'dan başlayan yoğun göç dalgası karşısında Şehremaneti bu yükü kaldıramaz hale geldi ve Şehremaneti'nin göçmen işlerini yürütecek kaynak ve personel eksikliği nedeniyle 5 Ocak 1860 tarihinde bu sorunu çözmek için ilk göçmen komisyonu kuruldu. Komisyonun kurulması için padişaha bir tezkere gönderilmiş ve bu tezkerede şu taleplerde bulunulmuştur; Komisyonun her gün toplanabilmesi için her tarafa ve bilhassa denize yakın bulunması dolayısıyla Hamidiye Vakıf Dairesi'nin tahsis edilmesi; Bu talep ile komisyonun çalışma alanının geniş olması ve deniz yoluyla gelen göçmenlere de kolayca ulaşabilmesi için gerekli olan fiziki altyapıyı sağlamayı amaçlanmaktadır. Padişah bu talepleri uygun görmüş ve 5 Ocak 1860 tarihinde bir muhacir komisyonunun kurulmasına karar vermiştir.² Bab-ı Ali'den komisyona yeterli sayıda memur tahsis edilmesi; Bu talep, komisyonun işlerini etkin bir şekilde yürütebilmesi için gerekli olan insan kaynağını sağlamayı amaçlamaktadır.

Başkanı Trabzon Valisi Hafız Paşa, üyeleri ise ticaret muavini Remzi Efendi, Darüşşuray-ı Asker'i azasından Refik Bey, ulemadan İsmail ve Hacı Pir Efendi olarak kurulmuştur. Komisyonun görevleri göçmenlerin misafir edilmesi, iskân yerlerinin

¹ <https://www.icisleri.gov.tr/goc-idaresi-baskanligi-hizmet>

² Süleyman Erkan, Kırım ve Kafkasya Göçleri, Kafkasya ve Orta Asya Ülkeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Genel Yayın No. 182 - Rekt. Yayın No. 2 Uyg. Araş. Merk. No. 1996/1 Trabzon, s.97.

tespit ve sevk edilmesi, ihtiyaçlarının karşılanması ve yakacak temini.³ Önemi ise Yakın Çağ tarihimizin ilk göçmen komisyonu olması ve 1876'ya kadar göçmenleri başarıyla yerleştirerek haklı bir ün kazanacaktır. Vilayetlerde Muhacir Komisyonu'nun şubeleri açıldı⁴ ancak 1875 yılında Komisyon Başkanı Muammer Paşa'nın ölümü ve mali tasarruf gerekçesiyle komisyon lağvedildi. Göçmenlerle ilgili işler Zaptiye Nezareti'ne bağlı bir daireye devredildi. “Göçmenlere ilişkin işleri görmek üzere bir müdür başkanlığında beş üye, bir katip, bir muhasebe katibi, bir nüfus kayıt memuru, bir evrak müdürü, üç tercüman, bir sevk memuru, bir kapıcı ve bir odacı kadrosundan oluşan bir daire kurularak Zaptiye Nezareti'ne bağlandı.” (10 Mart 1875/2 Safer 1292)⁵

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra Balkanlar ve Kafkasya'dan yoğun göçler tekrar başladı. Bu nedenle 1860'ta kurulan tek komisyon yerine birden fazla göçmen komisyonu oluşturuldu.

- **İdare-i Umumiyye-i Muhacirin Komisyonu (1877-1878):** Doksan Üç Harbi'nden sonra kitlesel boyutta yeni bir göçle karşılaşılınca Göçlerin artması ile Muhacirin Komisyonu bağımsız bir kurum haline getirildi.⁶
- **Umum Muhacirin Komisyonu:** Göçmenlerin ihtiyaçlarının karşılanması için Sultan II. Abdülhamid başkanlığında kurulan bu komisyon, göçmenlerle ilgili tüm çalışmaları koordine etmiştir. Umumiyye-i Muhacirin Komisyonu dışında kurulmuşsa da çok geçmeden 1878'de lağvedildi.⁷
- **İskân-ı Muhacirin Memurluğu:** Göçmenlerin iskan edildiği yerlerde kurulan bu kurum, onların barınma ve geçim ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olmuştur.⁸
- **İane-i Muhacirin Encümeni (Muhacirine Muavenet Cemiyeti):** Komisyonun vazifesi muhacirlerin iaşeleri ile ilgilenip yardım toplamaktı.⁹

³ Mehmet Demirtaş, “Kırım Savaşı ve 93 Harbi Sürecinde Osmanlı Memleketine Gelen Göçmenlerin Sevk ve İskânları”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sayı: 41, Erzurum, 2009, s. 217.

⁴ Erdal Taşbaş, *Osmanlı Topraklarına Yapılan Göçler ve Muhacirin-i İslamiye Komisyonu*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya, 2011, s. 132.

⁵ Faruk Kocacık, “XIX. Yüzyılda Göçmen Köylerine İlişkin Bazı Yapı Planları”, *İ.Ü.E.F. Tarih Dergisi*, S.32, İst. 1979, s. 415-417.

⁶ <https://islamansiklopedisi.org.tr/muhacir--osmanli>

⁷ Ilgın Barut, “Osmanlı Dönemi'nde Gerçekleşen Göçlerin Kurumsallaşma ve Göç Politikaları Üzerindeki Etkileri “ *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18, s.170

⁸ Cemile Şahin, “Çerkes Göçleri ve Çerkeslerin Anadolu'da Yurt Edinme Arayışları: Sakarya-Maksudiye Köyü Örneği”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, cilt: 5, sayı: 8, 2016, s. 2795

⁹ Ufuk Erdem, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Muhacir Komisyonları ve Faaliyetleri (1860-1923)*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, IV/A-2-2. 4.Dizi-Sayı:17, Ankara, 2018, s.227

- **Muhacirin Komisyon-ı Âlisi ((27 Kasım 1897):** II. Abdülhamid başkanlığında kurulan bu komisyon, göçmenlerle ilgili tüm çalışmalarını denetlemiştir.¹⁰ 1890'da komisyon dağıtıldı fakat Yunan Savaşı nedeniyle Anadolu'ya yeni bir göç dalgası söz konusu olunca komisyon yeniden bir kuruldu ve 1908 yılına kadar faaliyetlerini sürdürdü.¹¹
- **Milletlerarası Muhacirlere Yardım Komitesi:** Bu komite, Avusturya-Macaristan konsolosu başkanlığında kurulmuştur.¹²
- **Sermâye-i Şefkat-i Osmaniye (Turkish Compassionate Fund):** İngiliz bir baron tarafından kurulmuştur. Kuruluşun amacı, göçmenlere maddi yardım sağlamaktır.¹³
- **Aşâir ve Muhâcirîn Müdüriyet-i Umûmisi (1914):** Balkan Savaşları sırasında kurulan bu kurum, göçmenlerin işleriyle ilgilenmiştir.¹⁴

Bu kurumların görevleri göçmenlerin kayıt ve tescilini yapmak, iskân yerlerini belirlemek, tıbbi ve sosyal yardımda bulunmak, eğitim ve iş imkânları sağlamak, göçmenlerin barınma ve iâşe ihtiyaçlarını karşılamak ve göçmenlerin iskân edildiği yerlerde tarım ve hayvancılık faaliyetleri teşvik etmek olmuştur. Göçmenlerle ilgili kurumların önemi ise şunlardır; Göçmenlerin, Osmanlı toplumuna uyum sağlamasına yardımcı olmuştur. Göçmenlerin, ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmuştur. Osmanlı Devleti'nde göçmenlerle ilgili kurumlar ve komisyonlar, göç dalgalarını yönetmede önemli rol oynamışlar, göçmenlerin ihtiyaçlarının karşılanmasında ve Osmanlı toplumuna uyum sağlamalarına ayrıca yeni bir hayat kurmalarına yardımcı olmuşlardır.

¹⁰ Taşbaş, *a.g.t.*, s. 133.

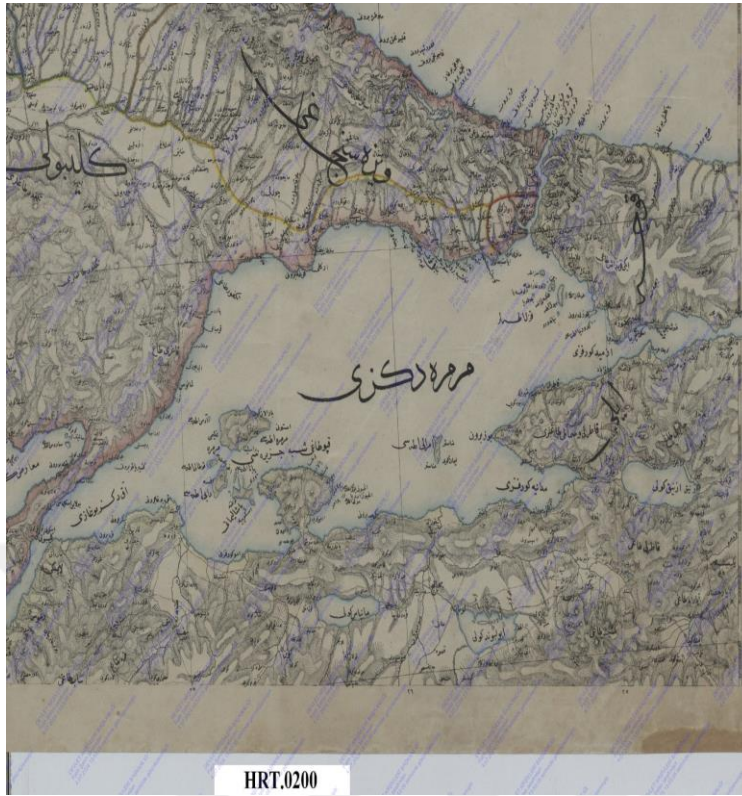
¹¹ Nedim İpek, *İmparatorluktan Ulus Devlete Göçler*, Serander Trabzon 2006, s. 142.

¹² Edit; Prof.Dr. Nedim İpek, Dr.Öğr.Üyesi Mehmet Taşdemir, *Osmanlı'da İskan ve Göç*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2982 Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1936, Eskişehir, 2019, s.144.

¹³ Nedim İpek, *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri*, 1877-1890 (C. 73). Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1994 s.74-78

¹⁴ Ahmet Halaçoğlu, *Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri (1912-1913)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1994, s. 106.

Görsel 1.1: Döneme Ait Bölgeyi Gösteren Harita¹⁵

1.2. KAFKASYA

Kafkasya, Avrupa ve Asya kıtaları arasında yer alan, doğal güzellikleri, zengin tarihi ve kültürü ile öne çıkan dağlık bir bölgedir. Büyük Kafkas Dağları tarafından ikiye ayrılan bölge, kuzeyde Rusya'ya, güneyde ise Türkiye, İran ve Azerbaycan'a komşudur. Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan gibi devletlere, Abhazya, Güney Osetya, Dağıstan, Çeçenistan, İnguşya, Kuzey Osetya, Kabardey-Balkarya, Karaçay-Çerkesya, Adige Cumhuriyeti ve Stavropol Krayı gibi farklı siyasi birimlere ev sahipliği yapmaktadır. Karadeniz ve Hazar Denizi arasında uzanan Kafkasya, coğrafi konumu ve tarihi geçmişi ile birçok farklı kültürü barındıran bir bölgedir. Kafkasya, Avrupa ve Asya kıtaları arasında yer alan bir bölgedir. Karadeniz ve Hazar Denizi ile çevrilidir. Büyük Kafkas Dağları, bölgenin kuzeyinde uzanır ve Avrupa ile Asya'yı ayırır.

Kafkasya, tarih boyunca birçok medeniyetin ve imparatorluğun hâkimiyeti altına girmiştir. Persler, Romalılar, Araplar, Moğollar, Osmanlılar ve Ruslar gibi büyük güçler bu bölgede iz bırakmıştır. Bu durum, Kafkasya'nın kültürel ve etnik açıdan oldukça çeşitli

¹⁵ HRT.0200

bir bölge olmasına ve farklı dillerin, dinlerin ve geleneklerin bir arada yaşamasına katkıda bulunmuştur.

18. ve 19.yüzyılda Kafkasya'da Rus İmparatorluğu ile Osmanlı İmparatorluğu arasında savaşlar yaşanmıştır. Bu savaşlar sonucunda Ruslar, Kafkasya'nın büyük kısmını ele geçirmiştir.19. yüzyılda Rusların kontrolüne giren Kafkasya, 20. yüzyılda bağımsızlığını kazanmıştır. Kafkasya, birçok farklı etnik gruba ve kültüre ev sahipliği yapmaktadır. Gürcüler, Azeriler, Ermeniler, Çeçenler, İnguşlar, Svanlar, Abazalar, Osetler ve Dağıstanlılar (Avar, Lezgi, Dargin, Lak, Tabarasan, Rutul, Agul ve Tsahur) bölgede yaşayan başlıca halklardır. Her halkın kendine özgü dili, dini, gelenekleri ve mutfağı vardır. Karadeniz'in kuzeydoğusunda ve Hazar Denizi'nin batısında uzanan bu bölge, karmaşık bir tarihe, eşsiz bir coğrafyaya ve zengin bir kültüre sahiptir.

Kafkasya, çeşitli dillerin, dinlerin ve geleneklerin yaşandığı bir bölge olup, konuşulan diller arasında Türkçe, Azerice, Gürcüce, Ermenice, Abhazca, Çeçence ve Lezgicenin yanı sıra başka diller de yer alır. Kafkasya'da İslam, Hristiyanlık ve Yahudilik gibi farklı dinler de yaygındır. Bölgenin kültürü, geleneksel müzik, dans, el sanatları ve mutfağı gibi zengin unsurları içerir.

Kafkasya, Büyük Kafkas Dağları ile karakterize edilen dağlık bir bölgedir. Elbrus Dağı (5.642 metre) bölgenin en yüksek dağıdır. Kafkasya'da ayrıca ormanlar, çayırlar, bozkırlar ve volkanlar da bulunur. Bölgenin önemli nehirleri arasında Kura, Aras, Terek ve Kuban yer alır.¹⁶

Kafkasya, stratejik konumu ve doğal kaynakları bakımından önemli bir yere sahiptir. Avrupa ve Asya arasında bir köprü görevi görür ve petrol, doğal gaz ve diğer madenler açısından zengindir. Ayrıca biyolojik çeşitliliği ve doğal güzelliği ile de dikkat çeken bir bölgedir.

Kafkasya, Osmanlı Devleti ve Rusya için stratejik açıdan büyük önem taşıyan bir bölgedir.¹⁷ Bölge, Avrupa ve Asya arasında bir köprü görevi görür ve Karadeniz'e erişim imkânı sunar. Bu durum, Kafkasya'yı ticaret ve askeri açıdan önemli bir bölge haline getirmiştir.

¹⁶ Davut Dursun, "KAFKASYA", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/kafkasya#1> (15.08.2024).

¹⁷ Bedri Habıçoğlu, *Kafkasyadan Anadoluya Göçler*, Nart Yayıncılık, İstanbul 1993, s. 63–68.

1.3. DAĞISTAN

Dağistan, Kafkas Dağları'nın eteklerinde bulunan ve çeşitli etnik grupların bir arada yaşadığı bir bölgedir. Coğrafi olarak dağlık ve sıcak bir iklimi vardır. 30'dan fazla etnik gruba ev sahipliği yapar. En büyüğü Avarlardır. Diğer önemli gruplar Darginlar, Lekler, Lezgiler, Kumuklar, Nogaylar, Tabasaranlar ve Çeçenlerdir. Nüfusun büyük çoğunluğu Sünni Müslümandır. Tarih boyunca göç yolları üzerinde yer almış ve farklı kültürlerin etkisi görülmektedir. Zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Nakşibendî tarikatı önemli bir etkiye sahiptir. Halk ilme önem vermektedir. Dağlar, vadiler, kanyonlar ve Hazar Denizi kıyı şeridi gibi doğal güzelliklere sahiptir ayrıca bölgede birçok cami ve medrese bulunmaktadır.¹⁸

Görsel 1.2: Günümüzde Bölgeyi Gösteren Harita¹⁹

1.4. KAFKASYA'DA OSMANLIRLI VE RUSYA REKABETİ: TARİHSEL BİR BAKIŞ

Kafkasya bölgesinin jeopolitik konumu, doğal kaynakları ve kültürel zenginliği nedeniyle Osmanlı ve Rusya için yüzyıllar boyunca çekişme konusu olmuştur. 19. yüzyıl

¹⁸ Ziya Musa Buniyatav, "Dağistan", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/dagistan> (26.04.2024).

¹⁹ www.lazuri.com, 22.07.2024.

öncesinde başlayan bu rekabet²⁰, her iki devlet için de önemli siyasi ve ekonomik sonuçlar doğurmuştur.

Asya ve Anadolu toprakları üzerinde önemli geçiş yollarına haiz olan ve tarihi öneme sahip bölgenin rekabete yönelik temel faktörler şunlardır:

Rekabetin Kökenleri

- Kafkasya, Avrupa ve Asya arasında bir köprü görevi görmektedir. Bu durum, bölgeyi ticari ve askeri açıdan önemli bir konuma getirmiştir.
- Kafkasya, maden ve orman gibi zengin doğal kaynaklara sahiptir. Bu kaynaklar, her iki imparatorluk için de cazip birer hedef olmuştur.
- Kafkasya, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuzey sınırını oluşturmaktadır. Bu nedenle bölgenin kontrolü, imparatorluğun güvenliği açısından kritik önem taşımaktadır.
- Kafkasya'da Türk ve Rus kültürünün etkisi önemli ölçüde hissedilmektedir. Bu durum, her iki imparatorluğun bölgedeki nüfuzu üzerinde hakimiyet kurma arzusunu körüklemiştir.
- Osmanlı ve Rusya arasındaki rekabet, 16. yüzyıla kadar uzanmaktadır. 16. yüzyılda Rus Çarlığı, güneye doğru genişleme politikası başlatmış ve bu durum Osmanlı İmparatorluğu ile çatışmalara yol açmıştır. 18. yüzyılda ise rekabet daha da yoğunlaşmış ve iki imparatorluk arasında birçok savaş yaşanmıştır.

Osmanlı Açısından Kafkasya

- Kafkasya, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuzey sınırını oluşturmuştur. Bölgedeki hâkimiyet, imparatorluğun güvenliği ve bütünlüğü için hayati önem taşıyordu.
- Kafkasya, Osmanlı'yı İran ve Orta Asya'ya bağlayan önemli ticari yollara ev sahipliği yapıyordu. Bölgedeki kontrol, ticari refahın ve kalkınmanın anahtarı olarak görülüyordu.
- Kafkasya'da Türk dili ve kültürü yüzyıllar boyunca hâkim olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu, bölgedeki Türk nüfusunu korumak ve etkisini sürdürmek için çaba göstermiştir. Bölgede yaşayan Türk halkları arasında Azeriler, Kumuklar, Lezgiler, Avarlar ve Karaçaylar yer alır.

²⁰ Abdullah Temizkan, "Rusya ve Osmanlı Devleti'nin Kafkas-Ötesinde Nüfuz Mücadelesi", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, C. VI, S.2, İzmir 2006, s. 447-462.

Rusya Açısından Kafkasya

- Kafkasya, Rusya'nın güney batıya açılım planlarının merkezinde yer alıyordu. Bölgeyi ele geçirmek, Rusya'nın Karadeniz'e ve Akdeniz'e erişimini sağlayacaktı. Kafkasya'nın fethi, Rusya'nın sıcak denizlere erişimini sağlayarak imparatorluğun küresel gücünü artıracaktı. Ayrıca Rusya'nın güney sınırını oluşturarak imparatorluğun stratejik derinliğini artıracaktı.

Rekabetin Sonuçları

- **Uzun Süren Savaşlar:** 19. yüzyılda Osmanlı ve Rusya arasında Kafkasya için birçok savaş yapılmıştır. Bu savaşlar her iki taraf için de büyük kayıplara yol açmıştır.
- **Osmanlı'nın Gerilemesi:** Osmanlı İmparatorluğu, Kafkasya'daki savaşlarda yenilgiler alarak bölgedeki hâkimiyetini kaybetmiştir. Bu durum, imparatorluğun genel gerilemesine katkıda bulunmuştur.
- **Rusya'nın Güçlenmesi:** Rusya, Kafkasya'yı ele geçirerek gücünü ve etkisini önemli ölçüde artırmıştır. Bölge, Rusya'nın Avrupa ve Asya'daki hakimiyeti için önemli bir üs haline gelmiştir.

1.5. OSMANLI-RUS REKABETİNİN KAFKASYA VE DAĞISTANLILAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Osmanlı-Rus rekabeti, Kafkasya'da ve Dağıstanlılar üzerinde derin ve kalıcı bir etki bırakmıştır. Bu rekabetin sonuçları şunlardır:

- **Kafkasya'nın Bölünmesi:** En önemli sonuçlarından biri, Kafkasya'nın iki imparatorluk arasında bölünmesidir. 19. yüzyılın sonlarında Kafkasya'nın büyük bir kısmı Rusya'nın kontrolüne geçmiştir.
- **Dağıstanlıların Göçü:** Rekabetin ve ardından Rus hakimiyetinin artmasının sonucunda birçok Dağıstanlı, Osmanlı topraklarına göç etmek zorunda kalmıştır. Bu göçler, Anadolu'daki etnik ve demografik yapıyı önemli ölçüde etkilemiştir.
- **Kültürel ve Dini Değişimler:** Rus hakimiyeti altında Dağıstan'da kültürel ve dini değişimler yaşanmıştır. Ruslaştırma politikaları uygulanmış ve İslam kültürü üzerinde baskılar artmıştır.

- **Mücadele ve Direniş:** Dağıstanlılar, Rus hegemonyasına karşı uzun yıllar boyunca mücadele etmişlerdir. Bu mücadeleler, çeşitli direniş hareketleri ve ayaklanmalar şeklinde kendini göstermiştir.

1.5.1. Dağıstanlıların Anadolu'ya Göçü

Rus hakimiyeti ve zulmünden kaçan Dağıstanlılar, 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında Anadolu'ya büyük bir göç dalgası başlatmışlardır. Bu göç dalgasının başlıca nedenleri şunlardır:

- **Dini Baskılar:** Rusların İslam kültürü üzerindeki baskıları, birçok Dağıstanlıyı göç etmeye itmiştir.
- **Politik Baskılar:** Rusların siyasi baskıları ve Dağıstanlıların özgürlüklerini kısıtlamaları da göçün önemli bir nedeni olmuştur.
- **Ekonomik Zorluklar:** Rus hakimiyeti altında Dağıstan'da ekonomik koşullar zorlaşmış ve birçok Dağıstanlı geçim sıkıntısı çekmeye başlamıştır.

1.5.2. Dağıstanlıların Osmanlı Devleti'ne İskânı ve Anadolu'daki Etkileri

Dağıstanlıların, Osmanlı Devleti tarafından Anadolu'ya ve Ortadoğu'ya göç ettirilmesi tarihi bir gerçektir. Bu göç, 19. Yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başlarında Rusya İmparatorluğu'nun Dağıstan'ı ele geçirmesi ve bölgedeki Müslüman halklara yönelik baskılarının artması sonucu yaşanmıştır. Doksan üç Harbi sonrası gelen muhacirlerin iskânı önemli bir konudur ve yeni köylerin kuruluş şekli de dikkate değerdir. Bu dönemde, muhacirlerin yerleştirilmesi ve iskan edilmesi için çeşitli yöntemler kullanılmıştır:

Bir kısmı, muhacirlerin eski yerleşim birimlerine iskan edilmesiyle yeni köylerin oluşması şeklinde gerçekleşmiştir. Bu durumda muhacirler, mevcut köylerde boşalan veya kullanılmayan arazilere yerleştirilmiş ve böylelikle var olan köylerin büyümesi veya yeniden canlanması sağlanmıştır. Diğer bir yöntem ise muhacirlerin iskan edildiği yeni köylerin kurulmasıdır. Bu durumda, boş araziler üzerine muhacirler için yeni köyler inşa edilmiş ve yerleşim birimleri oluşturulmuştur. Bu yeni köyler genellikle daha küçük yerleşim birimleriyle başlamış ve zaman içinde büyümüş ve gelişmiştir.²¹

²¹ Ferhat Berber, "19. Yüzyılda Kafkasya'dan Anadolu'ya Yapılan Göçler". *Karadeniz Araştırmaları*, C. 31, S. 31, 2011, s.37.

Her iki yöntem de muhacirlerin yerleştirilmesi ve toplumun bütünleşmesi için önemli olmuştur. Hem mevcut köylerin yeniden canlanması hem de yeni köylerin kurulması, muhacirlerin topluma uyum sağlamalarına ve yeni bir yaşam kurmalarına yardımcı olmuştur. Bu süreç, Türkiye'nin demografik ve sosyal yapısını önemli ölçüde etkilemiş ve günümüzde bile bu köylerin kültürel ve tarihi mirası devam etmektedir.

Osmanlı Devleti, Dağıstanlı göçmenleri Kars, Muş, Tokat, Kayseri, İstanbul, İzmir, Yalova ve Bursa gibi çeşitli şehirlere yerleştirmiştir. Bu şehirlerde, Dağıstanlılar yeni bir hayat kurmuş ve Osmanlı toplumu ile bütünleşmiştir. Daha sonra bazı Dağıstanlılar, Osmanlı İmparatorluğu'nun diğer bölgelerine de göç etmiş ve bu durumda, Suriye, Irak, Ürdün, Mısır ve Hicaz'daki diğer topluluklar da etkileşim halinde olmuşlardır. 20.yüzyılın 20'li ve 30'lu yıllarında, bugünkü Türkiye'de 50'den fazla yerleşim yerinde Avarlar, Dargiler, Laklar, Kumuklar, Nogaylar ve Lezgiler gibi çeşitli Dağıstan halkları temsil eden gruplar yaşamaktaydı. Bu gruplar, Türk kültürüne ve toplumuna önemli katkılar sağlamışlardır.²²

Dağıstanlı göçmenler, Anadolu'da önemli bir etnik ve kültürel unsur haline gelmişlerdir. Özellikle Bursa, Kocaeli, Yalova ve Kahramanmaraş gibi illerde yoğun olarak göçen Dağıstanlılar, ticaret, zanaat ve tarım gibi alanlarda katkı sağladıkları gibi yeni yerleştikleri bölgelerde Türk kültürüne de kendi gelenek ve göreneklerini katmışlardır. Ayrıca Anadolu'nun bölünmez birer parçası haline gelmişlerdir. Kurtuluş ve Milli Mücadele dönemlerinde vatan savunmasında ön saflarda yer almışlardır. Yalova Güneyköy ve Kahramanmaraş Kireçköy gibi köyler, Dağıstanlıların Anadolu'da bıraktıkları izlerin en güzel örnekleridir.

²² Zarima Hajilova, *Avarların Türkiye'ye Göçü ve Sosyal Kültürel Hayatları Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Yalova Güneyköy Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2019, s.52.

Görsel 1.3: Kırmızı İşaretli Alan, Dağıstanlıların Yerleştiği Elmaalan Bölgesini Gösteren Harita²³

1.6. DAĞISTANLILARIN GÖÇ ETTİKLERİ BÖLGENİN SOSYAL DURUMU

Dağıstanlılar, 19. yüzyılın sonlarında, Kafkasya'daki siyasi ve ekonomik çalkantılar nedeniyle Anadolu'ya aşama aşama göç etmeye başladıklarında ilk olarak İstanbul-Çiftlikköy'e yerleşmişlerdir. Sivrisinek istilası nedeniyle Sultaniye'ye, ova olması sebebiyle Armutköy'e ve son olarak Dağıstan'daki Hafakan Dağı'na benzediği için Elmaalan mevkiine göç etmişlerdir.²⁴ Elmaalan mevki, o dönemde Sugören köyünde yaşayan Ermeniler tarafından elma bahçesi olarak kullanılmaktaydı.²⁵ Dağıstanlılar, bu bölgeye yerleştikten sonra tarım ve hayvancılıkla uğraşmaya başlamışlardır. Göçler genellikle kara ve deniz yoluyla yapılmıştır.²⁶ 1878 ve 1892 yıllarında yapılan arazilerin tespiti ile boş arazilere göçmenlerin yerleştirilmesi planlanmıştır. Bu tespitler sonucunda toplamda 10.425.881 dönüm arazi göçmenler için ayrılmıştır²⁷. Bu sayede hem boş araziler değerlendirilmiş hem de göçmenlere yeni bir yuva sağlanmıştır. Fakat İstanbul

²³ HRT.0200

²⁴ Cihan Yalvar, "1877-1924 Yılları Arasında Balkanlar'dan ve Kafkasya'dan Yalova'ya Yapılan Göçler", Geçmişten Günümüze Yalova, Ed. Ahmet Taşağıl, İstanbul, 2019, s. 75-106.

²⁵ Muhsin Önal, "19. Yüzyılda Yalova ve Sugören (Çengiler) 'de Protestan Misyonerlik Faaliyetleri", Yalova Araştırmaları Kongresi, 2021, s.16-31.

²⁶ Süleyman Erkan, *Kırım ve Kafkasya Göçleri (1878-1908)*, KATÜ Kafkasya ve Orta Asya Araştırmaları Merkezi, Trabzon, 1996, s.77.

²⁷ Nedim İpek, *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri (1877-1890)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1991, s.236-239.

ve Rumeli'ye uzak olmasından dolayı Bağdat, Halep, Musul, Van ve Basra vilayetlerindeki araziler iskana elverişli bulunmamıştır.²⁸

Hristiyan nüfusun yoğun olduğu bölgelerde kaymakam yardımcılarının Hristiyanlardan seçilmesi zorunluluğu nedeniyle bu bölgelere göçmen yerleştirilmesi tercih edilmiştir. Marmara Bölgesi'nde 120'den fazla Çerkes köyünün kurulması da bunun bir örneğini teşkil etmektedir. 1878-1907 yılları arasında gelen göçmenlerin Çerkes olmadığı bilinmektedir. Dağıstanlıların göç ettiği Elmaalan mevkii'nin bağlı olduğu Pazarköy, o dönemde Bursa'ya bağlı bir kazaydı. Dâhiliye Nezareti'nden bir müfettişin hazırladığı rapora göre, Pazarköy'de nüfusun üçte ikisi Ermeniler oluşturmakta ve 7 köyde yaşamaktayken, Türkler ise nüfusun üçte birini oluşturmakta ve 25 köyde dağınık bir şekilde yaşamaktaydı.

Ermeni köyleri birbirine yakın, kasaba büyüklüğünde ve eşkıyalık yapmaya elverişli dağ ve tepelerde yer almakta, birbirine 15-20 dakika mesafedeydi. Ermenilerin azgın ve asi bir tavırla gasp, cinayet, kaymakamı taşlama ve jandarmayı öldürme gibi birçok suça karıştığı da raporda yer almaktadır. Ermenilerin sosyal imkanlarının Türklerden daha iyi olduğu, zamanla nüfusu azalan Türk köylerini Ermenilerin ele geçirdiği ve Türk köylerine saldırılar düzenlediği de raporda belirtilmiştir. Ayrıca raporda, Ermenilerin entrikaları, Türklerin ekonomik ve kültürel açıdan zayıf durumu, Müslüman memurların cehaleti ve ilgisizliği gibi birçok sorun dile getirilmiş.²⁹ Tehcir kararıyla Yalova'daki Ermeni çeteler Samanlı Dağları ve Katırlı (Esenköy) hattında Müslüman köyleri basmıştır.³⁰ Ermeniler ve Rumlar 1. Dünya Savaşı'ndan sonra bu bölgelerde birleşmişlerdir.³¹ Kurtuluş Savaşı'nda ise Güneyköyü Yunanlılar tarafından işgal edilince Dağıstanlılar ve civar köydeki ahali geçici olarak kısa süreliğine göç etmek zorunda kalarak³² Sakarya'nın Geyve ilçesinde yaklaşık 2 yıl ikametleri sonrası yine eski köylerine dönmüşlerdir. Dağıstanlı vatandaşların bölgede Milli Mücadele'ye önemli ölçüde katkıları olmuştur.³³

²⁸ İpek, a.g.e., s,77

²⁹ Ferudun Ata, "I. Dünya Savaşından Önce Kuzeybatı Anadolu'daki Ermenilerin Sosyo-Ekonomik ve Siyasî Faaliyetlerine Dair Bir Rapor", Selçuk Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 11, 2004, s.103-114.

³⁰Hacer Karabağ, *Milli Mücadele'de Yalova*, Gaye Kitabevi, 2021, s.18.

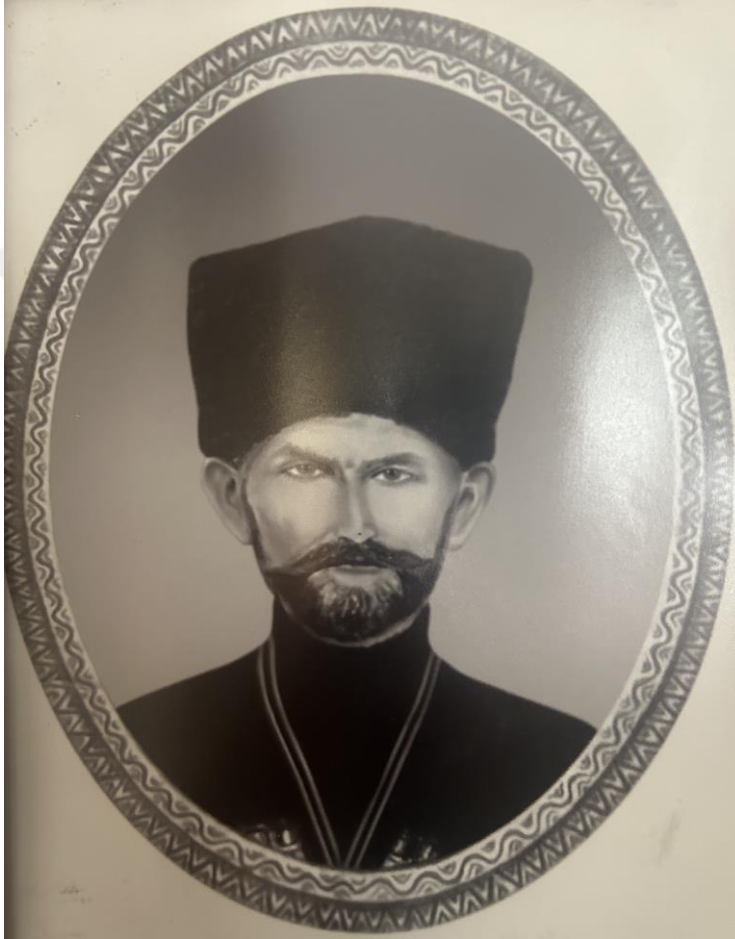
³¹ Recep Çelik, "*Milli Mücadele Dönemi Yalova ve Çevresinde Göçler*", *Tarih Dergisi*, S: 20., İstanbul, 2010, s.152.

³² Ahmet Akyol, *Anılar ve Belgelerle Kurtuluş Savaşı'nda Yalova*, Yalova Kitabevi, Yalova, 1998, s. 58.

³³ Küçük, a.g.t., s.18.

Karatalı Bahadır Oğlu İbrahim Hacı'nın günlüğü, Dağıstan Avarlarının Yalova'ya göçü ve Güneyköy'ün (Elmaalan, Reşadiye) kuruluşuna dair önemli bir tarihi kaynaktır. Günlükte, İbrahim Hacı'nın 23 Kasım 1896'da Dağıstan'dan gelen göçmenlerin kurduğu köye (Güneyköy) yaptığı ziyareti ve burada gözlemlediklerini anlattığı bölüme yer verilmektedir.³⁴

Görsel 1.4: İbrahim Hacı Güngör³⁵

Güneyköy'ün kuruluşuna ilişkin bilgiler ve Kurtuluş Savaşı sırasında köylülerin yaşadığı zorluklar hakkında bilgiler ediniyoruz. Günlükte yer alan bilgilere dayanarak Güneyköy'ün ve Güneyköylülerin kısa tarihini şu şekilde özetleyebiliriz:

- Köyün Kuruluşu: 1896 yılında, Dağıstan'dan göç eden Avarlar tarafından kurulmuştur. Köyün ilk adı "Almalı" idi. Daha sonra "Reşadiye" olarak değiştirilmiş ve son olarak "Güneyköy" ismini almıştır.

³⁴ Gökhan Menteş, "Orda Bir Köy Var Güney'de: Bir Dağıstan Göçmen Köyünün Kuruluş Öyküsü", *Yalova Ticaret Odası Dergisi*, 2011, S. 6, s.57-65.

³⁵ *Açıklama: Fotoğraf, adı geçenin kızı olan ve Güneyköy'de ikamet eden Zeynep Özdemir'in arşivinden alınmıştır.

- Göçmenlerin Kökenleri: Günlükte Dağıstan'ın Avar, Tsedeh, Akuş, Karatalı, Ğarçulu, Kişan, Rugani, Ğergeki ve Ziraru gibi bölgelerinden gelen göçmenlerin köye yerleştiği belirtilmektedir.
- Dil ve Kültür: Farklı bölgelerden gelen göçmenlerin ortak dili Avarca olmuştur. Her ne kadar kendi aralarında farklı aksanlar konuşsalar da, Avarca ortak bir dil olarak kabul görmüştür. Köyde yaşayanlar, Dağıstan'ın zengin kültürünü de beraberlerinde getirmişlerdir.
- Kurtuluş Savaşı: Günlükte Kurtuluş Savaşı sırasında Güneyköylülerin yaşadığı zorluklardan da bahsedilir. Köylüler, savaşın getirdiği sıkıntılara rağmen vatanlarına olan bağlılıklarını korumuşlardır.³⁶

Karatalı Bahadır Oğlu İbrahim Hacı'nın günlüğü, Güneyköy'ün tarihi ve kültürü hakkında bilgi edinmek için önemli bir kaynak olmasının yanı sıra, 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başındaki Dağıstan Avarlarının göç deneyimi ve Osmanlı topraklarında yaşadıkları uyum süreci hakkında da değerli bilgiler sunmaktadır.³⁷

1.7. EBU MUHAMMED EL-MEDENÎ VE DAĞISTANLILARA ETKİSİ

Ebu Muhammed el-Medeni bin Osman Dağıstanî, Milâdî 1830 yılında Dağıstan'ın Temirhan-şura vilâyeti Gunib kazasının Kikuni köyünde doğdu. Miladi 1896 yılında Türkiye'ye göç etti ve 1913 senesinde vefat etti. Henüz gençliğinde zalim Ruslarla mücadeleye atılmış, inancını ve özgürlüğünü korumak için canını ortaya koymuştu.³⁸

Şeyh Şamil'in kabilesinden olup gençliğinde Ruslara karşı mücadele etmiş, bu mücadele neticesinde Sibiry'a sürgün edilmesine rağmen idamdan kaçarak Türkiye'ye hicret eden Medenî Hazretleri, yüksek dirayet ve cesaretiyle Rusların çekindiği biri haline gelmişti. Kahramanlığına örnek teşkil eden Medenî Hazretleri, yüksek ahlakı, karakteri ve İslam dinine olan bağlılığıyla tüm Dağıstan Müslüman halkı tarafından bilinir ve sevilirdi.

Tasavvuf yolunda da aynı azim ve kararlılıkla ilerledi. Kadiriyye tarikatına intisap ederek manevi bir yolculuğa başladı. Ebu Muhammed Medenî Hazretleri, irşadla görevlendirildiğinde Kadiriyye, Şazelîyye, Şaranîyye, Halvetiyye ve Nakşbendiyye

³⁶ Menteş, a.g.d, s.65

³⁷ Menteş, a.g.d., s.65

³⁸ Cihan Yalvar, *Sözlü Tarih Çerçevesinde Bir Yerel Tarih Çalışması: Yalova Güneyköy Örneği*, Yalova Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı, s. 253-269.

olmak üzere beş tarikattan ders verme yetkisine sahipti ve ilmiyle, irfanıyla birçok müride rehberlik etti. Fakat ömrünün son yıllarında sadece Nakşbendiye tarikatından ders vermeyi tercih etmiştir.

Medenî Hazretleri, Sibiry'a'dan Türkiye'ye kaçma planları yapmıştır. Bu kaçış sırasında Ruslara ait bir istasyonda, Plevne mücahidi Gazi Osman Paşa ile karşılaşmış ve elini sıkarak, "Gazan mübarek olsun. İstanbul'da buluşacağız" diyerek gelecek buluşmalarını müjdelemiştir.³⁹

Sibiry'a'da iken Hızır (A.S.) tarafından kendisine gösterilen yeri aramış ve Yalova-Orhangazi arasında şimdiki Güney köyünün bulunduğu yeri tespit etmiştir. Yalova'ya yerleşmesi ise yeni bir başlangıç ile Güney köyünü kurarak muhacirlerin umut ışığı olmuş ve çorak toprakları berekete dönüştürerek sadece maddi değil, manevi açıdan da bu topraklara bereket katmıştır.

Ebu Muhammed el-Medeni, uzun boylu ve heybetli bir görünüme sahipti. Uzun boylu, bedeni cüsseli, gözleri kahverengi, beyaz tenli olup sesi gür ve güzel idi. Yaşadığı her anı örneklik teşkil ettirerek "Ya Veledi" isimli eseriyle de ilmi mirasını gelecek nesillere aktardı.⁴⁰ Kendisi tasavvuf yolunda bir rehber, vatan sevdalısı bir kahraman ve Yalova'nın manevi mimarıydı ve kalbi sevgi ve merhametle doluydu. Yalnızca tasavvufla sınırlı kalmadı, vatanına ve milletine de hizmet etmiştir.

³⁹ https://www.academia.edu/33130293/YALOVA_EVL%C4%B0YALARI_pdf, 14.04.2024

⁴⁰ https://www.academia.edu/33130293/YALOVA_EVL%C4%B0YALARI_pdf, 14.04.2024

Görsel 1.5: Muhammed El Medeni Hazretleri

1.8. ŞEYH ŞERAFEDDİN ZEYNEL ABİDİN VE DAĞISTANLILARA ETKİSİ

Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin Hazretleri, 19. yüzyılın sonlarında yaşamış önemli bir İslam alimi ve tasavvuf büyüğüdür. H. 1292/M. 1876 yılında Dağıstan'ın Timurhanşuro vilayeti Ganip kazasının Kikuni köyünde doğmuştur. Şeyh Şerafeddin, orta boylu, buğday tenli ve mavi gözlü biriydi. Sakalı önceleri siyahken, son zamanlarda beyazlamıştı.⁴¹ Babası Abdurrâşid Efendi, validesi Emine Sara Hatun'dur. "Ebu'l-Fukara" olarak da anılan Şerafeddin Zeynel Âbidin, Dağıstan'da Nakşibendî tarikatının önderi Ebu Ahmed es-Suğuri'nin sohbetlerine katılarak tasavvuf eğitimini almıştır.⁴² Böylece Şerafeddin Zeynel Abidin Hazretleri, ilim yolculuğuna kendi köyündeki âlimlerden aldığı temel eğitim ile başladı. Hunzuk Kasabası'nın Ğotsa Köyü'nde medrese eğitimine devam ederek, üstün zekâsıyla diğer öğrenciler arasında öne çıktı. Daha sonra Hargabi

⁴¹ Kabbani, A. M. (T.Y.). *Futuhatu'l-Hakkâniyye Fi Menâgibi Eclâi's-Silsileti'z-Zehbiyyeti'l- Âliyye, Yutlibe'l-Kitâbe Alâ'l-Ergâmi't-Tâliye*, C. 1-2. 1995, s. 335- 344.

⁴² Cafer Barlas, *Bilinmeyen Yönleriyle Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin*, Dağıstan Yay., İstanbul, 2014, s.63.

Kasabası'nda Tunzi'den Mirzabeg isimli alimden dersler aldı. Ancak en önemli öğretmeni annesinin kardeşi Muhammed Medenî Hazretleri oldu. Genç yaşta Türkiye'ye göç eden Şerafeddin Zeynel Abidin, Yalova'nın Güney köyünde yerleşmiş ve tasavvufî eğitimini burada tamamlamıştır. Eğitimini, Türkiye'ye daha önce hicret etmiş olan Şeyh Muhammed Medeni'nin manevi terbiyesi altında altı ay süren manevi eğitim sonrasında irşad vazifesini üstlenmiştir.⁴³

Bu dönemde, Osmanlı topraklarında birçok müridi olduğu ve hatta TBMM'de okunan konuşmalarda adının geçtiği bilinmektedir. Şeyh Şerafeddin'in manevi derecesini gösteren önemli bir vakıa, "Şeyh Servet" adıyla bilinen İslâm alimi ve TBMM birinci dönem Bursa milletvekili Servet Akdağ ile aralarında geçmiştir. Servet Efendi, Mevlâna Celaleddin-i Rumi'nin ruhaniyetinden feyz almış, tasavvuf yolunda ilerlemiştir. Ancak bir gece rüyasında Mevlâna Celaleddin-i Rumi'nin kendisinin mürşidi olmadığını, Bursa'da Dağıstan muhacirlerinin kurduğu Reşadiye köyünde yaşayan Dağıstanlı Şeyh Şerafeddin tarafından irşad olunacağını görmüştür. Servet Efendi, ne Reşadiye köyünü ne de orada böyle bir kimsenin bulunduğunu bilmiyordu. Buna rağmen rüyasının etkisinde kalarak araştırmaya başladı ve rüyasında gördüğü her şeyin doğru olduğunu gördü. Bu olaydan sonra Şeyh Şerafeddin'e intisap ederek tasavvuf yolunda ilerlemeye devam etti.⁴⁴ Bu olay, Şeyh Şerafeddin'in manevi derecesinin ve irşad kabiliyetinin ne kadar yüksek olduğunu göstermektedir.⁴⁵

Şeyh Şerafeddin, Osmanlı Sarayı'nın İslami konularda danıştığı önemli şahsiyetlerden biri olmuştur. Köydeki medresede bin kadar talebenin eğitimi, Osmanlı Sultanı'nın vakfettiği gelirlerle sağlanmıştır.⁴⁶ Ancak Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaşanan siyasi ve toplumsal çalkantılar, onun hayatını da etkilemiştir. Hilafetin kaldırılmasının ardından Şerafeddin Zeynel Abidin, Ankara'ya karşı tutum sergilemiş ve İstiklâl Mahkemesi'ne gönderilmiştir. Tarikatların kapatılmasıyla da Ürdün'e gitmiş sonrasında Türkiye'ye geri dönerek çeşitli zorluklarla karşılaşmış ve Eskişehir hapisanesine Bediüzzaman Said Nursi ile birlikte gönderilmiştir.⁴⁷

⁴³ Hasan Burkay, *Hız Muhammed (S.A.V.)'in Varisleri*, Semih Ofset Matbaa, Ankara 1994. s.250-251.

⁴⁴ Hayati Bice, *II. Uluslararası Hacı Bayram-ı Veli Sempozyumu Bildiriler Kitabı 2*. Şeyh Şerafeddin Dağıstanî ve TBMM'nin Manevî Tasdiki. Ankara Kalem Neşriyat, 2017, s. 378.

⁴⁵ Sema Sağlık, "Tasavvufta İnsan ve Toplum İnşasına Sosyolojik Bir Bakış: Şeyh Şerafeddin Dağıstanî Hazretleri" *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi (15)*, 2023, s.83-104.

⁴⁶ Bice, a.g.e., s. 377.

⁴⁷ *Küçük, Kurtuluş Savaşında Bektaşiler*, s.226; Barlas, a.g.e., s.92.

Şerafeddin Zeynel Abidin tasavvuf geleneğinin yaşatılmasında ve İslami değerlerin korunmasında önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca, onun yaşamı ve tutumu, İslam'ın barışçıl ve hoşgörülü mesajını temsil etmiş ve insanlar arasında uyum ve anlayışın sağlanmasına katkıda bulunmuştur. Şeyh Şerafeddin, Şeyh Muhammed'ül-Medenî'den beş tarikat (Kadiriye, Şazeliyye, Şaraniyye, Halvetiyye ve Nakşibendiye) üzere icazet alıp geliştirdiği terbiye metodunu öğrencilere manevi gelişim ve tasavvufi prensipleri kısa ve öz şekilde aktarması amacıyla Hâlidîyye-i Hakkâniyye içinde halen uygulanmaktadır.⁴⁸

Görsel 1.6: Şeyh Şerafeddin Hazretleri

Şerafeddin Zeynel Abidin Hazretleri, İslam dünyasının önemli bir şahsiyeti olarak tanınmakta ve hayatı boyunca gösterdiği özveri, İslami değerlere olan bağlılığı ve toplumsal sorumluluğu, onun etkisini ve mirasını günümüze kadar taşımaktadır. Onun yaşamı ve öğretileri, hala birçok insanın ilham kaynağı olmaya devam etmektedir.⁴⁹

⁴⁸ Bice, a.g.e., s. 373.

⁴⁹ Bice, a.g.e., s. 373.

1.9. OSMANLI KAYNAKLARINDA ŞEYH MUHAMMED MEDENİ VE ŞEYH ŞERAFEDDİN

Rusya'nın zulmünden kurtulup İslam toplumunun gelişimine hizmet etmek amacıyla İslam Halifeliğine, Hilafet merkezi olan Osmanlı Devleti'ne sığınan mücahit şehidi Şeyh Şamil'in kabilesinden gelen Şeyh Şerafeddin Efendi'nin liderliğindeki yetmiş hane, Pazarköyün Reşadiye mevkiine yerleştirilmişti. Bu köy, Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin rehberliği ve teşvikleriyle, halkın maddi ve manevi katkıları sayesinde, medeniyet eserlerini canlandırarak, mermerden üç mescit ve otuz odalı bir medrese ile Rüşdü Mektepleri'nin kurulması, çeşme ve şadırvanların inşası gibi faydalı eserler ortaya koymuş ve hızla gelişmiştir. Bu eserler sayesinde köy kısa sürede yedi yüz haneye ulaşan bir kasaba haline gelmiştir.

Görsel 1.7: Şeyh Muhammed Medeni Hz. ve Şeyh Şerafeddin Hz.⁵⁰

Ancak, başlangıçta tahsis edilen arazide yeterli yer olmadığından Meşrutiyet döneminde, Hazine-i Hassa'dan devralınan Baltacı Çiftliği'nin köy sakinlerine tahsis edilmesi talebi doğmuştur. Bu talep, köy sakinlerine nüfus başına yeterli arazi miktarının tahsis edilmesi için özel bir heyetin gönderilmesiyle sonuçlanmıştır. Ancak daha sonra dikkate alındığında köydeki Şeyh Şerafeddin Efendi, sadece dini hassasiyetleri ve gösterdiği liderlikle değil aynı zamanda toplumdaki ahlaki üstünlükleri ve bilimsel

⁵⁰ Açıklama: Fotoğraf, Şeyh Şerafeddin'e ait geçmişte ikamet ettiği Güneyköy'deki evinden alınmıştır.

nitelikleriyle de Osmanlı yönetimi ile ilişkisini devam ettirecek potansiyeline sahip olduğu anlaşılmıştır. Kafkasya'dan gelen muhacirlere Baltacı Çiftliği'nin tahsis edilmesine izin verilmesi konusunda hükümetin bir karar almasında Şeyh Şerafeddin Efendi'nin vatanseverliği, dini duyguları ve ilmi meziyetleri birer gerekçe olarak gösterilmiştir. Ancak talep bir ara kabul görmüş fakat daha sonra geri çekilmiştir. Maliye nezaret-i celilesine yazılan 11 teşrin-i sani 1329 (24 Kasım 1911) tarihli tezkirenin ekinde ise Şeyh Şerafeddin Efendi ve müritlerinin, İslami toplumsal hayatın gelişmesine önemli katkılarda bulunduğunu göstermektedir.⁵¹

Kaynaklarda Elmaalan köyünün kuruluşundan ve gelişiminden de bahsedilmektedir. Köy, yedi sekiz yıl önce, Çiftlik-i Hümayun ormanlarının eteklerinde bir şeyh (Şeyh Medeni) ve kız kardeşinin çocuğunun (Şeyh Şerafeddin) çabaları ile kurulmuştur. Köyde yaşayan insanlar, kısa sürede dört beş yüz haneye ulaşmış ve her gün yeni muhacirler gelmeye devam etmektedir. Ancak civarda yeterli arazi bulunamadığından, insanlar geçinmek için ellerindeki parayı tüketmiş ve kömür ile balta alıp kereste, odun keserek civar köylere ve kasabalara satarak geçinmeye çalışmışlardır. Ayrıca Çiftlik-i Hümayun ormanları içerisinde yeni bir köy kurmak için birkaç kez gayri resmi başvuruda bulunmuşlar fakat bu talepler kabul görmemiş ve reddedilmiştir.⁵²

1.10. OSMANLI ARŞİV BELGELERİNDE DAĞISTANLILARIN YAŞADIĞI KÖYÜN İMARI VE İSMİNİN BELİRLENMESİ

Osmanlı Arşiv Belgelerine göre, Pazarköy kazasında Elmaalanı mevkiinde iskân edilen 70 haneli Dağıstan muhacirlerinin teşkil ettiği karyenin ismi, 1899 yılında "Elmaalanı"⁵³ olarak belirlenmiştir.⁵⁴ Karyenin ismi Elmaalanı olarak belirlenmesi 74 numaralı tezkire ve 2/0 numaralı Şura kararı ile bu işlem devlet kararıyla onaylanmış ve tescil işlemi sırasında gerekli tebligatlar yapılarak ilgili makamlara bilgi verilmiştir.⁵⁵ Köyün adının Elmaalanı olarak tescil edilmesinin, muhacirlerin talepleri doğrultusunda yapıldığı belirtilmiştir.⁵⁶

Dağıstan muhacirleri, ibadetlerini yerine getirebilmeleri için bir cami-i şerif ihtiyacı duymaktadırlar. Yahya Bey'in bağışladığı arsa cami inşası için uygun bir

⁵¹ BEO.2855-214114-01, (24 Kasım 1911)

⁵² ML_EEM_678_63_01, 30 Nisan 1324 (13 Mayıs 1908)

⁵³ İ_DH_1364_02(01_02), 29 Mart 1315 (10 Nisan 1899)

⁵⁴ ŞD_1573_08_03, 8 Mart 1315 (20 Mart 1899)

⁵⁵ BEO.1309-98158-01, 5 Muharrem 1317 (16 Mayıs 1899)

⁵⁶ DH.MKT.2211-134-01, 8 Safer 1317 (18 Haziran 1899)

konumdadır ve gerekli imar izinleri alınmıştır.⁵⁷ Hüdavendigâr Vilayeti dahilinde Elmaalan nam mahalde iskan edilen Dağıstan muhacirlerinin yerleştikleri karyede Dersaadet'te ikamet etmekte olan Rusya tebasından Yahya Bey tarafından inşa edilmesi planlanan cami-i şerif için ruhsat talep edilmektedir. Muhacirin Komisyonu tarafından düzenlenen mazbataya göre, Dağıstan muhacirleri tarafından yerleşilen karyede bir cami-i şerif ihtiyacı mevcuttur. Yahya Bey'in bu ihtiyacı karşılamak için 3 dönüm arsa bağışladığı ve caminin inşası için 3.000 lira sarf etmeyi taahhüt ettiği belirtilmektedir. Elmaalan köyünde yaklaşık beş yüz hane bulunmaktadır. Köylülerin gayretleri ve gelişmeleri sayesinde köyde iki yüz öğrenciye eğitim veren bir mektep, cami, medrese, dini ve ilmi kitaplar içeren bir kütüphane ve muntazam caddeler bulunmaktadır. Ayrıca, köyü Bursa yoluna bağlayan üç bin metrelik bir yol da yine köylülerin kendi imkanlarıyla yapılmıştır. Bu başarıların köy halkının potansiyelini göstermesine rağmen, yetersiz arazi nedeniyle çoğu hane halkının faaliyetlerini sürdürememesi işsizliğe ve çalışmadan oturmaya mahkum oldukları ve geçimlerini sağlamak için Kafkasya'daki akrabalarından yardım almak zorunda kaldıkları belirtilmektedir.⁵⁸ 1910 yılında ise Sultan Reşad'ın köye uğraması ve çeşme yaptırmışından dolayı Dağıstanlı muhacirlerin talepleri doğrultusunda⁵⁹ padişahın onayı⁶⁰ ile Elmaalan ismi "Reşadiye" olarak değiştirilmiştir.

⁵⁷ BEO.2855-214114-01, (22 Haziran 1906)

⁵⁸ BEO.3823-286713-02-01, 6 Zilkade 1328 (9 Kasım 1910)

⁵⁹ İ.DH.1484-15-01, 12 Teşrin-i Evvel 1326 (25 Ekim 1910)

⁶⁰ BEO.3819-286388-01, 24 Teşrinievvel 1326 (6 Kasım 1910)

Görsel 1.8: Kırmızı İşaretli Alan Reşadiye Köyünü Gösteren Harita⁶¹

1.11. DAĞISTAN MUHACİRLERİNİN İHTİYAÇLARININ KARŞILANMASI

Dağistan muhacirlerinin ihtiyaçlarının belirlenmesi için bir komisyon kurulmuştur. Komisyon, muhacirlerin ihtiyaç duyacağı zahirenin miktarını belirlemiştir. Komisyonun kararı, ziraat heyetine bildirilmiştir. Ziraat heyeti, muhacirlerin ihtiyaçlarına göre 300 kile buğday, 600 kile mısır ve 100 kile şeker itası yapılmasına karar vermiştir. Ziraat heyetinin kararı, dahiliye ve maliye bakanlıklarına bildirilmiş ve muhacirlerin tohumluk ve yemeklik ihtiyacı için 300 kile hınta, 600 kile mısır ve 100 kile farklı

⁶¹ HRT.2322

çeşitlerde tahıl tahsis edilmiştir. Devlet, muhacirlerin temel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli adımları atmaya çalışmıştır.⁶²

Pazarköy kazasının Almaalanı mevkiinde iskân edilmiş olan Dağıstan muhacirleri, kendilerine yemeklik ve tohumluk olmak üzere verilen bin kile zahireden bir kısmını çift hayvanı tedariği için kullanmak zorunda kalmışlardır. Bu nedenle zamanlarının yetmemesi sebebiyle ihtiyaçlarını karşılayacak kadar tarla açamamışlar ve daha fazla zahire verilmesini talep etmişler ayrıca verilecek zahireyi de birkaç sene zarfında geri ödeyeceklerini beyan etmişlerdir. Bu hususta Hüdavendigâr Vilayeti'nden çekilen telgrafname ile belirtilen zahirenin verilmesi gerekliliğini bildirmişlerdir.⁶³

Hüdavendigâr Vilayeti'nden gelen bir tezkireye göre, Pazarköy kazasının Elmaalanı mevkiinde iskân edilen Dağıstan muhacirlerine ihtiyaçları nedeniyle 2.550 kile tohumluk buğday ve mısır verilmesi için 50.000 kuruşun sarfına izin verilmesi istenmektedir. Aynı zamanda, Bursa'nın Bayezid Çayırı mahallesinde mütevatın Batum muhacirlerine de 125 kile tohumluk buğday verilmesi lüzumu da belirtilmektedir. Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nin 13 Receb 1318 (7 Kasım 1900) tarihli ve 50 numaralı tezkiresi de bu konuda bilgi vermektedir. Bahsi geçen muhacirlerin ihtiyaç duydukları tohumlukların usulüne uygun şekilde verilmesinin münasip olduğu belirtilmektedir.⁶⁴

Elmaalanı mevkiinde bulunan Dağıstan muhacirlerine daha önce verilen tohumluk ve yemeklik zahire yeterli gelmemiş ve tekrar 2.500 kile tohumluk ve yemeklik buğday ve mısır verilmesi için talepte bulunmaktadır. Dağıstan muhacirlerine 400 kile buğday, arpa ve mısır için Maliye Nezareti'nden 16.000 kuruş tahsis edilmesi istenmektedir.⁶⁵

Pazarköy kaymakamlığı, bu talimat üzerine, muhacirlerin ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli zahireyi temin etmiştir. Zahirenin güncel fiyatı 16.000 kuruş olarak belirlenmiştir. Dağıstan muhacirleri, yemeklik ve tohumluk zahireye ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaç için, mahalli ziraat bankası sandukasından akçe temin edilmesi planlanmıştır. Ancak, mahalli ziraat bankası sandukasında yeterli miktarda akçe bulunmamaktadır. Bu nedenle, zahirenin yerel mal sandığından tedarik edilmesi kararlaştırılmıştır.⁶⁶ Muhacirlerin ihtiyaç duyduğu zahire miktarı 400 kile buğday ve mısır ile 200 kile arpa

⁶² MV.96-49-01, 10 Recep 1316 (24 Kasım 1898)

⁶³ A.}MKT.MHM./ 504-03-01(02-03), 1 Temmuz 1315 (13 Temmuz 1899)

⁶⁴ A.}MKT.MHM./0510_040_01, 7 Kasım 1900

⁶⁵ A.}MKT.MHM./512-12-01, 21 Kanuni-Sani 1316 (3 Şubat 1901)

⁶⁶ İ.DH.1385-46-01 (02-03), 5 Ağustos1901

olarak belirlenmiştir. Hüdavendigâr vilayeti, Pazarköy kaymakamlığının bu talebini onaylamıştır. Zahirenin ziraat mevsiminin sona ermesizin satın alınması ve dağıtılması işleminin yapılmasını istemiştir.⁶⁷

Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki sosyal ve ekonomik koşullar hakkında bilgi veren ayrıca muhacirlerin yaşadığı zorlukları ve devletin bu zorlukları hafifletmek için yaptığı çalışmaları gösteren bu belgenin devamında; Pazarköy'e yerleşen Dağıstan muhacirlerinin 2.500 kile tohumluk ve yemeklik buğday ve mısır ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacın maliyeti 50.000 kuruş olarak hesaplanmıştır.

Maliye Nezareti'ne, Dağıstan muhacirlerine verilecek gıda ve tohumluk bedellerinin hazineden ödenmesi için talepte bulunmaktadır. Daha önce bu konuda bir yazı yazılmış olduğu da belirtilmektedir. Pazarköy Kaymakamlığı, 1317 tarihli ve 661 numaralı tezkireye cevap vermektedir. Elmaalanı mevkiindeki Dağıstan muhacirlerine 400 kile buğday, arpa ve mısır tahsis edilmiştir. Bu zahirenin yerel vergilerden temin edilmesi ve detaylarının daha önce nezaret'e bildirildiği belirtilmektedir. Kaymakamlık, 29 Ağustos 1317 tarihli yazıda da bu konunun nezaret'e devredildiğine atıfta bulunmaktadır.⁶⁸ Sonuç olarak Dağıstan muhacirlerine verilecek yardımların bedeli olan 16 bin kuruşun mahalli vergilerden tahsil edilmesi ve yardımların muhacirlerine ulaştırılması gerekmektedir.⁶⁹

Ancak muhtaç ahaliye yemeklik ve tohumluk olarak verilen tahılın hasat zamanında geri alınması gerekmektedir. Bu tahıllar, devlet ambarlarından veya bazı vilayetlerde dışarıdan satın alınarak dağıtmakta ve bedeli hazineden tahsis edilmektedir. Dağıtılan tahılların hasat zamanı geri tahsil edilmesi ve hazineye gelir olarak kaydedilmesi gerekmektedir. Bu tahılın bedelinin geri tahsil edildiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak, bazı vilayetlerden gelen bilgilere göre, tahılların geri tahsilinde zorluklar yaşanmaktadır. Bu durum, hazineye zarar vermekte ve kayıtların karışmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, bundan sonra muhtaç ahaliye verilecek tahılın mîrî a'şâr ambarlarından tahsis edilmesi ve hasat zamanında geri alınması gerekmektedir. Maliye Nezâret-i Celîlesi'nin bu konuda gerekli işlemleri yapması ve hazineye zarar vermeden muhtaç ahalinin ihtiyacını karşılaması istenilmektedir.⁷⁰

⁶⁷ A.}MKT.MHM./512-12-01, 21 Kanuni-Sani 1316 (3 Şubat 1901)

⁶⁸ DH.MKT.2554-19-01, 28 Recep 1319 (10 Kasım 1901)

⁶⁹ MF_MKT_02418_064_01, 12 Ekim 1901

⁷⁰ MF_MKT_02418_064_01, 29 Eylül 1317 (12 Ekim 1901)

1.12. YAPILAN ERZAK YARDIMLARININ TAHSİLİNDE SAĞLANAN KOLAYLIKLAR

Pazarköy Kazası Almaalanı ve Fındıklı karyelerinde iskan olan Dağıstan ve Osmanpazarı muhacirlerine 1314 ve 1315 senelerinde verilen zehair bedelatının 1317 senesi mahsulatından tahsil edilemediği belirtilmektedir. Hüdavendigâr Vilayeti Defterdarlığı'ndan alınan cevaba göre, meclis idare tarafından tahsilat için gerekli işlemlerin yapıldığı ve muhacirlerin bedelatı ödemeye istekli olduğu belirtilmektedir. 1317 senesinin geçmiş olmasına rağmen tahsilatın bu sene yapılması gerektiğini savunmaktadır. Zehair bedelatının bu sene de tahsil edilmemesi durumunda seneden seneye devredilerek tahsil edilemez hale geleceği anlaşılmıştır. Bedelatın 1318 senesi harman mevsiminde bitmesi hali tahsil edilmesi için Maliye Nezareti'nden izin talep etmektedir.⁷¹ Fakat, bedellerin ilk tahsilat yılında tam olarak tahsil edilemediği ve seneden seneye devredilerek tahsilinin imkansız hale gelebileceği için 1320 yılında bedellerin tahsili için gerekli işlemler yapılacaktır.⁷²

Maliye Nezareti'nin Devlet Şurası'na havale ettiği 14 zilkade 1321 (1 Şubat 1904) tarihli ve 2874 numaralı tezkirede, Pazarköy kazası Almaalanı karyesinde iskân olan muhacirlerin, farklı tarihlerde tahsis edilen 43.606 kuruş 5 para değerindeki erzak bedeli karşılığında 1.675 kuruş tahsil edilmiş olduğu, ancak söz konusu muhacirlerin yaşadıkları arazinin veriminin düşük ve halkın fakir olmasından dolayı tahsilatın geri kalanının tahsil edilemediği ve bu bedelin iptalini istedikleri belirtilmektedir. Maliye Nezareti'nin bu konudaki görüşü de ek olarak sunulmuştur. Sadrazamlık makamı tarafından incelenen ve padişaha sunulan tezkire, padişahın onayı ile sonuçlanmıştır.⁷³

⁷¹ ŞD.402-35-01, 25 Haziran 1902

⁷² DH.MKT.542-43-01(02), 17 Temmuz 1902

⁷³ İ.ML.58-37-01 (02-03), 15 Sefer 1322 (1 Mayıs 1904)

İKİNCİ BÖLÜM
OSMANLI ARŞİVLERİNDE DAĞISTANLI MUHACİRLERİN YAŞADIĞI
PROBLEMLER

Göç ettikleri topraklarda yeni bir hayat kurmaya çalışan Dağıstanlı muhacirler, birçok zorlukla karşılaşmış olup, bu zorluklardan bazıları şunlardır:

Arazi Sıkıntısı: Dağıstanlı muhacirler, Anadolu'ya geldiklerinde yerleşmek için yeterli arazi bulamamışlardır. Tahsis edilen araziler ise nüfus artışı ile beraber yeterli hale gelmemiş ve bu durum, tarım yapmalarını ve geçimlerini sağlamalarını zorlaştırmıştır.

Gıda: Dağıstanlı muhacirler, ilk geldiklerinde gıda sıkıntısı yaşadılar. Osmanlı hükümeti, muhacirlerin temel ihtiyaçlarını karşılamak için bazı yardımlar yapmış ancak bu yardımlar yeterli olmamıştır.

Tohumluk: Dağıstanlı muhacirler, tarım yapabilmek için tohumluğa ihtiyaç duymuşlar fakat tohumluk bulmakta zorlanmışlardır. Bu durum, muhacirlerin ilk yıllarda mahsul üretmelerini ve geçimlerini sağlamalarını zorlaştırmış bu safhada Osmanlı hükümeti, muhacirlere tohumluk dağıtmış ise de yeterli olmamıştır.

Dağıstanlı muhacirlerin yaşadığı problemlere çözüm bulmak için Osmanlı Devleti tarafından bazı adımlar atılmış olsa da yetersiz kalmış ve muhacirlerin problemlerini tam olarak çözememiştir.

2.1. DAĞISTANLI MUHACİRLERİN CİVAR KARYE SAKİNLERİ İLE YAŞADIĞI PROBLEMLER

Pazarköy kazasına bağlı Çengiler karyesinde iskân edilen Dağıstan muhacirleri, hükümet tarafından kendilerine tahsis edilen araziye terk ederek, yetmiş üç hanede üç yüz altmış beş nüfusun geçim kaynağı olan elli dönüm dut bahçesiyle iki yüz elli sekiz dönüm tarla içerisinde yerleşmeye başladılar. Bu durum karşısında, köy sakinleri tarafından yapılan müracaat üzerine söz konusu bahçeler sahiplerine iade edildi. Ancak tarlalar, muhacirlerin ellerinde kaldı ve sahipleri tarafından geri alınması istendi.⁷⁴ Bu talebi içeren dilekçeler, 15 Ağustos 1317 (28 Ağustos 1901) tarihinde Sadrazamlığa gönderildi.

Daha önce arz edildiği üzere, Pazarköy kazası'na bağlı Çengiler karyesinde iskan edilen Dağıstan muhacirlerinin tahsis edilen arazileri terk etmesi ve ahali ile olan gerginlikleri devam etmektedir. Bu safhada odun kesmeye giden Mardirus adındaki bir şahıs, muhacirler tarafından durdurulmuş ve baltasını bırakması istenmiştir. Mardirus'un bu teklifi kabul etmemesi üzerine muhacirler tarafından kurşunlanarak öldürüldüğü beyan

⁷⁴ DH.MKT.2590-11-01, 5 Şubat 1317 (18 Şubat 1902)

edilmiştir. Bu olay üzerine köy ihtiyar heyeti tarafından Dâhiliye Nezareti'ne tekrar bir arzuhal sunulmuş ve Dağistanlı muhacirlerin, arazilerine müdahalede bulunulmasının engellenmesi veya yasaklanması talep edilmiştir. Soruşturma sonucunda, muhacirlerin araziye gasbettiği ve köylülere saldırdığı tespit edilmiş ve muhacirlerin araziden çıkarılması ve köylülere geri verilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca, muhacirlerin köylülere saldırması nedeniyle cezalandırılması için gerekli işlemler başlatılmış ve bunun sonucunda köylüler memnun olmuştur. Muhacirlerin araziden çıkarılması ve köylülere geri verilmesi, köylülerin geçim kaynaklarının güvence altına alınmasını sağlayacaktır. Ayrıca alınana bu kararlar, Dağistan muhacirlerin terk ettikleri araziye ve baltalıktan odun kesmeye giden köylülere yönelik tecavüz ve saldırıları kesin olarak durdurulması ve muhacirlerin cezalandırılması, ileride köylülere karşı işlenen suçların önlenmesine yardımcı olacaktır.⁷⁵

Elmaalanı ve Beğliler karyeleri arasında tarla meselesinden dolayı çıkan anlaşmazlığı ve bu anlaşmazlığa bağlı hususlar ise Beğliler ve Elmaalanlılar arasındaki tarla meselesine dairdir. Elmaalanlılar, Beğliler'e ait çiftlik-i hümayun ormanlarının Beğliye yakın kısmında tarlalar açarak Beğliler'in ziraat yapmalarını ve kömür çıkarmalarını engellemektedirler. Elmaalanlılar, Pazarköy Kaymakamlığı'ndan aldıkları izinle tarlalar açtıklarını savunmaktadırlar. Beğliler, Elmaalanlılar'ın bu girişiminin taraflar arasında ihtilafata yol açtığını ve müdahalelerinin men'ini talep etmektedirler. Gemlik Kaymakamlığı, Elmaalanlılar'a ruhsat verildiğine dair bir bilgisi olmadığını ve meselenin ehemmiyetli olmadığını ve Beğliler köyü sakinlerinin, Elmaalan köyünden gelen bazı kişilerin çiftlik alanlarını kullanarak tarım yapmaya başlaması ve hatta bazı kulübeler inşa etmeleri ve oralarda bir karye inşa edeceklerini ima etmeleri üzerine şikayet ettikleri belirtilmektedir.⁷⁶

Elmaalanlılar'ın, Beğliler köy sakinlerinin tarım alanlarını izinsiz olarak kullanmaları ve çiftlik ormanlarına müdahale etmeleri nedeniyle Beğliler'in şikayetçi olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca, Elmaalanlılar'ın, tarım yapmak için resmi izin almadan Beğliler'in arazilerini kullanmaları ve bu arazilerde kereste kesmeleri gibi yasadışı faaliyetlerde buldukları belirtilmektedir.⁷⁷ Bunun üzerine Beğliler'in şikayetlerinin değerlendirildiği ve Elmaalanlılar'ın izinsiz faaliyetlerinden dolayı bazı kulübelerin

⁷⁵ DH.MKT.2590-11-01, 5 Şubat 1317 (18 Şubat 1902)

⁷⁶ ML.EEM.678-63-03-01, 5 Haziran 1908

⁷⁷ ML.EEM.678-63-01-02, 2 Haziran 1908

yıkıldığı ifade edilmekte ve arazilerine izinsiz olarak müdahale etmelerinin yasaya aykırı olduğu ve bu tür faaliyetlerin sonlandırılması gerektiği hatırlatılmaktadır. Beğliler, arazilerinde ziraat hakkına sahip değillerdir. Buna rağmen, geçmişte bazı arazileri açarak ve tapu senedi veya vergi kaydı yaptırarak ziraat yapmaya başlamışlardır. Yetkililer, beğlilerin bu arazilerde ziraat yapmasını yasaklamak istemektedir. Beğliler ise buna karşı çıkarak bu arazilerde ziraat yapma haklarının olduğunu savunmaktadır.

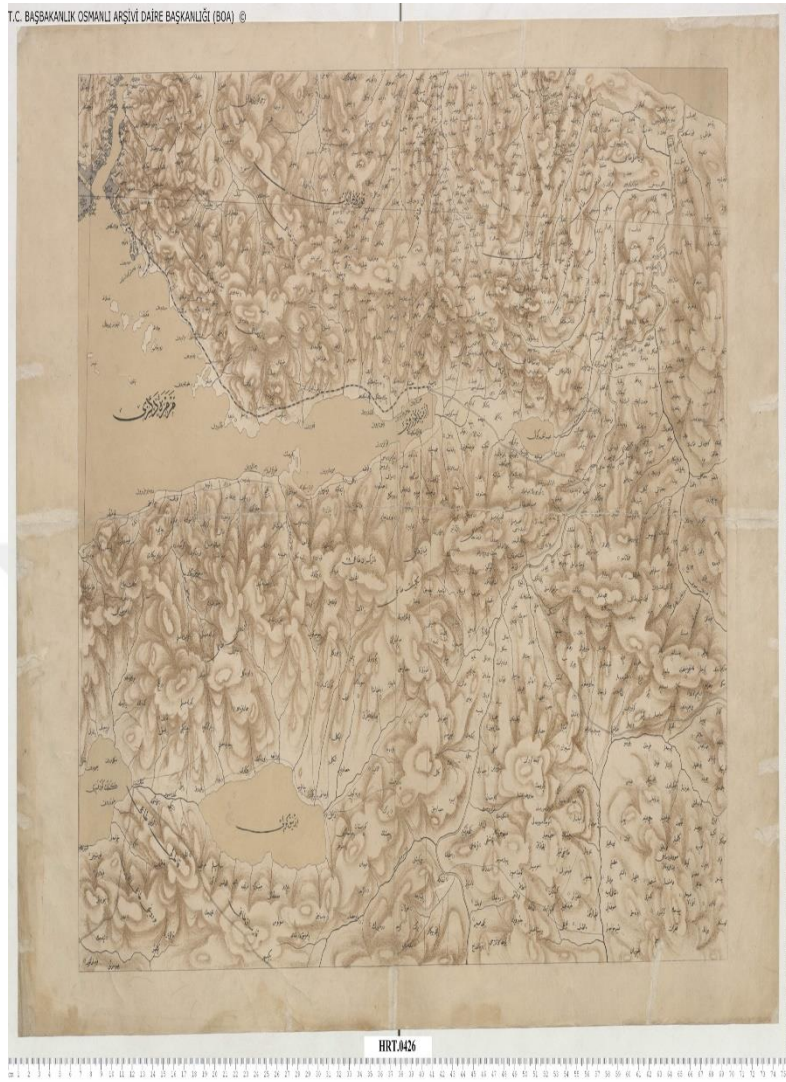
Beğlilerin geçmişte izinsiz olarak açtıkları tarlalarla ilgili yetkililer, Beğlilerin açtığı tarlaların tamamını kapatmaya karar vermiştir. Bu karar, Beğlilerin geçmişte ziraat yapmalarına izin verilmesine rağmen alınmıştır. Beğlilerin bundan sonra idarenin resmi izni olmadan yeni tarla açmaması şartıyla, geçmişte ziraat yaptıkları tarlalarda ziraat yapmalarına izin verilecektir. Eğer Elmaalan ahalisi Beğlilere tekrar müdahale ederse, Beğliler durumu derhal hükümete ve idareye bildirecektir.⁷⁸

Akabinde Elmaalan ahalisi ile Beğliler arasında çıkan anlaşmazlıklar devam etmektedir; Elmaalan ahalisi, Beğlilerin ziraat yapmasını engellemiş ve bazı tarım aletlerini gasp etmiştir. Beğliler ise Elmaalan ahalisinden bir kişiyi saçma ile vurmaya suçlamıştır. Olayla ilgili tahkikat başlatılmıştır. Tahkikat sonucunda, her iki tarafın da abartılı beyanlarda bulunduğu ve olayın asıl boyutunun çok daha küçük olduğu anlaşılmıştır. Elmaalan, Beğlilerin oralarda ziraat yapmasını engelleyeceğini beyan etmiş ve ziraata başladıkları sırada da silahlı olmaları beğlileri korkutmuştur. Elmaalan ahalisi, bir kişinin yaralandığını öne sürmesine rağmen, yaralı bir kişi gösterilememiştir. Yapılan tahkikatlar ışığında, Gemlik ve Pazarköy Kaymakamlarına gerekli talimatlar verilmiştir.⁷⁹

⁷⁸ ML.EEM.678-63-02-01, 9 Haziran 1908

⁷⁹ ML.EEM.678-63-01-02, 2 Haziran 1908

Görsel 2.1: Döneme Ait Bölgeyi Gösteren Harita⁸⁰

Yaşanan süreçte yedi sekiz sene önce Osmanlı Devleti'nde, padişahın özel mülkü olan ormanların eteklerinde kurulan Elmaalan karyesinin hikayesini anlatan belgede; Köy, bir şeyhin ve yeğenin irşadiyle kurulmuştur. Köy, kısa sürede 400-500 haneye ulaşarak büyümüştür. Köyün büyümesiyle birlikte, ahalinin geçimini sağlayacak arazi ihtiyacı da artmıştır. Bu nedenle, köylüler balta alarak kereste, odun kesmeye ve kömür çıkarmaya başlamışlardır. Kesilen kereste, odun ve kömür civar köylere ve kasabalara satılarak geçim sağlanmaktadır. Ayrıca çiftlik ormanları içinde başka bir köyün sakinlerinin, resmi olmayan yollardan tarım arazileri açmak için yaptıkları başvuruların reddedilmesinin ardından bazı kişilerin bu arazilere müdahale etmeye başladığı belirtilmektedir. Bu durumun önemli bir olay olduğu ve bu tecavüzlerin köy

⁸⁰ HRT.0426

şeyhlerinin bulunmadığı bir zamana denk getirilerek dikkat çekilmek istendiği ifade edilmektedir.⁸¹

Belgede, köylülerin bu duruma tepki gösterdiği ve hükümetten bu konuda adım atmasını talep ettiği anlaşılmaktadır. İlk etapta gönderilen dört kişinin bu müdahaleleri gerçekleştirdiği belirtilmiş olsa da, bu durumun başlangıçta alınan bir önlem olduğu ve daha fazla tedbirlerin alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Çünkü köy halkının bu tarz müdahalelere karşı son derece tepkili olduğu ve bu durumun hükümetin dikkatini çektiği ifade edilmektedir. Her gün çoğalan nüfusun, yer ve geçim vasıtalarına olan ihtiyacını da artırdığı, bu durumun önemli bir mesele olduğu görülerek ahaliye her zaman bu durumu onaylamanız ile gerekli nasihatlerin tekrarlanacağı, peygamber efendimizin rızasını kazanmak için gerekli çabaların gösterileceği ve bu hususun Elmaalan karyesinin ileri gelenlerine tebliğ ve ihtar edilmesinin gerekliliğinin Hüdavendigar vilayetine bağlı Pazarköy Kaymakamlığına emredilmesi belirtilmiştir. Tarım arazilerinin izinsiz kullanımıyla ilgili olarak hükümetin aldığı tedbirler ve bu konudaki köylülerin uyarılması üzerinde durulmaktadır.⁸²

Çengiler köyünden bazı kişiler ile Dağıstan muhacirlerine kullandığı bağlık arazi ile ilgili bir problem yaşanmaktadır. Köylüler, Pazarköy Kaymakamlığına durumu şikayet etmektedirler. Konu Kaymakamlık tarafından Hüdavendigar valiliğine gönderilmiş ve valilik tarafından yapılan incelemede anlaşmazlık konusu arazinin Çengiler köyünden bazı kişilerin mülkiyetinde olduğunu tespit ederek, Pazarköy Kaymakamlığına yazılan bir yazı ile anlaşmazlığın çözümünün arazinin muhacirlere bırakılması ve muhacirlerin de arazilerin bedelini Çengiler köyünden arazi sahiplerine ödemelerini bildirmiştir.⁸³

Pazarköy kazası Kalınbacak mahallesi'nde iskân edilen Dağıstan muhacirleri ile Çengiler karyesi ahali arasında yaşananlar kısaca şunlardır:

Pazarköy kazasının Kalınbacak mahallesi'nde Dağıstan muhacirleri iskân edilmiştir. Bu muhacirlerin iskânı için Çengiler karyesi ahalisine ait bazı dut bahçeleri ve araziler kullanılmıştır. Bu durumdan dolayı Çengiler karyesi ahali ile muhacirler arasında tartışmalar başlamış ve bu durum 1316 (1900) yılından beri devam etmektedir. Tartışmaların çözümü için bahsi geçen bahçeler hakkında bilirkişiler tarafından takdir edilen 15.185 kuruş değerinin sahiplerine ödenerek muhacirlere terk edilmesi

⁸¹ ML.EEM.678-63-01-01, 30 Nisan 1324 (13 Mayıs 1908)

⁸² ML.EEM.678-63-01-01, 30 Nisan 1324 (13 Mayıs 1908)

⁸³ DH.MKT.2705-96-02-01, 26 Eylül 1324 (9 Ekim 1908)

gerekmektedir.⁸⁴ Hüdavendigâr vilayetinin 422 ve 441 numaralı tahriratlarında da bu husus belirtilmiştir. Bu çözümün devlet nezdinde kabul görmesi halinde, tartışmaların sona ermesi ve muhacirlerin iskânının tamamlanması mümkün olacaktır.⁸⁵

2.2. DAĞISTAN MUHACİRLERİNİN YAŞAM ŞARTLARI VE ARAZİ İHTİYAÇLARI

Baltacı Çiftliği'nin bir kısmı muhacirlerin iskanına tahsis edilmesi düşünülmüş ve konu hakkında Maliye Nezareti'nden gelen cevapta konu muhacirin idaresine havale olduğu ifade edilmektedir. Mâliye Nezaret-i Celilesinin Baltacı Çiftliği hakkındaki görüşleri acil olarak bildirilmesi istenmektedir. İzmit Mutasarrıflığına hitaben, Yalova'da bulunan Dağistanlı muhacirlere yer tahsis edilmiş olmasına rağmen, bugünlerde sefalet içinde olduklarının belirtildiği anlaşılmış ve kazada iskan edilebilecek uygun yer olmadığı belirtilmiştir. Ancak Dağistanlıların Baltacı Çiftliği'nin bir kısmında iskan edilebilecekleri ifade edilmiştir.⁸⁶ Bu durumla ilgili hızlı bir inceleme ve çözüm talep edilmektedir. Muhacirlerin zor durumda oldukları ve acilen bir çözüme ihtiyaç duydukları vurgulanmaktadır. Yalova Kaymakamlığından Dâhiliye Nezaretine gönderilen aşağıdaki telgrafnamede detaylı bir şekilde gerekli incelemeler yapılmış ve çözüm talepleri iletilmiştir. Yalova Kaymakamı Hasan Hüseyin tarafından gönderilen telgrafta: Yapılan tebliğe ek olarak 24 Mart 1326 tarihli telgraf içeriğinde; Dağistan muhacirleri hakkında yapılan değerlendirmenin eksik olduğunun anlaşıldığı ifade edilmiştir. Dağistan'dan göç eden muhacirler, üç yüz on altı senesinde iskan edilmek üzere Yalova'ya sevk edilmişlerdir. Bahsi geçen yılda Sultanî Mahalle olarak adlandırılan bölgeye yerleştirilmişlerdir. Ancak muhacirlerin tarım ve gıda ihtiyaçları konusunda yaşadıkları zorluklar ve mahrumiyetleri dikkate alınmalıdır. Bu sebeple, çaresizlik içinde kıvranan bu insanların rahatlatılması ve zor zamanlarında yardım edilmesi amacıyla belirtilen bölgenin yakınında uygun arazi bulunarak araştırma ve düzenlemeler yapılmıştır. Muhacirlerin gıda ve geçim ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli arazi bulunmadığı ve bu nedenle yoksulluk ile sıkıntı içinde oldukları tespit edilmiştir. Hatta muhacirlerin yerleştirilmesi sırasında, bölgede hukuken sahipleri bulunan tarlalar vardır. Bu tarlalar arasında yerleştirilen muhacirlere, arazi sahiplerinin zorbalık uyguladığı görülmüştür.⁸⁷

⁸⁴ DH.MKT.2705-96-01-01, 27 Kanun-ı evvel 1324 (9 Ocak 1909)

⁸⁵ DH.MKT.2705-96-03-01, 27 Kanun-ı evvel 1324 (9 Ocak 1909)

⁸⁶ DH_MUİ.81-41-01, 23 Mart 1326 (5 Nisan 1910)

⁸⁷ DH_MUİ.81-41-02, 25 Mart 326 (7 Nisan 1910)

Dağıstan muhacirlerinin Sultaniye'ye iskânı esnasında birçok haksızlık ve suistimal yapılmış olduğu açıktır. Bu durumun düzeltilmesi ve muhacirlerin mağduriyetinin giderilmesi için gerekli adımların atılması gerekmektedir. Dağıstan muhacirlerinin Sultaniye mahallesinde iskânlarının hatalı bir şekilde yapıldığı ve bu durumun muhacirin sefalet ve zaruret içinde yaşamasına neden olduğu ifade edilmiştir. Baltacı Çiftliği'nin satın alınarak muhacirine iskân edilmesi halinde bu problemin çözülebileceği tekrarlanmıştır.⁸⁸

Muhacirler, başlangıçta haklarındaki bir sınırlama belgesi düzenlenerek belirli bir arazi tahsis edilmiş olup belirlenen sınırların çok dar olması ve tarım için uygun olmayan arazilerde yerleştirilmeleri nedeniyle, zamanla tekrar zorluklarla karşılaşmışlardır. Önceki hükümetin şiddet ve baskısına maruz kalan bu mağdur insanlar, başka bir çözüm bulamadan durumlarına razı olmak zorunda kalmışlardır. Zaman içinde bazı muhacirler ellerindeki parayla bir miktar arazi satın alarak ve kendi evlerini inşa ederek geçimlerini sağlamaya çalışmışlardır. Ancak çoğu muhacir çok fakir duruma düşmüş ve zamanla sefalet ve zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Kazada bulunan muhacirlerin tarım faaliyetlerini yürütebilecekleri yeterli arazi bulunmadığı için yapılan araştırmalar ve incelemeler sonuçsuz kalmıştır. Bu durumun önemli bir göstergesi şudur ki, muhacirlerin başlangıçta 23 hanede 108 kişi olduğu halde, zamanla ailelerinin sayısı artarak 85 haneye ulaşmış ve beş yüz kişi sefalet ve zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Bu durum, muhacirlerin yaşadığı çaresizliği açıkça ortaya koymakta ve konuya ait tespitler aşağıda ifade edilmektedir:

- Hazinesinden Maliyeye 21 Mart 1326 (3 Nisan 1910) tarihli belgelerde devredildiği,
- Maliye Nezareti tarafından satışının planlandığı,
- Çiftliğin etrafındaki 11 karyenin ziraat için araziye ihtiyaç duyduğu,
- Bu karyelerin ahalsinin çiftlik arazisinde ziraat yaparak geçimlerini sağladığı,
- Çiftliğin bu karyelere bedeli belli bir süre zarfında ödenmek üzere satılmasının hem Hazine hem de Yalova'nın kalkınması ve fakir ahalinin geçimini temini açısından faydalı olacağı,
- Sultaniye karyesi muhacirlerinin zaruret ve sefalet içinde oldukları,

⁸⁸ DH_MUI_81_41_02, 25 Mart 326 (7 Nisan 1910)

- Baltacı Çiftliği'nden muhacirine münasip miktar arazi tefrikinin bu problemin çözümü için en uygun yol olduğu,
- Arazi bedellerinin muhacirin tarafından belirlenen müddet zarfında ödenebileceği,
- Bu konudaki son kararın (Padişah'ın) olacağı ifade edilmiştir.

Nitekim Sultaniye köyü muhacirlerine çiftlik arazisinden uygun miktarda arazi ayrılması ve bedellerinin belirlenen bir süre içinde düzenlenmesi için bir plan yapılması önerilmiştir. Bu planın, muhacirlerin ihtiyaçlarına ve zorluklarına son vermek için uygun olduğu düşünülmektedir.⁸⁹

Yalova Kaymakamlığınca Muhacirlerin yaşadığı sorunlar ve bu sorunların çözümü için düzenlenen önerilerde Sultaniye mahallesindeki muhacirlerin ihtiyaçlarını karşılayacak kadar arazi bulunmamaktadır. Muhacirlerin sayısı artmış akraba ve yakınları da gelmiştir. Muhacirlerin halihazırda son derece fakir ve zor durumda oldukları belirtilmektedir. Baltacı Çiftliği'nin 23 bin dönümlük arazisinin bir veya birkaç kişiye satılması yerine muhacirlere ve çiftlik arazisini müstecir olarak kullanan 11 köyün ahalisine satılması önerilmektedir. Bu sayede hem muhacirlerin geçim sıkıntısı çözülecek hem de köy halkı tarım yapmaya devam edebilecektir. Yalova Kaymakamlığından gelen bilgilere göre, çiftlik arazisi köylülere satılırsa, köylülerin geçim sıkıntısına düşeceği ve huzursuzluk yaşanacağı belirtilmektedir. Bu nedenle, arazinin muhacirlere ve köylülere bedel karşılığında satılması daha uygun olacaktır. Maliye Nezareti'ne de bu konuda bilgi verilmiş ve onayları istenmiştir. Arazinin muhacirlere ve köylülere satılmasının hem hazine hem de halk için faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Belirlenen ve çözüm önerileri içeren rapor, Dahiliye Nezareti tarafından Maliye Nezareti'ne 3 Kanun-ı Sani 1325 (16 Ocak 1910) tarihli ve 83 numaralı bir yazı gönderilmiştir. Bu yazıda, Yalova Kaymakamlığının raporunun ekte sunulduğu ve arazinin muhacirlere ve köylülere satılmasının hem hazine hem de halk için faydalı olacağı belirtilmektedir. Maliye Nezareti'nden bu konuda gerekli iznin verilmesi talep edilmektedir.⁹⁰

⁸⁹ DH_MUI_81_41_03, 29 Mart 326 (11 Nisan 1910)

⁹⁰ DH_MUI_81_41_03, 29 Mart 326 (11 Nisan 1910)

2.3. DAĞISTANLI MUHACİRLERE YÖNELİK YASAL VE İDARİ İŞLEMLERİN İNCELENMESİ VE EKSİKLİKLERİN GİDERİLMESİ ÖRNEKLERİ

1323 yılında Pazarköy kazasında Elmaalani mevkiine yerleştirilen Dağıstan muhaciri Aygülüm, fakirlik ve ihtiyaç nedeniyle kendi kendine yerleşememiştir. Akrabalarının ikamet ettiği Adana Vilayeti'ne sevkini talep etmektedir. Hüdavendigar Vilayeti durumu yazısıyla Muhacirin Komisyonu'na bildirilmiştir. Adana'da muhacirin iskânı olmadığından dolayı oraya sevk ve iskân edilemeyeceği bildirilmiştir. Adana'da muhacirlerin iskânı için gerekli imkanlar olmadığından, Aygülüm'ün Adana'ya sevk ve iskânı ve yol masraflarının muhacirin havalesinden karşılanması için resmi yazı gönderilerek Adana Vilayeti'ne bildirilmesi ve Aygülüm'ün Adana'ya sevk ve iskânı için gerekli işlemlerin yapılmasını Dahiliye Nezareti önermektedir.⁹¹

Osmanlı Devleti'nin Hüdavendigar vilayetine bağlı Pazarköy kazasına yerleşen 102 Dağıstan muhacirinin, pasaportsuz olarak Rusya'dan geldiklerinin ve bu muhacirlerin sicil nüfus kaydına alınmalarının usul mevzuat dairesinin uygulamalarını yapmaya aykırı olduğunun belirtilmiştir. Pazarköy kazasına yerleşen 102 Dağıstan muhacirinin, pasaportsuz olarak Rusya'dan geldikleri anlaşılmıştır. Bu muhacirler, Pazarköy Kaymakamlığı tarafından, hüvviyetleri hakkında araştırma yapılmaksızın, sicil nüfus kaydına alınmıştır. Dağıstan muhacirlerinin ne zaman ve ne suretle Pazarköy'e geldiklerinin ve Dağıstan'ın neresinden olduklarının açıklanması talebini içermektedir. Bu muhacirler, Pazarköy Kaymakamlığı tarafından, hüvviyetleri hakkında resmi yazışmaların uygulanmasına bakılmaksızın, sicil nüfus kaydına alınmıştır. Dâhiliye Nezareti, bu uygulamanın iskâna muhalif olduğunu belirterek, muhacirler hakkında usul mevzuat dairesinde muamele icra edilmesini talep etmiştir.⁹²

Hüdavendigar vilayeti'nin tahriratına dayanarak, Pazarköy kazasındaki 102 Dağıstanlı muhacire yönelik yasal ve idari işlemlerin incelendiğini, muhacirlerin durumu hakkında rapor edilen hataların düzeltilmesi gerektiğini belirtmektedir. Muhacirlerin Pazarköy'e ne zaman ve hangi koşullarda geldikleri, idare tarafından kaydedilmiş olmalıdır ve varsa ödenen bedeller kaydedilmelidir. Muhacirlerin pasaport ve diğer belgelere sahip olmaları gerektiği ve bu belgelerin düzenli bir şekilde tutulması gerektiği vurgulanmaktadır. Dağıstan'da hangi köyün nüfusundan olduğu ve hangi lakapları

⁹¹ DH.MKT_1286_82_01, 7 Ağustos 1324 (20 Ağustos 1908)

⁹² DH.MKT_2772-121-01, 8 Şubat 1324 (21 Şubat 1909)

taşıdıkları gibi bilgilerin de belgelenmesi gerekmekte ve bu belgelerin düzenli bir şekilde tutulması gerektiği vurgulanmaktadır.⁹³

Osmanlı Devleti'nin, pasaportsuz kişilerin yakalanmasına ve bunların işlemlerinin yürütülmesine ilişkin uygulamalarını gösteren bir belge de ise Pazarköy kazasında yaşayan Cemaleddin bin Nusul Han isimli bir muhacirin pasaportsuz olarak yakalanması ve parasının muhafaza altına alınmasıyla ilgilidir. Belgeye göre, Cemaleddin bin Nusul Han, pasaportsuz olarak yakalanmıştır. Muhacir hükümet mahalli tarafından teyid edildiğinden, pasaportsuz olduğu anlaşılmıştır. Cemaleddin bin Nusul Han'ın parası, muhafaza altına alınmak üzere Pazarköy kazasına gönderilmiştir. Para, kazada teslim edildikten sonra hükümete kaydedilmiştir.⁹⁴

Hüdavendigâr vilayeti emanet memurluğu tarafından Pazarköy kazası emanet memurluğuna gönderilen yazıda, Cemaleddin bin Nusul Han'a ait olan 3 ruble 41 kapikanın, 9 Şubat 1328 (22 Şubat 1913) tarihinde Pazarköy kazası emanet memuru Hasan Tahsin Efendi tarafından teslim alınarak deftere kayd edildiği belirtilmektedir.⁹⁵

Belgenin devamında Osmanlı Devleti'nin, Hariciye Nezareti'ne gönderilen bir yazıda, Dağıstan'dan pasaportsuz olarak yakalanan ve Bursa'nın Pazarköy kazasına bağlı Reşadiye köyüne gönderilen Cemaleddin bin Nusul Han'a ait 3 ruble 41 kapikanın, Osmanlı Devleti tarafından iade edilmesinin talep edildiği belirtilmektedir. Cemaleddin bin Nusul Han'ın parası, hükümet tarafından muhafaza altına alınmış ve daha sonra Bursa'nın Pazarköy kazasına bağlı Reşadiye köyüne gönderilmiştir. Ayrıca Cemaleddin bin Nusul Han'a ait paranın, usulüne uygun olarak kendisine iade edilmesi ve Cemaleddin bin Nusul Han'ın, hükümetten iadesi talep ettiği 380 numaralı makbuzun da gönderilmesi talep edilmektedir.⁹⁶

Talepler değerlendirildikten sonra Cemaleddin bin Nusul Han'a ait olan 39 kuruşun, Reşadiye kazası tarafından iade edildiği ve 380 numaralı makbuzun da gönderildiği belirtilmektedir. Ayrıca, Osmanlı Devleti'nin, muhacirlerin işlemlerini yürütmek için gerekli mekanizmaları oluşturduğunu göstermektedir.⁹⁷

⁹³ DH.MKT_2772-121-02, 4 Mart 1325 (17 Mart 1909)

⁹⁴ HR.UHM.143-01-02

⁹⁵ HR.UHM.143-01-03

⁹⁶ HR.UHM.143-01-05

⁹⁷ HR.UHM.143-01-06

2.4. DAĞISTANLI MUHACİRLERİN BÖLGEYE GÖÇLERİNİN DEVAMI VE ARAZİ SIKINTISI

Yalova kazası dahilinde Baltacı Çiftliği'nin muhacirlere iskanına izin verilmesine dair başka bir belgede bölgeye devam eden göçler üzerine Dağıstanlı muhacirler, Baltacı Çiftliği'nin bedelinin 500 lirası peşin alınmak şartı ile hazineye ait bu arazinin satın alınmasını ve 100 haneli bir köy kurulması için başvuruda bulunmuşlardır. Başvuru, gerekli tahkikatların yapılmasından sonra kabul edilmiş ve çiftliğin muhacirlere iskanına izin verilmiştir.⁹⁸

1911 yılında Pazarköy kazasına bağlı Elmaalan-Reşadiye köyünde yaşayan Dağıstan muhacirlerinin, köyün arazisinin yetersiz olması nedeniyle Baltacı Çiftliğinin bir kısmının kendilerine tahsis edilmesini talep etmişlerdir. Muhacirler 13 yıl önce Dağıstan'dan Osmanlı Devleti'ne göç etmiş ve Elmaalan-Reşadiye köyünde yerleştirilmiştir. Bu süre zarfında köyün arazisinde ziraat ve hayvancılık yaparak geçimlerini sağlamışlardır. Zamanla köye daha fazla muhacir gelmesi nedeniyle arazi yetersiz hale gelmiştir. Köyde 600 haneye ve 3.000 nüfusa ulaşan muhacirler, ancak 70 haneye yetecek arazi olduğu, mevcut arazide ziraat ve hayvancılık yaparak geçimlerini sağlayamadıklarını bu nedenle de hazine-i millete de yük olduklarını belirterek Baltacı çiftliğinin bir kısmının kendilerine tahsis edilmesini talep etmektedir. Dağıstanlı muhacirler, Baltacı Çiftliğinin bir kısmının kendilerine tahsis edilmesi için yapılan girişimlerin başarısız olmasının nedenlerini de açıklamaktadır. Muhacirler, bu başarısızlığın, civar köylerdeki ahalinin kıskançlığı ve hazine-i memleketin zararına olacak şekilde yapılan usulsüzlüklerden kaynaklandığını belirtmekte ve bu sorunun çözümü için hükümetten arazi yetersizliği nedeniyle yaşadıkları sıkıntıların giderilmesi için Baltacı Çiftliğinin bir kısmının kendilerine tahsis edilmesini talep etmektedir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde göçmenlere yönelik politikalarını yansıtmaları açısından önemli olan bu belgeye göre devlet, göçmenlerin yerleştirilmesi ve geçimlerinin sağlanması için gerekli tedbirleri almaktadır.⁹⁹

Dağıstanlı muhacirlerin yeterince araziye sahip olamamalarının başlıca nedenlerinden birinin, Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyılda uyguladığı toprak reformları sonucunda arazilerin büyük bir kısmı zengin toprak sahiplerine dağıtılmış ve küçük çiftçilerin topraksız kalmasıdır. Muhacirlerin ihtiyaçlarına yönelik civarda bulunan ve

⁹⁸ ML.EEM.751-45-01, (6 Temmuz 1909)

⁹⁹ ML.EEM.1024-27-17-01

hazine arazisi olarak talep edilen uygun miktarda arazinin tahsis edilmesi ve böylece muhacirlerin geçimlerini sağlayabilmelerinin mümkün olacağı belirtilmektedir.¹⁰⁰

Dağistanlı muhacirler ilk olarak akrabalarının yanına yerleştirilmiş ve 450 hane bir arada yaşamak zorunda kalmışlar bu neden ile de sefalete düşmelerine neden olmuştur. Muhacirlerin, Yalova'daki Baltacı Çiftliği'nden kendilerine arazi tahsis edilmesi için yaptıkları ilk başvuru kabul edilmiş ancak daha sonra çiftlik arazilerinin, çiftliğe komşu olan köylülere ve bir mülkiyet şirketine verileceği haberi yayılmıştır. Bu haber, muhacirlerin ümidini kırmış ve onları endişelendirmiştir. Bunun üzerine Dağistanlı muhacirler, Osmanlı Devleti'ne durumlarını ve duygularını şu şekilde aktarmışlardır:

Devlet-i Aliyye'ye

Arz-ı Halimizdir:

“Bizler, Kafkasya'dan hicret ederek Osmanlı Devleti'ne sığınan ve şu anda Hüdavendigâr Vilayetinin Pazarköy kazasına bağlı Elmaalanı karyesinde ikamet eden muhacirleriz. Hicret etmemizin sebebi, Rusya'nın zulmünden kurtulmak ve Osmanlı Devleti'nin himayesine girmektir. Devlet-i Aliyye'nin şefkatiyle Elmaalanı'na yerleştirildik ve burada akrabalarımızın yanında ikamet etmeye başladık. Zamanla diğer akrabalarımız da hicret ederek bize katılmaya başladılar. Bu durum, Elmaalanı'nın nüfusunu oldukça artırdı. Karye, bu kadar nüfusu barındıracak kapasitede olmadığından biz muhacirler zor durumda kaldık. Akrabalarımızın evlerinde ve odalarında kalmak zorunda kaldık. Karyenin arazisi de çok dar olduğundan geçimimizi sağlayacak kadar tarım yapamadık. Bu durum bizi sefalet ve zaruret içinde bıraktı. Yerli ahali-i bize maddi yardımda bulunsada, bu yardımlar son zamanlarda azaldı ve artık yetmemeye başladı. Ailelerimizle birlikte perişan bir haldeyiz. Şefkatli babamız ve gerçek koruyucumuz olan Devlet-i Aliyye'den ricamız, bize merhamet ederek Yalova kazası dahilinde bulunan Hazine-i Hassa'ya devredilmiş Baltacı Çiftliği'nden bir arazi tahsis etmesidir. Bu çiftliğin takdir edilecek bedelini taksitler halinde ödemeyi kabul ediyoruz. Bu sayede refah ve saadetimiz temin edilecek ve yaşadığımız sıkıntılardan kurtulacağız. Daha önce bu konuda yaptığımız müracaatlar üzerine, Mühendis Hasan Bey ve İrfan Bey görevlendirilerek arazi incelemesi ve taksimat planı hazırlamışlardı. Planın tasdik edilerek tasarrufumuza verilmesini bekliyorduk. Ancak son zamanlarda çiftliğin civardaki kura ahalisine ve bir kumpanyaya verileceği haberini aldık. Bu durum bizi

¹⁰⁰ ML.EEM.1024-27-21-01

ümitsizliğe sevk etti. Bizler, araziye muhtaç ve muhacir olan bir topluluğuz. Arazisi geniş ve ticari faaliyetlere vakıf olan ahaliye tercih edilmemiz ve aç bırakılmamız adalet ve merhamete aykırıdır. Devlet-i Aliyye'nin emsallerimize göstermiş olduğu adalet ve şefkatin bize de gösterilmesini rica ediyoruz. Baltacı Çiftliği'nden ihtiyaçları karşılayacak kadar az miktarda arazi tahsis edilerek perişan halimizden kurtarılmamızı sizi sevenler olarak şahsınıza zatı taraflarınıza başvuruda bulunuyoruz.”¹⁰¹

Muhacirlerin dilekçesinde, kendilerinin araziye en çok ihtiyaç duyan kişiler olduğunu vurgulayarak, arazilerin kendilerine tahsis edilmesini talep etmektedirler. Ayrıca, arazilerin mülkiyet şirketine verilmesinin, muhacirlerin perişan olmasına neden olacağını belirtmektedirler. Dilekçenin sonunda muhacirler, Osmanlı Devleti'nin kendilerine adalet ve şefkat göstermesini istemektedirler.

Osmanlı Devleti'nin Elmaalan köyündeki Kafkasyalı muhacirlerin arazi tahsis talebiyle ilgili başka bir belgede muhacirler, kendileri için ayrılan arazinin yetersizliği nedeniyle sefalet ve perişanlık içinde yaşadıkları ve bu nedenle kendilerine arazi talep ettikleri; talepleri değerlendirerek çiftliğin bir kısmının muhacirlere, bir kısmının ise civar köylerdeki arazisi az olan çiftçilere tahsis edilmesine karar verildi ancak bu karar, civar köylerdeki çiftçilerin muhalefeti nedeniyle uygulanamadı. Bu konuda yapılan görüşmeler ve alınan kararlara göre çiftliğin tamamının satılmasından vazgeçilerek arazinin bir kısmının muhacirlere, bir kısmının ise civar köylerdeki araziye ihtiyacı olan çiftçilere tahsis edilmesi kararlaştırıldı. Ancak arazi dağıtım işlemine başlanmadan önce civar köylerdeki çiftçiler, Kafkasyalı muhacirlere arazi verilmemesi için şiddetli protestolar başlattılar. Bu protestolar nedeniyle arazi dağıtım işlemi durduruldu. Kafkasyalı muhacirlerin durumuna dikkat çekilerek, arazi tahsis talebinin yeniden değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.¹⁰²

Reşadiye köyündeki Kafkasyalı muhacirler tarafından yazılmış bir telgrafnamede muhacirlerin, Yalova'da bulunan Baltacı Çiftliği'nden kendilerine arazi tahsis edilmesi talebinin, civar köylerdeki çiftçilerin muhalefeti nedeniyle reddedildiği belirtilmektedir. Muhacirler, bu durum karşısında, araziye muhtaç ve fakir olduklarından ve memleketlerine geri dönmek zorunda kalacaklarını ifade etmektedirler. Baltacı Çiftliği'nin bir kısmının muhacirlere, bir kısmının ise civar köylerdeki çiftçilere tahsis edilmesi yönünde bir karar alındığı belirtilmektedir. Bu karar hem muhacirlerin hem de

¹⁰¹ ML.EEM.1024-27-27-01, 29 Eylül 1327 (12 Ekim 1911)

¹⁰² ML.EEM.1024-27-28-01, Teşrin-i evvel 1327 (Ekim 1911)

civar köylerdeki çiftçilerin taleplerini dikkate alan bir karardır. Belgenin sonunda, Dağıstanlı muhacirler, arazi tahsis talebinin yeniden değerlendirilmesi için yardım istemektedir.¹⁰³

Dağıstanlı muhacirlerin yeterli araziye sahip olmadıkları ve bu nedenle sefil ve muhtaç durumda olduklarını, ihtiyaçlarının karşılanması için civardaki arazilerden veya arazi-i miriyeden (devlete ait arazilerden) münasip miktarda arazi tahsis edilmesini Osmanlı Devletinden tekrar tekrar talep etmektedir.¹⁰⁴

2.5. DAĞIŞTANLILARIN YAŞADIĞI ZORLUKLAR, TALEPLERİ VE KİMLİK SORUNU

Dağıstanlı göçmenler siyasi ve sosyal çalkantılar nedeniyle Osmanlı topraklarına sığınmak zorunda kalmıştır. Bu göçmenler, muhacir olarak bilinir ve Osmanlı Devleti tarafından çeşitli politikalar çerçevesinde kabul edilmiş ve yerleştirilmiştir. Genel olarak Osmanlı Devleti, bu göçmenlere geçici veya kalıcı ikamet izni vermiş, arazi ve maddi yardım sağlamış ve Osmanlı tebaası olmak için kolaylıklar sunmuştur.

Dağıstanlı göçmenler, Osmanlı tebaası olmak için kanun gereği kimlik belgelerinin sunulması ve belirli bir süre Osmanlı topraklarında ikamet edilmesi gibi işlemler tabi tutulmuştur. Bazı göçmenler belirlenen iş ve işlemleri tamamlayamadıkları için Osmanlı tebaası olmayı başaramamış ve yasal statüleri belirsiz kalmıştır.

Dağıstanlı muhacirlerin bazıları Osmanlı Devleti tarafından belirlenen iskân bölgelerine gitmek istememiştir. Bu bölgeler genellikle yoksul ve ıssız olduğundan göçmenlerin geçimini sağlaması zor olacağından daha iyi yaşam koşulları bulmak için şehirlerde ve kasabalarda yaşamayı tercih etmiştir. Şehir ve kasabalarda yaşamak için gerekli izinleri ve belgeleri almak ise oldukça zor olmuştur. Dağıstanlı göçmenler, Osmanlı Devleti'nden geçim kaynaklarının sağlanması, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması ve Osmanlı tebaası olmak için bürokratik engellerin kaldırılması gibi taleplerde bulunmuştur.

¹⁰³ ML.EEM.1024-27-31-01, 9 Teşrin-i sani 1327 (22 Kasım 1911)

¹⁰⁴ ML.EEM.1024-27-32-04, 19 Teşrin-i evvel 1327 (1Kasım 1911)

2.5.1. Hacı Mehmed ve Ebu Bekir: Kimlik Sorunu ve Kabul Süreci

Dağıstan'ın Timurhan Şura eyaletine bağlı Cotfotay kazasından kaçarak İstanbul'a gelen ve muhacir olarak kabulünü talep eden Ebu Bekir bin Abdurrahman, Hacı Mehmed bin Hacı Ali ve Nefise Hatun'un durumu ile ilgili 31 Aralık 1323 tarih ve 2059 numaralı sevk varakasıyla Pazarköy kazasında Elmaalanı karyesine gönderilen bu üç kişinin iki sene önce hicret ettikleri ve kabullerine engel bir durumlarının olmadığı Hariciye Nezareti ile yapılan yazışma sonucu anlaşılmıştır. Bu kişilerin, mülteci statüsünde kabul edilerek, usulüne uygun şekilde mahalli nüfus kütüğüne kayıtlarının yapılması, gerekli Osmanlı tezkirelerinin (kimliklerinin) verilmesi ve 6 Mayıs 1322 (19 Mayıs 1906) ve 12 Mart 1323 (25 Mart 1907) tarihlerinde Mülga Muhacirin-i İslamiye Komisyonu tarafından tebliğ olunan talimatlar doğrultusunda işlemlerin yapılması için Hüdavendigâr Vilayeti 'ne emir ve tebliğ olunması gerekli işlemlerin yapılması talep edilmektedir.¹⁰⁵

Dağıstan'dan pasaport olmadan firar ederek Osmanlı Devleti topraklarına göçmen statüsünde kaydını ve kabulünü talep eden Hacı Mehmed bin İsmail ve yedi arkadaşının, usulüne uygun şekilde kimliklerinin ve kabulüne engel bir durum olup olmadığının araştırılması ve netleştirilmesi hakkında Hariciye Nezareti'nden 18 Ağustos 1324 (31 Ağustos 1908) tarihli ve 265 numaralı tezkire ile Muhacirin İdaresi'ne talimat verilmiştir. Bu tezkirede, reisleri tarafından bu kişilerin kimliklerinin bilinmediği bildirilmiştir. Hacı Mehmed ve refikaları hakkında daha önce yapılan soruşturmaya cevap olarak bu sefer Hüdavendigâr Vilayetinden gelen yazıda bunların Dağıstan'da Buheyk kazası dahilinde Arço köyü ahalisinden oldukları belirlenmiştir. Buna göre, gerekli araştırmaların tekrar yapılmasını ve bu konuda elde edilecek sonucun Hariciye Nezareti'ne bildirilmesi talep edilmektedir.¹⁰⁶

2.5.2. Hacı Ünsi Efendi'nin Osmanlı Tabaası Olma ve Suriye'ye İskân Talepleri

Osmanlı tebaası olmak isteyen muhacirlerin taleplerine yönelik yaşadıkları zorluklara örnek verecek olursak; Dağıstan muhaciri Hacı Ünsi Efendi'nin iskânı hakkında Muhacirin İdaresi tarafından Hariciye Nezareti'ne gönderilen bir yazıda, Hacı Ünsi Efendi'nin birkaç seneden beri Hüdavendigâr Vilayeti'ne bağlı Pazarköy kazasının Almalaki mevkiinde ikamet ettiği ve henüz resmi iskan olunmadığı belirtilmektedir. Hacı

¹⁰⁵ DH.MKT.2848-35-01- DH.MKT.2848-35-02, 26 Mayıs 1325 (8 Haziran 1909)

¹⁰⁶ DH.MKT. 2798-70-01 - DH.MKT. 2798-70-02, 6 Nisan 1325(19 Nisan 1909)

Ünsi Efendi, Suriye Vilayeti'ne sevk ve iskân olunmasını talep etmektedir. Muhacirin İdaresi, Hacı Ünsi Efendi'nin hangi tarihte sevk edildiğini, Elmaalanı mevkiine hükümet tarafından ne gibi iskana yönelik iş ve işlemler tahsis edildiğini ve Hacı Ünsi Efendi'nin Osmanlı tebaası olması için ne gibi işlemlerin yapıldığını 16 Şubat 1324 (1 Mart 1909) tarihli müzekkerede belirtilmiştir. Vilayetten gelen cevapta, Hacı Ünsi Efendi'nin tahminen beş sene önce Pazarköyü'ne geldiği ve o sırada yapılan kayıt işlemlerinde mahalli nüfus kütüğüne kaydedildiği, ancak tebaasını değiştirmek için herhangi bir işlem yapılmadığı ve kendisine hükümet tarafından hane ve arazi verilmediği 15 Mayıs 1325 (28 Mayıs 1909) tarihli ve 281 numaralı tahriratta Hüdavendigâr Vilayeti'nden belirtilmiştir. Muhacirin İdaresi, Hacı Ünsi Efendi'nin Osmanlı tebaası sayıldığını ve iskân edilmediğini göz önünde bulundurarak, iskân işlemlerinin yapılması ve Rus uyrukluğuna dair kaydının silinmesi için Suriye Vilayeti'ne gerekli talimatın verilmesini talep etmektedir.¹⁰⁷

2.5.3. Elmaalán Sakinlerinin İnşa Ettikleri Hanelere Tecavüz: Abdülhalim'in Yardım Talebi

Pazarköy kazasının Çengiler karyesi civarında Kayışbıçak çeşmesi mevkiinde inşa edilen hanelerin, Çengiler karyesi ahali tarafından tehdit edildiği belirtilmektedir. Telgrafı gönderen Elmaalán karyesi sakinlerinden Abdülhalim, bu duruma karşı gerekli işlemlerin yapılması için Hüdavendigâr Vilayeti'nden yardım talep etmektedir.¹⁰⁸

2.5.4. Elmaalanı Mevkiinde Arazi Bulamayan Muhacir: Enes Efendi'nin Suriye Talebi

Dağıstan muhacirlerinden birinin Hüdavendigâr vilayeti Pazarköy kazası dahilinde Elmaalanı mevkiinde iskan edilememesinden dolayı Suriye vilayetine sevk ve iskan edilmesini talep ettiği anlaşılmıştır. Belgeye göre, Enes Efendi, 28 Haziran 1924 (11 Temmuz 1908) tarihinde, Muhacirin Komisyonu'na bir dilekçe vererek, Dağıstan'dan Anadolu'ya göç ettiğini, 10 yıl boyunca bersadette ikamet ettiğini, 7 yıl önce Suriye vilayetine bağlı Aynı-zer köyüne gittiğini, buradaki Dağıstan muhacirleriyle ittifak ettiğini, ancak kendisine arazi verilmediği için Elmaalanı mevkiine gönderildiğini ve burada da kendisine arazi tahsis edilmediğini belirterek, Suriye'deki arkadaşlarının yanına

¹⁰⁷ DH.MKT.2900-45-01- DH.MKT.2900-45-02, 21 Temmuz 1325 (3 Ağustos 1909)

¹⁰⁸ DH.MKT 2395-01, 29 Rebiülahir 1318 (26 Ağustos 1900)

gitmek için izin talep etmiştir. İlgili makamlar, Enes Efendi'nin dilekçesini değerlendirdikten sonra, Enes Efendi'nin Elmaalanı karyesine gönderildiği tarih, kendisine tahsis edilmeyen arazilerin durumu ve Enes Efendi'nin iskan talebinin gerekçeleri gibi hususları tahkik etmeleri için Hüdavendigâr vilayetine bir emir göndermiştir. Tahkikat sonucunda Enes Efendi'nin iskan talebinin kabul edilip edilmeyeceğine karar verecek makamlar, elde edilen bilgiler doğrultusunda bir karar verecektir.¹⁰⁹

2.5.5. Hacı Osman'ın Yetim Çocuklarının Darülaceze'ye Kabul Edilmesi İçin Verdiği Dilekçe

Pazarköy nahiyesine bağlı Elmaalan köyü ahalisinden Hacı Osman'ın fakirlik ve yoksulluk sebebiyle oğlu Bahaddin'in Mekatib-i Askeriye'den birine kabulü için köy ihtiyar heyeti tarafından resmi mühürler kullanılarak yazıldığı ancak köy ihtiyar heyetinin resmi mühürler kullanarak arzuhal yazması usulsüz bir işlem olduğu ve bu tür müracaatların ilgili daire tarafından yapılması gerektiği bildirilmektedir.¹¹⁰

Adı geçen konuya ait talebini aşağıdaki ifadeleri ile gerekli makamlara sunmuştur:

“Hüdavendigâr Vilayeti sınırları içerisinde Pazarköy kazasının Almaalan nam Dağıstan köyünde ikamet eden ve muhacirlerden olan ben, altı ay önce vefat eden eşimden kalan iki yetim çocuğuma bakamayacak ve eğitimlerini sağlayamayacak kadar fakir ve düşkün durumdayım. Bu nedenle, Nezaret-i Celileniz'e bağlı Darülaceze'ye kabul edilmelerini rica ediyorum.¹¹¹

2.5.6. Pazarköy Esriye Karyesi Ahalisinden Dağıstanlı Maksud Bin Mustafa'nın Darülacezeye Kabul Talebi

Pazarköy kazası Elmaalan köyü sakinlerinden muhacir Maksud Bin Mustafa tarafından Hüdavendigâr Vilayetine verilen dilekçe ile aciz bir durumda olduğunu beyan ettiği ve vefat eden eşinden kalan 2 yetim çocuğunun Darülaceze'ye kabulünü talep etmiştir. Yapılan değerlendirmede; Bahsi geçen çocukların yaşları ve babalarının mali durumunun araştırılması ve sonucun yazı ile bildirilmesi talep eden Maksud Bin Mustafa

¹⁰⁹ DH.MKT.2759-88-01, DH.MKT.2759-88-02, 14 Safer 1327 (7 Mart 1909)

¹¹⁰ DH.MKT. 1069-23-01, 22 Safer 1324 (17 Nisan 1906)

¹¹¹ DH.MKT 2662-25-01, 2 Teşrin-i Sani 1324 (15 Kasım 1908)

fakir bir muhacirdir. Darülhayra kabul için müracaat etmiş, ancak talebi kayd zamanı olmadığından ve zaruret-i halinden Pazarköy Kazası'nın Esriye Karyesi ahalisinden ve Dağıstan muhacirlerinden Maksud Bin Mustafa'nın Darülaceze'ye kabul edilmesi kanunen uygun bulunmadığından, çocuklarının Hüdavendigâr Vilayeti'nde bir mektebe kayd ettirilmesi uygun görülmüştür.¹¹²

2.5.7. Yangında Eşyalarını Kaybeden Dağıstanlı Mehmed bin Mirza'nın Osmanlı Devletinden Yardım Talebi

Mehmed bin Mirza konuya ait talebini aşağıdaki ifadeleri ile gerekli makamlara sunmuştur:

“Benim adım Mehmed bin Mirza. Dağıstan'dan gelen muhacirlerdenim. Dört buçuk yıl önce, huzurlu ve refah içinde yaşamak için Osmanlı Devleti'ne hicret ettim. Ancak muhacirin idaresinden yardım görmediğim için Rusya'ya gitmek zorunda kaldım. Nihayet Yenipazar kazasının Elmaalanı köyünde bir ev bulup yerleştim. Ancak iki buçuk ay önce evimde yangın çıktı ve tüm eşyalarım yandı. Ailemle birlikte yaşamak ve geçinmek için çok zor durumdayım. Bir arazim yok ve bu nedenle tarım yapamıyorum. Bu durum yaşamımızı daha da zorlaştırıyor. Evime yeni eşyalar almak ve tarım yapabileceğim bir arazi bulmak için yardıma ihtiyacım var. Ailemin geçimini sağlayabilmek için bana bir miktar günlük para verilmesini zaruri olarak talep ediyorum. Sayın yetkililerden bu talebimin kabul edilmesini ve bana yardımcı olmalarını arz ederim.”¹¹³

Bu dilekçede; Mehmed bin Mirza isimli bir Dağıstan muhaciri, Osmanlı Devleti'ne göç ettikten sonra yaşadığı sıkıntıları dile getirmektedir. Yangın sonucu tüm eşyasını kaybeden ve geçim sıkıntısı çeken Mirza, kendisine bir miktar eşya temin edilmesi ve ekecek bir arazi buluncaya kadar geçimini sağlayacak bir miktar günlük ödenek verilmesini istenilmiştir. Bu talep, Hüdâvendigar vilayetine iletilmiş ve vilayetin bu konuda harekete geçmesi talep edilmiştir.¹¹⁴

Dâhiliye Nezareti'nin, adı geçen muhacir hakkında düzenlediği raporda; Mehmed bin Mirza'nın evi, geçtiğimiz günlerde çıkan bir yangında eşyalarıyla birlikte tamamen yanmış ve bu nedenle zaruret halinde kalmıştır. Bilindiği üzere, arazi

¹¹² DH.MKT.2662-25-02, 23 Cemaziyel-ahir 1326 (23 Temmuz 1908)

¹¹³ DH.MKT.2690-33-01, 6 Kanun-ı evvel 1324 (19 Aralık 1908)

¹¹⁴ DH.MKT.2690-33-02-01, 8 Kanun-ı evvel 1324 (21 Aralık 1908)

yetersizliği nedeniyle muhacirlerin sevk ve iskânı padişah fermanıyla yasaklanmıştır. Buna rağmen, Hüdavendigâr Vilâyetinin bazı uygun olmayan bölgelere muhacirlerin göç ettiği ve göç etmeye devam ettiği gözlemlenmektedir. Ancak, Mehmed bin Mirza'nın bu vilâyete yerleşmesi, kendi isteğiyle değil, zorunluluktan dolayı gerçekleşmiştir. Hükümet, Hüdavendigâr Vilâyetinin ana yerleşim bölgelerine gitmek veya bulunmak isteyen muhacirler için yeni talimatlar vermiştir. Bu talimatlar, hükümetin yeni düzenlemelerini içermekte ve muhacirlerin taleplerini değerlendirmektedir. Muhacirin, kendisinin ve ailesinin fakirlik ve ihtiyaçlarının tespit edilmesi durumunda, diğer yerleşik halka verilen yardımların kendilerine de yapılması talebinde bulunduğu ifade edilmektedir. Bu talep, muhacirlerin durumunun değerlendirilmesi ve gerekli yardımların sağlanması için hükümete yöneltilmiştir. Bu ifadelerden, hükümetin muhacirlerin taleplerini değerlendirerek gerekli yardımları sağlamak amacıyla yeni talimatlar verdiği ve muhacirlerin durumunun dikkate alındığı anlaşılmaktadır.¹¹⁵

Mehmed Emin'in durumunun iyileştirilmesi için gerekli işlemlerin yapılması adına verdiği başka bir dilekçede ise şunlar geçmektedir; Beş sene önce ihtiyaç ve zaruret nedeniyle Osmanlı topraklarına göç eden Dağıstan muhaciri Mehmed Emin'in arzuhalinde İstanbul'a geldiğinde zaptiyeler tarafından tutuklanmış ve istediği yere gitmesine izin verilmemiştir. Rusya'ya iade edilmeyi reddetmesi üzerine bir vapura bindirilmiş, ancak Karadeniz Ereğli'den firar ederek Hüdavendigâr vilayeti, Pazarköy kazası, Elmaalan karyesinde yerleşmiştir. Kendi emeğiyle bir ev inşa etmiş olsa da, beş ay önce çıkan bir yangında evi ve tüm eşyaları yanmıştır. Ailesi ve iki yaşındaki kızıyla birlikte geçim sıkıntısı yaşamaktadır. Bölgede iş imkânı olmadığından, geçici bir süre için üç kişilik ailesine nafaka bağlanması talep eden Mehmed Emin, 7 Teşrin-i Sani 1324 (20 Kasım 1908) ve 6700 numaralı arzuhalini makamınıza sunmuştur. Arzuhal, 7 Teşrin-i Sani 1324 ve 6225 numarasıyla Dâhiliye Nezareti'ne havale edilmiş ve 9 Kanun-ı Evvel 1324 (22 Aralık 1908) tarihinde Dâhiliye Nezareti'nden Hüdavendigâr Vilâyetine gerekli emrin verilmesi istenmiştir. Ancak Hüdavendigâr Vilayeti, Mehmed Emin'in muhacir komisyonu tarafından gönderilmediği gerekçesiyle nafaka bağlanmasını reddetmiştir. Mehmed Emin, bu cevabı kabul edilemez bulmakta ve bu durumu, istibdad devrinin mahsulü olarak değerlendirmektedir. Kendisi hala muhtaç durumdadır ve birkaç aylık nafaka gibi yardım ve merhamet talebinde bulunarak, acilen çözüm bulunması gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle, en azından ilkbaharda iş buluncaya kadar üç kişilik ailelerine

¹¹⁵ DH.MKT.2690-33-03, 10 Kanun-ı evvel 1324 (23 Aralık 1908)

erzak ihsan edilmesini rica etmektedirler. Nafaka talebinin kabul edilmesi veya kesin olarak reddedilmesi halinde kendisine bildirilmesini rica etmektedir. Muhacirin yaşadığı sıkıntılar, parasızlık ve yetkililerden gelen olumsuz yanıtların etkisiyle içine düştüğü zor durum açıkça anlaşılmaktadır.¹¹⁶

Dâhiliye Nezareti, Mehmed bin Mirza'nın durumunu incelemiş ve fakir ve ihtiyaç sahibi olduğunu tespit etmiştir. 9 Kanun-ı Evvel 1324 (22 Aralık 1908) ve 727 numaralı müzekkere ile Hüdavendigâr Vilayetine tarihinde Hüdavendigâr Vilayetine Mehmed bin Mirza'ya yerleşik halka verilen yardımların kendilerine de yapılması için emir yazılmıştır. Dâhiliye Nezareti, Mehmed bin Mirza'nın talebini kabul etmiştir.¹¹⁷

Bu dilekçeler Osmanlı Devleti'nin, muhacirler için sağladığı sosyal yardımları gösteren önemli bir belge örneklerindedir.

2.5.8. Dağistanlı Hacı Mehmet ve Eşinin Osmanlı Tebasına Kabul Talebi

Rusya'dan göç eden Hacı Mehmet ve eşi Fatma, Osmanlı tebaası olmak için yaptıkları başvuruda; Elmaalanı köyüne yerleştirdiklerini ve Osmanlı tebaasına kabul edilmek istediklerini belirtmektedir. Dilekçenin Muhacirin-i İslamiyye Komisyonu tarafından değerlendirilmesi ve gerekli işlemlerin yapılması istenmektedir. Başvuru Muhacirin-i İslamiyye Komisyonu'na iletilmiş ve komisyon tarafından değerlendirilmek üzere Tiflis Baş Şehbenderliği'ne Hacı Mehmet ve eşi Fatma'nın giriş tezkireleri hakkında bilgi istenmiş, ayrıca kimliklerine mani bir durum olup olmadığının araştırılması istenmiştir.¹¹⁸

2.5.9. Pazarköy Kazasına Bağlı Elmaalan Köyünden Dağistanlı Bir Ailenin Dört Oğlunun Gece Okuluna Kayıt Talebi

Pazarköy kazasına bağlı Elmaalan köyü sakinlerinden olan Dağistanlı bir göçmen, ailesinin kalabalıklığı ve zorunluluk nedeniyle dört oğlunun bir gece okuluna kaydedilmesini talep etmiştir. Talep, 13 Mayıs 1325 tarihli encümen kararı doğrultusunda Nezâret-i Acizîye'ye iletilmiştir. Gelen cevapta “Şu anda gece okullarında yeteri kadar öğrenci bulunmaktadır. İmtihanlar bittikten sonra mekteplerin tatile gireceği göz önüne alındığında, bu sene Ağustos ayının ortasından sonra ücretsiz talebe kabulü mümkün

¹¹⁶ DH.MKT.2749-6-01-01, 24 Kanun-ı sani 1324 (6 Şubat 1909)

¹¹⁷ DH.MKT.2749-6-02, DH.MKT.2749-6-03, 7 Şubat 1324 (20 Şubat 1909)

¹¹⁸ HR.TH 362-81-01, 19 Nisan 1324 (2 Mayıs 1908)

olacaktır. Sonuç olarak bu yılın Ağustos ortasından sonra gece okullarına kayıt kabul edilirse, ilgili kişinin o zaman başvurması gerekecektir.¹¹⁹

Başvurusu kabul edilirse, diğer öğrencilerle aynı şekilde işlem yapılacaktır. Bu cevabın yazılı olarak Rüşdiye İdaresine gönderilmesi kararlaştırılmıştır. 4 Haziran 1325 (17 Haziran 1909) Konu idarece görüşülüp değerlendirilmiş ve yatılı Rüşdiye okullarının olmaması nedeniyle, bu konuda idare tarafından bir inceleme veya rapor hazırlamanın gereksiz olduğu kararına varılmıştır. Bu durumda değerlendirme veya görüş sunulmayacaktır.¹²⁰

2.5.10. Elmaalanı Karyesinde Dağıstanlı Bir Kişi Eşiyle Birlikte Katledilmesi Üzerine Tahkikat

Elmaalanı karyesinde ikamet eden bir Dağıstanlının eşiyle birlikte köye döndüğünde katledildiği ve katil zanlısı 3 Ermeni'nin de olayla bağlantılı olarak tutuklandığı bildirilmiştir. Olay, civar karyelerden Kara Pehlivan'ın Manzure-i Efkâr gazetesine gönderdiği mektupta, Elmaalanı karyesinde bir Dağıstanlının eşiyle birlikte köye döndüğünde katledildiği ve katil zanlısı ve 3 Ermeni'nin de olayla bağlantılı olarak tutuklandığı bilgisi yer almaktadır. Sadrazamlık ve Maliye Nezareti, olayla ilgili tahkikat yapılmasını emretmiştir. Elmaalanı karyesinde yaşanan cinayet olayının aydınlatılması için gerekli tahkikatın süratle tamamlanması ve faillerin adalete teslim edilmesi gerekli işlemlerin yapılması Dâhiliye Nezareti'nce rica bildirilmiştir.¹²¹

22 Mart 1325 (4 Nisan 1909) tarihli ve 31 numaralı yazıya cevaben, Elmaalanı ve diğer karyelerin Pazarköy kazası dahilinde bulunmasından dolayı, istenilen tahkikatın icra edilemediği bildirilmiştir.¹²²

Dağıstanlı muhacirlerin yaşadıkları problemler, Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki göç ve iskân politikalarının karmaşıklığını ve çelişkilerini göstermekte olup, karşılaştıkları zorluklar ve uygulamalar muhacir politikasının eksikliklerini göz önüne sermektedir.

¹¹⁹ MF_MKT_1135_03_02, 13 Haziran 1325 (26 Haziran 1909)

¹²⁰ MF_MKT_1135_03_018, 8 Haziran 1325 (21 Haziran 1909)

¹²¹ DH.MKT.2832-77-01, DH.MKT.2832-77-02, (3 Haziran 1909)

¹²² DH.MKT.2832-77-02, 13 Haziran 1325 (26 Haziran 1909)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BALTACI ÇİFTLİĞİ VE MUHACİR İSKÂNİ: BİR VAKA ÇALIŞMASI

3.1. REŞADİYE KARYESİ NÜFUS DEFTERİ

Osmanlı Devleti'nde zaman zaman nüfus sayımları yapılarak; evlenme, doğum, ölüm, boşanma ve nakil gibi nüfus olayları kayda alınmıştır. Reşadiye köyündeki Dağıstanlı muhacir nüfusunun tespit edilmesi, kayıt altına alınması ve bu kayıtların güncelliğinin sağlanması amacıyla köyün nüfus defteri hazırlanmıştır. Belgelerde yer alan bilgiler, köydeki nüfus yapısı hakkında önemli istatistikî veriler sunmaktadır. Nüfusun sosyal ve ekonomik durumuyla ilgili çıkarımlar yapılmasına yardımcı olur. Köyün tarihsel demografik yapısının anlaşılmasına katkı sağlar.

Reşadiye Karyesine ait nüfus defterine göre sahip oldukları arazi tabloları envanter kodlarına göre aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3.1: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_002

Cem'an yekûn		İnâs nefer en	Zükûr neferen	Kadîmen mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Esâmi-i Ashâb	Mülâhazât
Neferen	Zâmm-ı lâzım gelen nüfus					
4		2	2		Reşâdetlü Şeyh Mehmed Efendi Hazretleri (Şeyh Medeni)	
1	2	1			Gülfesi Havvâ Hanım	Fevt ..? oğlu Ali Bey'in mahdûmu Şemsü'l-verâ
6		2	4	1	Abdülhalim Efendi	
2	1		2		Aşahan oğlu Mehmed	
7	3	4	5		Fazîletlü Hacı Hasan Efendi	
5		2	3	1	Güneşoğlu Ziyaeddin	
4		3	1	2	İsa oğlu Molla Mehmed	
1	2		1		Hacı Cafer Süleyman bin Sermet Efendi	
8		5	3	3	Hasanoğlu Osman Efendi	
3		2	1	1	Arslanoğlu Cemâleddin	Hâne 10
1	2	1		4	Hacı İsa zevcesi Emine	
1	1				Büyük Mehmed oğlu Debir	
2	1	1	1	2	Şeyh oğlu Mehmed	
2		1	1	1	Ali oğlu Mehmed	Hakk-ı numarası?
5		2	3	3	Nur Mehmedoğlu Hacı Mehmed	On sokon? Marangoz

Tablo 3.1: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_002

Cem'an yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Kadîmen mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Esâmi-i Ashâb	Mülâhazât
Neferen	Zâmm-ı lâzım gelen nüfus					
7		6	1	2	Mehmedoğlu Abdülaziz	
3		1	2		Gazi Mehmedoğlu Abdullah	Zoyutlu
2	1	1	1	1	Butioğlu Mehmed Efendi	Hemşinli
3			3	5	Böci Şabanoğlu Hacı Mehmed	Hâne 20
2	1	1	1	3	Şeyh Hacıoğlu Mehmed Efendi	Kenüseli
8		5	3	1	Demiroğlu Abdülmecid	Arabacı
7		1	6	2	Mehmed oğlu Mehmed	Çerkeli
2	1		2	1	Uzunoğlu Mehmed Efendi	Holuşdeli?
3		1	2	2	Sincaroğlu Hacı Mehmed	
6		2	4		Feyzullahoğlu Abdülvâhid	
2	1		2	4	Ömeroğlu Hazu	
1	2		1	2	Bahur Beyoğlu Süleyman	
8		2	6	1	Murtazaoğlu Emir Hamza	Hozatlı
1	2		1	3	Davud oğlu İsmail	Hâne 30
3		2	1	1	Hasanoğlu Mehmed Ali	Artunlu
5		1	4	2	Mikailoğlu Abdülhaluk	
118	19	49	69	53		
2		1	1	1	Hacı Mehmed oğlu Mehmed	İrhanalı
9		4	5	2	Mehmed oğlu Abbas	Ulusokulu
2	1		2		Ahmed Lav oğlu Abdullah Efendi	Ayhakili
1	2		1		Ahmed Lav oğlu Mehmed	Ayhakili tekraren mükerrer
		2	2	1	Cerrâh Mehmed oğlu Sultan	Sarakonili
2	1	1	1	-	Hacı Mehmed oğlu Abdurrezzak	Neytani
1	2		1	-	Sadık oğlu Salih	Türk Salih
						Hane 39
3		2	1		Mehmed oğlu Abdullah	Hâne 40 Reymutlu

Tablo 3.1: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_002

Cem'an yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Kadîmen mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Esâmi-i Ashâb	Mülâhazât
Neferen	Zâmm-ı lâzım gelen nüfus					
4		2	2	1	Müteveffâ Yakub oğlu Hasan'ın oğlu Mehmed	Zobutlu
1	2		1		Şamil oğlu Mehmed	İrhanalı
3		2	1	2	Hasan oğlu Hacı Mehmed	Telestli
-	-	-	-	-	Ramazan oğlu Sultan	Zevce zevce fevt
1	2		1	-	Ömer oğlu Nasrullah	Koyzmalı
3		1	2	2	Mehmed oğlu Musa	Blahnili
2	1	1	1	1	Hubala oğlu Mehmed	Soğranlı
3			3	2	Emir Ali oğlu Eyrhan	Demirci
4		2	2	1	İsrafil oğlu Hacı Mehmed'in oğlu Abdullah	..? Koyzmalı
1	2		1	1	Hacı Abdurahman oğlu Mehmed Efendi	Masliyalsa(?)
5		4	1	-	Hacı Mehmed oğlu Mehmed Gafuli	Gonili
4		2	2	1	Nureddin oğlu Mehmed Efendi	Hatîb
5		2	3	2	Cafrad oğlu Hamza	
3		1	2	1	İbrahim oğlu Aziz	
2	1	2		-	Murtaza oğlu Mehmed zevcesi Ma'ânen(?)	
5		3	2	2	Hacı Sam oğlu Salih	Heyşili
1	2		1	-	Musa oğlu Mehmed	
7		5	2	5	Mehmed oğlu Hacı Mehmdî Efendi	Soğrameli(?)
-	-	-			Bayez oğlu Bağter	Hâne 60
5		4	1	1	Hasan Efendi oğlu Yahya	Keygunlu
5		2	3	-	İsa oğlu Mehmed	Keygunlun, ifâdeleriyle
4		1	3		Abdullah oğlu Hacı Mehmed	Kehmevli(?)
2	1	1	1	1	Hüseyin oğlu Ebubekir	Hartuklu
212	27	94	118	81		
213						

Tablo 3.2: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_003

Cem'an yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Kadîmen mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Esâmi-i Ashâb	Mülâhazât
Neferen	Zâmm-ı lâzım gelen nüfus					
8		2	6	3	Han Mehmed oğlu Ali Bey	Garaneli
7		3	4	2	Mehmed oğlu Hacı Mehmed bin Osman	Dekerzici
2	1	1	1	-	Mehmed oğlu Ali Sultan	Reymonili
3		2	1	-	Muslakoğlu Mehmed	
4		2	2	1	Mehmed oğlu Mehmed	Koyizmalı
5		2	3	2	Muttabi' oğlu Rıdvan Efendi	Hâne 70
1	2		1	-	Receb oğlu Mehmed	Unsokollu
2	1	1	1	3	Hacı Mehmed oğlu Abdullah	Kunduracı
5		4	1	-	Ebubekir oğlu Hâlid	Sogudlu
2	1		2	6	Baki oğlu Vati	Soğudlu
3	2	1		1	Dede oğlu Emirhan	Çerkili
3		1	2		Feryan oğlu Nasrullah	Artunlu
4		3	1	1	Bekir oğlu Mehmed Ali	"
2	1	1	1	5	Mehmed oğlu Mehmed	Unsokollu
2	1	1	1	-	Mehmed oğlu Hacı Mehmed	Kişeli
1	2	1	-	4	İbrahimm Kerimesi Ayşet	Hâne 80 Çerkili
4		3	-	-	Balakatili Hüseyin oğlu Ashâb	
5		2	3	1	Hoca İlhabekli Mehmed oğlu Gazi Hacı Mehmed Efendi	Mu'ahharan Osman bendeleri mûcibince 3 nüfus zammıyla
4		3	1	2	Tal'at'la Feryan oğlu Murtaza	
10		4	6	1	Cualiyle(?) İbrahim oğlu Hasan bin Ahmed Hân	
5		1	4	-	Goldanili Şeyh ali oğlu Osman	Osman bendesi mûcibince 1 zam
4		2	2	-	Artuklu Hasan oğlu Osman	
6		3	3	-	Gazi Mehmed oğlu Hacı Lâd	
7		3	4	2	Zobutlu Yakub oğlu Yakub bin İbrahim	Kuyumcu
5		3	2	-	Hasan oğlu Mehmed	

Tablo 3.2: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_003

Cem'an yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Kadîmen mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Esâmi-i Ashâb	Mülâhazât
Neferen	Zâmm-ı lâzım gelen nüfus					
3		1	2	-	Gavarlı Hacı Mehmed oğlu Şeyh Ahmed	Hane 90
2	1	1	1	3	Çerkeli Murtaza oğlu Mehmed Ali	
1	2		1	-	Hoşvalı Vati oğlu Tal'at	
2	1	-	2	-	Zeranili Mehmed oğlu İsa Efendi	
3		1	2	1	Hâce Mehkili Kara Mahmed oğlu Mehmed bin İlyas	
3		1	2	-	İrhanili Murtaza oğlu Hacı Murtaza	
2	1		2	-	Çerhli Ömer oğlu Hacı Mehmed	
327	41	144	183	119		
323						
5		3	2	2	Abdülkerim oğlu Nur Mehmed	İtmolu
4		2	2	1	Ömer oğlu Hacı Mehmed Efendi	Hoca...?
3		2	1	-	Hacı Hırpanoğlu Ahmed	Mü'ezzin
3		2	1	2	Murtaza oğlu Gazi Mehmed	Hoca ..? Hâne 16
4		2	2	-	Feryan oğlu Hacı Bahaddin	Hoca ..?
5		2	3	-	Abdurahman Hacı oğlu İsa	Çerkebli
5		2	3	-	Hacı Mehmed oğlu Ali Efendi	Mü'ezzin
3		2	1	-	Hasan Lad oğlu Mehmed	Cu'aliyle(?)
2		1	1	1	Hoca ..? İbrahim Efendi oğlu Mehmed	Dülger tevellüdü Ocak ..?
6		3	3	1	Hoca.. Mustafa oğlu Murtaza Ali	
1	2		1	-	Nikahlı Merzi oğlu Mehmed	
5		3	2	3	Koyzmalı Grami oğlu Hacı Nur Mehmed	
2	1	1	1	-	Mehmed oğlu Arslan	
1	2		1	5	Abdullah oğlu Hacı Mehmed	Hane 110
2	2		1	-	Keyygunlu Hacı Mehmed oğlu Bahaddin	
5		3	2	-	Suğuri Ömer oğlu Mehmed	

Tablo 3.2: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_003

Cem'an yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Kadîmen mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Esâmi-i Ashâb	Mülâhazât
Neferen	Zâmm-ı lâzım gelen nüfus					
3		1	2	-	Güldanlı Minnetullah oğlu Ahmed	
2	1	1	1	2	Hoca..? Ramazan oğlu Ahmed bin müteveffâ Mehmed	
6		3	3	3	Harkenli(?) Mehmed oğlu Mehmed Efendi	
1	2	-	1		Kartay oğlu Mehmed	
1	2		1	-	Andiyal Mehmed	
2	1	1	1	-	Heşîli Şeyh Hasan Hüseyin oğlu Hâlid	
4		3	1		Gotmurlu Hacı Feryân oğlu İmam Gazali	
5		3	2	2	Eymekili Ahmed oğlu Abdülhalim Efendi	
3		1	2	-	Torkallı Kilavoğlu Hacı Şeyh Efendi	
6		4	2	-	Koyizmalı Yusuf oğlu Abdurahman Dada	
1	2		1	-	Kevkaş oğlu Mehmed	
11		8	3	-	Musa oğlu Zeynelabidin Efendi yani küçük Şeyh Şerâfeddin Efendi olduğu	Hâne 124
4		1	3	-	İrsunlu Sultan Beyoğlu Gazi bin Ahmed	
3		1	2	1	Hoca... Feryan oğlu Mehmed Efendi bin Musa	
4		2	2	-	Gavnili(?) Gazi oğlu Mehmed	
446	57	205	241	140		
448						

Tablo 3.3: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_004

Cem'an yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Kadîmen mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Esâmi-i Ashâb	Mülâhazât
Neferen	Zâmm- 1 lâzım gelen nüfus					
2	1	1	1		Şeyh Şâh oğlu Süleyman	
5		3	2	1	Reyhûneli Hasan oğlu Mehmed	Hâne 130
3		3	-		Urmalı Mehmed oğlu İlyas	
7		4	3	-	Hacı Timur oğlu Mehmed Pehlivan	
1	2		1	8	Budakoğlu Selahaddin	Tahkîk
6		4	2	2	Hoca..? Musa oğlu Mehmed Osman	
7		4	3	1	Alkokulu Mehmed oğlu Abdullah	
5		2	3	1	Emir Mehmed oğlu Mehmed	
1	2	-	1	-	Emir Mehmed oğlu Abdullah	
2	1	2	-	-	Emir Mehmed oğlu Murtaza	
4		3	1	-	Ayahnalı Hüseyin oğlu Abdullah	Hâne 140
3		2	1	2	Hoca..? Mehmed oğlu İbrahim	
6		3	3	2	Alkokulu Ali oğlu Hacı Mehmed	
5		3	2	-	Suntalı Ali oğlu İsmail	
2	1	-	2	3	Mütevelli Kara oğlu Şemseddin Efendi	
1	2	1		-	Abdullah oğlu Dadhi Efendi hafidi Asit	
3		2	1	-	Koyuzmalı Mehmed Ali oğlu Abdülkerim	
2	1	1	1	-	Ayahnalı Mehmed oğlu İsa	
4		3	1	-	Eyhakye? Kameyân Dir oğlu Mehmed Ali	
3		1	2	3	Herkili Mümin oğlu Tahir	

Tablo 3.3: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_004

Cem'an yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Kadîmen mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Esâmi-i Ashâb	Mülâhazât
Neferen	Zâmm-ı lâzım gelen nüfus					
7		3	4	2	Hoca..? Derviş oğlu Abdülmümin	Hane 150
6		2	4	8	Kemralı Mehmed Abdullah	Nur oğlu
2	1	1	1	6	Çerkeli Hacı Sipahi oğlu Mehmed Efendi	
2	1	1	1	-	Soğutaylı Karaman Mehmed oğlu İsrafil	
1	2		1	-	Kilili Mehmed oğlu Mehmed	
7		3	4	1	Hoca..? Hasan oğlu Nur Mehmed	
2		1	2	-	Çekili Mehmed Mehmed Efendi	Hacı oğlu
1	2		1	3	Abdullah oğlu Cafer	Tahkik
1	2		1	-	Gazi Han oğlu Gazi Mehmed	Tahkik
7		3	4	3	Şolanili Zekeriya oğlu Hacı Mehmed Efendi	Hâne 160
560	75	263	297	186		
562						
-	-	-	-	-	Adulkadir Mansur oğlu	Fevt
4		1	3	-	Hedetli Şehad oğlu Hacı Mehmed Efendi Mehmed oğlu	
3		2	1	3	Mamakay oğlu Hacı Kasım	
6		4	2	2	Kigotlu, Timuroğlu Musa	
6		2	4	-	Hasuşbli Ömer oğlu Abdurahman	
1	2		1	7	Goskili, Ahmed oğlu Hacı Sadullah	
1	2	1	-	-	Bedkanlı müteveffa Kurban Rahimet zevcesi	
4		3	1	2	Meraytli Osman oğlu Mehmed bin Said	
3		1	2	1	Avarlı, Hüseyin oğlu Musa	Sultan

Tablo 3.3: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_004

Cem'an yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Kadîmen mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Esâmi-i Ashâb	Mülâhazât
Neferen	Zâmm-ı lâzım gelen nüfus					
6		3	3	1	Kargaylı, Ömer oğlu Molla Celad	Hâne 170
1	2		1	-	Keyhüsrev oğlu Hakkı	Tahkik
7		5	2	3	Keyfuneli Murtaza oğlu Kurban Veysi	
5		3	2	3	Keyfuneli Musa oğlu Mehmed	
3		2	1	-	Keyfuneli Ömer oğlu Mehmed	
6	5	1	2	2	Avâmeli, Şaban oğlu Gazi Yad	
3		1	2	2	Avameli, Gazi oğlu Hasan Barsi	
3		1	2	-	Eymekili, Murtaza Murtaza Ali Efendi oğlu Mehmed Hayri	
2	1	1	1		Heyşili Mehmed oğlu Hacı Mehmed	
1	-	-	-	-	Hamza oğlu Hacı Musa	Fevt
3		2	1	2	Hoca..? Hasan oğlu Ömer Efendi	Hâne 180
5		3	2	2	Ayhanalı Vatis oğlu Mehmed	
2	1	1	1	-	Soyutlu, Hasan oğlu Nasrullah	
-	-	-	-	-	Kötelü oğlu Hacı İsmail	Fevt
2	1	1	1	2	Ayhanalı oğlu Halid	
-	-	-	-	-	Kalaycıoğlu Mehmed	Fevt
1	2		1	1	Çerkeli, Habib oğlu Hamza	
1	2		1	5	Koyeli, Ömer oğlu Mehmed	
-	-	-	-	-	Mehmed oğlu Mehmed Ali	Fevt
3		2	1	2	Goili, Ersterhân oğlu Abdülhalik	
8		5	3	1	Goyezmeli, Kasım oğlu Cemaleddin	Hâne 140
1	2		1	8	Çaçanlı, Abdullah oğlu Hacı Enis Efendi	
653	90	313	340	232		
652						

Tablo 3.4: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM__00912_00028_027_005

Cem'an yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Kadîmen mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Esâmi-i Ashâb	Mülâhazât
Neferen	Zâmm-ı lâzım gelen nüfus					
1	2		1	5	Yusuf oğlu Nur Mehmed	Tahkik
4		2	2	3	Avarlı, Himmet oğlu Ali Bey	
2	1	1	1	1	Zontalı, Hacı İbrahim Halil oğlu Köse Süleyman	
7		4	3	8	Hacı Abdülvahâb	
1	2		1	6	Ali Musa oğlu Mehmed	Tahkik
2	1	1	1	-	Mikalı, Hacı Said oğlu Kurban Ali	
5		3	2	1	Kolezyeli, Abdurahman Ağa	
3		1	2	1	Kolezyeli, Ebubekir	Hâne 200
1	2		1	5	Hiddetli, Kadioğlu Abdülmecid	5
5		3	2	4	Kemvallı, Ali Efendi	
1	2		1		Evreme, Handiyab oğlu Habibullah	
2	1	1	1	8	Nur Mehmed oğlu Hacı Abdullah	Tahkik
-	-	-	-	-	Hacı oğlu Mehmed Ali	Fevt
9		3	6	-	Hoca.. Tavhanoğlu İsa	
2	1	1	1	-	Çongutaylı, Ömer oğlu Hacı Kurban	
2	1	1	1	2	Çoalili, Hacı oğlu Mehmed	
7		4	3	-	Unsofollu, İncil Hasan bin Mehmed	Hâne 210
5		2	3	2	Gadralı, Hacı Mehmed oğlu Ömer	
7	3	4			Gadralı, Muhiddin oğlu Abdülhalik	
4	3	1	-		Murtaza Ali torunu Salah bin Mehmed Ali	
6	3	3	2		Yakub oğlu Hacı Mehmed	Tahkik
3		3	1		Karaburağlı Ebu Sultan oğlu Evne Abidullah	
4	1	3	2		Akuşeli Polad oğlu Hacı Abdulkadir	
4	3	1	-		Akuşeli, Süleyman oğlu İbrahim	
4		2	2	-	Akuşeli, Ömer oğlu Abdullah	

Tablo 3.4: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_005

Cem'an yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Kadîmen mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Esâmi-i Ashâb	Mülâhazât
Neferen	Zâmm-ı lâzım gelen nüfus					
6		2	4	2	Gavarlı, Usta Bey oğlu Polad	
5		3	2		Gavarlı, Mut oğlu Akay	
5		5		5	Koyeli, Şemseddin torunu Ömer	
776	368	408		293		
772						
6		2	4	3	Çongutaylı, Abdrahman oğlu Hamza	
7		4	3	-	Urmalı Şehmal oğlu Mehmed	
5		3	2	-	Olsokollu Hacı Resul oğlu Mehmed Ali	
6		3	3	2	Bonbağlı Ömer Sultan oğlu Abdülmecid	
1	2		1	5	Said oğlu Mehmed	
1	2		2	-	Hoca... Ali oğlu Zübeyr	
15		3	12	3	Gavarac, Emir oğlu Hacı Sultan Bey	Hâne 229
6		3	3	-	Gavarac, Gazaloğlu Gadalı Karmuş Abdulkadir	Hâne 230
1	2		1	-	Olsokollu Yakub oğlu Hacı Mehmed	
7		4	3	2	Kargaylı, Hırka piyeli Hazri	
4		1	3	3	Hebile Şahâbeddin	
1	2		1	-	Hırka Bebeli(?) Hamza	
4		3	1	-	Zobutlu, Nefefseli Abdullatif Efendi	
4		2	2	-	Cualili(?) Habibullah oğlu Hamza	
5		4	1	-	Cualili(?) Tatas Zevcesi Halumsedu	Zeyr'de bir nüfus olarak gösterilen Halurse'den zevcesi Tames bunlar meyânındadır
7		4	3	2	Hırfapiyeli Mehmed	
5		3	2	-	Şolatili Ramazan	
2	1		2	-	Naskendli Mehmed Said	Hâne 240
1	2		1		Naskendli Bahand oğlu Mehmed	

Tablo 3.4: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_005

Cem'an yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Kadîmen mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Esâmi-i Ashâb	Mülâhazât
Neferen	Zâmm-ı lâzım gelen nüfus					
1	2		1	-	Tendenili Mehmed	Kar'a
4		1	3	-	Naskendli İsa	
7		3	4	2	Kadarlı Hacı Ömer	
3		2	1	-	Hişili Hacı Mehmed bin Musa	
3		2	1	-	Balakanlı Mansur	Mehmed
5		3	2	2	Hişili Bahurcu	Mehmed
1	2		1	3	Beragullu, Mehmed Efendi	Hacı Davud
9		4	5	-	Gobuzmalı Mehmed	Şeyh
1	2		1	9	İnkurdaklı Laci Nilad	Hâne 250
2	1	1	1	1	Hasda'alı, Dada oğlu Habibullah Efendi	
3		1	2	-	Hişili Mehmed bin Hasan Hüseyin	
1	2		1	10	Hişili, Hacı Dede bin Yusuf	
902	132	423	479	351		
900						

Tablo 3.5: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_006

Cem'an yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Ashâb-ı esmî	Mülâhazât
Neferen	Zam					
2	1	3	-	-	Hişibli Necmeddin faiz	Vâlidesi Tayyibe
2	1	1	1	-	Karatali Gazi	
4		2	2	1	Karatali Hacı İsmail	
6		1	5	3	Kişeli Ahmed	
2	1	1	1	-	Karabudaklı, oğlu Kemaleddin	Mama
2	1	1	1	3	Şu'alili Osman	
2	1	1	1	2	Aşalavoğlu Mehmed	Şolanalı Hâne 260
4		2	2	2	Kara Mehmed	Daili Hacı
5		4	1	3	Kara Muhiddin	Daili Mehmed
2	1		2	2	Alsokulu Hasan Lav	

Tablo 3.5: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_006

Cem'an yekûn		Înâs neferen	Zükûr neferen	Mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Ashâb-ı esmî	Mülâhazât
Neferen	Zam					
6		3	3	1	Kara Daili Hacı Hamza	
7		2	5	2	Kara Daili Mehmed	
1	2	-	1	8	Meteldali, Muhiddin Celaleddin Efendi	
1	2	-	1	9	Meteldali, Zirlav oğlu el-Hâc Hoca Mehmed Efendi	
1	2	-	1	5	Arçulu, Abdülaziz Yenbağı oğlu Zal Bey	
1	2	-	1	8	Meteldali, Hoca el-hâc Mehmed Maraz Efendi	
1	2	-	1	-	Dörkelili, Baba oğlu Timur	Hâne 270
3		1	2	1	Golizmalı Muhiddin	
2	1	1	1	-	Golizmalı Süleyman	
8		4	4	4	Harçusesalı Şeye	
1	2	-	1	2	Hace el Mehkili Hacı Zekeriya	
2		1	1	-	Uyum oğlu Mehmed bin Eyüb	
5		2	3	2	Harkabili Mehmed bin Davud	
6		2	4	-	Kigonili Ömer	
1	2	-	1	-	Selkolu Mehmed bin İhname	
5		3	2	12	Hace'l-herkili Hacı Ramazan	
1	2	-	1	10	Reyhanlı İlyas oğlu Musa Efendi	Hâne 280
1	2	-	1	-	İrilili, Derviş Osman	
1	2	-	1	-	Yorun oğlu Mehmed	
1	2	-	1	2	Zobutlu, Osmanzâde Nur Mehmed	
1	2	-	1	-	Godanalı Burhaneddin	
990	154	458	532	432		
987						
3		1	2	10	Hepşili, Dadazâde Şemseddin	
3		1	2	2	Gadarlı, Polad Hacı oğlu Ata	
2	1	1	1	1	Gadarlı, Hasan oğlu Ata	
2	1	1	1	-	Songutaslı, Göktimur oğlu Bahaddin	Hane 290
1	2	-	1	8	Sangutaslı, Kamil Ağa oğlu Mehdi	
1	2	-	1	2	Botkalı, Uzun Mehmed kayını Mehmed	
1	2	-	1	5	Zobutlu, Hac Bad Demir Efendi	
1	2	-	1	8	Hamuşlu, Esedullah Seyfi Efendi	

Tablo 3.5: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_006

Cem'an yekûn		Înâs neferen	Zükûr neferen	Mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Ashâb-ı esmî	Mülâhazât
Neferen	Zam					
2		1	1	-	Co'lulu Hüseyin bin Ahmed	
2	1	1	1	-	Urmalı Abdullah bin Murtaza	
1	2	-	1	-	Hoca.. Aşur'a Lav oğlu Mehmed	
5		3	2	2	Hoca... Mehmed	
5		3	2	3	Keyfoili, Said oğlu Hacı Ömer	
4		2	2	15	Turkablı, Batkeş oğlu Yahya	
1	2	-	1	-	Hoca... Hoca.. Mehmed Abdurreşid bin Gazi Mehmed	Hâne 300
6		3	3	3	Çerkeli, Talat Efendi	
9		5	4	3	Şabduklı, Hacı Abdulkadir	
5		3	2	3	Sundili, Dağıstanlı Acalu Hacı	
5		2	3	3	Loğcalı, Acalu Ramazan	
3		1	2	1	Çerkeli, Kafkasyalı Sahret	
1	2	-	1	-	Toklulu, Hacı Ömer	
1	2	-	1	-	İyholu İsa Debir	
5		2	3	2	Gadarlı, Ömer oğlu Ali	Bakkal
3		1	2	2	Gadarlı Cafer	
1	2	-	1	1	Gadarlı Zerü'l-fakkâr	
2		1	1	5	Khad ..? Hacı Mehmed	Hâne 310
6		2	4	3	Gadarlı Sultan Ali	
3		1	2	2	Kadarlı Hacı Süleyman	
2		1	1	-	Gadarlı, Bike Fatma	Hane 313
9		5	4	-	Kadarlı Halid	
-		-	-	-	Trebezollu Hacı İbrahim	Fevt
1083	175	498	585	516		
1082						

Tablo 3.6: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_007

Cem'an yekûn		Înâs neferen	Zükûr neferen	Mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Ashâb-ı esmî	Mülâhazât
Neferen	Zam					
3		2	1	2	Kadarlı Demirhan	
2	1	1	1	1	Kadarlı Akgün	
2	1	1	1	1	Kadarlı Aybori	
8		5	3	3	Kadarlı Hasan Hüseyin	Hâne 320
4		1	3	1	Kadarlı Muhyiddin	
7		4	3	-	Hoşadlı Hacı Mehmed	
5		3	2	-	Hoca ..? Abdullah	
1			1	-	Koymalı Mehmed	
5		2	3	-	Hoşadlı İsmail	
4		2	2	-	Hozameli Mehmed	
1	2	-	1	9	Erinholili Hüseyin	
4		3	1	-	Erçuseli Abdülaziz	
4		-	4	2	Abdülaziz Bemenpağı Soma Hac	
1	2	-	1	12	Öksüz Bollu Etlav Murtaza Ali	
3		1	2	-	Goyzmalı Ali	Hâne 330
1	2	-	1	-	Hace el-Mehkili el-Melav Ohan	
-		-	-	-	Arhutlu Hacı Mehmed	Fevt
4		4	-	1	Hace el-Mehkili Emine	
6		4	2	3	Hace el-Mehkili Ebubekir	
4		2	2	1	Hace el-Mehkili Gazi Hacı Mehmed oğlu Ahmed	
2	1	1	1	-	Arhanalı Tayyip Efendi	
5		1	4	3	Aşaltalı Abdülhalim	
2	1	1	1	1	İrhana Mehmed bin Süleyman	
6		1	5	-	İrpilili Murad	
3		1	2	-	Blagünili Hüseyin bin Ömer	Hâne 340
4		2	2	1	Erhanalı Zübeyr	
2	1	-	2	1	Çerkaplı Fatma	
1	2	-	1	-	Çerkaplı Hacı Hasulat	Talebe
6		4	2	2	Erhanalı Şamil	
2	1	2	-	-	Erhanalı Hadice	
3		2	1	-	Akuşeli Hamza	
5		4	1	-	Gonili Abdullah	
1194	189	553	642	559		
1192						
2	1	1	1	8	Congultulu Polat'ın oğlu Kasım	
3		1	2	3	Arhanalı Mehmed Bey	
-		-	-	-	Nekashlı Hacı	Fevt
1	2	-	1	8	Haşili Abdurahman	
2	1	1	1	3	İnmoli Hacı Ali	
8		5	3	-	Belkütli Şaban oğlu Abdülmecid	

Tablo 3.6: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_007

Cem'an yekûn		Înâs neferen	Zükûr neferen	Mutasarrıf olduğu arâzi dönüm	Ashâb-ı esmî	Mülâhazât
Neferen	Zam					
1	2	-	1	-	Şarlı Ebü Müslim Miretli(?)	
2	1	1	1	1	Arhanalı Musa	
6		4	2	2	Hayşili Sultan Bey	
5		4	1	2	İnmoli Hacı Yakdır(?)	
4		3	1	2	Songutlu Sadullah	
2	1	2	-	-	Cemal Melkili Ayşe	Hâne 360
1	2	-	1	1	Saltalı ibni Abbas	
-		-	-	-	Elsukili Abdullah	Fevt
3		2	1	2	Galyane Mehmed Efendi	
4		2	2	2	Herehotili Ömer	
1	2	-	1	2	Bolaflı Mehmed	
1	2	-	1	1	Hace el-Mehkili Eskici Ali	
4		2	2	1	Arhanalı Sahzet	
1	2	-	1	2	Hayşili Şâmil	
5		2	3	2	Gane Ateşli(?) Nasrüddin	
3		2	1	-	Keretli Seyfullah	Hâne 370
5		3	2	-	Sontalı Ramazan	
5		3	2	2	Cemal Mekili Zülfikar Ali	
1	2	-	1	-	Fakaşuralı Haydar Bey	
1	3	1	-	-	İtmolu Meryem	
4		1	3	2	Kebehkünli Mehmed Hacı	
2	1	1	1	3	İrhanalı Hacı Hasan	
3		2	1	2	Hayşili Nuh	
3		2	1	2	Sanenahlı Hasan	Talebe
1278	215	597	682	619		
1277						

Tablo 3.7: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_009

Yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Mutasarrıf olduğu dönüm	arâzi	Esâmî-i Ashab	Mülâhazât
Neferen	Zam						
4		2	2	3		Şaluklu Abbas	
1	2	-	1	-		Haçaşarlı Doktor Hacı Hasan Efendi	
3		1	2			Golizmalı Cebrail	
5		4	1	2		Hacelmehkili Hacı Mehmed oğlu Hüseyin	
1	2	-	1	-		Hacelmehkili Mehmed Toyinder(?)	Hâne 450
1	2	-	1	-		Serkaplı Mehmed	Talebe
2	1	1	1	8		Eğdili Hacı Ahmed	
1	2	-	1	-		Sorkeli Mehmed	
1	2	-	1	5		Hamuşili Hacı Hâlid	
1	2	-	1	-		..? Ömer Hacı	
1	2	-	1	10		Ulusokulu Murtaza Ali	
1	2	-	1	-		Zobutlu Patoli	
2	1	2	-	8		Aydınlı Ayşe	
3		1	2	1		Hacelmehkili Osman	Maka Hane 460
3		1	2	1		Medkayukli Ramazan	
5		3	2	3		Harekanlı Zülkişl	
5		2	3	2		Urmalı Cemaleddin	
1	2	-	1	-		Cualili Şa'ban	
7		5	2	3		Goyuzmalı Ayadeslâv	
4		3	1	-		Zeyranlı Abdullah	
6		4	2	1		Zobutlu Mehmed oğlu Ebubekir	
1	2	1	-	5		Selahat bin Mehmed	Tahkik
1	2	1	-	-		Necbet bin Kişi	
1	2	1	1	10		Hacelmehkili Kurban	
3		1	2	-		Zobutlu Mehmed Hân	
4		2	2	1		Gadarlı İsmail	
1	2	1	-	-		Gadarlı Emnit	
2	1	1	1	1		Keçreli Hacı Abdullah	
1	2	-	1	4		Hacelmehkili Osman	Talebe
1550	287	732	818	797			
1546							
2	1	1	1	-		Keygutibli Mehmed oğlu Necmeddin	
1	2	1	-	-		Ali Rıza Bey zevcesi Seybet	
2	1	1	1	2		Harekanlı Mehmed	Nur
4		2	2	2		Harekanlı Mehmed	Godyav Hâne 480
4		1	3	1		Keyguneli Hamza bin Hoki Murtaza	
2	1	1	1	2		Osman Kili Ahmed	Aymekili Ahmed Lavoğlu Mehmed olduğu
2	1	-	1	-		Hanefi bin Selahi	

Tablo 3.7: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_009

Yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Mutasarrıf olduğu dönüm	arâzi	Esâmî-i Ashab	Mülâhazât
Neferen	Zam						
1	2	-	1	8		Belahanlı Ömer oğlu Hamza	
6		1	5	15		Cualili Tayyib	Hâne 485
4		2	2	2		Urmalı Hacı Sultan bin Mehmed Süleyman	
1	2	1	-	-		Mehmed Misrî zevcesi Fatmet	
2	1	1	1	-		Urmalı Ahmed bin İlyas	
1	2	-	1	1		Koyuzmalının Dadısı	
3		2	1	-		Hacelmehkili sultan Ahmed	Hâne 490
2	1	1	1	1		Hacelmehkili Nuri oğlu Mehmed	
4		2	2	-		Urmalı Hadicet bin müteveffâ İsmail	
7		5	2	2		Zobutlu Osman	
5		2	3	-		Zobutlu Yusuf	
6		3	3	2		Hacelmehkili Şu'ayb	
2	1	1	1	-		Goyuzmalı Habîbullah	
3		2	1	-		Suntalı Ali zevcesi Ümmügülsüm	
5		1	4	-		Habşili Osman Hacı	
3		1	2	2		Goyuzmalı Gazi Mehmed	
4		3	1	2		Alfuklu Hadicet bin müteveffâ Hacı Hasan Turuti Mehmed	
4		1	3	5		Kebşeli Süleyman	
5		1	4	-		Gadarlı Hamzet	
4		3	1	-		Eymekili Zeyneb	
1	2	1	-	-		Urmalı Nâhedet	
1	2	-	1	-		Unlayı Habîbullah	
1	2	-	1	-		Koyuzmalı Dadısı	
6		4	2	2		Koyuzmalı Mehmed bin Mehmed	
1649	308	778	871	846			
1644							

Tablo 3.8: Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM__00912_00028_027_010

Yekûn Neferen	Zam	İnâs neferen	Zükûr neferen	Mutasarrıf olduğu dönüm	arâzi	Esâmi-i Ashab	Mülâhazât
7		2	5	3		Monili Hasan Efendi	
9		3	2	4		Sivaslı Habibullah	
4		2	2	-		Zobutlu Hasan bin müteveffâ Hasan	
9		3	6	2		Cualili müteveffâ Habibullah oğlu Hamza	
4		3	1	1		Cualili Dâtes	
2	1	1	1	1		Mehmed Ali	
5		4	1	3		Unsokulu Gazi	
3		2	1	-		Cualili Ayşet hafidi Mehmed	
5		3	2	4		Cualili Yusuf	
3		1	2	-		Mekteb mu'allimi Yusuf Efendi	
3		2	1	3		Elhaklı Laduf oğlu Ahmed	
5		2	3	4		Kafkasyalı Hasan Usta	
4		1	3	5		Hocelmehkili Nuta Sal Han	
6		3	3	1		Lavaşeli Sibgatullah	
5		1	4	1		Lavaşeli Alaaddin	
4		1	3	2		Lavaşeli Hacı Mehmed	
4		1	3	2		Lavaşeli Hacı Zülkadir	
1	2	1	1	-		Honzanlı Hasan	
3		1	2	1		Mehmed oğlu Abdürrezzak	
5		3	2			Müteveffâ Feryan kızı Fatimet	
9		3	3			Koyalı Hacı Abdülkadir Efendi	
4		3	1	2		Hocelmehkili Cemaledin	Hane 530
4		2	2	2		Zülkadir oğlu Musa	
3		1	2	3		Hacı Mustafa oğlu Mehmed Efendi	
3		2	1	-		Hocelmehkili Osman	
1	2	1	1	-		Hocelmehkili Yahya	
6		3	3	2		Kebşeli Otarhan oğlu Mehmed	
3		2	1	2		Koyuzmalı Hacı Murtaza Ali	
5		2	3			Keyşe Gazi Mehmed	
-	-	-	-	-		Halumsedu zevci Tates	Mükerrer olduğu tedkikat-ı vakı'asıyla tahkik etmiştir
4		2	2			Koyuzmalı Cemâlât	Sah
1	2	-	1	-		Mehlebli İshak Efendi	
1784	310	840	944	894			
1778							

Tablo 3.8: (Devam) Reşadiye Karyesine Ait Nüfus Defterine Göre Sahip Oldukları Arazi Tablosu ML_EEM_00912_00028_027_010

Yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Mutasarrıf olduğu dönüm	arâzi	Esâmî-i Ashab	Mülâhazât
Neferen	Zam						
1	2	-	1	-		İnculi ibni Mes'ud	Hâne 540
7		4	3	7		Kovalı Hacı Ali Can	
5		3	2	-		Selyoklu Hacı Ebubekir	
1	2	-	1	2		Çerkaplı Kutbettin	
4		1	3	2		Hacelmehkili Hacı oğlu Mehmed	
2	1	1	1	2		Şolnalı Mehmed	
6		3	3	3		Çerkaplı Davud	
5		3	2	5		Sokaplı Fuad Mehmed	
5		4	1	-		Hacelmehkili Ömer	Hâne 550
8		3	5	5		Dökeli Nuh	
4		2	2	2		Dökeli Ömer	
7		3	4	5		Dökeli İsmail	
9		5	4	3		Hopalı Hacı Habibullah	
5		2	3	3		Hopalı Giray	
7		3	4	3		Hopalı İbrahim	
4		3	1	3		Hopalı Hacı Mehmed	
2	1	1	1	-		Hacelmehkili Fatimet	
6		3	3	3		Öksükollu Hacı Ahmed	
1875	321	886	989	942			
1866							

Reşâdiye köyündeki ihtiyar heyeti tarafından, defterde kayıtlı nüfusun köyde mevcut ve yerleşik olduğu, bu bilgilerin ihtiyar heyeti tarafından tasdik edildiği belirtilmektedir. **“Defterde kayıtlı nüfusun bugün köyümüzde mevcut ve yerleşik bulduklarını biz ihtiyar heyeti olarak tasdik ederiz.”** (Heyet adına Reşadiye karyesi imamı ve Muhtarı Nuri Osman)¹²³

3.2. NÜFUS DEFTERLERİNDEKİ EKSİKLİKLERİN TAMAMLANMASI

Bazı kişilerin nüfus defterlerine kayıt edilmediği anlaşılmış ve bu durum üzerine eksik olanlar deftere eklenilmiştir.

¹²³ ML_EEM_0912_028_027_010, 15 Kanunievvel 1326 (28 Aralık 1910)

Tablo 3.9: Nüfus Kayıt Defter Envanteri ML_EEM_0912_028_027_011

Yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Mutasarrıf olduğu dönüm	arâzi	Esâmi-i Ashab	Mülâhazât
Neferen	Zam						
4			4				Şeyh şerâfeddin efendi mahdûmlarından olup vukuat defterinde kaldıkları bilahare anlaşıldı
2	1	1	1				9 hânedeki Osman Efendi'nin mu'ahharan aldığı zevcesiyle bir nefer tevellüdi
2	1	1	1				Hayşili Gazi mehmed, mu'ahharan aldığı zevcesiyle bir nefer tevellüdü
1	2	1	-				372 hânenin bu kere kaydı icrâ kılınan bir nefer tevellüdi
2	1	1	1				367 hânedeki Ebubekir'in mu'ahharan aldığı familyasıyla bir nefer tevellüdü
1	2	1	-				284 hânedeki Burhaneddin vuku'âtında kaldığı anlaşılıp bir nefer kerimesi
1	2	-	1				Saltalı ibni İsa merkûm 324 Mart'ında kaydolarak vuku'atta kalmadığı anlaşılmakla 541 haneye kaydolunmuştur
1	2	1	1				Erhanalı Said 452 hâneye kaydolarak vuku'âtında kalmadığı bi't-tahkîk anlaşılmağla
5		3	2				Hacelmehkili Ali bin Zülkadir vukuatında kalmadığı bi't-tahkîk anlaşılmağla
1	2	1	-				Kasab Ömer Efendi Teyzesi Jure vukuatında kalmadığı bi't-tahkîk anlaşılmağla
1	2	1	-				91 hânedeki mukayyed Talat zevcesi Sa'ibet vukuatında kalmadığı bi't-tahkîk anlaşılmağla
1	2	-	1				İçelli Ahmed vukuatında kalmadığı bi't-tahkîk anlaşılmağla
1	2	-	1				143 hânedeki olup vukuatında kalmadığı bi't-tahkîk anlaşılmağla

Tablo 3.9: (Devam) Nüfus Kayıt Defter Envanteri ML_EEM_0912_028_027_011

Yekûn		İnâs neferen	Zükûr neferen	Mutasarrıf olduğu dönüm	arâzi	Esâmi-i Ashab	Mülâhazât
Neferen	Zam						
1	2	1				Mezbûre Gosum atik kaldığı anlaşılmıŷla	Cualiyle tahrîrde anlaşılmıŷla
1	2	-	1			Eksofullu vukuatında bi't-tahkîk	Abdüllatif kalmadığı anlaşılmıŷla
1892	343			942			

Fî 20 Kânûnevvel sene [1]326

Nüfus:

1892

343

+

2235

[Mühür] : Reşâdiye karyesi imamı

Muhtâr [Mühür] : Nuri Osman

Özet olarak, vukuat defterinde kayıtlı olan bazı bilgiler, esas kayıtlara yanlışlıkla aktarılmamıŷtı. Bu durum fark edilince, düzeltme yapmak için bu kayıtlar esas kayıtlara dahil edilmiŷtir. Nüfus defterlerindeki hata giderilmiŷ daha sonra arazi dağıtımı için hazırlanmıŷtır. Buna göre Reşadiye karyesinin toplam nüfusu 2.235 olarak tespit edilmiŷtir.¹²⁴

Deftere göre Reşadiye karyesi toplam 574 hane olarak kayıtlarda gözükmektedir. Buna göre en çok nüfus 15 kiŷiyle Gavarac Emir oğlu Hacı Sultan Bey'e aittir. Ŗeyh Muhammed Medeni 1. hanede toplam 4 nüfuslu gözükmektedir. Ŗeyh Ŗrafeddin ise 124. hanede 11 nüfusla Musa oğlu Zeynelabidin Efendi yani Ŗeyh Ŗerâfeddin olduğu belirtilmiŷtir. Dağıstanlılar arasında en çok kullanılan isim genel olarak müslüman toplumlarında olduğu gibi 111 adetle Muhammed' tir. Ali 21, Abdullah 15, Ömer 10 ve Hamza, Murtaza, Süleyman, Ahmed ise 8'er adetle en çok kullanılan diğer isimlerdir.

Buna göre defterde Dağıstanlı muhacirlerin sahip olduğu ve halihazırda kullandığı arazi 942 dönümdür. En çok arazi 15'er dönümlerle 485. hanedeki 6 nüfuslu Cualili Tayyib ve 299. hanedeki 4 nüfuslu Turkablı, Batkeŷ oğlu Yahya'ya aittir. Daha sonra 12'ŷer dönümlerle Hacı'l-herkili Hacı Ramazan ve Öksüz Bollu Etlav Murtaza Ali

¹²⁴ ML_EEM_0912_028_027_011 20 Kanunievvel 1326 (2 Ocak 1911)

gelmektedir. Bunları 10 dönüm ile Hişili Hacı Dede bin Yusuf, Hepşili Dadazâde Şemseddin ve Ulusokulu Murtaza Ali takip etmektedir. Bazı hanelerde arazi bulunmamaktadır. Arazisi olmayan hanelerin içinde Şeyh Muhammed Medeni ve Şeyh Şerafeddin'de bulunmaktadır.

Defterde kadın isimleride geçmektedir. Bunlar; 1 nüfusla Mehmed Mısrî zevcesi Fatmet 487. hane, 2 nüfusla Aydınlı Ayşe 459.hane, 2 nüfusla Erhanalı Hadice 345.hane, 2 nüfusla Çerkaplı Fatma 342. hane, 4 nüfusla Hacı el-Mehkili Emine 333. hane, 2 nüfusla Gadarlı Bike Fatma 313. hane, 5 nüfusla Tatas Zevcesi Halumsedu 237. hane ve 1 nüfusla Gülfesi Havvâ Hanım ise 2. hanede gözükmektedir.

Çeşitli meslek grublarıda defterde geçmektedir. 378. hanede Sanenahlı Hasan, 343. hanede Çerkaplı Hacı Hasulat, 474.hanede Hacımehkili Osman ve 451. hanedeki Serkaplı Mehmed, talebe olarak kayıtlara geçmiştir. 307. hanede 5 nüfuslu Gadarlı Ömer oğlu Ali Bakkal, 4 nüfuslu 99. hanedeki Hacı Hırpanoğlu Ahmed ile 5 nüfuslu Hacı Mehmed oğlu Ali Efendi müezzin olarak belirtilmiştir. 2 nüfuslu Hacı Mehmed oğlu Abdullah 72. hanede kunduracı, 88. hanede 7 nüfuslu Zobutlu Yakub oğlu Yakub bin İbrahim kuyumcu olarak belirtilmiştir. Demiroğlu Abdülmecid 8 nüfuslu 48. hanede arabacı, Emir Ali oğlu Eyrhan 3 nüfuslu 48. hanede demirci ve 5 nüfuslu Nur Mehmedoğlu Hacı Mehmed ise 16. hanede marangoz olarak gözükmektedir. Hoca olarak geçenlerin isimleri ise şunlardır; Feryan oğlu Hacı Bahaddin, Murtaza oğlu Gazi Mehmed ve Ömer oğlu Hacı Mehmed Efendi'dir.

Dağıstanlıların lakapları genellikle geldikleri bölgelere dayanmaktadır. En yaygın kullanılan lakaplar arasında Gadarlı, Zobutlu ve Goyuzmalı öne çıkmaktadır. Defterlerde geçen diğer lakaplar ise Hopalı, Dökeli, Lavaşeli, Songutaslı, Naskendli, Çongutaylı, Akuşeli, Ayhanalı, Avâmeli, Keyfuneli, Goskili, Şolanili, Herkili, Gavnili, Gotmurlu, Güldanlı, Keyygunlu, İrhanili, Goldanili ve Hişili olarak sıralanabilir. Avarlı Sultan Hüseyin oğlu Musa ve Avarlı Himmet oğlu Ali Bey'de dahil oldukları etnik grub olana 'Avar' ismini lakap olarak almıştır.

Reşadiye karyesi nüfus defterlerinde, 39. hanede 'Türk Salih' olarak geçen ve muhtemelen Dağıstanlı olmayan tek kişi olarak Sadık oğlu Salih'in adı dikkat çekmektedir.¹²⁵ Bu durum oldukça ilginçtir.

¹²⁵ ML_EEM_0912_028_027_011 20 Kanunievvel 1326 (2 Ocak 1911)

Böylece Reşadiye karyesindeki muhacirlerin Baltacı çiftliği dağıtımına dahil edilmesi için nüfuslarının ve araziye ihtiyaç çiftçilerin belirlenmesi açısından nüfus defterleri eksiklikleri tespit edilip tamamlanmıştır. Sırada Baltacı çiftliğinin sınırlarının tespiti kalmıştır. Çiftliğin hudutlarının detaylı belirlenmesi süreci, aynı zamanda bölgedeki ekonomik kalkınma ve yerleşim düzeninin sağlanması açısından da büyük önem taşımaktadır. Baltacı Çiftliği örneğinde olduğu gibi, sınır belirleme çalışmaları, bir arazinin geçmişten günümüze uzanan mülkiyet sürecinin önemli bir adımıdır ve yerel yönetimlerin toprak düzenleme politikalarının ayrılmaz bir parçasını oluşturur.

3.3. ÇİFTLİK ARAZİSİ HUDUTLARININ DETAYLI OLARAK BELİRLENMESİ

Baltacı Çiftliği'nin arazisinin civardaki bazı köylerin arazileriyle karışık olduğu ve bu nedenle hudutlarının belirlenmesi gerekmektedir. Baltacı Çiftliği Arazisi'nin hudutları civardaki bazı köylülerle tartışmalıdır ve bu nedenle hudutların belirlenmeden Hazine tarafından herhangi bir işlem yapılamayacağı belirtilmektedir. Tavsiyeler sonrası Baltacı Çiftliği'nin arazisinin hudutlarının belirlenmesi ve haritasının çıkarılması için gerekli işlemler başlatılacaktır.¹²⁶

13 Teşrinisâni 1326 [Miladi: 26 Kasım 1910] tarihli karar uyarınca Baltacı Çiftliği'nin arazisinin sınırlarının belirlenmesi ve haritasının çıkarılması için önemli bir adım atılmıştır.¹²⁷ Bu çalışma, arazinin tahsisi ve satışı ile ilgili planlamanın daha net ve sağlam bir zemine oturmasına imkan sağlayacaktır. Çalışmaların aşamaları ve önemi aşağıdadır:

Sınır tayini, arazinin komşu arazilerden net bir şekilde ayrılmasını ve mülkiyet haklarının korunmasını sağlayacaktır. Bu aşamada, yetkili memurlar tarafından arazinin sınırları fiziki olarak belirlenmiş ve bu sınırlar resmi kayıtlara işlenmiştir. Sınırların belirlenmesinin ardından, arazinin. Bu harita, arazinin boyutunu, şeklini ve komşu arazilerle olan ilişkisini net bir şekilde göstermektedir. Harita, arazinin tahsisinde ve satışında önemli bir rol oynayacaktır. Haritanın çıkarılması, arazinin tahsisi ve satışı ile ilgili planlamada netlik ve şeffaflık sağlayacaktır. Bu sayede tüm taraflar arazinin boyutunu, sınırlarını ve komşu arazilerle olan ilişkisini net bir şekilde görebilecek ve buna göre planlarını yapabileceklerdir. Sınırların net bir şekilde belirlenmesi ve haritanın

¹²⁶ ML.EEM_0821_039_032, 3 Mayıs sene 1326 (16 Mayıs 1910)

¹²⁷ ML_EEM_00821_00039_037_11, Eylül 1326 (Eylül 1910)

ıkarılması, arazinin mülkiyet haklarının korunmasına katkıda bulunacaktır. Böylece arazinin sınır ihlallerine karşı korunması ve mülkiyet sahiplerinin haklarının güvence altına alınması mümkün olacaktır. Sınırların ve haritanın net olması, arazinin muhacir ve köylülere adil bir şekilde dağıtılması ve satılması için de önemli bir rol oynayacaktır. Bu sayede, her tarafın arazinin boyutunu ve sınırlarını net bir şekilde bilmesi ve buna göre haklarını talep etmesi mümkün olacaktır. Baltacı Çiftliği'nin arazisinin sınırlarının belirlenmesi ve haritasının çıkarılması, arazinin tahsisi ve satışı ile ilgili planlamada önemli bir adımdır.

Baltacı çiftliği arazisinin hudutlarının detaylı belirlenmesi aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3.10: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-i murabba	Döntüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası	
		Mülk	Emiriye	Vakf								Yoklama	109 110
1	Yalova ile Çiftlik arası				1	Şarken, Erzurumluoğul Osman tarlası; Garben çiftliğinin münhedim samanlık arsası; Şimâlen leb-i derya; Cenûben dağ hamamları şose tariki ile mahdûd	855	77	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen	Mâliye Nezâret-i Celilesi	Ağustos [1]315	Yoklama	109 110
2	Çiftlik İdâresi civârında				62	Şarken çiftlik tarlası; Garben çiftlik ebniyeleri müştamilâtından samanlık; Şimâlen leb-i deya; Cenûben dağ hamamları, şose tariki ile mahdûd	384	1	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen	Mâliye Nezâret-i Celilesi	Ağustos [1]315	Yaklama	17 18
3	Çiftlik İdâresi civârında				62	Yemîni yol; Yesârî leb-i deryâ; Arkası hamamlar şose tariki; Cebhesi yol ve çiftlik havlusuyla mahdûd	840	15	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen	Mâliye Nezâret-i Celilesi	Ağustos [1]315	Yoklama	15 16 40

Tablo 3.10: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları

S. nu	Mevki-i	Nev'i	Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası
	Çiftlik İdâresi civârında			62	Yemîni yol; Yesârî leb-i deryâ; Arkası hamamlar şoşe tariki; Cebhesi yol ve çiftlik havlusuyla mahdûd			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	15 Yoklama 16 40 Ağustos [1]315
5	Çiftlik İdâresi civârında			62	Yemîni leb-i deryâ; Yesârî çiftlik havlusu; Arkası çiftlik ambarı; Cebhesi yol ile mahdûd			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	13 14 Yoklama 15 16 40
6	Çiftlik İdâresi civârında			62	Yemîni leb-i deryâ; Yesârî çiftlik havlusu; Arkası çiftlik ambarı; Cebhesi yol ile mahdûd			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	13 14 Yoklama Ağustos [1]315
7	Çiftlik İdâresi civârında			62	Yemîni çiftlik havlusu; Yesârî furun ve çiftlik havlusu; Arkası yol cebhesi leb-i deryâ ile mahdûd			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	9 10 Yoklama 11 12 Ağustos [1]315

Tablo 3.10: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları

S. nu	Mevki-i	Nev'i	Vâkıfın ismi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-i murabba	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbûat Atık Senedin tarih ve numarası
8	Çiftlik İdâresi civârında			62	Yemîni çiftlik havlusı; Yesâri furun ve çiftlik havlusı; Arkası yol cebhesi leb-i deryâ ile mahdûd			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	9 10 11 12 Ağustos [1]315
9	Çiftlik İdâresi civârında			62	Yemîni çiftlik havlusı; Yesâri yol; Arkası leb-i deryâ; Cebhesi yol ile mahdûd			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	7 8 9 10 11 12 Yoklama
10	Çiftlik İdâresi civârında			62	Yemîni çiftlik havlusı; Yesâri yol; Arkası leb-i deryâ; Cebhesi yol ile mahdûd			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	7 8 Ağustos [1]315
11	Çiftlik İdâresi civârında			63	Şarken yol; Garben dere; Şimâlen leb-i deryâ; Cenûben dereye muntehî yol ile mahdûd	48	18	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	5 6 Yoklama Ağustos [1]315
12	Çiftlik İdâresi civârında			8	Yemîni hamamlar şose tarîki; Yesâri ve arkası çiftlik tarlası; Cebhesi yol ile mahdud	1000	4	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	36 Yoklama Ağustos [1]315

Tablo 3.11: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 3

Ss. nu	Mevki-i	Nev'i			Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası	
		Mülkk	Emiriye	Vakf							oyklama	336
113	Çiftlik civârında	Mmülk			2	Yemîni hamamlar şose tariki; Yesârı ve arkası çiftlik tarlası; Cebhesi yol ile mahdud			HHâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Ağustos [1]315	oyklama 336
114	Çiftlik civârında		Ma'a müşt Emilât bir bâb değirmen ve meydanlık zemini	SSultan Mahmud Hâmî Sâni Vakfindan	1	Yemîm-i yesârı çiftlik arazisi; arkası cebhesi yol ile mahdûd			Bu dahi	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Ağustos [1]315	Yyoklama 447
115	Çiftlik civârında	Mmülk			1	Yemîm-i yesârı çiftlik arazisi; arkası cebhesi yol ile mahdûd			Bu dahi	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Ağustos [1]315	Yyoklama 447
116	Çiftlik civârında				1	Hudûdu 	5564	22601	Bu dahi	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yyoklama	227 441 442 443 335 Ağustos [1]315

Tablo 3.11: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 3

Ss. nu	Mevki-i	Nev'i	Vvâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası

Şehzâdegân Vakfı'na merbût olup çiftlik idâresi civârında Hamamlar Şosesi Tariki ile Yalova Deresi arası mevkiinde vâkı' olup Yalova Köprüsü başında Erzurumî Osmân Bahçesi'nin altında Hamamlar Şosesi Tarikinden bede' ile merkûm Osman'ın bahçesi kenârından Yalova Deresi'ne devrilip mezkûr dereyi ta'kîben doğruca Uzuntarla müntehâsında bulunan Hacı Mehmed Çiftliği Karyesi'nden Borceloğlu Tarlasıyla hudûdu kat' eden su bendine varıldıkda garba devrilerek karye-i mezkûreden Arkıroğlu Kaltıyani(?) ve Lazari tarlaları kendarına kadîm su bendi ta'kîben Çınartarla Mevki'inde Küçük Söğüt Ağacı istikâmetine ve oradan yine garba dönülüp mezkûr bendi terk ile içinden geçilerek mukaddem Hacı Mehmed Çiftliği ahalisinden Babasoğlu Esper ve el-yevm ..? Salih Usta ve şeriki ve Erkir oğlu Angelaki tarlalarının kendarında diğer cenûbdan garba doğru takiben değirmen bendine ve oradan Teodoş oğlu Goroş'un tarlasının altından geçen değirmen bendi hizasıyla dönülüp mezkûr değirmen bendi üç yüz dört buçuk metre mesâfe ile takip edilerek Hacı Mehmed çiftliği Kirbazoğlu Hiristo tarlasının başından ya'ni şimâl cihetinden garba dönülüp mezkûr tarla kenarıyla karye-i mezkûrdan değirmene giden yol geçilip mezkûr yoldan cenûb cihetine ya'ni karye-i mezkûreye doğru seksen sekiz metre mesâfede gidilip yolun üst tarafında bulunan Hacı Mehmed Çiftliği, Topaloğlu Dimitri Kızı Zalyopi Aspe tarlasının etrafında vâkı' çalılık hâric kalarak mezkûr tarlanın şark ve şimâl ve garb tarafları dolaşarak diğer Arkıroğulları tarlasının dahi garb ya'ni üst tarafında ve diğer Kekemoğulları Açme tarlasının şimâl ve garb ve diğer Papasoğlu Mityadi tarlasının şimâl cebhelerinde vâkı' çalılıklardan Kızbaba(?) yoluna çıkılarak mezkûr Yuvacik(?) cihetine bi'l-akab Mehazi karyesi hudûdunu kat' eden Papasoğlu Andon tarlasının başına varılıp mezkûr tarlayı alt tarafından dolaşarak ya'ni mezkûr tarlayı hâric bırakarak yine Kızbaba yoluna çıkılıp mezkûr yolu bir müddet daha ta'kîben merkûm Papasoğlu Andon tarlasına ve oradan Hacı Vasiloğlu Dimitri tarlasının şimâl ve garb taraflarında vâkı' çalılık çiftlik hudûdu dahilinde olmak üzere dolaşarak çıka Vasil Deresi yani şimâl cihetindeki çamlık kendarından aşağı inilerek Papa Tanaş Vasil kızı Vasiliki ve Papas Tanaş kızı Eleni tarlasından doğruca Akkeryesi'nden İsmail Çavuş tarlasının ortasına varıldıkda oradan şimâl tarafına dönülerek mezkûr tarlanın nihâyetine elli iki metre mesâfe ile bi'l-akab aşağı dönülerek Vahuraki oğlu Etrati tarlasının kezâ ortasına ve oradan dahi şimâl cihetine dönülerek mezkûr tarlanın başına elli bir metre gidilip oradan yine aşağı dönülerek Akköylü Çakaloğulları Ahhmed Abdullah tarlalarından doğruca şarkına dönülüp mezkûr dereyi bi't-ta'kîb Samannlı Köprüsü'nün şimâl cihetinden Hamamlar Şosesi Tarikine çıkarılarak mezkûr tariki takiben ve çiftlik idarehânesi yanından geçilerek doğruca bede-i hudûd olan Yalova köprüsü ittisâlinde vâkı merkûm Erzurumlu Osman bahçesi altında müntehâ olmuştur.

Tablo 3.11: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 3

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Vâkufın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-i murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbûat Atık Senedin tarih ve numarası	
		Mülk	Emirye	Vakf								Yoklama	
1	Yalova ile Çiftlik arası					1	Şarken, Erzurumlu oğul Osman tarlası; Garben çiftliğinin münhedim samanlık arsası; Şimâlen leb-i derya; Cenûben dağ hamamları şose tariki ile mahdûd	855	77	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	109
													110
2	Çiftlik İdâresi civârında					62	Şarken çiftlik tarlası; Garben çiftlik ebniyeleri müştemilâtından samanlık; Şimâlen leb-i derya; Cenûben dağ hamamları, şose tariki ile mahdûd	384	1	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	17
													18
3	Çiftlik İdâresi civârında					62	Yemîni yol; Yesârî leb-i deryâ; Arkası hamamlar şose tariki; Cebhesi yol ve çiftlik havlusuyla mahdûd	840	15	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	15
													16
													40
													Ağustos [1]315

Tablo 3.11: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 3

Ss. nu	Mevki-i	Nev'i			Vvâkıfın ismi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i itâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbûat Atik Senedin tarih ve numarası
		Mülkk	Emiriye	Vakf								
4	Çiftlik İdâresi civârında			62		Yemîni yol; Yesârî leb-i deryâ; Arkası hamamlar şoşe tariki; Cebhesi yol ve çiftlik havlusuyla mahdûd		Hâkân-1 sâbık nâmına olup tebdilen		Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	15 16 40
5	Çiftlik İdâresi civârında			62		Yemîni leb-i deryâ; Yesârî çiftlik havlusu; Arkası çiftlik ambarı; Cebhesi yol ile mahdûd		Hâkân-1 sâbık nâmına olup tebdilen		Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	13 14 40
6	Çiftlik İdâresi civârında			62		Yemîni leb-i deryâ; Yesârî çiftlik havlusu; Arkası çiftlik ambarı; Cebhesi yol ile mahdûd		Hâkân-1 sâbık nâmına olup tebdilen		Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama Ağustos [1]315	13 14

Tablo 3.11: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 3

Ss. nu	Mevki-i	Nev'i			Vvâkıfın İsmi	Nezâret Numarası (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i itâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbûatın Tarihi ve Numarası
		Mülkk	Emiriye	Vakf								
7	Çiftlik İdâresi civârında			62	Yemîni çiftlik havlusu; Yesâri furun ve çiftlik havlusu; Arkası yol cebhesi leb-i deryâ ile mahdûd	Hâkân-1 sâbık nâmına olup tebdîlen		Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	9 10 11 12	Ağustos [1]315	
8	Çiftlik İdâresi civârında			62	Yemîni çiftlik havlusu; Yesâri furun ve çiftlik havlusu; Arkası yol cebhesi leb-i deryâ ile mahdûd	Hâkân-1 sâbık nâmına olup tebdîlen		Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	9 10 11 12	Ağustos [1]315	
9	Çiftlik İdâresi civârında			62	Yemîni çiftlik havlusu; Yesârı yol; Arkası leb-i deryâ; Cebhesi yol ile mahdûd	Hâkân-1 sâbık nâmına olup tebdîlen		Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	7 8	9 10 11 12	
10	Çiftlik İdâresi civârında			62	Yemîni çiftlik havlusu; Yesârı yol; Arkası leb-i deryâ; Cebhesi yol ile mahdûd	Hâkân-1 sâbık nâmına olup tebdîlen		Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	7 8	Ağustos [1]315	

Tablo 3.11: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 3

Ss. nu	Mevki-i	Nev'i			Vvâkıfın ismi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbûat Atık Senedin tarih ve numarası
		Mülkk	Emiriye	Vakf								
11	Çiftlik İdâresi civârında			63	Şarken yol; Garben dere; Şimâlen leb-i deryâ; Cenûben dereye müntehî yol ile mahdûd	48 18	Hâkân-1 sâbık nâmına olup tebdîlen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 5 6		Ağustos [1]315	
12	Çiftlik İdâresi civârında			8	Yemîni hamamlar şose tarîki; Yesârî ve arkası çiftlik tarlası; Cebhesi yol ile mahdud	1000 4	Hâkân-1 sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 36 Ağustos [1]315			
13	Çiftlik civârında	Mülk		2	Yemîni hamamlar şose tarîki; Yesârî ve arkası çiftlik tarlası; Cebhesi yol ile mahdud				Hâkân-1 sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 36 Ağustos [1]315	
14	Çiftlik civârında		Ma'a müstemilât bir bâb değirmen ve meydanlık zemini	1	Sultan Mahmud Hân-1 Sâni Vakfında		Yemîm-i yesârî çiftlik arazisi; arkası cebhesi yol ile mahdûd			Bu dahi	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 47 Ağustos [1]315

Tablo 3.11: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 3

Ss. nu	Mevki-i	Nev'i			Vvâkıfın ismi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbûat Atik Senedin tarih ve numarası
		Mülkk	Emiriye	Vakf								
15	Çiftlik civârında	Mülk		1	Yemîm-i yesârî mahdûd	çiftlik arazisi; arkası cebhesi yol ile				Bu dahi	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 47 Ağustos [1]315
16	Çiftlik civârında			1					564 2601	Bu dahi	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	27 41 Yoklama 42 43 35 Ağustos [1]315

Hudûdu

Şehzâdegân Vakfı'na merbûat olup çiftlik idâresi civârında Hamamlar Şosesi Tarîki ile Yalova Deresi arası mevkiinde vâkı' olup Yalova Köprüsü başında Erzurumî Osmân Bahçesi'nin altında Hamamlar Şosesi Tarikinden bede' ile merkûm Osman'ın bahçesi kenârından Yalova Deresi'ne devrilip mezkûr dereyi ta'kîben doğruca Uzuntarla müntehâsında bulunan Hacı Mehmed Çiftliği Karyesi'nden Borceloğlu Tarlasıyla hudûdu kat' eden su bendine varıldıkda garba devrilerek karye-i mezkûreden Arkıroğlu Kaltıyanı(?) ve Lazari tarlaları kendarına kadîm su bendi ta'kîben Çınartarla Mevki'inde Küçük Söğüt Ağacı istikâmetine ve oradan yine garba dönülüp mezkûr bendi terk ile içinden geçilerek mukaddem Hacı Mehmed Çiftliği ahâlisinden Babasoğlu Esper ve el-yevm ..? Salih Usta ve şeriki ve Erkir oğlu Angelaki tarlalarının kendarında diğer cenûbdan garba doğru takiben değirmen bendine ve oradan Teodoş oğlu Goroş'un tarlasının altından geçen değirmen bendi hizasıyla dönülüp mezkûr değirmen bendi üç yüz dört buçuk metre mesâfe ile takip edilerek Hacı Mehmed çiftliği Kirbazıoğlu Hiristo tarlasının başından ya'ni şimâl cihetinden garba dönülüp mezkûr tarla kenarıyla karye-i mezkûrdan değirmene giden yol geçilip mezkûr yoldan cenûb cihetine ya'ni karye-i mezkûreye doğru seksen sekiz metre mesâfede gidilip yolun üst tarafında bulunan Hacı Mehmed Çiftliği, Topaloğlu Dimitri Kızı Zalyopi Aspe tarlasının etrafında vâkı' çalılık hâric kalarak mezkûr tarlanın şark ve şimâl ve garb tarafları dolaşarak diğer Arkıroğulları tarlasının dahi garb ya'ni üst tarafında ve diğer Kekemoğulları Açme tarlasının şimâl ve garb ve diğer Papasoğlu Mityadi tarlasının şimâl cebhelerinde vâkı' çalılıklardan Kızbaba(?) yoluna çıkılarak mezkûr Yuvacik(?) cihetine bi'l-akab Mehazi karyesi hudûdunu kat' eden Papasoğlu Andon tarlasının başına varılıp mezkûr tarlayı alt tarafından dolaşarak ya'ni mezkûr tarlayı hâric bırakarak yine Kızbaba yoluna çıkılıp mezkûr yolu bir müddet daha ta'kîben merkûm Papasoğlu Andon tarlasına ve oradan Hacı Vasiloloğlu Dimitri tarlasının şimâl ve garb taraflarında vâkı' çalılık çiftlik hudûdu dahilinde olmak üzere dolaşarak çıka Vasil Deresi yani şimâl cihetindeki çamlık kendarından aşağı inilerek Papa Tanaş Vasil kızı Vasiliki ve Papas Tanaş kızı Eleni tarlasından doğruca Akkeryesi'nden İsmail Çavuş tarlasının ortasına varıldıkda oradan şimâl tarafına dönülerek mezkûr tarlanın nihâyetine elli iki metre mesâfe ile bi'l-akab aşağı dönülerek Vahuraki oğlu Etrati tarlasının kezâ ortasına ve oradan dahi şimâl cihetine dönülerek mezkûr tarlanın başına elli bir metre gidilip oradan yine aşağı dönülerek Akköylü Çakaloğulları Ahmed Abdullah tarlalarından doğruca şarkına dönülüp mezkûr dereyi bi't-ta'kîb Samanlı Köprüsü'nün şimâl cihetinden Hamamlar Şosesi Tarikine çıkarılarak mezkûr tariki takiben ve çiftlik idarehânesi yanından geçilerek doğruca bede-i hudûd olan Yalova köprüsü ittisâlinde vâkı' merkûm Erzurumlu Osman bahçesi altında müntehâ olmuştur.

Tablo 3.12: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 4

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbûat Atık Senedin tarih ve numarası	
		Mülk	Emirie	vakf							Vakufun İsmi
17				Bir kıt'a tarla		53	1147	1068	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	yyoklama 112

Şehzâdegân Vakfı'na merbûat Hacı Mehmed Çiftliği karyesi ve Kızbaba civârında Kiraztarla Mevkii'nden Yalova Deresi'nin garb tarafında vâkı' Arakiroğlu Nikola Bahçesi'nin cenûb cihetinden bede' ile garba doğru yine merkûm Nikola'nın tarlası ve mukaddem Tiryakioğlu Karangil el-yevm Paşa Karyeli Uzun Hasanoğlu Halid Ağa tarlasına tesâdüf eden değirmen bendini geçerek Hacıoğlu Mihâl vârisleri tarlasının kendarından geçen ince yoldana Hacı Mehmed Çiftliği Yolu'na çıkılıp mezkûr yolu Hacı Mehmed Çiftliği karyesi tarafına doksan sekiz metre ta'kîb ve terk ederek yolun üst tarafında bulunan Nikolaoğlu İstavri tarlasına dönülerek mezkûr tarlanın kenarından sırtta çıkılıp merkûm İstavri'nin tarlasının tûlu yüz yirmi dokuz metre mesâfede kat' edilip tesâdüf eden sırtta hatt-ı müstakîm üzere giden yolu bi't-ta'kîb Kumlarlı Hiristo Andon oğlu Koço ve Nikola oğlu Teoman(?) ve Hacıköyle Mali oğlu Dimitri ve Panol oğlu Dimitri tarlalarının cenûb cihetinden geçilerek Kızbaba tarikine ve merkûm Panol oğlu ve Dimitri'nin tarlasının şimâl-i garbisine görülen Kızbaba Yolu'nu takib ederek doğruca mukaddem Panolaki Dimitri Hayum Nikola oğlu Nikolaki tarlasına tesâdüf edildikde mezkûr tarlanın şark-ı cenûb cihetlerinden ya'ni alt tarafından dolaşarak yine mezkûr Kızbaba Yolu'na çıkılıp keza yol ile Kızbaba'nın fark(?)'ı mahsus olan meşhur meşe ağaçlarının ve Kamasta oğlu İpro tarlasının arasından geçen ve Fakıköy ile Hacı Mehmed çiftliği hududunu kat' eden sırt yolunu takib eden Borcel oğlu Harlamsuk Apostol tarlasının yanında yolu terk ederek tesâdüf eden Samanlı'nın eski yolundan aşağı inilip merkuman Haralambo ve Apostol tarlasının Vasil tarafından ya'ni çiftlik tarlasının altında vakı çalılık kenarıyla dolaşarak yine merkuman çiftlik arazisi dahilinde inşa edilen ağıl altından geçilerek hatt-ı müstakim üzere Çoro Zevcesi tarlasının şimâl cihetinden Ahaltı yoluna ve mezkûr yolu Konçalı Nikola tarlasının altından dolaşarak Haralambo oğlu Diistoni bahçesi başına varıldıkta yolu terk ederek merkûm Dimitri'nin mezkûr bahçesi altıyla ve hatt-ı müstakîm üzere Papa Yorgo oğlu Koço ve Pançu oğlu Haralamboz ve Tutoğlu Vasil tarlasının şark ciheti kenarıyla doğruca Kadıköyü'nden gelen ince yola varıldıkta mezkûr yol ile aşağı inilerek doğruca Yalova'ya ve fabrika değirmene giden Hacı Muhsin(?) çiftliği yoluna mezkûr yola karşı geçerek istikâmetine gelen Ekrek yoluyla Yalova Deresi ve mezkûr dereyi dahi Yalova'ya doğru ta'kîben Kekemoğlu Dimitri Bahçesi başında dereyi terk ederek mezkûr bahçe kenarıyla garba dönülüp Ebrod kızları ve Peneye ve Fota tarlalarının nihâyetinde Safranlı Vasil ve hissedarları bahçesinin hududuyla mezkûr bahçenin garb ve şimâl cihetleri dolaşarak doğruca Fabrika değirmeni bendine vâsil oldukta mezkûr bend hizâsıyla tekrar Hacı Mehmed Çiftliği tarafına dönülerek iki yüz sekiz metre mesâfe kadar ta'kîb olunup karye-i mezkûrdan Papanoğlu Apostol ve hissedarlarının Kavaklıbahçeleri arasıyla geçen yine Yalova Deresi hizâsıyla şarka dönülerek doğruca mezkûr derenin Yalova'ya akıntısı ta'kîben mebd-i hudud olan Arakir oğlu Nikola'nın bahçesi yanında mezkûr dereyi terk ederek müntehâ bulmuştur.

Tablo 3.12: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 4

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Hududu	Zürâ-i murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası	
		Mülk	Emirie	vakf							Vâkıfın İsmi
17				Bir kıt'a tarla	53	1147	1068	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	yyoklama Ağustos [1]325	112
118				Bir kıt'a tarla	57	365	135	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yyoklama Ağustos [1]325	48

Hacı Beşir Ağa Vakfı'na merbût Ağalaltı nâm-ı diğer Ağılboğazı mevki'indeki derenin cenûb cihetinin üst ağzında vâkı karye-i mezkûrdan Dayooğlu Ağnadis Bahçesi hizâsıyla Hacı Mehmed Çiftliği karye üstü ve yol üstünden bede' ile mezkûr yolun şimâl-i garbisinde bulunan Krantaoğlu İspird tarlasının kendarından geçen yolu biraz takib ederek Hacı Oğlu Pandeli Tarlası'nın cenûb cihetine tesâdüf eden Elmalık Yolu inzimâmıyla ve Ahutoğlu Vasil tarlasının kendarıyla Yalov'dan gelen karye-i mezkûr yoluna inilip oradan cenûba dönülerek mezkûr yol ile Boyacıoğlu Hirsto ve hissedarları bahçesinin altına varıldıkta bahçe kenarıyla doğruca mezkûr Ağılaltı nâm-ı diğer Kördere içinde inilerek derede Bankoğlu Apostol vereseleri ve Margerid oğlu Yani ve Papasoğlu Yevakim ve Kumlarlı Arinyo bahçeleri kenarlarıyla bede-i hudud olan merkûm Dayooğlu Ağnadis Bahçesi'nde vakı yol ile mahdûd

Tablo 3.13: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 5

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Vâkıfın ismi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası	
		Mülk	Emiriye	Vakf								Yoklama	30
19	Alttemel(?) kapu			Bir kıt'a bahçe yeri	Hacı Beşir Ağa	56	Şarken tarık-i âmm; garben Babayani Bahçesi; Şimâlen çiftlik tarlası; Cenûben Karadayı Foto bağ ve bahçesi ve dere ile mahdûd	1544	3	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	16 Ağustos [1]325	Yoklama 30
20	Alttemel(?) kapu	Bir kıt'a bahçe eşcârı				56	Şarken tarık-i âmm; garben Babayani Bahçesi; Şimâlen çiftlik tarlası; Cenûben Karadayı Foto bağ ve bahçesi ve dere ile mahdûd			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	16 Ağustos [1]325	Yoklama 30
21	Alttemel(?) kapu	Bir kıt'a ..? bahçe eşcârı			Hacı Beşir Ağa	55	Şarken su bendi; Garben Hacı Mehmed Çiftlik Tarlası ve Delioğlan Dimitri Kızı Antola; Cenûben Çoban Benooğlu Nikola bahçeleriyle mahdûd	1432	4	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	16 Ağustos [1]325	Yoklama 212
22	Alttemel(?) kapu	Bir kıt'a ..? bahçe eşcârı			Hacı Beşir Ağa	55	Şarken su bendi; Garben Hacı Mehmed Çiftlik Tarlası ve Delioğlan Dimitri Kızı Antola; Cenûben Çoban Benooğlu Nikola bahçeleriyle mahdûd			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	16 Ağustos [1]325	Yoklama 212

Tablo 3.13: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 5

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası
		Mülk	Emiriye	Vakf								
23	Alttemel(?) kapu	Bir kıt'a ..? tarla			54	Hacı Beşir Ağa Vakfı'na merbût Hacı Mehmed Çiftliği altında Dışbudak Mevkii'nde Harmantarla demekle; Şarken Korulu İstampoliçes Veçore zevcesi Setyana Veltondi kızı Vasilyo tarlaları ve Datmyo oğlu Hiristo Bahçesi ve Kovril Hiristo ve hiristo kızı Kostando ve Rakıcıoğlu ve diimtri Bahçeleri; Garben Hacı Mehmed Çiftliği'nden Yalova'ya ve Fabrika Değirmeni'ne giden yol; Şimâlen Çiftlik Tarlası kenârıyla geçen Yalova Yolu; Cenûben Panosoğlu Nikola ve Çiftlik Bahçesi'yle mahdûd	605	26	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 212 16 Ağustos [1]325	
24	Safran ve Yalova arasında Karaçitlik mevki'inde	Bir kıt'a tarla			49	Şarken Safran Karyesi'nde Haraçoğlu Yani ve Rizoğlu Haralambo ve çiftlik tarlaları; Garben Safrankaryesi'nden Yalova'ya gelen yol; Şimâlen Elmalık Yolu ve Hacımehmed Karyesi'nden Arakoğlu Miço ve Erkiroğlu Yani tarlalarını tefrik eden ince yol; Cenûben Safranköylü Vasil tarlasıyla mahdûd.	412	47	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Bilâ-sened	
25	Safran ve Yalova arasında Karaçitlik mevki'inde	Bir kıt'a tarla			50 51	Şarken Şarken ..? Bedos tarlasını tefrik eden Elmalık yolu; Cenûben yine Elmalık Yolu; Şimâlen Vahub(?) oğlu Vasil tarlası, ve Arkir oğlu Yani ve çiftlik tarlası ile mahdûd.	1564	93	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Bilâ sened	

Tablo 3.13: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 5

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atık Senedin tarih ve numarası
		Mülk	Emiriye	Vakf								
26	Kaynartarla mevkiinde Bendaltı			Bir kıt'a tarla	Sultan Mahmud Vakfi'ndan	48	Şarken kunduracı Veliosna ve Kocaddereli Ahmed; Garben dere; Şimâlen Hacı Mehmed çiftliği, Arkiorğlu Nikola; Cenûben Safran karyeli Koşnaksız Haralembö tarlalarıyla mahdûd	1566	97	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	44 16 Ağustos 1315
27	Tahzablı tarlası nâmıyla ma'rûf			Bir kıt'a tarla		15	Şarken Çam Hasanoğlu Salih tarlası; Garben Yalova Deresi; Şimâlen İsmet ve Şükrü Efendilerin müşterek tarlaları; Cenûben mukaddem Pazarköylü Ali Ağa el- yevm Paşa karyeli Yavs(?) Ali Efendi tarlasıyla mahdûd	578	151	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	105 16 Ağustos 1315
28	Çakaltarla civârında Zeytinli Tarla			Bir kıt'a tarla		11	Şarken Mahmudoğlu Rasim; Garben Çam Hasanoğlu Salih tarlaları; Şimâlen Mukaddem Pazarköylü Ali Ağa el-yevm Paşa karyesinden Yavs(?) oğlu Ali Efendi tarlası; Cenûben İsmet ve Şükrü Efendi'lerin müşterek tarlasıyla mahdûd	192	35	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	106 16 Ağustos 1315
29	Çakaltarla Mevkii			Bir kıt'a tarla		45	Şarken İsmet Efendi; Garben Berber Ahmed vârisleri vakfının tarlaları arasında geçen kör yol; Şimâlen Karnallı İbrahim oğlu Hidayet Efendi; Cenûben Amed Paşa oğlu Hasan tarlalarıyla mahdûd	736	35	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	107 16 Ağustos 1315

Tablo 3.14: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 6

S. nu	Mevki-i	Nev'i				Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası	
		Mülk	Emriye	Vakf	Vâkıfın İsmi							Nezâret (Harita numarası)
30	Yalova civârında Tahir Paşa tarlası üstü nâm mevkide		Bir kıt'a tarla			46	Şarken Kör Yol altında Berber Ahmed Tarlası'nın cihet-i cenûbisinde bede' ile hatt-ı müstakîm üzere yirmi dokuz metre mesâfeden şimâl-i garbiye dönülerek yine merkûm Berber Ahmed Tarlası'nın garb ciheti kenârıyla Safran Yolu'nu aşağı geçerek ve Ahmed Ağa vârislerinin Kasımpaşalı Hasan Çavuş Zevcesi Tarlası'nın kenarıyla doğruca Arnavud Çırakoğlu Şükrü ve İsmet Efendiler Tarlalarına; Garben Şükr ve İsmet Efendilerin müşterek tarlası; Şimâlen mukaddem Pazarköylü Ali Ağa el-yevm Paşakaryeli Pomi(?)oğlu Veli Efendi ve Hamamcıoğlu Mustafa ve Ecnebe(?) Eşref Efendi tarlaları; Cenûben şarkında gösterildiği veçhile Hasan Çavuş Zevcesi tarlasıyla mahdûd	497	59	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	16 Ağustos [1]325
31	Yalova civârında Çakaltarla mevkii		Bir kıt'a tarla			47	Şarken Ferhadoğlu Tevfik Gureba(?) Molla Mustafa Ağa vârislerinden Taşköprülü Ali Zevcesi ..?; Şimâlen Şişdudak Hasan Efendi Vârisleri tarlaları; Cenûben Çapık Ali oğlu Aziz tarlalarıyla mahdûd	957	35	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	16 Ağustos [1]325

Tablo 3.14: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 6

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası
		Mülk	Emriye	Vakf						
32	Evrede	Bir kıt'a müfrez tarla		13	Şarken Asmanlı Deresi; Garben Hamamlar Şose Tariki; Şimâlen Zabtiye Necib Tarlası; Cenuben ...? Vakıf tarlalarıyla mahdûd	984	13	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 75 16 Ağustos [1]325
33	Evrede	Bir kıt'a müfrez tarla		18	Şarken ve Cehûben Samanlı Deresi; Garben Hamamlar Şose Tariki; Şimâlen Samanlı Camii-i Şerfi ve Nefer tarlasıyla mahdûd	954	30	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 75 16 Ağustos [1]325
34	Çiftlik Çayırı'nda ve Şose Altı'nda	Bir kıta müfrez tarla		17	Şarken ve Cehûben Samanlı kurbünde Arnavud Ömer Tarlası; Şimâlen samanlı Deresi; Garben Su harkı ile mahdûd.	680	81	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 74 16 Ağustos [1]325
35	Çiftlik Çayırı'nda ve Şose Altı'nda	Bir kıta müfrez tarla		16	Şarken ve Cehûben Samanlı kurbünde Arnavud Ömer Tarlası; Şimâlen samanlı Deresi; Garben Su harkı ile mahdûd.	562	115	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 74 16 Ağustos [1]325

Tablo 3.14: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 6

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Hududu	Zürâ-ı murabbâ'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbûat Atik Senedin tarih ve numarası	
		Mülk	Emiriye	Vakf						Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)
36	Samanlı karyesi ve Harmanlar civârı	Mukayyed tarla el-yevm çayır		15	Şarken Samanlı Cami-i Şerîfi çayırı ve çiftlik tarlası; Garben Hamamlar Şose Tariki; Şimâlen Arnavud Ömer ve kezâ çiftlik tarlası; Cenûben Harmanlar yolu ile mahdûd.	1557	228	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	70
37	Samanlı karyesi karşusunda	Bir kıta bahçe yeri		26	Şarken Harmanlar Yolu; Garben Hamamlar Şose Tarîki; Şimâlen Şa'bân Deresi ve Kadıköyü Yolu; Cenûben çiftlik tarlası ile mahdûd.	767	36	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	58
38	Samanlı karyesi ve Harmanlar civârı	Bir kıta bahçe eşcârı		26	Şarken Samanlı Cami-i Şerîfi çayırı ve çiftlik tarlası; Garben Hamamlar Şose Tariki; Şimâlen Arnavud Ömer ve kezâ çiftlik tarlası; Cenûben Harmanlar yolu ile mahdûd.			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	59
36	Samanlı karyesi ve Harmanlar civârı	Bir kıta tarla		26	Şarken vakıf tarlası; Garben çiftlik bahçesi; Şimâlen Harmanlar Yolu; Cenûben Şaban Dere ile mahdûd	199	20	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama	104

Tablo 3.15: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 7

Ss. nu	Mmevki	Nev'i					Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mmutasarrıf Olacak Kimse	Mmerbût Atik Senedin tarih ve numarası	
		Mülk	Emiriye	Vakf	Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)						Yyoklama	555 556
440	SSamanlı Karyesi karşısında	225	BBir kıt'a tarla			Şarken Şaban Dere; Garben ve Şimâlen Kadıköyü Yolu; Cenûben Gürcü Ali Tarlası ile mahdûd	995	29	Hhâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mmâliye Nezâret-i Celîlesi	Yyoklama	555 556	
446	SSamanlı Karyesi karşısında	339 559	BBir kıt'a tarla						Hhâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mmâliye Nezâret-i Celîlesi	Yyoklama	997 998 999 1100 1101	
<p>Hudûdu</p> 												16 Ağustos [1]325	
<p>Arâzi-yi mîrî; Samanlı Karyesi eğriği kenarındaki karye-i mezkûr deresinden bede' ile doğruca Kadıköyü hudûdunu kat' eden ve şark cihetinde vâkı' Kadıköyü Kakricaki Koço Bahçesi ve Kasuraki Koço tarlası ve Çınarcıklı Poltimos Bahçesi kendarıyla tesâdüf eden Kôr Dere ile şimâle dönülerek yirmi metre mesâfede Samanlı Deresi'ne ve ortadan mezkûr dere kenarıyla yine cenûba dönülerek otuz metre mesâfede Kadıköyü yolun ve mezkûr yol ile dereyi karşıya geçildikte oylu terk ederek mezkûr Samanlıderesi'ni bi't-ta'kîb dolaşarak doğruca Samanlı Arnavud Ömer tarlasına varıldıkda oradan dereyi terk ederek merkûm ömerin tarlasının cenûb ciheti kendarıyla yetmiş yedi buçuk metrede tesâdüf eden söğüt ağacına ve oradan şimâl-i cenûbiye dönülerek mezkûr söğüt ağacı istikâmetiyle merkûm Arnavut Ömer'in Çayırı kenarıyla çiftlik çayırı ve Samanlı Câmî-i Şerîfi Vakfı Çayırı nihâyetine oradan şarka dönülerek bede-i hudûd olan Samanlı Deresi'yle mahdûd</p>													

Tablo 3.15: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 7

Ss. nu	Mmevki	Nev'î					Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Ccihet-i i'tâ-yı sened	Mmutasarrıf Olacak Kimse	Mmerbût Atik Senedin tarih ve numarası	
		Mülk	Emiriye	Vakf	Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)						Yyoklama	229
442	SSamanlı Karyesi derûnunda Çınardibi mevkiinde	227	BBir kıt'a arsa	Hacı Beşir Ağa		Şarken Hamamlar Şose Tarîki; Garben Köy Yolu; Şimâlen kezâ Hamamları Şosesi Tarikne çıkan köy yolu; Cenûben Kadıköyü yolu hizâsıyla Hamamlar Şose Tariki'ne çıkan kezâ köy yoluyla mahdûd	5534	6	Hhâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mmâliye Nezâret-i Celîlesi	Yyoklama	229	
443	SSamanlı Mektebi karşısında ve Kahvealtı mevkiinde		BBir kıt'a arsa	Hacı Beşir Ağa		Şarken ve şimâlen köy yolları; Cenûben Arnavut Ömer Kahvesiyle mahdûd			Hhâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	mMâliye Nezâret-i Celîlesi	Yyoklama	228	
444	SSamanlı Karyesi derûnu	228	BBir kıt'a arsa	Hacı Beşir Ağa		Etrâf-ı erbaası yol ile mahdûd	11515	8	Hhâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mmâliye Nezâret-i Celîlesi	Yyoklama	224 225 226	
445	SSamanlı Karyesi altında Zeytinlik Mevkii	229	TTarla			Şarken Kadim Mezarlık Yolu; Şimâlen mezarlık; Cenûben kezâ yol ile mahdûd	331	118	Hhâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mmâliye Nezâret-i Celîlesi	Bilâ-sened	16 Ağustos [1]325	

Tablo 3.15: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 7

Ss. nu	Mmevki	Nev'i					Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Ccihet-i i'tâ-yı sened	Mmutasarrıf Olacak Kimse	Mmerbût Atik Senedin tarih ve numarası	
		Mülk	Emiriye	Vakf	Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)						Bbiilâ-sened	550
446	SSamanlı Karyesi kenarı	330	BBir kıt'a arsa			Şarken Çeşme Meydanı; Garben tarik-i âmm; Şimâlen yol; Cenûben Mukaddem Kürt Hasan el-yevm Garib Hüseyin ve mumâ-ileyh bahçeleriyle mahdûd	663	22	Hhâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mmâliye Nezâret-i Celîlesi	Bbiilâ-sened	550	
447	Samanlı Karyesinde atik Rum mahallesi mevkiinde	333	Bbir kıt'a tarla			Şarken yol; Garben Bağlar Demiryolu; Şimâlen Arnavut Ömer tarlası; Cenûben kezâ yol ile mahdûd	990	44	hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	mâliye Nezâret-i Celîlesi	biilâ-sened	667	
448	Samanlı Karyesi derûnunda Çınardibi mevkiinde	332	Hharab bahçe yeri			Şarken Arnavut Ömer Tarlası; ve Harab Kilise arsası; Garben yol; Şimâlen Arnavut Ömer Tarlası; Cenûben Gürcü Ali Ağa ve Arnavut Ömer tarlalarıyla mahdûd	2296	221	hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	mâliye Nezâret-i Celîlesi	Bbi lâ-sened	557 558 559 660	
											16 Ağustos [1]325	557 558 559 660	

Tablo 3.16: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 8

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası	Mülâhazât
		Mülk	Emiriye	Vakf								
49	Samanlı Karyesinin Rum Mahallesi Kahya Bey Bahçesi Mevkiinde	25	Tarla		31	Şarken Hüsâmeddin Bahçesi; Garben Arnavut Ömer tarlası; Şimâlen yol; Cenûben çiftliğın zeytinlik tarlasıyla mahdûd	1225	6	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celilesi	Bilâ-sened 87	İşbu tarla Samanlı karyesinden Artid(?) Ağa vereseleriyle münâza'alıdır
50	Samanlı'nın Kuyulu Mevkiinde	22	Tarla		35	Şarken Hoca Mehmed Efendi Bahçesi; Garben Arnavut Ömer Tarlası ve Zeybek Ali oğlu Sadedddin tarlası ve bahçesi ve Derviş Ağa vereseleri Kürt Hasan oğlu Musa tarlaları; Şimâlen Raşid Ağa vereseleri tarafından iddia ve tasarruf edilen el-yevm çiftlik tarlası ve Aranud Ömer tarlası; Cenûben Akköylü Bayram ve Deve Eşref Tarlaları arasında kalan hâli açıklık ve keza Deve Eşref tarlası altıyla Eski Yol ile mahdûd.	1228	70	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celilesi	16	Yoklama
					35						16	
					36						Agustos [1]325	62

Tablo 3.16: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 8

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası	Mülâhazât
		Mülk	Emiriye	Vakf									
51	Samanlı Karyesinin Kuyulubağ mevkiinde	25	Tarla		34 35 36	Şarken Derviş Ağa vereseleri tarlası kenarıyla mürur eden yol ile diğer Kuyulubağ yolu; Garben Küçük Mustafa ve Gürcü Ali Ağa ve Hasan Çavuş tarlaları; Şimâlen Kuyubağ Yolu; Cenûben Arnavut ömer Ağa ve Şâdiye Hanım ve Küçük Mustafa Tarlalarıyla dağ eteğinden mürûr eden Bağlar yolu ve mezkûr yolu iki yüz metre bi't-ta'kîb terk ederek Muştak ve Emine Hatun tarla ve bahçesi ve Rece Dayı vereseleri ve muhtar Dilko bağ ve bahçeleri kenarından geçen Bağlar yolu ve mezkûr yolu dahi yüz metre bi't-ta'kîb terk ederek İsmail bağ ve âhî çalılık ve Gürcü Ali Ağa bağ ve bahçesi ile mahdûd	161	258	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 73	35 harita, numaralı tarla Raşid Ağa vereseleriyle münâza'alıdır.	
											16 Ağustos [1]325		

Tablo 3.16: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 8

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zîrâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atık Senedin tarih ve numarası	Mülâhazât
		Mülk	Emiriye	Vakf									
52	Samanlı Karyesi Civarında	21	Tarla			Arnavut Ömer'in bahçesi kenarından mürûr eden Kuyulubağ tarikinin mezkûr bahçenin üst baş istikâmetinden bede' ile mezkûr yolu şarka doğru yirmi beş metre kadar ta'kiben, Arnavut Ömer tarlasına mezkûr tarla ile Hatice Hatun ve Muhacir Mehmed bahçeleri hudûdunu şarka doğru takiben Samanlı Camii Vakfı Tarlası'na vem ezkûr tarla hudûduyla Samanlı'dan Koru karyesine giden yola çıkılarak mezkûr yolu şimâle doğru takiben Ömer Ağa kerimesi Emine Hatun tarlası başından yolu terk edip mezkûrenin tarlası kenarıyla sırt sıra çıkarak Mustafa Onbaşı tarlasının şark cihetinden dahi geçerek merkûm Mustafa Onbaşı Bağı arasında otuz hatve mesâfe ile bulunan hâli çalılığın cenûb cihetinden dolaşarak doğruca Derviş Ağa vereseleri tarlasına ve oradan mezkûr tarla kenarıyla bayır aşağı inilerek Onbaşıoğlu Kadri vereseleri tarlası üstünden ve karşısına gelen arazi-yi hâliyeden bir küçük sır eteğinden doğruca Muhacir Mahmud ve Molla Hasan Bağları kenarıyla aşağı inilerek yine mezkûr bağın cenûb-ı garbîsinden doğruca Ömer Ağa kerimesi Emine Hatun Bağı'na ve oradan mezkûr bağ kenarıyla bağlar yoluna ve mezkûr yolu dahi şarka doğru takib ederek Kuyulubağı yolu üzerinde vakı mebde-i hudûd olan Arnavut Ömer Bahçesi başında mûntehâ bulmuştur.	540	876	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi			

Tablo 3.16: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 8

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Vakfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atık Senedin tarih ve numarası	Mülâhazât
		Mülk	Emiriye	Vakf									
53	Samanlı Nalbant Bahçesi Mevkiinde		Tarla		24	Şarken Onbaşıoğlu kadir verelerei Bahçesi; Garben Arnavut Ömer Çayırı ve Samanlı Camii-i Şerifi Vakfı Tarlası; Şimâlen Hamamlar Şose Tariki; Cenûben Korucu Ali aĞa Bahçesi Mahmud ve Molla Hasan tarlalarıyla mahdûd	1412	12	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 16 Ağustos [1]325	71	

Tablo 3.17: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 9

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası	Mülâhazât	
		Mülk	Emiriye	Vakf									
54	Samanlık karyesi Mezarlıkaltı mevkii		Müfrez tarla		7 6 25	Şarken Hamamlar Şose Tariki; garben kısmen Sanalı ve İskele'ye giden yol kısmen mezarlık; Şimâlen Samanlı vakıf tarlası ve mezkûr tarlayı terk ederek Raşid Ağa vereseleri tarlasının şark cihetinden Sur dağları hat-ı müstakim üzere iki yüz otuz iki metre yine şarka dönülerek doğruca Hamamlar Şosesi tariki ile mahdûd	217	210	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 16 Ağustos [1]325	94	
55	Samanlık karyesi Mezarlıkaltı mevkii		Müfrez tarla		58	Şarken Samanlı'dan İskele'ye giden yol garben Kuruyola; şimâlen Küçük Mustafa Tarlası garbdan yani sırttan aşağı merkûm Mustafa tarlası kenarıyla Raşid Ağa ve Ahi Lütfi tarlası hizâsıyla mezkûr tarlayı şimale dönerek doksan bir metre mesâfede yine merkûm Lütfi tarlasına şimâlen tesâdüfle dönerek doğruca Samanlı'dan iskelesine giden lola terfikan Samanlı'dan İskele'ye giden yol cenûben Mezarlık ile mahdûd.	9014	169	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 16 Ağustos [1]325	94	İşbu tarla Samanlı karyesinden Raşid vereseleriyle münâza'alıdır

Tablo 3.17: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 9

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbûat Atik Senedin tarih ve numarası	Mülâhazât	
		Mülk	Emiriye	Vakf									Vâkıfın İsmi
56	Samanlık civârında Bahirbaşı Vakfi'nin ..? demekle		Müfrez tarla		19	Şarken Bağlar'dan Kurtdere'ye inen yol; Garben ve Şimâlen ve Cenüben hâlî çalılık ile mahdûd		1152	4	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 16 Ağustos [1]325	92
57	Samanlık karyesi ile Akköy arasında Kurtdere Arnavut Pınarı mevkii		Müfrez tarla		20	Şarken Akköylü Atif vereseleri ve Salihoglu İsmail vereseleri; Garben Göylü Hacı ile vereseleri ve İnce Mehmed; Şimâlen, Akköy muhtarı İsa(?) Çavş tarlası; Garben Kurtdere ile mahdûd		1316	15	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 16 Ağustos [1]325	92
58	Samanlık karyesi Karşısında		Bir kıta kuru	Hacı Beşir Ağa	23	Şarken Samanlı'dan Kadıköyü'ne giden yol; Garben Molla Hasan ve Akköylü Çolak İbrahim zevcesinin ve Yalova ..? Hasan Efendi kayınvalidesi tarlaları; Şimâlen Sağpadoro; Cenuben cenûb-ı garbisinde Mihanlı karyesinden Muhtar Zeyko tarlası ve mirî ormanı; Cenûb-ı şarkisinde kezâ mirî orman ve Akköylü Nalbant Mustafa vereseleri tarlası ve Kadıköylü Şarhoğlu Yorgi ve Dimitri bağları ve Teologos tarlası ve kezâ tekrar mirî ormanı ve Samanlı karyesinden Molla Hasan tarla ve bahçesi ile mahdûd		9014	169	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama 16 Ağustos [1]325	114

Tablo 3.18: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 10

S. nu	mevki-i	Nev'i					Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	cihet-i i'tâ-yı sened	mutasarrıf Olacak Kimse	merbût Atık Senedin tarih ve numarası	mülâhazât
		Mülk	Emiriyeye	Vakf	Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)							
59	225 Ttarla				4 5 9 37 14		245	3381	hâkân-ı sâbık nâmina olup tebdilen ve mücededen	mâliye Nezâret-i Celîlesi	72, 73, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 91, 93, 95, 96, 102, 103 Ağustos [1]325	İşbu tarla Samanlı karyesinden Artıd(?) Ağa vereseleriyle münâza'alıdır	
<p>Samanlı karyesi civarında Karaçalı ve öztepe ve Kurtdere boğazları ve Keçiağzı Deresi mevâkii Samanlı karyesinden Reşid Ağaoglu Hüseyin Çavuş tarlasının şimal cihetinden ve Samanlı'dan İskele ve giden yolun üstünden mezkûr tarlanın başından bed' ile merkûmun tarlasının şimal ve şark ve tekrar tesâdüf eden şimal cihetlerini dolaşarak şimal-i garbi hizasıyla doğruca Garabani vereselerine varıldıktan oradan merkûmun tarlasının kendarıyla cihet-i şimale doğru sırta çıkılarak Kurtdere Boğazı harkı kenarıyla ya'ni mezkûr dere boğazıyla akıntısı çiftlik dahilinde kalmak üzere dönülerek sıra sıra şimal-i harbiyi ta'kiben Kızılcıktepe altında vâkı' samanlı karyesinden Arnavut ömer tarlasının kendarından dönülüp aşağı ve şimale doğru inilerek merkûm ömer'in tarlasının nihâyetinden tekrâr şimal-i garbiye dönülüp mezkûr tarla kenarıyla ve hatt-ı müstakim üzere çiflik mandıra istikametine varıldıktan Mandıra arkasında ve Gürtepenin Kurtdere cihetinde Akköy ahalisinden Sadık Ağa vereseleri Hafız Seyfillah ve Ömer Çavuşun yanında tesdaüf oldukları yine kendi yed-i tasarruflarında olmak üzere yüz n dönüm tarlası bi'l-mecbûriye işbu hudûd dâhilinde ka'dığı hâlde cenûba dönülerek doğruca mukaddem Fasuraki ..? muhâcir Ahmed tarlasına ve oradan da şimal-i garbiye dönülerek Kadıköylü Huzuraki vereseleri tarlasının nihâyetine ve yine mezkûr tarla ..? cenûb ve ..? doğru dönülerek hatt-ı müstakim üzere Demirkapu'dan geçen kuru yoluna ve mezkûr yolu kuru tarafına bi't-ta'kib Demirkapu için den geçilerek yine mezkûr yol ile doğruca Samanlı Lütfi tarlasına vâsıl oldukda yolu terk edip garb-i cenûbiye dönülerek merkûm Lütfünün tarlası kenarında ve elli beş metre mesâfe ile hâfi çalılığa ve çalılık kenarıyla garba doğru ..? dolaşarak Karayani vereseleri tarlası kendarıyla elli dört metre ve şimal-i garbiye ve yüz yirmi dört metre şimale dolaşılıp muhâcir Ahmed tarlası kendarından geçen oru yoluna ve mezkûr yol ile tekrar Demirkapu tarafına doğru kırk altı metre bi't-ta'kib yine yolu terk ederek merkûm Muhâcir Ahmet tarlası kenarıyla şimal ve şimal-i şarkîye dönülüp muhâcir Mahmut tarlası kenarıyla altmış dört metrede kurtdere yoluna ve mezkûr yolu da mandıraya doğru kırk iki buçuk metrede terk ederem mukaddem Kâmil Efendi el-yevm Kolağası Fahreddin Efendi tarlası yüz iki metre garba doğru Kurtdere'ye ve dere boyu garba ve cenûba dolaşarak doğruca derenin üstünde vakı Karayani vereselerinin mezkûr tarlanın hizâsında dereyi terk edip karşı geçerek mezkûr .. sakinleriyle şarka ve tepeye doğru çıkılarak yüz altmış metrede tesâdüf eden hali çalılığa ve mezkûr çalılığa yirmi üç metrede cenûba ve kırk beş metrede şarka ve kırk bir metrede yine cenûba ve yüz elli bir metrede şarka ve bayır yukarı yirmi metre tekrar cenûb ve iki yüz sekiz metre de şimal ve tekrar bayır aşağı inilerek Samanlı karyeli Raşid Ağa ve oğlu Hasan Çavuş tarlası kenarıyla yine Kurtdere'ye ve dereyi şimal-i şarkîye seksen bir metre bi't-ta'kib yine dereyi karşı geçerek Dede Eşref tarlası kenarıyla doğruca doksan beş metre hâli çalılığa ve çalılığ dahi şimal ve üç yüz otuz beş metre bayır yukarı garb ve garb-i şimaliye dolaşarak Koruk karyesinde Ziyetoğlu Mustafa tarlası kenarıyla Kayaoğlu tarlası yanından geçen Koruyolu'na ve mezkûr yolu Kayaoğlu Kastanti tarlası başında terk ederek merkûmun tarlası kendarıyla altmış üç metrede hâli çalılığa ve ..? kenarıyla da Mandıra yoluna ..? karşı geçerek şimale doğru bayır aşağı valioğlu tarlasına ve merkûmun tarlasının da şimal-i garbi ve şimal ve tekrar şimal-i garbîsini dolaşarak doğruca Keçiağzı deresine ve mezkûr dereyi de ta'kib ederek leb-i deryaya ve leb-i deryayı da ta'kiben doğruca Samanlıderesi ağzına ve dereyi de bi't-ta'kib Samanlı köprüsüne ve köprüden Hamamlar Şose Tariki ü zerine çıkılarak mezkûr tarihi zabtiye necib tarlasının hizâsında terk ile merkûmun tarlasının kenarıyla dolaşarak Samanlı Camii-i Şerifi Vakfı tarlasının kenarından geçen Kurtdere'ye ve Samanlıderesi arasıyla Göztepe karşısında Kolağası Fahreddin Efendi'nin bâ-sened mutasarrıf olduğu iki kit'ada altmış beş dönüm tarlası işbu hudûd hâricinde bırakılması mümkün olamadığından bi'l-mecbûriye yine kendi tasarrufunda olmak üzere dâhil-i hudûd edildiği hâlde mezkûr Kurtdere'ye tesâdüf eden ..? geçerek hatt-ı müstakim üzere Samanlı'dan gelen İskele yoluna ve yolu dahi Samanlı'ya doğru ta'kiben mebbe-i hudûd olan işbu Ağaoglu Hüseyin Çavuş tarlasının başında müntehâ bulur.</p>													

Tablo 3.18: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 10

S. nu	mevki-i	Nev'i			Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	cihet-i i'tâ-yı sened	mutasarrıf Olacak Kimse	merbût Atık Senedin tarih ve numarası	mülâhazât
		Mülk	Emriye	Vakf								
660	SSamanlıdere Ağzı mevki	225	TTarla Müfrez	ŞŞirin Hatun	2	Şarken Hamamlar Şosesi Tariki; Garben Samanlıderesi; Şimâlen leb-i derya ve liman yolu; Cenûben çiftlik bahçesiyle mahdûd	798	149	hâkân-1 sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	mâliye Nezâret-i Celîlesi	YYoklama 35 AAğustos [1]325	
661	ÇÇiftlik civârında		TTarla Müfrez	ŞŞirin Hatun		Şarken Hamamlar Şose Tariki ve Samanlıköprüsü, Garben Samanlıderesi; şimâlen çiftlik bahçesi cenûben kezâ dere ile mahdûd			HHâkân-1 sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	MMâliye Nezâret-i Celîlesi	YYoklama 35 AAğustos [1]325	İşbu tarlanın hissesi bâlâda muharrer 59 numaralı tarlanın mesâha-i umûiyes dahilindedir(?)
662	ÇÇiftlik civârında		MMüfrez Bbahçe yeri	ŞŞirin Hatun	3	Şarken Hamamlar Şosesi Tariki; Garben Samanlıderesi; Şimâlen leb-i derya ve liman yolu; Cenûben çiftlik bahçesiyle mahdûd	5513	78	HHâkân-1 sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	MMâliye Nezâret-i Celîlesi	Yyoklama 19 AAğustos [1]325	

Tablo 3.19: Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 11

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Vâkîfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası	Mülâhazât
		Mülk	Emiriye	Vakf									
663	Bir kıta bahçe eşcârı					Şarken Hamamlar Şosesi Tariki; Garben Samanlıderesi; Şimâlen leb-i derya ve liman yolu; Cenûben çiftlik bahçesiyle mahdûd			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Yoklama Yoklama Ağustos [1]325	İşbu tarla Samanlı karyesinden Artid(?) Ağa vereseleriyle münâza'alıdır	
664	Kadıköyü derununda			Tahtani fevkani sekiz oda iki sofa bir matbah maa arsa bir bab hâne yeri	Hacı Beşir Ağa	42	Yemîni Şarhoğlu İstiyesasi Şarli oğlu Nilokol Foço tarlaları arkası Kadıköyü Vakfi cebhesi, Lğzaraki İstiden arsası ve yol ile mahdûd	354	1	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Bilâ sened	

Tablo 3.19: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 11

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbûat Atik Senedin tarih ve numarası	Mülâhazât
		Mülk	Emiriye	Vakf									
665	Kadıköyü derununda	Tahtanı ve fevkâni sekiz oda iki matbah ..? bir hâne arsası					Yemîni Şarlıoğlu İstiyesasi Şarlı oğlu Nilokol Foço tarlaları arkası Kadıköyü Vakfi cebhesi, Lğzaraki İstiden arsası ve yol ile mahdûd			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Bilâ sened	
666		Fevkani iki oda tahtani iki taşlı ..? değirmen maa sulu tarla			Hacı Beşir Ağa	43	Yemîni yol yesârı Laçoğlu Hristo bahçesi ve Kadıköylü Vakfi tarlası, Arkası ..? Laçoğlu Hristo bahçesi ve yol ile mahdûd	112,5	6	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Bilâ sened	

Tablo 3.19: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 11

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atık Senedin tarih ve numarası	Mülâhazât
		Mülk	Emiriye	Vakf									
667				Bu dahi ebniyesi	44	Yemîni yol yesârı Laçoğlu Hristo bahçesi ve Kadıköylü Vakfi tarlası, Arkası ..? Laçoğlu Hristo bahçesi ve yol ile mahdûd			Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Bilâ sened		
668	Kadıköyü hudûdu dahilinde			Müfrez tarla	41,40	Şarken Çıka Vasil kızı Kalboli tarlası; Garben hendek; Şimâlen Fasuraki fiyoraki kızı Eleni vereseleri Vahsuralı(?) yorgu oğlu Pandeli tarlaları; Cenûmen Samanlı'dan Elmalığa giden yol ile mahdûd	941	17	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdîlen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	Ağustos 1315	<u>Yoklama</u> <u>116</u>	

Tablo 3.19: (Devam) Baltacı Çiftliği Arazisinin Hudutları ML. EEM. 00821. 00039. 037. 11

S. nu	Mevki-i	Nev'i			Vâkıfın İsmi	Nezâret (Harita numarası)	Hududu	Zürâ-ı murabba'	Dönüm	Cihet-i i'tâ-yı sened	Mutasarrıf Olacak Kimse	Merbût Atik Senedin tarih ve numarası	Mülâhazât
		Mülk	Emiriye	Vakf									
669	Kadıköyü hudûdunda Kabaktarla			Müfrez tarla	Hacı Beşir Ağa	60	Şarken Samanlı karyeli Raşid Ağa oğlu Hüseyin Çavuş ve Kadıköylü ..? Pandeli ve saçaklı Politidis bahçesi ve Yalovalı Eşref Efendi vereseşi; Garben samanlıderesi; Şimâlen ..? ; Cenu	1076	17	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	<u>yoklama</u> 116	
770	Kadıköyü hudûdunda Kabaktarla			Müfrez tarla	Hacı Beşir Ağa	12	Şarken Kadıköy yolu; Garben Samanlıderesi; Şimâlen Akköy Tatar Ahmedoğlu Mustafa Tarlası; Cenûben Akköylü Koço İsmail tarlasıyla mahdûddur	878	55	Hâkân-ı sâbık nâmına olup tebdilen ve mücededen	Mâliye Nezâret-i Celîlesi	<u>Yoklama</u> 116	

Baltacı Çiftliği, Hazîne-i Hâssâ-i Şâhâne'den Hazîne-i Celîle-i Mâliye'ye devredilmiştir. Bunun üzerine Yalova kazasında bulunan bu çiftliğin arazi sınırlarının yeniden belirlenmesi ve haritasının oluşturulması gerektiği konusunda talimatlar üzerine bu işlemleri gerçekleştirmek üzere Emlâk-ı Emîriye Mühendisi Hüseyin Zihni'nin Baltacı Çiftliği'nin tarihi belgelerinin içinde bulunduran arazi sınırlarının yeniden belirlemiş ve haritasını oluşturmuştur. Bu işlem, çiftliğin mülkiyetinin geçmişe dayanan belgelere dayanarak doğrulanması ve mevcut durumunun netleştirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Yeniden belirlenen sınırlar ve haritada, çiftlik arazisinin yetmiş kıt'adan (parsel) ve on bin kırk altı dönümden oluştuğu belirtilmiştir.¹²⁸

Bu belgeler bize Baltacı Çiftliği'nin tarihi ve mülkiyet durumu hakkında önemli bilgiler sunmakta ve belgede yer alan harita, çiftlik arazisinin sınırlarını ve büyüklüğünü göstermesi bakımından önemlidir. Belge, Osmanlı Devleti dönemindeki arazi tapu sistemi ve mülkiyet ilişkileri hakkında da bilgiler içermektedir. Ayrıca Hacı Beşir Ağa vakfı, Sultan Şirin Hatun vakfı ve Sultan Mahmud Hânı Sâni Vakıflarının varlığından bahsedilmektedir. Bu vakıf arazileri de tapu ve kadastro işlemleri kapsamında belgelenmiştir.

3.4. BALTACI ÇİFTLİĞİ TAPU KADASTRO SÜRECİ VE ÖNEMİ

Baltacı Çiftliği'nin tapu ve kadastro işlemleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak yönetim sisteminin önemli bir örneğini teşkil etmektedir. Hazîne-i Hâssâ-i Şâhâne'den Hazîne-i Celîle-i Mâliye'ye devri sonrası, çiftliğin sınırlarının yeniden belirlenmesi ve haritasının oluşturulması ihtiyacı doğmuştur. Bu süreç, arazinin mülkiyet ve sınırlarının netleştirilmesi adına kritik bir adım olmuştur.

Kadaastro ve Tapu İşlemlerinin Aşamaları

Baltacı Çiftliği'nin mülkiyeti, Hazîne-i Hâssâ-i Şâhâne'den Hazîne-i Celîle-i Mâliye'ye devredilmiştir. Bu işlem, devletin mal varlıklarının yeniden düzenlenmesi ve yönetimi açısından önemli bir adımdır.

Emlâk-ı Emîriye Mühendisi Hüseyin Zihni, çiftliğin tarihî belgelerini inceleyerek mevcut sınırları doğrulamış ve yeni sınırları belirlemiştir. Bu işlem, geçmişe dayanan belgelerle mevcut durumun karşılaştırılmasıyla gerçekleştirilmiştir.

¹²⁸ ML_EEM_00821_00039_037_11, Eylül 1326 (Eylül 1910)

Belirlenen yeni sınırların haritası oluşturulmuştur. Harita, çiftliğin yetmiş kıt'a (parsel) ve on bin kırk altı dönümden oluştuğunu göstermektedir. Harita, mülkiyetin görsel olarak doğrulanmasını ve arazinin yönetimini kolaylaştırmak amacıyla kullanılmıştır.

Yeniden belirlenen sınırlar ve oluşturulan harita, resmi kayıtlara geçirilmiştir. Bu belgeler, Baltacı Çiftliği'nin mülkiyet durumu ve sınırları hakkında kesin bilgi sağlamaktadır.

Tapu Kadastro Sisteminin Önemi

Tapu ve kadastro işlemleri, arazinin mülkiyetinin doğrulanması ve mülkiyet haklarının korunması açısından kritiktir. Bu süreç, tarihî belgelerin incelenmesi ve mevcut durumun belgelenmesi ile gerçekleştirilmiştir. Haritaların oluşturulması ve sınırların netleştirilmesi, arazi yönetimini kolaylaştırır. Osmanlı döneminde bu tür işlemler, devletin arazilerini etkin bir şekilde yönetmesi ve kullanması için yapılmıştır. Tapu kadastro belgeleri, mülkiyet haklarının hukuki olarak tanınmasını sağlar. Bu belgeler, Baltacı Çiftliği'nin yasal mülkiyet durumunu belirlemek ve korumak için önemlidir.

3.5. BALTACI ÇİFTLİĞİ ARAZİSİ DAĞITIMI VE HARİTASI HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Baltacı Çiftliği arazisinin bir kısmının ayrılması ve kalan arazinin taksimi ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Bu raporda, ayrılan araziler, kalan arazinin miktarı ve taksim planı yer almaktadır. Baltacı Çiftliği arazisinin ilk Numune-i Ziraat Şirketi ile çevresindeki köylerden araziye ihtiyacı olanlar arasında tahsis ve taksimine ilişkin Maliye Nezareti'nin 9 numaralı ve 18 Ağustos 1327 (31 Ağustos 1911) tarihli yüksek emir uyarınca işlemlere başlanmıştır. Komisyon Emlak Emiriye Heyet-i Fenniye mühendislerinden Hasan Bey tarafından daha önce çizilen haritaya göre çiftliğin toplam 10.046 dönüm araziden oluştuğu tespit edilmiş ve numune çiftliği olarak ayrılmasına karar verilen bölgenin sınırları belirlenmiştir. Numune çiftliği olarak kullanılmak üzere şirkete tahsis edilecek alanın ayrılması için komisyon heyeti araziye giderek incelemelerde bulunmuştur.¹²⁹

¹²⁹ ML.EEM.1024-27-23-01, 25 Eylül 1327 (8 Ekim 1911)

Şirkete tahsis edilecek alanın sınırı Davidof Efendi tarafından belirtilmiş ve komisyon tarafından da kabul edilmiştir.¹³⁰ Sınır şu şekildedir:

- Başlangıç noktası Samanlı Deresi'nin liman ağzındaki rıhtımın sahil hizasıdır.
- Sınır, dere ve rıhtımın batı tarafından 800 metre boyunca sahil takip eder.
- Daha sonra 620 metre dik açıyla güneye dönerek Göztepe bağ altında bulunan Samanlı köyünden Raşid Ağa tarlasının kuzeydoğu köşesine ulaşır.
- Oradan güneydoğuya doğru Hacı Kamil Efendi tarlasının kuzeyindeki settin kenarını takip ederek tarlanın güneydoğu köşesine ulaşır.
- Oradan dik açıyla Yalova şosesi üzerinde bulunan Samanlı köprüsüne gidilir.
- Köprüden kuzeye dönülerek yol üzerinden 520 metre gidilerek çiftlik dut bahçesinin başında ve şosenin üst tarafında bulunan eski değirmen yeri (Atık Harab Değirmen Yeri) ile birleşen taş köprüden güneydoğuya doğru sırt hattı takip edilir.
- Bu hattan Hacı Mehmed çiftliği arazisi geçilerek fabrika olarak tabir edilen değirmen bendine ve değirmenden kuzeye doğru 70 metre mesafede bulunan ve alana dahil olan noktaya kadar gidilir.
- Oradan kuzeydoğuya doğru dik açıyla gidilerek yanık konak 10 metre dahilinde bırakılarak şoseye ve şoseden aynı istikametle deniz kenarına ulaşılır.
- Deniz kenarı takip edilerek başlangıç noktasına dönülür.

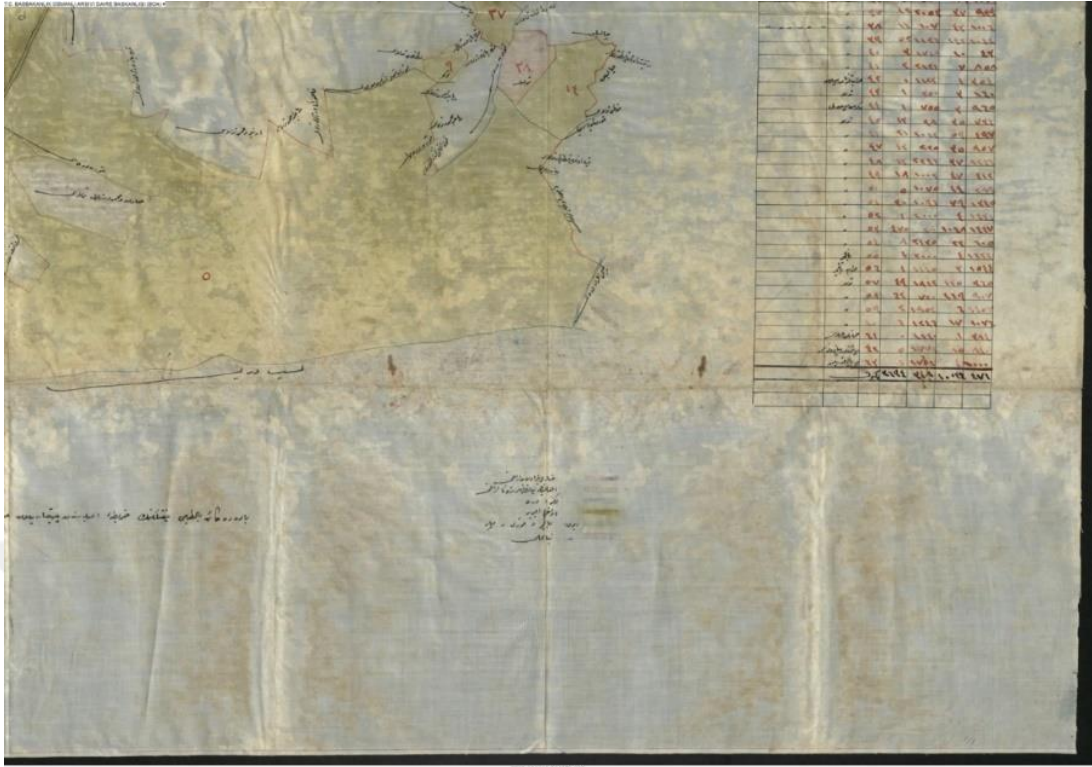
Bu şekilde sınırlandırılan alan 2.000 dönüm olarak ölçülmüş ve haritaya da işlenmiştir. Baltacı Çiftliği arazisinin 2.000 dönümlük kısmı numune ziraat şirketi için, kalan kısım ise civar köy halkından araziye ihtiyacı olanlara dağıtımı ve bölüştürülmek üzere ayrılmıştır.¹³¹

Aşağıda Baltacı çiftliğinin haritası gösterilmiştir.

¹³⁰ ML.EEM.1024-27-23-01, 25 Eylül 1327 (8 Ekim 1911)

¹³¹ ML.EEM.1024-27-23-01, 25 Eylül 1327 (8 Ekim 1911)

Görsel 3.1: Baltacı Çiftliği Haritası¹³²

Görsel 3.2: Baltacı Çiftliği Haritası¹³³

¹³² BEO_4019_3013709_02

¹³³ BEO_4019_3013709_03

Toplam 10,046 dönüm arazi içerisinde kullanılan 180 dönüm meyil ve çiftliğin mevcut arazisi içerisinde bulunan Raşid Ağa'ya ait 69 dönüm, Hamamlar Şirketine verilecek olan 200 dönüm, orman idaresine devredilen 120 dönüm, Yalova ile Yanık Konak arasındaki sahil şeridindeki 38 dönüm arsa, Samanlı ve Hacı Mehmed Çiftliği Karyelerinde bulunan arsa, bağ ve değirmenlerin müzayede ile satılması gereken 67 dönüm ve Cam Hasanzade Hüseyin Ağa'nın oğlu Hikmet ve halifeleri İsmet ve Hasan tarafından iddia edildiği ancak henüz ayırt edilmemiş 35 dönüm arazi olmak üzere toplamda 2,368 dönüm tespit edilmiştir. Geriye kalan miktar ise 7,678 dönümdür. Cevatlı karyesinde bulunan 238 dönüm arazi, civar köylülerin ihtiyacını karşılamak için dağıtıma dahil edilmiştir. Mühendis Hasan Efendi, meyillerden elde edilecek 500 dönüm arazinin de eklenerek toplam arazinin 8.178 dönüme çıkarılmasını talep etmiştir. Meclis-i idare-i kaza tarafından yapılan incelemede, bu arazinin hakikate ve resmi kayıtlara uygun olduğu belirlenmiştir. Arazi bedeli muhammenler tarafından takdir edilecek ve şirket tarafından ödenecektir. Bedel ödendikten sonra arazi, tefviz yoluyla köylülere dağıtılacaktır. Ayırt edilen arazi ve emlak, tayin edilen bilirkişi tarafından belirli bir miktar belirlenecek bedel üzerinden şirket tarafından tediye edilecektir. Bu bedelin ödenmesi sonrasında, maaşla arazilerin bilinen değeri karşılığında verme icrası kararlaştırılmıştır. Tasdik edilen deftere göre, toplam 6,255 kişinin tasarruf ettiği kuyud-ı resmiye kaydına dayanarak, mevcut arazi miktarı dikkate alınarak defterde gösterilen 4.852 dönüm mevcut araziye, 13.030 dönüm ilave edilerek eşit şekilde taksimi halinde her nüfusa ortalama 2 dönüm arazi düşmektedir.¹³⁴

Aşağıda arazisi dağıtılan yerlerin isimleri ve nüfus sayıları belirtilmiştir.

¹³⁴ ML.EEM.1024-27-23-01, 25 Eylül 1327 (8 Ekim 1911)

Tablo 3.20: Arazisi Dağıtılan Yerlerin İsimleri Ve Nüfus Sayıları

YERLEŞİM YER İSİMLERİ	NÜFUSU	VERİLEN ARAZİ MİKTARI
Yalova Kasabası	605	954 Dönüm
Samanlı Karyesi	179	290 Dönüm
Ak karyesi	681	722 Dönüm
Hacı Mehmet Çiftliği	607	935 Dönüm
Paşaköy	410	476 Dönüm
Kadıköy	612	866 Dönüm
Kurtköy	586	687 Dönüm
Gökçe Dere Karyesi	159	218 Dönüm
Özyaka Karyesi	289	234 Dönüm
Safran Karyesi	452	367 Dönüm
Kuru Karyesi	1647	2397 Dönüm
Soğucak Karyesi	18	15 Dönüm
Kirazlı Karyesi	10	10 Dönüm
TOPLAM	6.255 Kişi	4.855 Dönüm

Görüldüğü üzere 2397 dönüm ile en fazla arazi 1647 kişiyle nüfusu en çok olan Kuru karyesine verilmiştir. Yalova kasabası ise 954 dönüm ile ikinci sırada yer almaktadır. Yalova'nın nüfusu 605 kişi olarak tespit edilmiştir. Hacı Mehmet Çiftliği 607 nüfusla 935 dönüm ile 3. sırada, Kadıköy'de 612 nüfus ile 866 dönümle 4. en fazla arazi alan yerleşim yeri olmuştur. 10 nüfusla 10 dönüm ile en az arazi alan Kirazlı karyesi olmuştur.

Karaçay muhacirlerinin deftere dahil edilmiş olmasına rağmen, Yalova'ya yerleştirilmek istendiği, ancak daha sonra Ankara'ya bağlı Sivrihisar'a göç ettirilmeleri ve yerleştirilmeleri kararlaştırıldığı anlaşılıyor. Bu nedenle, Baltacı Çiftliği arazi dağıtımında Karaçay muhacirleri dikkate alınmamıştır.¹³⁵

Mevcut arazi, kaza dahilindeki köylülerin arazi ihtiyacını karşılamaya yetmediğinden, Elmaalan bölgesine gelen muhacirlere arazi dağıtımı yapılması imkansızdır. Bu sorunun çözümü için İzmit milletvekili Müfid Bey ve Anastas Efendi'nin Yalova'ya teşrifleri sırasında konunun incelemeye alınması ve uygun görülmesi halinde gerekli işlemlerin yapılması talep edilmiştir. Hamamlı şirketine tahsis edilen 200 dönümlük arazinin şartnamede arazi kaydıyla belirtilmiş olmasına ve Göztepe mevkiinde Numune Çiftliği şirketine ayrılan arazinin üst tarafındaki sahilden itibaren harita üzerinde işaret olunan yerden daha uygun ve elverişli bir yer olmamasına rağmen, söz konusu 200 dönümlük arazinin bu yerden ayrılması ve tahsis edilmesi gerekli görülmüştür.¹³⁶

¹³⁵ ML.EEM.1024-27-23-01, 25 Eylül 1327 (8 Ekim 1911)

¹³⁶ ML.EEM.1024-27-23-01, 25 Eylül 1327 (8 Ekim 1911)

3.6. BALTACI ÇİFTLİĞİ İÇİN KURULAN HEYET VE HAZIRLADIKLARI RAPOR

Baltacı Çiftliği arazisinin dağıtımı ve bölüştürülmesi hakkında rapor hazırlayanların isimleri, görevleri ve ünvanları aşağıdaki belirtilmiştir.

Aza Ohanis

Aza Aslabanüs

Aza Hicazda

Aza Eşref

Tahrir Katibi Vekili: Cemil

Mal Müdürü: Mustafa Kazım

Müftü: Hasan Fahri

Naib: Bulunmamıştır.

Yalova Kaymakamı: Hasan Hüseyin

Maliye Nezaret-i celilesi tarafından atanarak kurulan komisyonun üyeleri aşağıda belirtilmiştir.

Yalova Tapu Kâtibi: Osman

Yalova İdare Meclisi Üyesi: Eşref

Maliye Teknik Heyeti Mühendisi: Hasan

Maliye Emlak Müfettişi: İrfan

Samanlı köyünün tarım arazisi ihtiyacının diğer köylerden daha fazla olduğunu ve köy halkının tarıma daha fazla muhtaç olduğunu belirtilmektedir. Bu nedenle, belirli bir miktar tarım arazisinin Samanlı köyüne tahsis edilmesi kararlaştırılmıştır. Her bir nüfusa beş dönümden başlayarak belirli bir miktar arazi tahsis edilmesi önerilmiş ve köy muhtarları ve ihtiyar heyetinin bu öneriye uygun olduğu kabul edilmiştir. Bu nedenle, idare heyeti ve komisyon tarafından bu karar doğrultusunda uygulama yapılması uygun bulunmuştur.¹³⁷

¹³⁷ ML.EEM.1024-27-23-01, 25 Eylül 1327 (8 Ekim 1911)

Samanlı köyü sakinlerinden olan ve hayatta olmayan Raşid Ağa'nın mirasçılarına Yalova kazasının 21 Kanun-ı Evvel 1326 (3 Ocak 1911) tarihli mazbatasında gösterilen altı parça, toplam seksen dokuz dönüm arazinin tasarrufu ileride incelenmek üzere şimdilik arazi dağıtımından hariç tutulması bildirilmişti. Mirasçılar tarafından bu sefer hazineye verilen dilekçede işlemin tamamlanmasının talep edilmesi üzerine arazi dağıtımı tamamlandıktan sonra, Raşid Ağa'nın mirasçılarına ait altı parça arazinin durumu inceleneceği ve inceleme sonucuna göre, arazinin tasarrufunun mirasçılara bırakılıp bırakılmayacağına karar verileceği bildirilmiştir.¹³⁸

Baltacı Çiftliği arazisinin, civar köyler halkına dağıtılmasına ilişkin olarak, Maliye Nezâreti tarafından verilen karar doğrultusunda, dağıtımın nasıl yapılacağı ve takibi hakkında hazırlanan mazbata, İzmit mebusları Müfid Bey ve Anastas Efendi'nin de katılımıyla mahalli Meclis-i İdare ile komisyon tarafından görüşülmüş ve karara bağlanmıştır. Bu karar doğrultusunda, dağıtıma başlanılacağı belirtilmiştir. Ayrıca, sözleşmeye göre kaplıcalar mültezimine verilmesi gereken iki yüz dönüm arazi de ayrılmıştır. Bu arazinin teslim edilmesi için kaplıcalar Mültezimi Reşid Beyin bizzat burada bulunması veyahut tarafından bir vekil gönderilmesi istenmektedir.¹³⁹

“Yalova'dan İzmit'e gönderilecek olan emlak heyeti, bugün hava muhalefeti nedeniyle vapur olmadığı için, yarın ilk vapurla hareket edecektir.”¹⁴⁰ “Daha önce Yalova'dan gönderilen telgrafname, der-saadete ulaşmış ve işleme alınmıştır. Bu nedenle, bu telgrafnamenin muhafaza edilmesi gerekmektedir.”¹⁴¹ Anlaşılacağı üzere konuyla alakalı işlemler hızlandırılmış ve ciddiyetle takip edilmiştir.

29 Eylül 1327 (12 Ekim 1911) tarihli ve 4093/14 numaralı telgrafnamede, Baltacı Çiftliği'nin taksiminin yapılması için görevlendirilen komisyona bir üye olarak Kostantiyus Efendi'nin atandığı ve bu üyeye 2.000 kuruşluk bir ücret ödeneceği bildirilmektedir. Arazi taksiminin yapılması için görevlendirilen ve komisyon nezdinde çalışan hizmetli ve komisyondaki bilirkişilerin ücretlerinin ifa edilecek vazifeye nisbetle çok düşük olduğundan bahisle artırılmasına karar verildiği bildirilmektedir. Baltacı Çiftliği'nin taksiminin yapılması için görevlendirilen komisyon üyelerinin ücretlerinin artırılması talebinin kabul edildiği anlaşılmaktadır.¹⁴²

¹³⁸ ML.EEM.1024-27-22-01, 25 Eylül sene 327 (8 Ekim 1911)

¹³⁹ ML.EEM.1024-27-25-01, 27 Eylül sene 1327

¹⁴⁰ ML.EEM.1024-27-26-01, (28 Eylül 1327)

¹⁴¹ ML.EEM.1024-27-26-01, 29 Eylül sene 327 (12 Ekim 1911)

¹⁴² ML.EEM.1024-27-29-01, 5 Teşrin-i evvel 1327 (18 Ekim 1911)

Baltacı Çiftliği'nin taksiminin yapılması için görevlendirilen komisyonun çalışmalarına ilişkin bir yazıda ise komisyonun Yalova'dan döndüğü ve hesap ve tetkik için emir verildiği belirtilmektedir. Bahsi geçen ücretlerle ilgili işlemlerin de bir günde tamamlanması mümkün olmadığından ücretlerin korunması ve ilgili işlemlerin titizlikle yürütülmesi önem arz etmek olduğu yazmaktadır.¹⁴³ Arazi dağıtım kararının uygulanması, muhacirlerin ve köylülerin yaşam koşullarını iyileştirmeye katkıda bulunacaktır.¹⁴⁴ Baltacı Çiftliği arazisinin dağıtılması ve değerinde satılması ile ilgili son bir karar verilebilmesi için daha fazla araştırma ve değerlendirmeye ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.¹⁴⁵

Muhacirlerin gerçekten çalışkan ve gayretli oldukları, yaşadıkları yerlerde birçok eser meydana getirdikleri ifade edilmiştir. Baltacı Çiftliği'nin muhacirlere dağıtılması imkansız hale gelmesi üzerine, Muhacirin İskân Komisyonu tarafından muhacirlerin durumunun değerlendirilmesi ve ihtiyaçlarının giderilmesi için bir çözüm bulunması istenmektedir.¹⁴⁶

Osmanlı Devleti'nin Baltacı Çiftliği arazisini, Pazarköy kazası Elmaalanı köyü sakini Dağıstan muhacirleri ile çiftliğe komşu köylerin araziye muhtaçlarına dağıtma kararına göre; Çiftlik arazisi, hazine-i hassa-i şahaneden cihet-i maliyeye devredilmiştir. Bu arazinin bir kısmı, Pazarköy kazası Elmaalanı köyü sakini Dağıstan muhacirleri ile çiftliğe komşu köylerden araziye muhtaç olanlara bedelat-ı misli ile dağıtılmaya karar verilmiştir. Ancak bu karar, Yalova'da bulunan bazı bürokratlar tarafından engellenmeye çalışılmıştır. Bu bürokratlar, çiftliğin elli sene müddetiyle Birinci Osmanlı Ziraat Anonim Şirketi'ne kiralanmasına dair bir madde-i icar düzenlendiğini ve bu maddenin kanuni meclisi umumin teyidi için gönderildiğini ileri sürerek, çiftliğin dağıtılmasının mümkün olmadığını iddia etmişlerdir. Bu iddialar üzerine Maliye Nezareti, konuyu Şurayı Devlet'e havale etmiştir. Şurayı Devlet, çiftliğin dağıtılmasının mümkün olduğuna karar vermiştir. Bu safhada muhacirlerin yaşadığı zorluklar da göz önüne alınarak¹⁴⁷ çiftliğin dağıtımını için gerekli hazırlıklara başlanılmıştır.¹⁴⁸

¹⁴³ ML.EEM.1024-27-29-02, 9 Teşrin-i evvel 1327 (22 Ekim 1911)

¹⁴⁴ ML.EEM.1024-27-32-01, 19 Teşrin-i evvel 1327 (1 Kasım 1911)

¹⁴⁵ ML.EEM.1024-27-31-02, Aralık 1911

¹⁴⁶ ML.EEM.1024-27-31-03, 9 Teşrin-i sani 1327 (22 Kasım 1911)

¹⁴⁷ ML.EEM.1024-27-32-03, 19 Teşrin-i evvel 1327 (1 Kasım 1911)

¹⁴⁸ DH.İD.135.2.61.001- DH.İD.135.2.61.002, 17 Kanunievvel 1327 (30 Aralık 1911)

Daha önce görevlendirilen heyet, Dağıstanlı muhacirlerin başka bir yere yerleştirilmiş olması ve civar köy halkının arazi talepleri gibi bazı sorunlar nedeniyle arazi dağıtımını gerçekleştiremeden geri dönmüştür. Baltacı çiftliği arazisinin Dağıstanlı muhacirler ve civar köy halkı arasında adil ve şikayete yol açmayacak şekilde dağıtılması için gerekli şartların ve yöntemlerin belirlenmesi için İzmit milletvekilleri Müfid Bey ve Anastis Efendi'nin de hazır olduğu görüşmeler yapılmış ve arazinin öncelikle araziye ihtiyacı olan köylülere, fazlası kalırsa Dağıstanlı muhacirlerine dağıtılması kararlaştırılmıştır. Bu karar doğrultusunda heyet tekrar Yalova'ya gönderilmiş ve Müfid Bey ve Anastis Efendi de heyete katılarak ahaliyi ikna etmeye çalışmışlardır.¹⁴⁹

Çiftlik arazisinin Dağıstan muhacirlerine tahsis edilmesi için gelen talepler ve bu hususta alınan kararlar doğrultusunda Hüdavendigâr Vilayeti, bu talep üzerine alınan kararı uygulayacak ve böylece Baltacı çiftliği arazisinin mülkiyeti, iskan edilen Dağıstan muhacirlerine geçecektir.¹⁵⁰

Görsel 3.3: Baltacı Çiftliği Haritalarının Birleştirilmiş Görüntüsü¹⁵¹

¹⁴⁹ ML.EEM.1024-27-32-02, 19 Teşrin-i evvel 1327 (1 Kasım 1911)

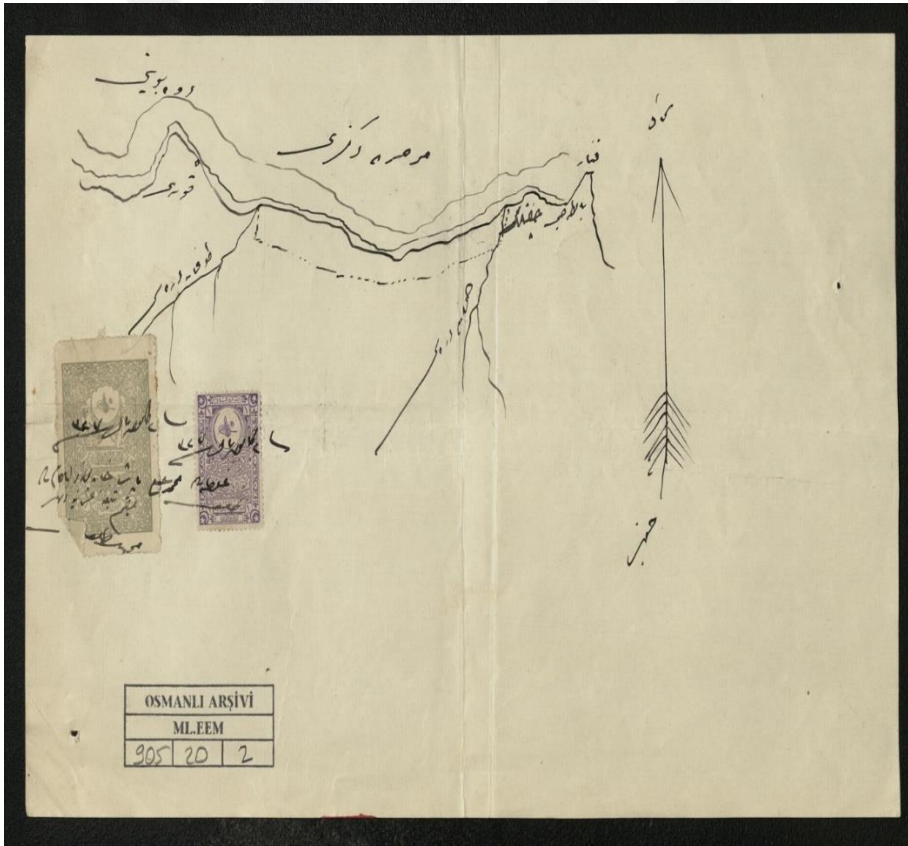
¹⁵⁰ ŞD.1616-06-01, 19 Ağustos 1912

¹⁵¹ BEO_4019_3013709_02 (03), 10 Mart 1328 (23 Mart 1912)

Osmanlı Devleti, geniş topraklarında yönetim ve ekonomik istikrarı sağlamak amacıyla çeşitli toprak dağıtım politikaları ve göçmen yerleştirme (iskân) stratejileri uygulamıştır. Bu politikalar, hem tarımsal üretimi artırmayı hem de devletin farklı bölgelerindeki nüfus dengesini sağlamayı hedeflemiştir. Özellikle 19. yüzyılda artan iç ve dış göç hareketleri, devletin iskân politikalarını yeniden gözden geçirmesini ve geliştirmesini gerektirmiştir.

Baltacı Çiftliği örneği, Osmanlı toprak dağıtım politikaları ve muhacir iskân konularında önemli bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır. Osmanlı Devleti'nin göçmenleri nasıl yerleştirdiğini, toprak dağıtımında hangi kıstasları göz önünde bulundurduğunu ve bu politikaların bölgesel düzeydeki etkilerini göstermesi açısından ve pratikte nasıl uygulandığını ve bu politikaların yerel halk üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Görsel 3.4: Baltacı Çiftliğini Gösteren Kroki¹⁵²

ML.EEM.00905.00020.002

¹⁵² ML_EEM_905_20_02, 16 Nisan 1328 (29 Nisan 1912)

3.7. BALTACI ÇİFTLİĞİNİN MUHACİRLERE İSKÂN KONUSUNDAKİ ÖNEMİ

Baltacı Çiftliği, 19. yüzyılın sonlarında Osmanlı Devleti tarafından Dağıstan'dan göç eden muhacirlere iskân edilmeleri için tahsis edilmiş geniş bir araziydi. Bu çiftlik, muhacirlerin yerleşik hayata geçmelerine ve yeni bir yaşam kurmalarına yardımcı olmak için önemli bir rol oynamıştır. Baltacı Çiftliği, muhacirlere ihtiyaç duydukları arazileri sağlayarak geçimlerini sağlayabilmelerine ve kendi kendilerine yetebilmelerine imkan tanımıştır. Çiftlik arazisi içerisinde muhacirlerin evlerini ve işyerlerini inşa edebilecekleri arsalar da tahsis edilmiştir. Bu sayede muhacirler, kendi kentlerini oluşturabilmiş ve yeni bir topluluk kurmuşlardır. Osmanlı Devleti, Çiftliğe muhacirlerin yaşamlarını kolaylaştırmak için çeşitli altyapı yatırımları da yapmıştır. Bu yatırımlar arasında yollar, sulama kanalları yer almıştır. Çiftlik, Dağıstan'dan göç eden muhacirler için sadece bir iskân yeri olmanın ötesinde, yeni bir vatan anlamına gelmiştir.

Sanayi Devrimi döneminde tarıma dayalı ekonomisiyle ayakta durmaya çalışan Osmanlı Devleti'nde, halkın çoğunluğu tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktaydı. Vergi gelirleri büyük ölçüde tarımsal ürünlerden elde ediliyordu. Zamanla tımar sisteminin işlevsiz hale gelmesi ve taşrada ayanların büyük toprak sahiplerine dönüşmesi gibi faktörler, toprak mülkiyeti ve işletilmesiyle ilgili sorunları beraberinde getirdi. Bu dönemde, büyük toprak sahiplerinin yanında topraksız köylülerin durumu da zorlaştı. Topraksız köylüler genellikle büyük toprak sahiplerinin çiftliklerinde yarıcı veya ortakçı olarak çalışmak zorunda kalıyorlardı.¹⁵³ Bu durum, emek sömürsünün yoğun olduğu bir düzenin oluşmasına neden oldu ve topraksız köylülerin yaşamları zorlaştı.¹⁵⁴ Bu süreçte, plantasyon tarzında büyük çiftlik işletmeleri ortaya çıktı¹⁵⁵. Bu çiftlikler genellikle bir veya birkaç köyün bulunduğu büyük arazi parçaları üzerinde faaliyet gösteriyorlardı. Köylüler ya burada kiralık tarlalar üzerinde kendi üretimlerini yapıyorlardı ya da doğrudan toprak sahipleri için çalışıyorlardı.¹⁵⁶ Bu durum, toprak sahipleri için büyük

¹⁵³ İsmail Yaşayanlar, *Yalova'da Bir Padişah Mülkü: Baltacı Çiftlik-i Hümayunu, 27 Temmuz 1302 Yalakova Zaferi ve Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu*, Gaye Kitabevi, BURSA,2020.s.164.

¹⁵⁴ Tefik Güran, *19. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayını, 2019, s. 107-108.

¹⁵⁵ Halil İnalçık, *Çiftliklerin Doğuşu: Devlet, Toprak Sahipleri ve Kiracılar, Osmanlı'da Toprak Mülkiyeti ve Ticari Tarım*, Ed. Çağlar Keyder, Faruk Tabak, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2015, s.24.

¹⁵⁶ Gilles Veinstein, *Çiftlik Tartışması Üzerine, Osmanlı'da Toprak Mülkiyeti ve Ticari Tarım*, Ed. Çağlar Keyder, Faruk Tabak, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2015, s. 51-52.

gelir kaynakları oluştururken, köylüler için zorlu çalışma koşullarını beraberinde getiriyordu.

Osmanlı tebaasından olmayan bir yabancıya ait olan Yalova Baltacı Çiftliği'nin padişah mülkü haline gelmesi, Baltacı Çiftlik-i Hümayunu İdaresi'nin kurulması ve sonrasında çiftliğin Maliye Hazinesi'ne ve göçmenlere devredilmesi süreçleri o döneme ait Osmanlı belgelerine göre araştırılıp, bu süreçlerin kurumsal ve yapısal olarak çiftlik üzerindeki değişimleri aşağıda ele alınmıştır.

3.8. BALTACI ÇİFTLİĞİ'NİN TARİHÇESİ: HAZİNE-İ HASSA'YA DAHİL OLMADAN ÖNCE GENEL BİLGİLER

Baltacı Çiftliği, Yalova sahilinde Samanlı Deresi'nin doğusundan Deveboynu burnuna kadar uzanan geniş bir araziye sahiptir. Çiftlik 19. yüzyılın ikinci yarısında Theodore Baltazzi adında bir Levanten ailesi üyesine aittir.¹⁵⁷ Baltazzi, Osmanlı'ya borç veren ilk bankerlerden biriydi ve Anadolu'da ve Mısır'da birçok arazi satın almıştır. Baltazzi'nin 1860'ta ölümünden sonra çiftlik mirasçıları arasında paylaşılmıştır. 1876'da Baltazzi'nin varisleri mali sıkıntılar nedeniyle çiftliği Hazine-i Hassa'ya satmışlardır.¹⁵⁸

3.8.1. Baltacı Çiftliği'nin Mülkiyet Tarihi: Theodore Baltazzi'den Hazine-i Hassa'ya Geçiş Süreci

Baltacı Çiftliği'nin Theodore Baltazzi'nin mülkiyetine geçişinden Hazine-i Hassa'ya dahil edilmesine kadar olan sürecini Baltazzi'nin mülkiyetinin kanuni durumu, çiftliğin mirasçıları ve İngiliz General Arthur William Rams'e satışı ele alınacaktır.

Safer Kanunnamesi'nden önce araziyi kendi mülkiyetine geçirmiş olması, kanuni olmayan bir yöntem kullanmış olabileceğini göstermiştir. 1897 incelemesinde, Baltazzi'nin kendini Osmanlı tebaası gibi göstererek araziyi satın aldığı ortaya çıkmıştır. Bu yöntem, 1867 kanunnamesi öncesi yabancı gayrimüslimler tarafından sıkça kullanılmıştır. Theodore'nin ölümünden sonra eşi Elise ve 10 çocuğu çiftliğin ortak mülkiyetine sahip olmuştur. Elise döneminde çiftlik Baltacı veya Todoraki Baltacı olarak

¹⁵⁷ Baltazzi ailesi hakkında detaylı bilgi için bkz. Mehmet Oğlakçı, *Galata Bankerlerinin Osmanlı Devlet Maliyesi Sistemine Etkisi: Baltazzi (Baltacı) Ailesi Örneği*, [Yüksek Lisans Tezi], Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2007; Cem Çetin, *Baltazzi Ailesinin İktisadi Faaliyetleri ve Osmanlı Maliyesi İle İlişkileri*, [Doktora Tezi], İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını, 2009.

¹⁵⁸ Nursel Manav, *Devlet-Banker İlişkileri Çerçevesinde Baltazzi Ailesi*, [Yüksek Lisans Tezi], İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2009.

anılmıştır. Belirsiz bir tarihte Elise çiftliği İngiliz General Arthur William Rams'e 2.890.00 kuruşa satılmıştır.¹⁵⁹

Arthur William Rams Dönemi:

Rams'in kısa sürede vefat etmesi ve eşi Emmy'nin hastalığı nedeniyle çiftlik 20 yıl boyunca bakımsız kalmıştır. Yalova Dağ Hamamları'nı işleten Branzeau ailesi bu süreçte çiftlik idaresine nezaret etmiştir. İzmit Mutasarrıflığı bazı yapıları tamir etse de genel bakımsızlık sorunu devam etmiştir.

Baltacı Çiftliği'nin mülkiyet tarihi karmaşık ve belirsizlikler barındırmaktadır. Theodore Baltazzi'nin mülkiyetinin kanuni durumu tartışmalı olması ve Rams'in mülkiyeti sırasında çiftliğin bakımsız kalması, Hazine-i Hassa'ya dahil edilmesiyle bu bakımsızlığın ve belirsizliğin sonlanması açısından önemli bir adım olmuştur.

3.8.2. Baltacı Çiftliği'nin Hazine-i Hassa'ya Dahil Olması 1884 Tahriri

1884 yılında Baltacı Çiftliği'nde bulunan gayrimenkullerin tahriri (sayımı) yapıldı. Bu tahrire göre çiftlikte çok sayıda bina ve arazi mevcuttu. Bunlardan bazıları; Kahvehane, Bakkal dükkanı, Kömürhane, Ahırlı mandıra, Kargir ahır, Kargir mağaza, Kargir ambar, Kargir zahire ambarı, Ekmekçi fırını, Bıçkılıhane, Kargir ve ahşap haneler, Lokanta, Yazıcı odası, Demirci dükkanı, Demirci mağazası, Marangozhane, Kömür mağazası, Kargir han, Vapur değirmeni ve makinesi, Tuğla hane, Kiremithane, Kiremithane odası, Kargir konak, Fırınlı mandıra, Çiftlik binasına ek olarak Kadıköy ve Samanlı Köyü'nde de çiftliğe ait tarlalar, bahçeler, bağlar, değirmenler ve diğer yapılar bulunuyordu.¹⁶⁰

Emlak-ı Hümayun'a Dahil Olma Süreci:

1898'de General Rams'in eşi Emmy'nin vefatı, çiftliğin mülkiyetini tekrar gündeme getirmiştir. Theodore Baltazzi'nin mülkiyeti ve mirasçılara devriyle ilgili incelemeler yapılmıştır. Rams'in varislerinin olmaması nedeniyle çiftliğin istimlak edilmesi de düşünülmüştür. Londra Sefareti ile yapılan görüşmeler sonucunda 1898 Ekim ayında çiftlik 700 bin kuruşa Hazine-i Hassa'ya dahil edilmiştir.¹⁶¹

¹⁵⁹ Muhsin Sevencan, *Osmanlı Arşivi Defter-i Hakani Kayıtlarına Göre Baltacı Çiftliğinin İlk Sahipleri ve Cumhuriyet Arşivine Ait Çiftliğin Arazilerinin Muhacirlere Dağıtılmasına Dair Raporlar*, Yalova Araştırmaları, 2. Kitap, Haz. Nuri Taner, Yalova: Ortipa Yayınları, 2006, s. 83-86.

¹⁶⁰ ŞD., 707/21, Lef 4, 15 Ağustos 1300.

¹⁶¹ ML_EEM_302_20, Lef 4, 19 Teşrin-i Sani 1314

Baltacı Çiftliği, 1898 yılında Hazine-i Hassa'ya dahil edilerek mülkiyet sorunu çözüme kavuşturulmuştur. Bu sayede çiftlik, Osmanlı Devleti'nin malı haline gelmesiyle birlikte uzun süren bir mülkiyet sorunu da sona erdi. Böylece çiftlik, Osmanlı tarım ekonomisine katkıda bulunacak şekilde yeniden düzenlenebilecekti. Baltacı Çiftliği'nin arazisi büyük ölçüde tarım alanlarından oluşmakla birlikte Pazarköy ve Gemlik sınırına yakın bölgelerde ormanlar da bulunuyordu. Tarım sahaları genellikle Samanlı, Kadı ve Kurt köylerine kiralanıyor ve bu kiralardan elde edilen gelir, çiftliğin ana gelir kaynağını oluşturuyordu. Çiftlik sınırlarındaki ormanlar da gelir kaynağıydı. Kozacılık da önemli bir faaliyetti ve Samanlı köyünde dut bahçeleri kiralanarak ipek böceği yetiştiriciliği yapılıyordu.¹⁶² Bu durum, Yalova'da kozanın önemli bir üretim merkezi olduğunu göstermektedir.

Ayrıca Baltacı Çiftliği'nde ormancılık, zahire yetiştiriciliği, bağcılık, meyve-sebze yetiştiriciliği ve çiçek üretimi gibi çeşitli tarımsal faaliyetler yapılıyordu. Bir dönem patates ekimi dahi denemesi yapılmıştı. Çiftliğin Hazine-i Hassa'ya dahil olmasından sonra, yapılar tek tek elden geçirilmiş ve özellikle deniz kenarındaki rıhtımın tamiri uzun süreç almış bunun yanında değirmenler ve mandıralar da tadilata alınmıştır. II. Abdülhamid döneminde, düşük gelir getiren ve işletme maliyetleri yüksek olan çiftliklerin devredilmesi önerilmiş ve bu çerçevede yirmiden fazla çiftlik Maliye Hazinesi'ne devredilmiştir. Bu çiftlikler arasında yıllık hasılatı en düşük olanlardan biri Baltacı Çiftlik-i Hümayunu idi.¹⁶³

¹⁶² Yaşayanlar, a.g.e., s.169.

¹⁶³ Arzu T. Terzi, *Hazine-i Hassa Nezareti*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayını, 2000, s. 142.

Görsel 3.5: Baltacı Çiftlik-i Hümayun İdaresi Anteti¹⁶⁴

Ayrıca, Baltacı Çiftliği'ne dahil edilen Yalova Dağ Hamamları ve kiralanmış tarlaların Hazine'de kalmasına karar verilmiştir. Bazı gayrimenkuller İzmit Mutasarrıflığı tarafından satışa çıkarılmıştır. 1908'deki devirde, sadece çiftlik dahilinde bulunan ormanlar, korular ve vergi bedelleri Hazine'ye devredilmiştir. Yalova Dağ Hamamları 1910'da kiraya verilmiş aynı dönemde çiftliğin bazı gayrimenkulleri de müzayede ile satılmıştır. Maliye Nezareti'ne Baltacı Çiftliği'ni satın almak veya kiralamak için teklifler sunulmuş, ancak henüz çiftlik dahilindeki köylerin sınırlarının belirlenmemesi nedeniyle reddedilmiştir. Daha sonra çiftliğin arazisi, Dersaadet Birinci Osmanlı Nümune-i Terakki-i Ziraat Anonim Şirketi'ne yedi yıl süreyle kiralanmıştır.¹⁶⁵

Baltacı Çiftliği, Ziraat Anonim Şirketi'ne kiralanmış ve şirketle Maliye Nezareti arasında bir kira sözleşmesi imzalanmıştı. Ancak, şirketin sözleşme koşullarını yerine getirememesi ve çiftlik arazisine göçmen yerleştirilmesi kararı nedeniyle kira sözleşmesi yaklaşık iki buçuk yıl sonra, Eylül 1915'te Maliye Nezareti tarafından feshedilmiştir.¹⁶⁶

¹⁶⁴ ML_EEM_724_06_02, 14 Nisan 1324 (27 Nisan 1908) *Açıklama: Antet; bir kuruluşun simgesini, adını, adresini ve bunun gibi bilgileri taşıyan kağıt başlığı (logo)

¹⁶⁵ Ergin Çağman, "Dersaadet Birinci Osmanlı Numune-i Terakki-i Ziraat Anonim Şirketi ve Faaliyetleri", *Cihannüma Tarih ve Coğrafya Dergisi*, S. V, C. 2, 2019, s. 113-114.

¹⁶⁶ Çağman, a.g.m., s. 125.

3.9. ÇİFTLİĞİN DAĞISTANLILILARA VE CİVAR KÖYLÜLERE TAHSİSİ, EŞİT BEDEL İLE SATIŞI

Baltacı Çiftliği'nin Dağıstanlı muhacirler ve civardaki köylülere eşit bedel ile satılması, hem tarihi hem de sosyo-ekonomik açıdan önemli bir konudur. Bu satışın, hem bölgenin kalkınmasına hem de muhacirlerin ve köylülerin yaşam koşullarının iyileştirilmesine aşağıda yazılı bulunan konularda katkıda bulunması beklenmektedir.

- **Toplumsal Uyum:** Dağıstanlı muhacirlere ve civardaki köylülere toprak satışı, onların bölgeye daha iyi uyum ve yerel halkla kaynaşmalarını sağlayabilir. Bu durum, sosyal dayanışmayı teşvik edebilir.
- **Ekonomik Kalkınma:** Toprağa sahip olmak, muhacirlere ve köylülere kendi geçimlerini sağlamaları ve bölgesel ekonomiye katkıda bulunmaları için bir fırsat sunabilir. Bu durum, yoksulluğu azaltmaya ve yaşam standartlarını yükseltmeye yardımcı olabilir.
- **Kültürel Zenginlik:** Farklı etnik kökenlerden gelen insanların bir arada yaşaması, kültürel çeşitliliği ve zenginliği artırabilir. Bu durum, bölgenin daha çekici bir hale gelmesine ve turizm gibi yeni sektörlerin gelişmesine katkıda bulunabilir.

Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtımı hakkında Maliye Nezâreti Emlâk Müfettişlerinden İrfân Bey tarafından Yalova Kazâsı Kaymakamlığına 20 Kânûnevvel 1326 tarihinde gönderilen yazıda Baltacı Çiftliği arazilerinin Elmaalan, Samanlı, Esurvakfı ve Hacı Mehmed Çiftliği karyeleriyle Yalova kasabasında yaşayan Dağıstan muhacirleri ve çiftlikle hem-hudut bulunan karyelerin sakinleri arasında dağıtılması istenmektedir. Yazışma, Yalova Kazâsı Kaymakamlığı'na incelenmek ve gerekli işlemlerin yapılmak üzere gönderilmiştir.¹⁶⁷

Baltacı Çiftliği arazisinin, Elmaalan köyündeki muhacirlerle birlikte komşu köylerin halkından olup da eskiden beri orada tarımla geçimlerini sağlayan ve araziye ihtiyacı olan kişilere de dağıtılması kararlaştırıldığını göstermektedir. Bu karar, Yalova Kaymakamlığı tarafından söz konusu köylerin halkına bildirilmişti. Ancak, Samanlı ve diğer köylerin halkı, İrfân Bey'in bu karara riayet etmediğini iddia ederek şikayette bulunmuşlardı. Bu şikayet üzerine, Maliye Nâzırı, İrfân Bey'e bu konuda kesinlikle

¹⁶⁷ ML_EEM_0912_028_029_01, 20 Kânûn-ı Evvel 1326 (2 Ocak 1911)

şikayete meydan verilmemesi ve kararlaştırılan şekilde işlem yapılmasını ayrıca şikayette bulunanlara da uygun bir şekilde uyarılarda bulunulmasını tavsiye etmiştir.¹⁶⁸

Bu düşünceler üzerine İzmit Mutasarrıflığı, Baltacı Çiftliği'nin bedelinin taksitle ödenmek üzere civardaki muhacir köyleri ve köylere tahsis edilmesinin hem hazine hem de ahali için daha faydalı olacağını bildirmiştir. Şûrâ-yı Devlet, çiftlik sınırlarının belirlenmeden satılmasının uygun olmadığını ve civardaki köylülerin ihtiyaçlarını göz ardı edeceğini belirtmiştir. Ayrıca Maliye Nezâret-i Celîlesi'nin görüşünün alınması için İzmit Mutasarrıflığı'nca gösterilen ödeme şekli hakkında Maliye Nezâret-i Celîlesi'nin görüşü sorulmuştur. Baltacı Çiftliği'nin muhacirlere ve civardaki köylülere eşit bedel ile tahsis edilmesi hakkında bir karar verilebilmesi için öncelikle Maliye Nezâret-i Celîlesi'nin görüşünün alınması gerekmektedir.¹⁶⁹

Baltacı Çiftliği'nin muhacir köylere tahsisi hakkında İzmit Mutasarrıflığı'ndan gelen bir tezkireye göre, Yalova'da bulunan Baltacı Çiftliği'nin bedeli peşin olarak ödenmek üzere civardaki muhacir köylerden eski köylere tahsisinin, hazine ve halk menfaatleri açısından uygun olacağı belirtilmektedir. Ancak, Maliye Nezaret-i'nin Mülkiye Dairesi'nde incelemeye alınan tezkirede, çiftliğin sınırlarının belli olmadığı, bu nedenle şimdiden satışının söz konusu olamayacağı ve çiftliğin satılması veya başka bir şekilde elden çıkarılması halinde civar köylerin ihtiyaçlarının karşılanmasının zorlaşacağı ifade edilmiştir. Daha önce Maliye Nezareti tarafından da İzmit Mutasarrıflığının sunduğu peşin ödeme şeklindeki tahsis teklifi uygun görülmemiş ve çiftliğin satışının veya başka bir şekilde elden çıkarılmasının civar köyleri olumsuz etkileyeceği belirtilmiştir. Bu durumda, İzmit Mutasarrıflığının sunduğu peşin ödeme şeklindeki tahsis teklifi hakkında Maliye Nezareti'nin görüşünün sorulması ve tezkirenin Maliye Nezareti'ne gönderilmesi gerekmektedir.¹⁷⁰

Dağistanlı muhacirler, Pazarköy'e bağlı Elmaalan köyünde ikamet etmektedirler ve Yalova'daki Baltacı Çiftliği arazisinden bir kısmının kendilerine tahsis edilmesini talep etmektedir. Dâhiliye Nezareti de bu talebi desteklemektedir. Yalova'daki bazı köylüler de çiftlik arazisinden bedel-i misl ile arsa satın almak istemektedir. Çiftlik Hazine-i Hassa'ya aitken, bir kısmı ortakçı çiftçilere tapu ile tahsis edilmiştir. Çiftlik ve civar köyler arasındaki sınırlar belirsizdir. Çiftliğin ormanları, Orman ve Maadin Nezareti'ne

¹⁶⁸ ML_EEM_0912_028_044_01, 28 Kânûmevvel 1326 (10 Ocak 1911)

¹⁶⁹ ML.EEM.0821.039.036, 30 Ağustos 1326 (12 Eylül 1910)

¹⁷⁰ ŞD_029_029_01, 28 Ağustos 1326 (10 Eylül 1910)

devredilmiştir. Sınırların belirsizliği ve haritanın olmaması nedeniyle arazi muhacirlere veya köylülere satılamamıştır. Sonunda, yetkililer araziye giderek ölçüm yapmış ve 10.046 dönüm olduğunu belirlemişlerdir. Baltacı Çiftliği arazisinin 10.000 liraya satılması için talepler vardır. Elmaalan köyünde bulunan 500 hanenin sadece 50 hanenin ekilebilir arazisi bulunmaktadır. Baltacı Çiftliği arazisinin bir kısmının muhacirlere ve arazisiz köylülere bedel-i misl ile satılması önerilmiş, böylece hem köylülerin hem de muhacirlerin durumunun iyileştireceği hem de hazineye gelir sağlayacağı belirtilmektedir. Geri kalan arazinin de Yalova'daki köylülere satılması, çiftlik arazisindeki bahçeler ve binaların da müzayede ile satılması önerilmiştir. Bu şekilde hem hazinenin hem de ahâlinin menfaatleri korunacaktır. Maliye Nezareti'nin Emlâk Müfettişi İrfan Bey ve Mühendis Hasan Efendi'nin bu işe memur olarak atanması ve bir heyet oluşturulması, ayrıca görevlendirme için 9.100 kuruşluk bir bütçenin ayrılarak heyetin masraflarının maliye bütçesi'nden karşılanması önerilmiştir. Böylece Baltacı Çiftliği arazisinin muhacirlere ve civardaki köylülere bedel-i misl ile satışının hazine ve ahâli için en uygun çözüm olduğunu savunulmuştur.¹⁷¹

Yaşananlara örnek olarak Mahmud ve arkadaşları tarafından Yalova'dan Sadrazamlığa gönderilen 2 Teşrin-i Evvel 1327 (15 Ekim 1911) tarihli telgrafnamede, Baltacı Çiftliği'ne Yanya muhacirlerinin iskân edileceği ve bunun bölgedeki köylülerin sefaletini artıracığı belirtilmiş ve şikayette bulunulmuştur. Hazine-i Celile tarafından yapılan açıklamada, Baltacı Çiftliği'nin 50 seneliğine Birinci Numune Tarım Terakki şirketine kiralandığı ve Yanya muhacirlerinin iskânına dair herhangi bir kararın bulunmadığı, bu konuda Dâhiliye Nezareti'nden bilgi alınacağı belirtilmektedir. Muhacirlerin iskânının Dâhiliye Nezareti'nin sorumluluğunda olduğu ifade edilmektedir.¹⁷²

Elmaalan köyünde yaklaşık beş yüz hane bulunmaktadır. Bu hanelerden sadece elli hanenin geçimini sağlayabilecek kadar tarım arazisi mevcuttur. Köylülerin gayretleri ve gelişmeleri sayesinde köyde iki yüz öğrenciye eğitim veren bir mektep, cami, medrese, dini ve ilmi kitaplar içeren bir kütüphane ve muntazam caddeler bulunmaktadır. Ayrıca, köyü Bursa yoluna bağlayan üç bin metrelik bir yol da yine köylülerin kendi imkanlarıyla yapılmıştır. Bu başarıların köy halkının potansiyelini göstermesine rağmen, yetersiz arazi nedeniyle çoğu hane halkının faaliyetlerini sürdürmemesi köylülerin yeterli araziye

¹⁷¹ ML.EEM.0821.039.038, 4 Teşrinievvel 1326 (17 Ekim 1910)

¹⁷² ML.EEM.1024-27-06-01, 22 Teşrin-i evvel sene 326 (4 Kasım 1910)

sahip olmamaları nedeniyle işsizliğe ve çalışmadan oturmaya mahkum oldukları ve geçimlerini sağlamak için Kafkasya'daki akrabalarından yardım almak zorunda kaldıkları belirtilmektedir.¹⁷³

Meşruti hükümetin merhamet duygusu ve kalkınma çalışmaları göz önünde bulundurulduğunda, gayretli ve çalışkan olan bu muhacirlerin Baltacı Çiftliği arazisinden uygun miktarda arazi tahsis edilmesi gerekmektedir. Arazi bedelleri uygun taksitlerle tahsil edilmek şartıyla muhacirlerine dağıtılması halinde, muhacirler emeğinin karşılığını alacak ve araziye daha verimli kullanarak hazinenin de gelirini artıracaklardır. Kalan arazinin de Yalova kazasına bağlı ve çiftliğe komşu olan eski köylülerden araziye ihtiyacı olan çiftçilere dağıtılması halinde, onların da refah seviyesinin yükseleceği belirtilmektedir. Maliye Nezareti'ne gerekli işlemlerin yapılması ve Dâhiliye Nezareti'ne bilgi verilmesi için tezkere gönderilmiştir. İşlemlerin gerçekleştirilmesi için, Baltacı Çiftliği arazisinin incelenmesi ve değerlendirilmesi için bir komisyon oluşturulmuştur. Bu komisyon, İrfan ve Hasan Bey gibi uzman memurlar ile İzmit Sancağı idare meclisi üyeleri ve Yalova tapu kâtibi gibi yetkililerden oluşmaktadır. Komisyon, arazi tahsisi yapılacak muhacirler ve ihtiyaç sahipleri için belirlenen süreci izleyecek ve bu işlemlerin Maliye Nezareti ve Dâhiliye Nezareti'ne bildirilmesinden sorumlu olacaktır. Bu kararların uygulanmasından Maliye Nezareti'nin sorumlu olduğu belirtilmiştir.¹⁷⁴

Çiftliğin tahsisi ile ilgili iki hususa dikkat çekilmektedir. Birincisi, çiftliğin tahsisi ile hem muhacirlerin hem de ahalinin arzularının icrası mümkün olacaktır. İkincisi, çiftliğin tahsisi ile muhacirlerin yaşam standartları iyileşecektir.¹⁷⁵ Baltacı çiftliğinin açık artırma yoluyla toptan satılmasından vazgeçilmeli ve yukarıda belirtilen şekilde dağıtılması gerekmektedir. Bu işlem, Muvazene-i Umumiye "Bütçe" Kanunu'nun 26. maddesiyle hükümete verilen yetkiye dayanılarak gerçekleştirilecektir.¹⁷⁶

Baltacı Çiftliği arazisinin Dağıstanlı muhacirler ve civar köy halkına dağıtılmasıyla ilgili Maliye Nezareti'nin tezkiresi üzerine 6 Cemaziyelahir 1328 (15 Haziran 1910) tarihli ve 1584 numaralı mazbata kararı ile Baltacı Çiftliği arazisinin bir kısmının Elmaalani karyesinde yaşayan Dağıstanlı muhacirler ve civar köy halkına Maliye Nezareti'nin de onayıyla, çiftliğin 1046 dönümlük arazisinin bir kısmı, dağıtılması

¹⁷³ ŞD.448-25-01-01, 26 Teşrin-i evvel sene 326 (8 Kasım 1910)

¹⁷⁴ BEO.3823-286713-02-01, 26 teşrin-i evvel sene 326 (8 Kasım 1910)

¹⁷⁵ ŞD.448-25-01-01, 26 Teşrin-i evvel 1326 (8 Kasım 1910)

¹⁷⁶ ŞD.448-25-01-03, 26 Teşrin-i evvel 1326 (8 Kasım 1910)

uygun görülmüştür. Muhacirler, bu araziyi işlemeleri halinde üretimlerini artıracaklarını ve hazinenin de bundan fayda sağlayacağını belirtmişlerdir.¹⁷⁷ Arazi bedelinin münasip taksitlerle tahsil edilmesi ve muhacirlerin araziye daha verimli hale getirmesi için teşvik edilmesi kararlaştırılmıştır. Çiftlik arazisinin kalan kısmı ise müzayedeye yoluyla satılacak ve geliri hazineye aktarılacaktır. Müzayedeye, çiftliğe ait bahçeler, idari binalar, dükkanlar, ahırlar, burçakhaneler ve ambarlar gibi taşınmaz mallar da dahil olacak ve bedelinin 10 senede taksitlendirilmesi öngörülmüştür. Arazilerin tapu senetlerinin düzenlenmesi ve muhacirlerin ve civar köy halkının arazi ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli işlemlerin yapılması emredilmiştir.¹⁷⁸

Şura-yı Devlet'e mahsus 13 Teşrin-i Evvel 1326 (26 Ekim 1910) tarihli ve 4046/60 numaralı tezkire-i aliyyeleri üzerine Yalova Kazası'nda bulunan Baltacı Çiftliği arazisinin bir kısmının Dağıstanlı muhacirler ve civar köy halkına bedel-i tekasit-i münâsebe ile tevzi edilmesi uygun görülmüştür. Muhacirlerin bu talebi, çiftliğin arazisini daha verimli kullanmaları ve hazinenin gelirini artırmaları açısından olumlu karşılanmaktadır. Arazi bedelinin 10 senede ve eşit 10 taksitte ödenmesi ve tapu senedlerinin çiftçilere verilmesi kararlaştırılmış, Çiftlik arazisinin dağıtılması ve satış işlemleri için bir komisyon oluşturulmuştur. Komisyon, araziye muhacirin ve civar köy halkına ihtiyaçları doğrultusunda dağıtacak ve bağçe ve binaları da müzayedeye suretiyle taliplerine satacaktır. Çiftlik arazisi muhacirlere ve civardaki köylülere verildiği takdirde, onlar da bu araziye işleyecekler ve kendi geçimlerini sağlayabilecekler bu sayede hazinenin geliri artacaktır.¹⁷⁹

Ayrıca, çiftlik içinde bulunan diğer yapıların da müzayedeye satılacağı ve bu satıştan elde edilen gelirlerin genel bütçeye aktarılacağı belirtilmektedir. Ancak, çiftlik arazisinin toptan satışının, genel bütçe kanununun 26. maddesi uyarınca on senede eşit taksitlerle gerçekleştirileceği ve satış bedelinin tamamen tahsil edilene kadar arazinin mülkiyetinin devredilmeyeceği vurgulanmıştır.¹⁸⁰ Bunun yanı sıra, arazinin vergilendirilmesi için tapu belgelerinin şimdiden düzenleneceği, İrfan ve emlak mühendisi Hüseyin Bey gibi emlak işlerinde uzmanlaşmış memurlardan, İzmit sancağı idare meclisi üyelerinden bir kişi ve Yalova tapu kâtibi gibi yetkililerden oluşan

¹⁷⁷ SD. 448. 25-01, 26 teşrin-i evvel 1326 (8 Kasım 1910)

¹⁷⁸ MV.146-13-01, (11 Kasım 1910)

¹⁷⁹ BEO.3823-286713-01-01, 1 Teşrin-i sani sene 326 (14 Kasım 1910)

¹⁸⁰ BEO.3823-286713-01-01, 1 Teşrin-i sani sene 326 (14 Kasım 1910)

komisyonun çalışmaları sırasında oluşacak masraflar Hazine tarafından karşılanacaktır.¹⁸¹

İzmit Mutasarrıfı Mehmed Nüzhet tarafından yazılan belgede Yalova'daki Baltacı Çiftliği'nin taksimi için görevlendirilen memurların hareket günlerinin Maliye Bakanlığı'na bildirilmesi istenmektedir. Çiftliğin taksimi için Dâhiliye Nezareti'nce görevlendirilen emlak-ı emîriye müfettişlerinden İrfan ve mühendis Hasan beylerin, Yalova'ya ne zaman yola çıkacakları Maliye Nezareti'ne bilgi verilmesi; Bu görevlendirmenin, Meclis-i İdâre-i Livâ'dan ta'yîn olunan bir zât ile koordineli olarak yapılması gerekmekte olduğu yazmaktadır.¹⁸²

İzmit Mutasarrıfı Mehmet Nüzhet tarafından yazılan ve bir önceki belgenin devamında Emlak-ı Emiriye Müdürlüğü'ne hitaben yazılmış ve Baltacı Çiftliği arazisinin işlemleri için Meclis-i İdare üyelerinden Mustafa Bey'in atanması hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca, İstanbul'dan gelecek bir heyetin beklenildiği ve varış tarihlerine göre bilgilendirme yapılacağı belirtilmektedir. Baltacı Çiftliği arazisinin taksimi için Meclis-i İdare üyelerinden Mustafa Bey'in görevlendirildiği ve İstanbul'dan gelecek heyetle birlikte bölgeye gideceği Maliye Nezareti'ne bildirilmektedir.¹⁸³ Baltacı Çiftliği arazisinin muhacirine dağıtımını için görevlendirilen heyetin en kısa zamanda Yalova'ya gideceği ve Meclis-i İdare üyelerinden Mustafa Bey'in de heyetle birlikte Yalova'ya gitmesi istenilmektedir.¹⁸⁴

3.10. BALTACI ÇİFTLİĞİ'NDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

3.10.1. Yalova'nın Samanlı köyünde bulunan ve Baltacı Çiftliğine İlhak Edilen Altı Tarlanın Mülkiyeti ve Tasarrufu

Çiftliğin yapılan dağıtımına yönelik hazırlanan raporda Hasan Ağa oğlu Raşid Ağa'dan miras kalan yaklaşık seksen dönüm tarlaların vergilerinin düzenli olarak ödendiği, ancak bir süredir Baltacı Çiftliği sahipleri tarafından işgal edilerek tarım yapıldığı belirtilmektedir. Samanlı karyesinden Raşid Ağa'nın oğulları Hasan Çavuş, Lütfi ve Hüseyin Çavuş tarafından imzalanan bir dilekçede tarlaların geri verilerek ziraat

¹⁸¹ ML. EEM. 00521. 00039. 041, 13 Teşrinisâni 1326 (26 Kasım 1910)

¹⁸² ML_EEM_0826_041_01_01, 17 Teşrinisani 1326 (30 Kasım 1910)

¹⁸³ ML_EEM_0826_041_02_01, 20 Teşrinisani 1326 (3 Aralık 1910)

¹⁸⁴ ML_EEM_0826_041_03_01, 6 Kanunuevvel 1326 (19 Aralık 1910)

işlerinin serbest bırakılması talep edilmektedir. Meclis-i İdare-i Kazanın 8 Nisan 1326 (21 Nisan 1910) tarih ve 96 numaralı kararı gereğince, çiftlik memuru Hakkı Efendi'nin de katılımıyla, tarla sahiplerinin her biri ayrı ayrı dinlenmiştir. Bu süreçte, Samanlı karyesinden yetmiş yaşında Ahmed oğlu Hüseyin, elli yaşında Pehlivan oğlu Mustafa, kırk iki yaşında Yorgancı Salih oğlu Mustafa onbaşı ve Ak karyesi muhtarı Pala Bıyık oğlu Emin çavuşun da ifadelerine başvurulmuş ve tarlaların sınırları yeniden belirlenmiştir. Tarlaların toplam sekiz kıt'a yaklaşık yüz otuz sekiz dönüm üç evlek araziden oluştuğu ve bu arazilerin esasen Hasan Ağa oğlu Raşid Ağa'nın hakları altında olduğu, ancak daha sonra çiftlik memuru Mösyö Branenin nezaretinde Baltacı Çiftliği sahiplerince işgal edildiği belirtilmektedir. Bu arazilerin daha sonra hazineye devredildiği ve hazine tarafından işletildiği ifade edilmektedir. Ancak belirtilen dönem, Hasan Ağa'nın hayatı boyunca ve varisleri tarafından da herhangi bir eylemde bulunulmadığı belirtilmiştir. 18 Recep 1270 (16 Nisan 1854) tarihli eski bir belgede sadece dört dönümlük bir tarlanın Raşid Ağa adına ihaleye çıkarıldığı görülmektedir. Aynı zamanda gösterilen altı kıt'a tarlanın belirtilen sınırlara uymadığı ifade edilmektedir. Sonuç olarak, bu konuyla ilgili dilekçe verenlerin iddia ettikleri tarlaların gerçekten onlara ait olup olmadığının kanıtlanamadığı ve belgelerin yetersiz olduğu vurgulanmaktadır. Bu nedenle, konunun daha detaylı bir şekilde incelenerek bir karara bağlanması gerektiği belirtilmektedir.¹⁸⁵

Yalova'da bulunan Mer'akuyusu köyünde yaşayan 30 haneden fazla Varna ve Hacıoğlu Pazarcığı muhaciri, Baltacı Çiftliği'nden kendilerine uygun arazi tahsis edilmesini talep etmektedir. Çiftlik arazisine civar köylerin de ihtiyacı olduğu ve çiftlik sınırlarının henüz belirlenmediği belirtilmektedir. Muhacirler adına Silistrelî Hacı İbrahim Paşa'nın torunu Ahmed Muhsin tarafından çiftliğin bedelinin 10 senede ödenmek üzere muhacirlere tahsis edilmesi tekrar talep edilmektedir. İzmit Mutasarrıflığı'ndan gelen cevaba göre, çiftlik arazisi civarında yaşayan köylüler ve muhacirler tarlalarının yetersizliği nedeniyle çiftlik arazisini kiralayarak geçimlerini sağlamakta olduğundan çiftlik arazisinin sadece muhacirlere tahsis edilmesinin diğerlerinin ihtiyaçlarını karşılamayacağı ve bu nedenle çiftliğin bedelinin taksitle ödenmek üzere muhacirlere ve civar köylere tahsis edilmesinin hem hazine hem de ahali için daha faydalı olacağı belirtilmektedir. Baltacı Çiftliği'nin muhacirlere ve civardaki köylülere taksitle satılması veya eşit miktarda dağıtılması hakkında bir karar verilmesi için öncelikle sınırlarının

¹⁸⁵ ML.EEM.1024-27-10-01, 3 Haziran 1326 (16 Haziran 1910)

belirlenmesi, bazı tarlaların mülkiyet sorunlarının giderilmesi ve ek bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır.¹⁸⁶

Mustafa ve biraderleri verdikleri arzuhalde, babaları Raşid Ağa'dan kalan altı tarlanın mülkiyetinin kendilerine ait olduğunu ve bu tarlaların Baltacı Çiftliği'ne ilhak edilerek kendilerinden gasp edildiğini ileri sürmektedirler. Arzuhal sahipleri, bu tarlaların kendilerine iade edilmesini talep etmektedirler. Bunun üzerine İrfan isimli bir emlak müfettişi, Mehmed Mustafa isimli bir İzmit Meclis-i İdare azası, Hasan Zihnî isimli bir Mâlîye Nezareti mühendisi ve Osman Ahmed isimli bir Yalova Tapu Kâtibi imzaları bulunan Yalova'nın Samanlı köyünde bulunan bu altı tarlanın, Raşid Ağa'nın oğulları Mustafa ve biraderleri tarafından geri istenmesi sonucu 28 Aralık 1910 tarihinde Yalova'da düzenlenen tahkikatta; Tarlaların Baltacı Çiftliği'ne ilhak edildiği ve bu durumun Baltacı Çiftliği haritasında da bahsi geçen altı tarlanın tartışmalı olarak gösterildiği ve iri renk ile ayrıştırıldığı belirtilmektedir. Tarlaların ilhak edilmesi olayının Branzo tarafından gerçekleştirildiği ve bu tarlaların daha sonra hazine-i hassaya devredildiği ifade edilmektedir.¹⁸⁷

Tarlaların hazine-i hassaya devredilmesi işleminin Branzo'nun uzun süreli vekili olan Ohannes Ağa tarafından gerçekleştirildiği ve bu bilginin Ohannes Ağa'nın ifadesiyle de teyit edildiği belirtilmektedir. Altı tarla, Raşid Ağa'ya ait ve vergi ödemeleri düzenli olarak yapılmaktadır. Tarlalar, Baltacı Çiftliği'ne ilhak edilmiş ve arzuhal sahipleri geri alamamış bunun üzerine tarlaların bir kısmının muhacirine tahsis edilmesi ve kendilerine ait kısmının arzuhal sahiplerine verilmesi talebini içermektedir. Ohannes Ağa'nın (Yalova Meclis-i İdare Azası) Branzo'nun uzun süredir vekili olduğunu ve arzuhal sahiplerinin hak iddialarını destekleyen bir ifade verdiğini ve ifadesinin bu bilgilerle örtüştüğü belirtilmektedir. Arzuhal sahiplerinin daha önce Meclis-i İdâre'ye başvurdukları ve bu başvuru üzerine Meclis tarafından bir heyetin mahalle gönderilerek incelemelerde bulunduğu ve arzuhal sahiplerinin talep ettiği tarlaların Baltacı Çiftliği'ne ilhak edildiği, bu durumun resmi belgeler ve tanık ifadeleri ile doğrulandığı ifade edilmektedir. Meclis-i İdare tarafından yapılan incelemeler sonucunda tarlaların arzuhal sahiplerine ait olduğuna kanaat getirilmiştir. Özetle, Samanlı köyünde bulunan altı kıt'a tarlanın vergileri ödenmiş ancak daha önce Raşid Ağa'ya ait olan bu tarlalar, Baltacı Çiftliği'ne ilhak edilmiştir. Ancak, Raşid Ağa'nın oğulları olan Mustafa ve diğerleri, bu tarlaların geri

¹⁸⁶ ML.EEM.0821-039-033, 7 Ağustos 1326 (20 Ağustos 1910)

¹⁸⁷ ML_EEM_0826_041_019_01, 15 Kânunuevvel 1326 (28 Aralık 1910)

verilmesini talep etmiştir. Meclis-i İdare bu konuyu incelemiş ve verilen raporlar doğrultusunda tarlaların Raşid Ağa'nın mirasçılarına iadesine karar vermiştir.¹⁸⁸

Râşid oğulları ve Lütüfî, Hasan ve Hüseyin adlı kişilerin Yalova'da bulunan Baltacı Çiftliği arazisi içerisine dahil edilen tarlalarının Samanlı Mezarlığı arkasında tahminen otuz dönüm miktarında Harmanlar Mevki'inde bulunan tarla, Bağlar civarında beş dönüm miktarında bir tarla, Kurtdere'de otuz dönüm miktarında bir tarla, Göztepe'de on dönüm miktarında bir tarla, Samanlıderesi kenarında sekiz on dönüm miktarında bir tarla olmak üzere bahsi geçen tarlaların toplam 60 dönüm olduğu, Mâliye Nezâreti Emlâk Müfettişi İrfân Bey tarafından Yalova Kaymakamlığı'na sunulmuştur.¹⁸⁹

Altı kıt'a arazi üzerinde seksen dokuz dönüm arazinin geçmişte çiftlik yönetimi tarafından el konularak vergilerin ödenmiş olduğu belirtilmektedir. Arazilerin daha sonra muhtemelen dilekçe sahiplerinin adına mahkemeye başvurularak iadesi talep edilmiş ve konuyla ilgili mahkeme süreci başlatılmıştır. Yapılan tahkikat sonucunda, dilekçe sahiplerinin mağdur olduğu ve arazilerin çiftlik yönetimi tarafından haksız bir şekilde gasp edildiği sonucuna varılmıştır. Bu durumda çiftlik haritasında belirlenen kısımların, yerel halkın ve arazi alacaklılarının kabul edilebilir şartlar altında bölüşülmesi gerektiği belirtilmektedir.¹⁹⁰

Tapu senedinin kopyası niteliğinde olan bu belgenin sebebi, İzmit sancağında Yeniköy Tımarı Aklamı'ndan Yalakabad kazasına tâbi Samanlı karyesinde Derekenarı isimli mahalde bulunan dört dönüm tarlanın Deli Mehmed Oğulları Ali ve Ahmed adındaki kişilerden hemşîrezâdesi (yeğenleri) Râşid adındaki kişiye satılmasıdır. Deli Mehmed Oğulları Ali ve Ahmed adındaki kişiler, vefat etmeleri nedeniyle herhangi bir erkek veya kız çocuğu bırakmadıkları için, dört dönüm tarlalarını müzayede yoluyla satmışlardır. Müzayedede en yüksek teklifi hemşîrezadeleri (yeğenleri) Raşid adındaki kişi vermiştir. Tarlanın satış bedeli bin altı yüz otuz guruş olarak belirlenmiştir. Raşid, satış bedelini hazineye ödemiştir. Tarlanın tapusu Raşid adına düzenlenmiştir. Belge, Emîn-i Defter-i Hakani'nin mührü ile tasdik edilmiştir. Tapu senedi 19 Receb sene 1270 (17 Nisan 1854) tarihinde düzenlenmiştir. Belgenin aslından bir kopyası olduğu ve aslıyla birebir aynı olduğu belirtilmiştir.¹⁹¹Böylece Raşid Ağanın vergisini düzenli ödediği tespit edilmiş, tapunun daha eski tarihli ilk halinin kopyası kanıt olarak kullanılmıştır. Osmanlı

¹⁸⁸ ML_EEM_0826_041_019_01, 15 Kânunuevvel 1326 (28 Aralık 1910)

¹⁸⁹ ML_EEM_0826_041_010_01, 19 Kanunuevvel 1326 (1 Ocak 1911)

¹⁹⁰ ML_EEM_0826_041_010_02, 21 Kanunuevvel 1326 (3 Ocak 1911)

¹⁹¹ ML_EEM_0826_041_013_01, 21 Kânunuevvel 1326 (3 Ocak 1911)

Devleti'nin son döneminde miras ihtilaflarının nasıl sulhen çözüldüğüne dair bir örnek sunan belgede Baltacı Çiftliği'nin 1911 yılında çiftçilere dağıtılmakta olduğuna dair bilgi edinilebilmektedir.

Reşid Ağa'nın oğulları Lütfi, Hasan ve Hüseyin ile kızı Şadiye, Baltacı Çiftliği sınırları içerisinde bulunan altı tarla arazisi hakkındaki miras ihtilaflarını sulhen çözmeyi kabul etmişler ve sonucunda Baltacı Çiftliği arazileriyle ilgili bir mülkiyet ihtilafının sulh yoluyla çözümü sağlanmıştır. Reşid Ağa'nın çocukları, komisyon tarafından kendilerine teklif edilen 89 dönümlük tarlayı kabul etmişler ve bu araziden başka bir talepte bulunmayacaklarını, böylelikle miras haklarından vazgeçtiklerini beyan etmişlerdir. Bu anlaşmadan sonra miras ihtilafı ile ilgili herhangi bir yasal başvuruda bulunmayacaklarını taahhüt etmişlerdir. Reşid Ağa, Baltacı Çiftliği sınırları içerisinde altı tarla arazisinin sahibi olduğunu iddia ediyordu. Bu antlaşma ile Baltacı Çiftliği arazileriyle ilgili ihtilaf sona ermiştir.¹⁹²

Belgede Yer Alan Tarlaların Analizi

Aşağıdaki tabloda, Baltacı Çiftliği sınırları içerisinde bulunan ve miras yoluyla Reşid Ağa'nın çocuklarına ait olduğu iddia edilen altı tarla arazisiyle ilgili bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler şunlardır:

Tablo 3.21: Baltacı Çiftliği Arazi Bilgileri

Dönüm	Kıt'a	Mevki
30	1	Samanlı karyesi mezârlığı arkasında
6	1	Harmanlar mevki'inde
5	1	Bağlar civârında
30	1	Kurtdere'de
10	1	Göztepe'de
8	1	Samanlıderesi kenarında
89	6	Toplam

Tablodan da görülebileceği gibi, tarlaların toplam alanı 89 dönümdür. Tarlalar Samanlı köyünün farklı mevkilerinde bulunmaktadır. En büyük tarla 30 dönümlük olup Samanlı karyesi mezârlığı arkasında yer almaktadır. En küçük tarla ise 5 dönümlük olup Bağlar civarında yer almaktadır. Bu belge, Osmanlı Devleti'nin son döneminde Yalova'da yaşanan arazi mülkiyetiyle ilgili ihtilafları ve bu ihtilafların sulh yoluyla nasıl çözümlendiğini göstermesi açısından önemli bir kaynaktır. Antlaşma metni, o dönemdeki miras hukuku ve arazi dağıtım politikaları hakkında da bilgi vermektedir.¹⁹³

¹⁹² ML_EEM_0826_041_017_01, 23 Kânunuevvel 1326 (5 Ocak 1911)

¹⁹³ ML_EEM_0826_041_017_01, 23 Kânunuevvel 1326 (5 Ocak 1911)

Yalova Tevzî-i Arazi Komisyonu'na Emlâk Müfettişlerinden İrfan Bey 'e gönderilen Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtımından altı kıt'a arsa hariç tutulması ilgili yazıda; 25 Kânûnevvel 1326 tarihli mazbatada belirtildiği üzere, altı kıt'a arsanın (toplam 89 dönüm) müteveffâ Raşid Ağa'nın mirasçılara ait olduğu resmi belgeler ve yapılan incelemeler ile sabit olmuştur. Bu nedenle, söz konusu araziler şimdilik Baltacı Çiftliği'nin dağıtılacak arazileri arasından çıkarılmıştır. Sınırlarının belirlenmesi ileride yapılacaktır. Yalova Tevzî-i Arazi Komisyonu'na, altı kıt'a arsanın Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtımından hariç tutulması talimatı verilmektedir.¹⁹⁴

Bu örnekler bize Osmanlı Devleti'nde toprak reformu uygulamalarının nasıl yapıldığını ve bu uygulamalarda mülkiyet haklarının nasıl gözetildiğini göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca hükümetin toprak reformunu adil ve eşitlikçi bir şekilde uygulamaya çalıştığı ve bu konuda mülkiyet haklarına saygı gösterdiği de anlaşılmaktadır.

3.10.2. Baltacı Çiftliğinin Dağıtılması Kararı Üzerine Çiftlikte Bulunan Sebze Bahçesinin Satışı Hakkında Bir Bahçıvanın Şikâyet Dilekçesi

Baltacı Çiftliği'nin Dağıstanlı muhacirlerle yaşanan sıkıntılara çözüm amaçlı iskan edilmesi planları sadece Dağıstanlıları değil, aynı zamanda bölgedeki yerel halkı da etkileyen karmaşık bir olaydır. Bu etkilenenler arasında gayrimüslimlerin de olması, durumu daha da karmaşık hale getirmektedir. Konuyla alakalı gayrimüslim bir bahçıvanın yazdığı şikâyet dilekçesini örnek verebiliriz.

“Sayın Yetkililer,

Ben, Yalova'da ikamet eden Enayna adında bir bahçıvanım. Baltacı Çiftliği'nde bulunan bir sebze bahçesini beş yıllığına kiraladığımı ve bu bahçeye çok para harcadığımı üzülerek belirtmek isterim. Kiralama sözleşmem gereği iki yıllık kirayı tamamen ödedim. Ayrıca bu bahçenin çevresine evler inşa ettim ve bahçenin içine gübre döktüm. Bu yatırımların maddi değeri oldukça yüksektir. Son zamanlarda, bu bahçenin başka bir kişiye satılacağı bilgisine ulaştım. Bu durum beni büyük endişeye sürüklemektedir. Bahçeye yaptığım yatırımların geri dönüşünü sağlayamayacağım ve yüz lira civarında bir maddi kayba uğrayacağım. Bu bahçeye çok emek harcadım ve buradan elde ettiğim gelir ailemin geçimini sağlamaktadır. Bahçenin satılması halinde, geçim kaynağımı

¹⁹⁴ ML_EEM_0826_041_037_01, 3 Kânunusani 1326 (16 Ocak 1911)

kaybedeceğim ve büyük bir mağduriyet yaşayacağım. Bu nedenle, Baltacı Çiftliği'nden bu bahçenin bana satılmasını talep ediyorum. Bahçeye yaptığım yatırımların takdir edilecek değeri göz önüne alınarak, makul bir fiyata satın alma işleminin gerçekleşmesini istiyorum. Ayrıca, ben bir çiftçiyim ve bu nedenle Yalova'nın Rüstempaşa Mahallesi'nde veya Baltacı Çiftliği'nde bana bir miktar arazi verileceği söylendi. Bu arazinin bana verilmesi, bahçenin satılması sebebiyle yaşayacağım zararı telafi etmeyecektir. Bu nedenle, bahçenin bana satılmasını talep ediyorum. Bu konuda gerekli incelemelerin yapılmasını ve taleplerimin karşılanmasını rica ediyorum.

Bahçıvan Enayna”¹⁹⁵

Görüldüğü üzere Osmanlı döneminde uygulanan bir tarımsal arazi kiralama uygulamasına dair bilgiler içeren bu uygulamada çiftçiler, devlete ait arazileri belirli bir süreliğine kiralayabiliyorlardı.

Bahçıvan Enayna, Baltacı Çiftliği'nde bulunan bir sebze bahçesini beş yıllığına kiralamış ve bu bahçeye yatırımlar yapmıştır. Bahçenin satılması halinde, yatırımlarının geri dönüşünü sağlayamayacağı ve maddi kayba uğrayacağı endişesini dile getirmiştir. Kiralama süresi sona ermeden önce arazinin satılması, bahçıvanın yatırımlarını riske atmaktadır. Nitekim bu durum, bahçıvanın arazi kiralama sisteminin dezavantajlarına maruz kaldığını, bahçıvanın geçim kaynağının tarıma bağlı olduğunu ve arazinin satılması halinde büyük bir mağduriyet yaşayacağını da göstermektedir. Ayrıca 20.yüzyılın başında Osmanlı Devleti'nde uygulanan arazi kiralama sisteminin dezavantajları ve bu sistemin çiftçileri nasıl etkilediğini göstermektedir. Tarımsal üretim yapan çiftçilerin yaşadığı bazı sorunlara dair de önemli bir ipucu sunmaktadır.

3.10.3. Samanlı Köyü'nün Tarihi Sınırları ve Baltacı Çiftliği'nin Tecavüzüne Karşı Mücadelesi

Hazine-i Celile'ye ait Baltacı Çiftliği'nin arazisi üzerinde belirlenmiş sınırlar içinde bulunan ve tarım veya diğer amaçlarla kullanılan tüm arazinin Hazine-i Celile adına satılması hakkında, Maliye Nezaret-i Celile'sinden gelen yazılar ve alınan yüksek düzeyli direktifler doğrultusunda, belirtilen arazi üzerinde uzun zamandır tarım yapılarak geçimini sağlayanlarla birlikte diğer köy sakinlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için adil bir şekilde paylaşılması gerektiği konusunda karar alınmıştır. Bu kararın uygulanmasının

¹⁹⁵ ML_EEM_00912_00028_039_001, 23 Kânûmevvel 1326

Hazine'nin eski tarım arazileri üzerinde çalışan köylüler ve diğer köy sakinlerinin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, adil ve eşit bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği görülmektedir. Bu doğrultuda belirlenen arazide tarım yapanlarla birlikte diğer köylülerin de ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde belirlenen şartlar doğrultusunda ve eşit bir şekilde arazi taksimi ve paylaşımının yapılması için gerekmektedir. Mevcut harita ve sınırlar üzerinde, yukarıda belirtilen şekilde dışarıya satılması imkansız olduğu gibi Baltacı Çiftliği'nin asıl eski sınırlarını ve ona komşu olan köylerin komşuluğunu ve bilhassa kırk haneli Samanlı köyünün eski sınırları dahilinde bulunan eski ekili arazileri ve hayvanlara mahsus merayı ne zaman ve nasıl Baltacı Çiftliği'nin mülkü olduğuna bakılmaksızın çiftlik arazisi zannıyla keyfi olarak tapuyu başkasının üstüne geçirme teşebbüs edilmiş olması yanlış bir fikre hizmet ettiği açıktır.¹⁹⁶

Anlaşılan o ki Baltacı Çiftliği'nin mevcut sınırları, tarihi olarak bin yedi yüz yılında belirlenmiş hudutlara göre değil, günümüzdeki sınırlara nazaran %80 oranında genişlemiş durumdadır. Bu genişlemenin başlıca sebebi; söz konusu çiftliğin bin yedi yüzlerdeki orijinal sınırlarının, günümüzdeki sınırlara nazaran yüzde seksen oranındaki bu genişleme ve sınırların değişimi, esasen söz konusu tarihten itibaren İzzet Paşa, Giridli Mustafa Paşa ve Baltacı ailesinin baskın yaparak, otoriter bir şekilde ayrılmış ve dağınık arazilere el koymalarından kaynaklanmaktadır. Bu kişiler, dönemin baskıcı yönetimi altında zorla ellerindeki arazileri genişletmiş ve komşu arazilere haksız yere sahip olmuşlardır. Bu sebeple genişleme ve elde edilen arazilerin hukuki olarak tanınması ve vergiye tabi tutulması uygun değildir. Bu durum, haksız kazanç elde etmek ve mevcut sahiplerin zorbalıkla elde ettiği toprakların meşruiyetini onaylamak anlamına gelir. Bu nedenle mevcut durumun düzeltilmesi ve hukuki olarak sahiplerin geri kazanılması için gerekli adımların atılması gerekmektedir. Söz konusu Baltacı Çiftliği'nin sahipleri arasında sürekli bir değişim yaşanmış ve nihayetinde zalimane yönetimin pençesine düşmüştür. Samanlı köyünün asırlık sınırları tamamen göz ardı edilmiş ve tüm mülk ve müstemilatlar Baltacı Çiftliği'ne ilave edilmiştir. Böylece köyün varlığı yok sayılmış ve tüm arazi ve evleri çiftliğe eklenmiştir. Bu durum, geçmişte mevcut olan hakların ve özgürlüklerin ihlali anlamına gelmektedir. Köyün tüm toprak ve gayrimenkul vergileri, öşür ve hayvan vergileri tamamen hazine adına toplanmaya başlamış ve sonucunda

¹⁹⁶ ML_EEM_0826_041_016_01, 23 Kânûmevvel 1326 (5 Ocak 1911)

köylüler için oldukça zorlayıcı bir durum meydana gelmiştir. Böylece vergileri artmış olan köy, büyük bir yükün altına girmiştir.

Samanlı köyü sakinlerinin ifadesiyle; “Bu durumda, köyümüz ve köylülerimiz, geçmişten günümüze yaşadığı felaketlerle ve zalimlerle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Ancak bu zor zamanlarda zulme karşı isyan etmek ve baskının en üst seviyede uygulandığı bir zamanda direnmek akıl hastalığına eşdeğerdir. Bu nedenle hakkın ve gerçeğin ortaya çıkacağı zamanı beklemek en doğru yaklaşımdır. Bu kez köyümüz sınırları içinde bulunan arazinin ve kadim hudutlarımızın mevcut durumumuzla Baltacı Çiftliği'ne tamamen ilhak edilmesine neden olan güç ve kudretin adının kahramanlıkla değil, zalimlikle anılması, kötülüğün temelinden yok edilmesi gerektiğini göstermektedir. Geçmişte gasp edilmiş olan haklarımızın yeniden tesis edilmesi için zamanın geldiğine inanıyoruz. Bu sebeplerle, yıllardır gasp edilmiş olan haklarımızın yeniden iadesini, temel hukuk kurallarına ve bu kurallara bağlı yasalara dayanarak talep etme ve isteme hakkımız olduğunu belirtiriz. Köyümüzün kadim sınırları içinde, doğuda Büyükdere ve batıda Akköy hudutlarında, kuzeyde Gemici Ağzı ve güneyde Şaban Deresi ile sınırlandırılmış arazilerimizin, tarih boyunca bizim mülkiyetimizde olduğunu birçok tanık ve delil göstermektedir. Bu nedenle, bu sınırlar içindeki arazilerin, hazine tarafından gerçekleştirilen herhangi bir tecavüz veya müdahalenin önlenmesi için gereken talimatların ve tedbirlerin alınmasını talep ediyoruz. Bu konuda alınacak kararların ve uygulanacak tedbirlerin ilgili makamlarca yerine getirilmesini istiyoruz.”¹⁹⁷

Baltacı Çiftliği arazisi hakkında Samanlı köyü muhtarlığı tarafından yukarıda ifade edilen hususlar hakkında sunulan dilekçe ile 23 Kânunuevvel 1326 (5 Ocak 1911) tarihinde Samanlı köyü halkı adına muhtar İsmail bin Zülfo ve yardımcıları Mahmud bin Ömer ve Mustafa tarafından talep edilmiş ve Samanlı köyünün tarihi sınırlar ve Baltacı Çiftliği'nin tecavüzüne karşı mücadelesi ele alınmıştır. Baltacı çiftliği arazisinin, satışı kararlaştırıldıktan sonra, bu arazinin bir kısmının komşu köy olan Samanlı'nın arazisinden haksız yere ilhak edildiği iddiasıyla ilgilidir. Samanlı karyesi ahali, arazinin 1170 (1757) yılındaki eski sınırlarının komşu köyler tarafından Samanlı karyesi arazisini haksız yere işgal edilerek genişletildiğini ve eski sınırlarının geri verilmesini talep etmektedir. Bu iddia, Samanlı köy heyetinin ilgili makamlara sunduğu bir dilekçeyle gündeme gelmiştir. Dilekçede Çiftlik arazisinin 150 yıl önce işgal edildiği iddia edilse de, arazinin uzun

¹⁹⁷ ML_EEM_0826_041_016_01, 23 Kânûmevvel 1326 (5 Ocak 1911)

süredir Hazine-i Hassa tarafından ve son olarak da Hakan-ı Mahlû'un(hal edilmiş padişah) idaresinde olduğu belirtilmektedir. Ancak, belgede de belirtildiği gibi, bu iddianın herhangi bir geçerli delile dayanmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle Baltacı çiftliği arazisinin, kararlaştırılan şartlarla Elmaalın köyündeki muhacirler ile komşu köy halkından araziye ihtiyacı olanlara dağıtılmasına karar verilmiştir.¹⁹⁸

Emlâk-ı Emîriye Müfettişi İrfan Bey, Baltacı Çiftliği arazilerinin tevziinde Samanlı ve diğer köylerden ahalsinin mağduriyetini dile getirmiştir. Fakat Samanlı ve diğer köylerden ahali tarafından Hazîne'ye çekilen 20 Kânunievvel 1326 tarihli telgrafta, daha önce yapılan tebliğlere uyulmadığı ve bu durumun endişe yarattığı ifade edilmiştir. Çiftliğe komşu köylerden araziye muhtaç olan köylülerin de hakları gözetilmesi gerekmektedir. Bu köylerin ahalsinin de araziye muhtaç olduğunu ve haklarının korunması gerektiğini vurgulayan İrfan Bey, bu konuda gerekli işlemlerin yapılmasını ve mağduriyetlerin giderilmesini talep etmiştir.¹⁹⁹

3.10.4. Yerli Halkın İtirazı ve Arazi Dağıtımına Dahil Edilmeleri

Baltacı Çiftliği'nin Dağıstan muhacirlerine satılması hakkında yerli ahalinin şikayet ettiği telgrafta;

“Yalova'da bulunan ve Maliye'ye ait olan Baltacı Çiftliği'nin satışa çıkarıldığını duyduk. Bu arazi, eskiden beri burada yaşayan ve geçimini tarımla sağlayan sekiz binden fazla yerli ve göçmen ahaliye ve on iki civar köydeki çiftçilere aittir. Bu arazinin ahaliye taksitli olarak satılmasını ve paylaşılmasını daha önce Sadrazamlık ve Maliye Nezareti'ne dilekçe ile talep etmiştik. Fakat ne hikmetse bu talebimiz dikkate alınmadı ve arazi birkaç sene önce Pazarköy kazasında iskân edilen Dağıstan muhacirlerine piyasa değerinin altında satılarak dağıtılmaya başladı. Bu durum sekiz bin kişilik çiftçi nüfusunu mahvetti, geçimlerini sağlayamadılar ve göç etmek mecburiyetinde kaldılar. Bu üzücü durum, meşrutiyetimizle çelişiyor ve padişahımız da buna razı olamaz. Bu nedenle, yukarıda arz ettiğimiz şekilde arazinin ahaliye bedelini taksitle ödeyerek satılması ve paylaşılması suretiyle yaşadıkları sıkıntılardan kurtarılmasını ve rahatlamalarını saygıyla rica ederiz. Mağduriyetimizden kurtarılmak için son çaremiz olarak yüce

¹⁹⁸ ML.EEM.1024-27-05-01, 12 Kanun-ı sani sene 326 (25 Ocak 1911)

¹⁹⁹ ML_EEM_0826_041_024_01, 23 Kânunievvel 1326 (5 Ocak 1911)

padişahımıza sığınarak bir istekte bulunuyor ve bu isteğin yerine getirilmesi için yalvarıyoruz’’.²⁰⁰

Yalova Ahali ve Muhacirin Hey‘eti;²⁰¹

Yalova kasabası ahalisi nâmına muhtâr	: Tevfik
Samanlı karyesi ahalisi nâmına	: Mahmud
Akkaryesi ahalisi nâmına muhtâr	: Mahmud
Gökçedere karyesi ahalisi nâmına muhtâr	: Osman
Koru karyesi ahalisi nâmına	: Yorgi
Özpınar karyesi nâmına muhtâr	: Ali
Kadıkaryesi nâmına	: Nikolaki
Hacı Mehmed Çiftliği karyesi nâmına muhtâr	: Andon
Paşa karyesi nâmına eşrâftan	: Cafer
Kurt karyesi ahalisi nâmına muhtâr	: Süleyman
Hafran karyesi nâmına eşrâftan	: Vasil
Mer‘a Kuyu Mahallesi nâmına	: Muhtar Abdullah
Gökçedere karyesi nâmına	: Osman

“On iki köyümüzün halkının geçim kaynağı olan Baltacı Çiftliği arazisinin muhacirlere verilmekte olduğunu üzümlere arz ederiz. Dün bu konuda çektiğimiz telgrafta belirttiğimiz görüşlerimizden bir sonuç alamadık.²⁰² Merhametinize sığınmıyoruz.”²⁰³

Yalova Kaymakamlığına yazılan yazıda Baltacı Çiftliği arazisiyle ilgili olarak, sadece Elmaalan köyündeki Dağistanlı göçmenlere değil, aynı zamanda diğer komşu köylerde yaşayan ve geçimini tarım ile sağlayan yerel halka da benzer koşullarda arazi tahsis edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu nedenle, diğer köylerde yaşayanlar da arazi talep edebileceklerdir. Bu konuda bir endişe veya telaşa gerek olmadığını belirtmek için 15 ve 16 Kânunuevvel 1326 tarihli telgraflarla, Sadrazam'a ve Maliye Bakanlığı'na müracaat

²⁰⁰ ML_EEM_0826_041_004_01, 15 Kanunuevvel 1326 (28 Aralık 1910)

²⁰¹ ML_EEM_0826_041_004_03, 23 Kânunuevvel 1326 (5 Ocak 1911)

²⁰² ML_EEM_0826_041_09_02, 16 Kanunuevvel 1326 (29 Aralık 1910)

²⁰³ ML_EEM_0826_041_08_01, 16 Kânunuevvel 1326 (29 Ocak 1911)

edilmiş ve bu durum kendilerine bildirilmiştir.²⁰⁴Yalova Ahali ve Muhacirin Hey'eti bu konuların önemle üstüne düşmüş ve ısrarla gerekli mercilere yazılar yazmışlardır: “Maliye Nezaret-i Celile'sine arz olunur ki, 18 Kânunuevvel sene 1326 tarihinde gönderilen telgraf namede Yalova Kaymakamlığı'na talimat verilmiş olmasına rağmen, Yalova'da bulunan İrfan Efendi bu talimatlara uymamakta ve ısrarcı davranmaktadır.”²⁰⁵ Dâhiliye Nezareti'nden gönderilen bir belgeye cevap olarak, 20 Kânûmievvel 1326 tarihinde (2 Ocak 1911) sunulan bir müsveddenin inceleneceği ve varsa uygun kararın alınacağı belirtilmektedir. Bu konu hakkında daha önce herhangi bir işlem veya muhasebe yapıp yapılmadığı derhal tahkikat yapılmalıdır. Konuyla ilgili daha önce alınmış bir karar varsa dikkate alınmalıdır. Ayrıca, bu konuda tam bir araştırma yapılması ve ilgili birimlerin görüşlerinin alınması için Dâhiliye Nezareti'ne iletilmektedir. Bu konuda sorumlu olan Muhacirin Müdürlüğü'ne bu bilginin iletildiği ifade edilmektedir. Bu sorular Muhacirin Müdüriyetine yöneltilmiştir.²⁰⁶ Yalova kasabası, Akköy, Samanlı, Kadıköy ve Hacımehmed karyeleri zirâat ile geçimlerini sağlayan halktan olup çiftlik hududuna komşu oldukları Meclis-i İdâre-i Kazâ tarafından resmen bildirilmiştir.²⁰⁷

Yalova'da Mâliye Emlâk Müfettişi İrfan Bey'e yazılan cevapta: 4 Kânûnisâni sene tarih ve 5679 / 198 numaralı tahriratınıza cevaben, Baltacı Çiftliği arazisinin Elmaalan karyesinde sakin muhacirin ile çiftliğe komşu bulunan kura ahalisinden araziye ihtiyaçları olan çiftçilere dağıtımı ve bölüştürme hususundaki tezkirede; Baltacı Çiftliği arazisi Elmaalan karyesinde yaşayan muhacirler ve çiftliğe komşu köylerin ahalisinden araziye ihtiyacı olan çiftçilere dağıtılacaktır. Bu karar, Şûrâ-yı Devlet ve Meclis-i Vükela tarafından alınmıştır. Arazi, çiftliğe komşu köylerin her ahalisine yetecek kadar geniş değildir. Bu nedenle arazi, muhacirler ve komşu köylerden araziye gerçekten ihtiyacı olduğu tespit edilen fakir çiftçilere adil bir şekilde dağıtılacaktır.²⁰⁸ Dağıtılacak araziler aşağıda verilmiştir.

²⁰⁴ ML_EEM_0826_041_011_01, 18 Kânûmievvel 1326 (31 Aralık 1910)

²⁰⁵ ML_EEM_0826_041_014_01, 21 Kânunuevvel 1326 (3 Ocak 1911)

²⁰⁶ ML_EEM_0826_041_08_02, 28 Kânunuevvel 1326 (10 Ocak 1911)

²⁰⁷ ML_EEM_0826_041_015_02, 23 Kânûmievvel 1326 (5 Ocak 1911)

²⁰⁸ ML_EEM_0826_041_05_01, 6 Kânunusani 1326 (19 Ocak 1911)

Tablo 3.22: Çiftçilere Dağıtılan Arazi Listesi ML_EEM_00912_00028_012_001

Evlek	Dönüm	Zirâ'	Nev-i Müлк	Mevki'î	Hudûdu
2	1	384	<i>Şirîn Hâtun Vakfî'ndan</i> Münhedim samanlık arsası	Çiftlik idâresi civârında	Şarken Hazlûb tarlası, garben çiftlik ebniyeleri müştemilâtından koruluk, şimâlen deryâ, Cenûben dağ semtleri şoseye mahdûd
2	15	840	Fevkânî üç oda, bir sofa, tahtânî bir kilâr ve bir ahur ve ittisâlinde beş bâb mağazayı müştemil bir bâb konak ma'a arsa yeri	"	Yemenî yol, yesârî leb-i deryâ, arkası hamâmlar şose tariki cebhesi yol ve çiftlik havlusu ile mahdûd
-	-	-	<i>Kezâ</i> İki odayı müştemil bir bâb furûn ma'a arsası	"	Yemenî leb-i deryâ, yesârî Hapkalar havlusu, arkası çiftlik ambarı, cebhesi yol ile mahdûd
-	-	-	<i>Kezâ</i> Fevkânî ve tahtânî üç oda bir matbah ve iki mağaza ve bir ambar ve bir ahur bir bâb ebniye ma'a arsa	"	Yemenî çiftlik havlusu, yesârî furûn ve çiftler arkası, yol cebhesi leb-i deryâ ile mahdûd
-	-	-	<i>Kezâ</i> Fevkânî böcekâne, tahtânî iki bâb ahur ve bir bab kelbe ve bir arabalık ma'a arsa yeri	"	Yemenî çiftlik havlusu, yesârî yol, arkası leb-i deryâ, cebhesi yol ile mahdûd
2	4	200	<i>Kezâ</i> Fevkânî beş oda, tahtânî üç dükkân ve bir matbahı müştemil bir bab çiftlik idârehânesi	"	Yemenî hamamlar, şose tariki, yesârî ve arkası çiftlik tarlası, cebhesi yol ile mahdûd
-	-	-	<i>Sultân Mahmûd</i> <i>Hâkân-ı Sâni</i> <i>Evkâfından</i> Ma'a müştemilât bir bâb değirmen ve samanlık zemîni		Yemen Yesârî çiftlik arâzisi, arkası cebhesi yol ile mahdûd
3	3	344	<i>Hacı Beşir Ağa</i> <i>Vakfî'ndan</i> Bir kıt'a harâb tütün bahçesi	Demirkapu altı	Şarken tarîk-i âmm, garben Babayâni bağı, şimâlen çiftlik tarlası, cenûben Karadayı Foti bağı ve bahçesi ve dere ile mahdûd
3	4	232	<i>Kezâ</i> Bir kıt'a tütün bahçesi	Bu dahi [Demirkapu altı]	Şarken su bendi, garben Hacı Mehmed Çiftliği yolu, şimâlen çiftlik tarlası ve Delioğlan Dimitri Antola, cenûben Çoban Benooğlu Nikola bahçeleri ile mahdûd
3	35	132	<i>Zemîni arz-ı mirî</i> Bu dahi [Bir kıt'a tütün bahçesi]	Samanlı karyesi karşısında	Şarken Harmanlar yolu, garben Hamamlar şose tariki, şimâlen Şa'ban Deresi Vakfı, köy yolu cenûben çiftlik tarlasıyla mahdûd

Tablo 3.22: (Devam) Çiftçilere Dağıtılan Arazi Listesi
ML_EEM_00912_00028_012_001

Evlek	Dönüm	Zirâ'	Nev-i Mülk	Mevki'î	Hudûdu
1	78	113	<i>Kezâ</i> Bu dahî [Bir kıt'a tütün bahçesi]	Çiftlik civârı	Şarken hamamlar şose tarîki, garben Samanlıderesi, şimâlen ve cenûben çiftlik tarlasıyla mahdûd
[İkinci Sayfa]					
-	1	354	<i>Zemîni Şirin Hâtûn Vakfî'ndan</i> Tahtânî ve fevkânî sekiz oda ve iki sofa ve bir matbah ma'a arsa	Kadıköy derûnunda	Yemenî Şarlıoğlu Aristidi, Yesâri Şarlıoğlu Neoligos Nasbaki Koço tarlaları, arkası Kadıköy Vakfî cebhesi, Neferâki Aristidi arsası ve yol ile mahdûd
2	6	2	<i>Kezâ</i> Fevkânî iki oda, tahtânî iki taşlı bir bâb değirmen ma'a havlu ma'a tarla	Bu dahî [Kadıköy derûnunda]	Yemenî yol, yesâri Lacoğlu Hristo bahçesi ve Kadıköy Kilise vakfî tarlası, arkası hendek cebhesi Lacoğlu Hristo bahçesi ve yol
Tarihi Numarası					
Yalova civârında			Şarken Cam Hasanoğlu İsmail tarlası, garben dere, şimâlen Mahir Paşa tarlası, cenûben Ali Ağa tarlası	164 dönüm	Şubat [1]314 105
"			Şarken Berber Halil tarlası, garben Cam Hasanoğlu İsmail tarlası, şimâlen Ağa Ağa tarlası, cenûben Emin Ağa tarlası	114 dönüm	Şubat [1]314 106
"			Şarken Abbas ve Emin Ağa tarlaları, garben tarîk-i âmm, şimâlen Emin Ağa tarlası, cenûben Ahmed Reis tarlası	34 dönüm	Şubat [1]314 107
"			Şarken Kalfa Çiftliği tarlası, garben Hasan Efendi bağı, şimâlen Cam Hasanoğlu İsmail tarlası, cenûben Molla Mustafa tarlası	45 dönüm	Şubat [1]314 108

Reşâdiye Köyü'nün arazi miktarını ve bu arazinin nasıl kullanılacağına ilişkin bir kararı içeren bu belgeye göre, Reşâdiye Köyü'nün arazi miktarı 17 dönüm beş yüz on iki zirâdır. Bu arazinin bir kısmı, Samanlı Köyü sınırları içinde yer almaktadır. Arazi, ev inşasına müsait olduğu için, hazîne ve köy halkı tarafından satılması daha faydalı görülmüştür. Bu nedenle, söz konusu araziler, hükûmet tarafından açık artırmada satılacak binalar ve diğer mülklerle birlikte satılmak üzere ilgili deftere kaydedilmiştir.²⁰⁹

Bu dönemde, Osmanlı Devleti'nde arazi reformları yapılmaktaydı. Bu reformlar kapsamında, boş ve kullanılmayan arazilerin satılması veya kiraya verilmesi gibi uygulamalara başlanmıştır. Reşâdiye Köyü'nde bulunan arazilerin satılması da bu reformların bir parçası olarak değerlendirilebilir. Reşâdiye köyü halkının tasarrufunda

²⁰⁹ ML_EEM_00912_00028_013_001

bulunan arazinin miktarının bildirilmesi istenmektedir. Bu bilginin, köyün mali durumu hakkında bilgi edinmek için gerekli olduğu düşünülmektedir. Samanlı köyü sınırları içinde bulunan ve 27, 28 ve 30 numaralı dört parçada toplam 17 dönüm 512 zirâlık bir arazinin açık artırmada satılmasına karar verildiği belirtilmektedir.²¹⁰ Bu kararın gerekçesi, arazinin ev inşasına müsait olması ve açık artırmada satılmasının hem hazine hem de köy halkı için daha faydalı olacağıdır. Bu karar Osmanlı döneminde uygulanan bir arazi satış yöntemi olan açık artırma uygulamasına bir örnektir. Açık artırma, devlete ait arazilerin satılmasında kullanılan bir yöntemdi ve araziye en yüksek fiyatı veren kişi arsayı satın alıyordu.

Yalova kazası sınırları içinde bulunan Samanlı, Akköy, Kadıköy, Hacı Mehmed Çiftliği köyleri ve Yalova kasabası çiftçilerine arazi dağıtılması ile ilgili olarak söz konusu köylerde araziye ihtiyacı olan çiftçilerin, Baltacı Çiftliği'nden her köyün haritada tasdik edilen mıntıkası dahilinde tevzi²¹¹edilecek arazilerden kura çekilmesi suretiyle faydalanabileceği belirtilmekte olup işlem, tevzi'i komisyonu tarafından gerçekleştirilecektir. Arazi alacak çiftçilerin umumiyetle merkez-i kazaya (Yalova'ya) bağlı olduğundan, bu husus için her köyün köy ihtiyar heyetinden iki zatın komisyona gönderilmesi ve tebligat üzerine müracaat ettirmeleri gerektiği bildirilmektedir. Köy ihtiyar heyetine arazi dağıtım işleminin ne kadar süreceği hususunda açıklık bulunmadığı, muhtemelen arazi dağıtım sürecinin belirsiz olduğu ve tamamlanması için belirli bir zaman çerçevesinin belirtilmediği anlaşılmaktadır. Çiftlik arazisi Dağıstan muhacirlerine satılmakta ve bu durum yerel halkı mağdur etmektedir. Yalova Ahali ve Muhacirin Hey 'eti bu seferde mağduriyetin giderilmesi için sadrazamdan yardım talep edilmektedir.²¹²

3.10.5. Dağıstanlılara Arazi Dağıtılmasına Karşı İtirazlar ve Yaşanan Süreçler

Yalova'da bulunan 12 köyün ihtiyari heyetleri, Baltacı Çiftliği arazilerinin Elmaalan nâm mahallindeki muhacirlere (göçmenlere) verilmesine karşı bir yazı kaleme almıştır.²¹³ Bu yazıya göre, 12 köy ahalisi uzun süredir Baltacı Çiftliği arazilerinden ortakçılık ve kira yoluyla geçimlerini sağlamaktadır. Hacı Mehmed Çiftliği ve diğer on bir köy uzun zamandır Baltacı Çiftliği arazilerini tarım için kullanmaktadır. Ahalinin, arazi muhacirlere verilmesi halinde başka bir yere göç etmek zorunda kalacağı ve

²¹⁰ ML_EEM_0826_041_06_01, 15 Kanunusani 1326 (28 Ocak 1911)

²¹¹ ML_EEM_0912_028_024_02, 6 Kânûnisâni 1326 (19 Ocak 1011)

²¹² ML_EEM_0826_041_06_01, 15 Kânunusani 1326 (28 Ocak 1911)

²¹³ ML_EEM_0826_041_021_01, ML_EEM_0826_041_022_001, 28 Kânûmevvel 1326 (10 Ocak 1911)

geçimini sağlayamayacağı ifade edilmektedir. 12 köy ahalisi, arazi ihtiyacının karşılanması için kendilerine de arazi tahsisi yapılmasını talep etmektedir. Fakat bu arazilerin Hüdâvendigâr Vilâyeti'ne (Bursa Vilayeti) bağlı Pazarköy kazasının Elmaalan mahallesindeki muhacirînlere verilmesi kararı alınmıştır. Köylerin ihtiyari heyeti, bu sorunun çözümü için Maliye Nezaretine bir yazı göndererek gerekli adımların atılmasını talep etmektedir. Araziyi kullanan köylülerin de ihtiyaçlarının göz ardı edilmemesi ve mağduriyetlerinin giderilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, arazi kimlere tevzi edilirse edilsin hazineye aynı miktarda vergi ödeneceğinden, bu arazilerin muhacirlere verilmesinin mantıklı olmadığı da savunulmaktadır. Reşadiye karyesi ahalisine toprak dağıtılması bu köylerin geçimini tehdit etmektedir. Hacı Mehmed Çiftliği ve diğer on bir köyün muhtarları, Baltacı Çiftliği arazilerinin Reşadiye karyesi ahalisine tevzî edilmesine karşı çıkmaktadır. Muhtarlar, bu durumun kendilerini ve dokuz bin kişilik nüfusu mahvedeceğini savunmaktadır. Muhtarlar, Reşadiye karyesi ahalisine toprak dağıtılması halinde kendilerine göç edecekleri uygun bir yer tahsis edilmesini yetkililerden talep etmektedir. Muhtarlar, gönderilen memurların kendilerini dinlemediğini ve sorunlarını çözmeye çalışmadığını da belirtmektedir. Muhtarlar, çoluk çocuklarının telgraf başında beklediğini ve acil çözüm talep etmektedir.²¹⁴ Belirtilen hususların gayet açık olduğu ve işleme konulması bildirilmiştir.²¹⁵

Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtımında hakkaniyetin gözetilmesi için Baltacı Çiftliği arazisinin komşu köylerden ve Elmaalan karyesinden araziye muhtaç olanlara bedel karşılığında (emsallerine göre değerinde) dağıtılması kararı alınmıştır. Bu karar, hükümetin herhangi bir zorunluluktan değil, merhamet duygusuyla aldığı bir karardır. Yalova merkezinden Hazine'ye telgraf çekerek şikâyette bulunan bazı köylerin ahalisine, Şûrâ-yı Devlet'in kararı doğrultusunda hakkaniyetin gözetileceği ve tevzi heyetinin bu konuda gerekli adımları atacağı bildirilmiştir. Şikayet eden köylülerin, bu lütfun kadrini bilmeleri ve hakkaniyetli dağıtım sürecine engel olmamaları istenmektedir. Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtımı sadece komşu köylere değil, araziye muhtaç olan tüm köylere açık olacaktır. Arazi bedelleri, emsallerine göre belirlenmiş adil fiyatlardan tahsil edilecektir. Şikayet eden köylülerin de hakları gözetilecek ve tevzi heyeti bu konuda

²¹⁴ ML_EEM_0826_041_027_01, 29 Kânûnievvel 1326 (11 Ocak 1911)

²¹⁵ ML_EEM_0826_041_020_02, 29 Kânûnievvel 1326 (11 Ocak 1911)

gerekli adımları atacaktır. Şikayet eden köylülerin, dağıtım sürecine engel olmamaları ve bu lütfun kadrini bilmeleri istenmektedir.²¹⁶

Baltacı Çiftliği arazisinin yalnız Elmaalan muhacirlerine değil, komşu köylere de dağıtılması talebini içeren ve İzmit Meb'usu Ahmed Müfid tarafından Meclis-i Meb'usana sunulan bir dilekçede; Baltacı Çiftliği arazisinin sadece Elmaalan muhacirlerine değil, aynı zamanda bölgede eskiden beri tarımla geçimini sağlayan ve araziye ihtiyacı olan köylülere de dağıtılması gerektiğini savunmaktadır. Bu konuda Maliye Nezareti'nin Yalova Kaymakamlığı'na gönderdiği 18 Aralık 1910 tarihli telgrafına atıfta bulunmaktadır. Telgrafta, arazinin bölgede ikamet eden köylülere de dağıtılması gerektiği belirtilmektedir. Fakat Yalova'daki keşif heyeti bu telgrafa uymamış ve arazinin sadece Elmaalan muhacirlerine dağıtılmasına karar vermiştir. Paşa, Kurt ve Kuru köyleri sakinleri, bu durumdan dolayı büyük mağduriyet yaşayacaklarını ve belki de göç etmek zorunda kalacaklarını belirtmektedirler. İzmit Mutasarrıflığı da bu köylülerin taleplerini doğrulayan bir telgraf ile Maliye Nezaretine bilgi vermiştir. Bu nedenle Ahmed Müfid, zikredilen köylülerin ihtiyaçlarına göre de birer miktar arazinin ayrılması ve dağıtılması için Meclis-i Meb'usan'dan yardım talep etmektedir. Çiftlik arazisinin sadece Elmaalan muhacirlerine değil, komşu köylerin ahalisine de taksim edilmesi için Meclis-i Meb'usan'dan girişim yapılmasını talep etmektedir. Bu talep, komşu köylerin ahalsinin de bu arazide geçimlerini sağlama haklarını gözetmesi açısından önemlidir.²¹⁷

Hazinenin, çiftliğe komşu köylülerden ve Elmaalan köyündeki halktan araziye gerçekten ihtiyacı olanlara, on senede eşit taksitlerle ödenmek üzere adil bir fiyatla arazi tahsis etmek suretiyle merhamet gösterdiği ancak bu durumun tasdik edilmesi ve Şûrâ-yı Devlet'in kararı doğrultusunda hakkaniyet ve adaletin gereği olarak hareket edilmesi istenmektedir. Bu nedenle, Yalova Kaymakamlığı'na bir telgraf gönderilerek bu durumun anlaşılması ve gereğinin yapılması istenmektedir. Yalova Kaymakamlığı'na ve Şevket Bey'e konunun bildirilmesi ve gerekli işlemlerin yapılması önerilmektedir.²¹⁸

Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtılmasında dikkat edilmesi gereken hususları ve yapılması gereken işlemleri özetlemektedir. Cümleden, arazi kirasının ödeneceği,

²¹⁶ ML_EEM_0826_041_025_01, 29 Kânunuevvel 1326 (11 Ocak 1911)

²¹⁷ ML_EEM_0826_041_030_01, 3 Kânunusani 1326 (16 Ocak 1911)

²¹⁸ ML_EEM_0826_041_022_02, 29 kânunuevvel 1326 (11 Ocak 1911)

öncelikle ilgililere tevzi edileceği, ihtiyaç fazlasının muhacirînlere dağıtılacağı ve bu işlemin acilen yapılması gerektiği anlaşılmaktadır.²¹⁹

İzmit Mutasarrıfı, Yalova kasabasında bulunan kumluk ve bostan mahallerinin arsa olarak satılması için Maliye Nezaretine bir yazı göndermiştir. Belgede; Bu arsalar, Yalova kasabasını kaplıcalara bağlayan yolun sağ ve sol taraflarında yer almaktadır. Arsaların tahmini büyüklüğü 50-60 dönümdür ve tarım için uygun değildir. Arsaların ev inşa edilmek üzere satılması planlanmaktadır. Yalova Kazası İdare Meclisi de bu satışın kasabanın ihya ve mamuriyetine katkıda bulunacağına dair bir mazbata göndermiştir. İzmit Mutasarrıfı, bu satışın hem halkın hem de hazinenin menfaatine olacağına ve kasabanın ticari açıdan gelişmesine katkı sağlayacağına inanmaktadır. Bu nedenle, Maliye Nezaretinden Yalova'da özel bir komisyon kurulmasını ve arsaların müzayede yoluyla satılmasına izin verilmesini talep etmektedir.²²⁰

Çiftliğin koruluğuna kadar her iki tarafta bulunan arazinin sahil tarafında kalan kısmının arsa halinde müzayedeye satılmasıyla ilgili olarak belgede; İzmit Mutasarrıflığı'nın bu konudaki talebi Müfettiş İrfan tarafından değerlendirilmiştir. Müfettiş İrfan, sahil kısmının kumluk ve ziraata elverişsiz olması nedeniyle arsa olarak satışının uygun olduğunu belirtmektedir. Fakat arazinin bostanlar kısmının çiftliğin en münbit ve mahsuldar bölgesi olduğunu ve araziye ihtiyacı olan nüfusun fazlalığı göz önüne alındığında bu kısmın hane inşası için ayrılmasının uygun olmadığını savunmaktadır. Bu nedenle, Müfettiş İrfan, bostanlar kısmının hane inşası için ayrılmaması ve çiftçilik faaliyetlerine devam edilmesi gerektiği görüşündedir. Müfettiş İrfan, Baltacı Çiftliği Koruluğu'na kadar uzanan arazinin sahil kısmının arsa olarak satışına izin verilmesini, bostanlar kısmının ise hane inşası için ayrılmamasını ve çiftçilik faaliyetlerine devam edilmesini önermektedir.²²¹

Baltacı Çiftliği arazisinin Hazîne-i Hassa-i Şahâne'den Hazîne-i Celîle'ye devri sonrasında on bin liraya bedel ile birçok talip çıkmıştır. Pazarköy kazasına bağlı Elmaalan köyünde yaşayan Dağıstanlı muhacirler, arazi darlığı nedeniyle geçim sıkıntısı çekmektedir ve vatanlarına dönmek zorunda kalabilirler. Bu muhacirlerin, bugüne kadar iskân edilememeleri nedeniyle memleketlerine dönmelerinin adalete uygun olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle, Baltacı Çiftliği arazisinden uygun bir miktarın bu muhacirlerin

²¹⁹ ML_EEM_0826_041_026_01, 29 Kânunuevvel 1326 (11 Ocak 1911)

²²⁰ ML_EEM_0826_041_029_01, 17 Muharrem 1329 (14 Ocak 1911)

²²¹ ML_EEM_0826_041_029_02, 29 Kânunusani 1326 (11 Ocak 1911)

iskânı için ayrılması ve tahsis edilmesi talep edilmektedir. Dağıstanlı muhacirlerin çalışkan ve gayretli oldukları, fakat emeklerini değerlendirebilecekleri uygun bir arazi bulamadıkları için çoğunun boşa kaldığı belirtilmiştir. Bu muhacirlerin vatanlarından göç ederek Osmanlı Hükümeti'nin himayesine sığınmış ve yaşadıkları zorlukları hala unutmamış oldukları vurgulanmıştır. Bu nedenle, Baltacı Çiftliği'nin tamamının satışından vazgeçilerek arazisinin bir kısmının muhtaç muhacirlerin iskânı için ayrılması ve kalan kısmının da Baltacı Çiftliği'ne komşu olan Akköy, Samanlı, Kadıköy, Hacı Mehmed ve Yalova köylerinin ahalisine uygun şartlarda satılması önerilmektedir. Arazinin tamamının satışı yerine, muhtaçlara arazi tahsisi ve kalan kısmın kontrollü bir şekilde satışı daha adil ve uygun bir çözüm olarak değerlendirilmektedir.²²²

Paşa, Kuru, Safran, Gökçedere, Özpınar ve Kurt Köylerinin ahalisinin de Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtımına dahil edilmesi istenilmektedir. Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtımına ilgili olarak Maliye Nezaret-i Celîlesi tarafından bir komisyon kurulmuştur. Komisyon, arazi dağıtımında sadece çiftliğe komşu köyleri dikkate almaktadır. Fakat Komisyon-ı Mahsûs (Özel Komisyon) tarafından sadece komşu köylerle sınırlı kalınarak bu altı köy hariç bırakılmıştır. İzmit mutasarrıfı, Baltacı Çiftliği arazisinin dağıtılması işlemleriyle ilgili olarak Maliye Nezaret-i Celîlesi'ne bir yazı göndermiştir. Paşa, Kuru, Safran, Gökçedere, Özpınar ve Kurt köylerinin ahalisi, Baltacı Çiftliği arazilerinden uzun süredir geçimlerini sağlamaktadır. Bu köylerin ahalisi, çiftliğe hem komşu ve civâr olmakla beraber, kendi tarlalarının yetersizliği sebebiyle eski zamanlardan beri ortakçılık ve kiracı suretiyle oradan faydalanmaktadırlar. Komisyon-ı Mahsûs (Özel Komisyon) tarafından yapılan tevzi planında bu köylerin ahalisi göz ardı edilerek sadece çiftliğe hem-hudûd olan diğer köylerin ahalisine toprak dağıtılmaktadır. Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtılmasında Paşa, Kuru, Safran, Gökçedere, Özpınar ve Kurt köylerinin ahalisinin mağdur edildiği belirtilmektedir. Çiftliğe yakın olan Paşa, Kuru, Safran, Gökçedere, Özpınar ve Kurt köylerinin ahalisinin de araziye şiddetle muhtaç olduğu ve bu köylerin ahalisinin de arazi dağıtımına dahil edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu köylerin ahalisinin uzun süredir çiftlik arazilerinden yararlandığı ve mağduriyet yaşayacaklarını ifade edilmektedir. İzmit Mutasarrıfı, Maliye Nezaret-i Celîlesi'nden Paşa, Kuru, Safran, Gökçedere, Özpınar ve Kurt köylerinin ahalisinin de Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtımına dahil edilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasını talep etmektedir. Bu köylerin

²²² ML_EEM_0826_041_033_01, 1 Kânunusani 1326 (14 Ocak 1911)

ahalisinin de diğer köyler gibi toprak payı almaları ve bu konuda komisyon başkanlığına talimat verilmesi istenilmektedir.²²³

Baltacı Çiftliği Arazilerinin mültecilere ve bölgedeki ihtiyacı olan köylülere dağıtılması hakkında 15 Teşrinisani 1326 tarihli ve 2733/365 numaralı Maliye Nezaret-i Celile'sinden gelen tezkireye cevaben; Tevzi edilecek arazilerin kayıtlarının tutulması ve yerel tapu memurlarına bildirilmesi ve bu işlemler için belirli bir miktardaki paranın (bin kuruş) havale belgesinin muhasebe birimine sunulduğunu ve bu paranın doğru bir şekilde yönetilmesi ve kaydedilmesi gerektiğini belirtmektedir. İzmit Defter-i Hâkânî Me'mûriyeti'nin bu konuda gerekli adımları atması istenmektedir.²²⁴

3.10.6. Baltacı Çiftliği'ndeki Arazi Dağıtımına Karşı Yapılan Engellemeler

Baltacı Çiftliği'nin arazilerinin mültecilere ve bölgedeki ihtiyacı olan köylülere dağıtılmasıyla ilgili bazı sıkıntılar ve engellemeler meydana gelmiştir. Bazı kişiler (Gürcü Ali ve arkadaşları), tevzi işlemi için kurulan komisyonu karalamak ve kendi çıkarlarını gözetmek için masum köylüleri şikayete teşvik etmektedir. Yetkililer, bu kişilerin ayartmalarına karşı köylüleri uyarmakta ve ihtiyacı olan herkese toprak dağıtılacağına dair güvence vermektedir. Hükümet bu konularda kararlıdır ve arazi dağıtımının adil bir şekilde yapılacağından emindir. Arazi dağıtımının adil ve adaletli bir şekilde yapılacağına dair güvenceler verilmektedir. Yetkililer, ihtiyacı olan her köylüye arazi verileceğini ve komisyonun kanuni çerçevede çalışacağını vurgulamaktadır. Ayrıca, komisyona gerekli tüm yetkilerin verileceği ve köylülerin komisyona itaat etmesi gerektiği belirtilmektedir. Samanlı köyünden Gürcü Ali ve arkadaşlarının, başkalarının haklarından yararlanmak için bir plan içinde olduğu da ifade edilmektedir.²²⁵

Toprak reformunun sadece arazi dağıtımıyla sınırlı olmadığını da göstermektedir. Toprak reformu, köylülerin refah seviyelerini yükseltmek için diğer politikalarla birlikte yürütülmelidir. Ayrıca toprak reformunun adil ve adaletli bir şekilde yapılması önemlidir. Aksi takdirde toprak reformu köylüler arasında gerginlik ve çatışmalara yol açabilir. Bunun yanında arazi dağıtımının adil bir şekilde yapılması için komisyona adaletli ve hakkaniyetli davranması için talimat verilerek arazi dağıtımında şeffaflık sağlanacağı gibi yetkililerin aldığı bazı önlemlerden de

²²³ ML_EEM_0826_041_023_01, 7 Ocak 1911 (25 Kânunuevvel 1326)

²²⁴ ML_EEM_0826_041_020_01, 25 Kânunuevvel 1329 (7 Ocak 1911)

²²⁵ ML_EEM_0826_041_032_01, 1 Kânunusani 1326 (14 Ocak 1911)

bahsedilmektedir.²²⁶Toprak dağıtım komisyonu, hükümetin talimatlarına göre çalışmalıdır. Komisyon, masum köylüleri manipüle etmeye çalışan kişilere karşı dikkatli olmalıdır. Komisyon, toprak dağıtımının adil bir şekilde yapılacağına dair halka güvence vermelidir. Halkın huzuru ve refahı bozulacak eylemlere karşı önlem alınmalıdır. Bu durumun, toprak reformunun karmaşık bir süreç olduğunu ve birçok engelle karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Toprak reformunun başarılı olabilmesi için, hükümetin kararlı olması ve köylülerin desteğini alması önemlidir.²²⁷

Osmanlı Devleti'nin köylülerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik politikalarını ve toprak tahsisi sürecinde yaşanan bazı zorlukları ele alan ve Baltacı Çiftliği'nin arazilerinin muhacirlere ve bölgedeki ihtiyacı olan köylülere dağıtılmasıyla ilgili Maliye Nezareti Müsteşarı tarafından İzmit Mutasarrıflığı'na gönderilen yazışmada bazı fesatçı ve kışkırtıcıların, kişisel çıkarlarını gözetmek için masum köylüleri komisyona karşı şikayette bulunmaya teşvik ederek huzuru bozmaya çalıştığı ve bu nedenle fesatçıların sözlerine itibar etmemesi gerektiği bildirilmiştir.²²⁸

3.10.7. Baltacı Çiftliği Arazilerinin Dağıtımında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Maliye Maliye Nezareti'nin 28 Kânûmevvel 1326 tarih ve Umûmî 5468 / Husûsî 193 numaralı emrine cevap olarak Baltacı Çiftliği'nin arazilerinin mültecilere ve bölgedeki ihtiyacı olan köylülere dağıtılmasıyla ilgili Yalova'dan emlak müfettişi İrfan, İzmit Meclis-i İdare azası Mehmed Mustafa, Maliye Nezareti mühendisi Hasan Zihni ve Yalova kazası tabu katibi Osman Ahmed tarafından Maliye Nezareti'ne gönderilen yazışmada şu konulara değinilmektedir. Dağıstanlı göçmenlerin ihtiyaçlarının karşılanmasının ardından, Baltacı Çiftliği arazisinin diğer köylerdeki ihtiyaç sahiplerine dağıtılması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, çiftliğe komşu olduğu Meclis-i İdâre tarafından belirlenen Samanlı, Akköy, Kadıköyü ve Hacımehmed Çiftliği köyleri ile Yalova kasabası ahalisinden, çiftlikte zaten ziraat yapanlar hariç, araziye ihtiyacı olan her hanenin vergi idaresinde kayıtlı arazisi, o hanenin nüfusuna göre bölüştürülerek, her nüfusa dört dönüm arazi düşecek şekilde taksim edilecektir. Dağıstan muhacirlerine ise bir hanede tek bir nüfustan oluşanlara iki, iki nüfustan oluşanlara ise bir nüfus daha fazla arazi verilecektir. Bu karar, Yalova Kaymakamlığı'nca uygulamaya konulmaya ve Baltacı

²²⁶ ML_EEM_0826_041_032_01, 1 Kânunusani 1326 (14 Ocak 1911)

²²⁷ ML_EEM_0826_041_031_01, 1 Kânunusani 1326 (14 Ocak 1911)

²²⁸ ML_EEM_0826_041_034_01, 15 Muharrem 1329 ve 3 Kânunusani 1326 (16 Ocak 1911)

Çiftliği arazilerinin dağıtımı, adil ve eşitlikçi bir şekilde yapılmaya çalışılmaktadır. Daha önce gönderilen sadrazam emrinde, çiftlik arazisinin komşu köylerin ahalisinden araziye ihtiyacı olanlara da dağıtılacağı belirtilmiştir. Ancak, bu ahalinin araziye ihtiyacının nasıl belirleneceği konusunda bir netlik bulunmamaktadır. Bazı kişiler, kendi menfaatlerini gözeterek, Dağıstan muhacirlerine arazi verilmemesini ve çiftlik arazisinin sadece kendi köylerine tahsis edilmesini talep etmektedirler. Bu talepler, adil ve eşitlikçi bir toprak dağıtımı yapılmasını engellemektedir. Ancak ahalinin araziye ihtiyacının nasıl belirleneceği konusunda bir netlik bulunmamaktadır. Bazı kişiler, kendi menfaatlerini gözeterek, Dağıstan muhacirlerine arazi verilmemesini ve çiftlik arazisinin sadece kendi köylerine tahsis edilmesini talep etmektedirler.²²⁹

Toprak reformu uygulamalarının nasıl yapıldığını ve bu uygulamalarda gözetilen adalet ve eşitlik ilkelerini, uygulamalarda karşılaşılan sorunları göstermesi açısından önemli olup, Osmanlı Devletinin toprak reformunu kararlılıkla uygulamaya çalıştığı ve bu konuda adil bir şekilde davrandığı anlaşılmaktadır.²³⁰

İzmit Mutasarrıfı Mehmed Nüzhetzâde Mihalgazi tarafından Dâhiliye Nezareti'ne 5 Kanunusani 1326 (22 Aralık 1910) tarihli belgede, Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtımı sırasında bazı adaletsizlikler yaşanması ve bu adaletsizlikleri Dâhiliye Nezareti'ne bildirmek ve düzeltilmesini sağlamak için yazılmıştır. İzmit Mutasarrıfının Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtımındaki aktif rolünü göstermektedir. Mutasarrıf, bu konuda Yalova Meclis-i İdaresi'yle de temas kurarak yerel idarelerin toprak reformu uygulamalarındaki rolünü vurgulamıştır. Civardaki birçok köyün Baltacı Çiftliği arazilerinin dağıtımından mahrum kalmasından duyduğu rahatsızlığı da dile getirmektedir. Mutasarrıf, köylerin haklarını savunmak ve Dâhiliye Nezareti'nin dikkatini bu konuya çekmek istemiş, toprak reformu uygulamalarında yaşanan sorunlara ışık tutması ve yerel idarelerin rolünü göstermiştir.²³¹

Baltacı Çiftliği arazisinin 10 senede 10 taksitte bedelinin ödenmesi suretiyle Elmaalan karyesinde sakin Dağıstan muhacirlerine ve araziye ihtiyacı olan köylülere dağıtılması kararlaştırılmıştır. Bu karar, 8 Teşrin-i Sani 1326 (21 Kasım 1910) tarihinde İzmit mutasarrıflığına tebliğ edilmiştir. Ancak çiftlik arazisinin, Elmaalan karyesinde sakin Dağıstan muhacirleri ve çiftliğe komşu köy halkından arazi ihtiyacı olan kimselere

²²⁹ ML_EEM_0826_041_036_01, 4 Kânunusani 1326 (17 Ocak 1911)

²³⁰ ML_EEM_0826_041_035_01, 3 Kânunusani 1326 (16 Ocak 1911)

²³¹ ML_EEM_0826_041_038_01, 17 Muharrem 1329 5 Kânunusani 1326 (18 Ocak 1911)

dağıtılması hakkında, Hacı Mehmed çiftliği ve diğer yedi karyenin muhtarları, arazinin köylülerin ziraatine mahsus olduğunu ve başkalarına verilmesinin sefalet ve perişaniyetlerine yol açacağından bahisle tevziye karşı çıkmışlardır. Bunun üzerine karar yeniden gözden geçirilmiştir. Dâhiliye Nezareti konuya dair cevabı ve muhacirin idaresinin görüşleri Maliye Nezareti'ne gönderilmiştir.²³² Bu durum Osmanlı Devleti'nde muhtarlarında yerel yönetimde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

3.10.8. Baltacı Çiftliğinde Yaşayan Çiftçilerin Nüfus Sayısının Belirlenmesi ve Bu Hususta Yaşanan Bazı Aksaklıklar

Maliye Nezareti'ne yazılan telgrafnamede “27 Mart 1327 (9 Nisan 1911) numara umumi 70 ve hususi 10, Baltacı Çiftliği çiftçi defterinin düzenlenmesi için oluşturulan komisyonun bilinen gayret ve çalışmalarıyla muntazam bir defter bugün vergi dairesine teslim edilmiştir. Nisan ayının on beşine kadar defterin tamamlanması ve takdim edilmesi için müsaade verileceği arz olunur.”²³³ Osmanlı Devleti çiftçilik faaliyetlerini kayıt altına alma ve vergilendirme çalışmalarının bir parçası, ayrıca idari ve mali yapısını yansıtmaları açısından tarımsal üretimi ve gelirleri artırmak için çiftliklerde çalışanların faaliyetlerini takip etmek için kayıtlarını düzenli bir şekilde tutmaktadır. Baltacı Çiftliğinde uzun yıllardır tarımla geçimini sağlayan çiftçilerin ve ihtiyaç sahiplerinin isimleri ile ellerinde bulunan emlak ve arazi miktarı ile ihtiyaçları özel bir komisyon tarafından incelenerek doğrulanmış ve resmi kayıtlara uygun olarak düzenlenmiştir. Ziraatçılar için oluşturulan defter idare meclisi tarafından onaylanmış ve resmîyet kazanmıştır. Defter, özel bir komisyon tarafından tahkik edilerek düzenlenmiş ve hakikate ve tapu kayıtlarına uygun olduğu vilayet idaresi tarafından da tasdik edilmiştir. Çiftçilerin durumlarının araştırılması ve gerekli yardımların yapılması istenmekte, söz konusu defterin ise ilgili mercilere sunularak işlem görmesi emredilmiştir.²³⁴

26 Nisan 1327 (9 Mayıs 1911) tarihli ve 75 numaralı tahriratları cevapda; Ziraatçılar için oluşturulan defterin incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bazı önemli hususlar bulunmaktadır. Özellikle komisyon tarafından tasdik edilen defterin, belirli bir fıkarda yer alan bilgilerin eksik veya yanlış olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, defterin tekrar gözden geçirilmesi ve düzeltilmesi gerektiğini göstermekte olup, komisyon

²³² ML.EEM.1024-27-04-01, 24 Muharrem 1329 (25 Ocak 1911).

²³³ ML.EEM.1024-27-16-01, 30 Mart sene 327 (12 Nisan 1911)

²³⁴ ML.EEM.1024-27-37-01, 26 Nisan 1327 (9 Mayıs 1911)

tarafından önerilen ve tasdik edilen defterin iade edilerek düzeltilmesi ve eksikliklerin giderilmesi önerilmektedir. Özellikle nüfus miktarının doğru bir şekilde belirlenmesi ve çiftlik arazisinden faydalanan kişilerin isimlerinin ve niteliklerinin detaylı bir şekilde kaydedilmesi gerekmektedir. Çiftlik arazisinden gelir elde eden ve ticaret veya diğer faaliyetlerle uğraşan kişilerin de sıfatlarıyla birlikte isimlerinin belirtilmesi gerekmektedir. Böylece defterin tamamlanması ve doğru bilgilerle güncellenmesi, çiftlikteki kaynakların daha etkin bir şekilde yönetilmesine ve ihtiyaç sahiplerinin adil bir şekilde desteklenmesine yardımcı olacaktır.²³⁵

3.11. OSMANLI DEVLETİ'NDE 19. YY. VE 20. YY.' DA YALOVA'NIN DURUMU

Sultan II. Mahmud dönemindeki idari düzenlemelerle daha fazla ön plana çıkmaya başlayan ve 1834 yılında Kocaeli Sancağı vasıtasıyla Hüdavendigâr Müşirliğine bağlanan Yalova, bir kaza merkezi haline geldi.²³⁶ Ancak Yalova'nın, Kocaeli Sancağı'na bağlılığı 19. yüzyıldan çok daha eskilere dayanmaktadır. 1530 yılından itibaren Yalova'nın bir nahiye merkezi olarak Kocaeli Sancağı'na bağlı olduğu bilinmektedir.²³⁷ 19. yüzyılın ikinci yarısında ise kısa bir süreliğine Hüdavendigâr Sancağı'na bağlandığı ve hatta Gemlik'e bağlanması için çalışmalar yapıldığı da kayıtlarda yer almaktadır.²³⁸ 1867'de Hüdavendigâr (Bursa) Vilayeti Merkez sancağına bağlı bir kaza iken 1899'da bağımsız sancak olan İzmit'e, 1901'de Karamürsel kazasından ayrılarak yeniden kaza olmuştur. 30 Mayıs 1926'da Karamürsel'e bağlı nahiye iken 2 Aralık 1929'da İstanbul'un ilçesi ve nihayetinde de 06.06.1995 tarih ve 22305 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 550 sayılı KHK ile il sıfatını kazanmıştır.

Osmanlı Devleti'nde yapılan son nüfus sayımı 1914 yılındadır. Bu sayıma göre Yalova'da 7.954 Müslüman, 10.274 Rum ve 3.304 Ermeni olmak üzere toplam 21.532 kişi yaşamaktadır.²³⁹ Bu sayılar, Yalova'nın o dönemde etnik açıdan oldukça çeşitli bir nüfusa sahip olduğunu göstermektedir.

Yalova'nın 1914 yılındaki nüfus dağılımı hakkında şunlar söylenebilir:

²³⁵ ML.EEM.1024-27-19-01, 19 Mayıs sene 1327 (1 Haziran 1911)

²³⁶ Raif Kaplanoğlu, *Kocaeli livası tahrir defterleri Yalak Âbâd kazası*. Bursa: Avrasya Etnografya Vakfı Yayınları, 2021. s.17.

²³⁷ Resül Narin, Osmanlı Devleti zamanında Kocaeli ormanları. *Belleten*, 2011. c. 75 sy.274, s.769-782

²³⁸ Kaplanoğlu, a.g.e., s.18.

²³⁹ Kemal Karpat, *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s.386.

- **Rumlar:** Nüfusun %48'ini oluşturan Rumlar, Yalova'daki en büyük etnik gruptur.
- **Müslümanlar:** Nüfusun %37'sini oluşturan Müslümanlar, Yalova'daki ikinci büyük nüfusa sahip konumdadırlar.
- **Ermeniler:** Nüfusun %15'ini oluşturan Ermeniler, Yalova'daki üçüncü büyük etnik gruptur.

Bu bilgilerden yola çıkarak Yalova'da yaşayan Rumların, Müslümanlardan daha fazla olduğunu ve Ermenilerin de önemli bir nüfus kitlesi oluşturduğunu görebiliriz.

Bu sayımın sonuçları, Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki nüfus dağılımı ve demografik yapısı hakkında önemli bilgiler içermektedir. Yalova'ya özel olarak bakıldığında, şehrin o dönemde kozmopolit bir yapıya sahip olduğunu ve farklı etnik ve dini grupların bir arada yaşadığını görebiliriz.

1914 yılından sonra Yalova'nın nüfusunda önemli değişiklikler olmuştur. Balkan ve I. Dünya Savaşları sırasında yaşanan göçler, Yalova'nın etnik ve dini dağılımını önemli ölçüde değiştirmiştir.

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde güvenlik zafiyetlerinin artması, Yalova'da da Rum ve Ermeni çetelerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Farklı etnik gruplar arasındaki kaynaşma problemleri çeteler vasıtasıyla İzmit ve İstanbul'da eylemlere dönüşerek neticesinde Yalova'ya kaçarak saklanma yeri olarak kullanılmıştır.²⁴⁰ Bu durum, bölgede gergin bir ortam yaratmış ve özellikle 19.yüzyıl sonlarında Yalova'da yaşanan nüfus değişimleri ve siyasi belirsizlikler, bölgede karmaşık bir sosyo-politik ortamın oluşmasına yol açarak yaşananlar bölgede gergin ve huzursuz bir atmosfere neden olmuştur.

Bölgedeki azınlıkların dağılımına baktığımızda:

- **Rum:** Hacı Mehmet, Safran, Koruköy, Elmalık, Engere, Katırlı (Esenköy), Yortan (Kazımiye) köyleri
- **Ermeni:** Çengiler (Sugören) Kılıç, Laledere köyleri

Müslüman Türk köyleri ise: Burhaniye, İlyasköy, Kabaklı gibi köyler (Burhaniye'nin Rize'den gelen Karadenizliler tarafından kurulmuş olması dikkat

²⁴⁰ Yılmaz Akkılıç, *Kurtuluş Savaşında Bursa*, Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yayınları, Bursa. 1997, s. 26

çekicidir.)²⁴¹

Kısa bir süre içerisinde önemli bir nüfus değişimine uğrayan Yalova'da, yeni gelenler ile eski yerleşimciler arasında bir kaynaşma sorunu yaşanmıştır. Buna ek olarak, komşu Rum ve Ermenilerle de bazı sorunlar mevcuttur. Osmanlı Devleti'nin güvenliği tam olarak sağlayamadığı bu dönemde Yalova'da Rum ve Ermeni çeteleri kurulmuş ve bu çeteler bölgede ve civar şehirlerde eylemler gerçekleştirmişlerdir.

1.Dünya Savaşı sırasında İstanbul ve civarında Rum ve Ermeniler tarafından kurulan çeteler, bölgede huzursuzluk yaratmaktaydı. Bu çeteler, eylemlerini gerçekleştirdikten sonra saklanmak için İzmit ve Yalova civarını tercih etmekte ve bölgedeki Ermeni ve Rumları da örgütlemeye çalışmaktaydılar.²⁴² Osmanlı Devleti, bir taraftan itilaf devletleriyle savaşırken bir taraftan da içeride Ermeni isyanlarıyla uğraşmak zorunda kalmıştı. Bu durum, 27 Mayıs 1915'te olaylara karışan Ermenilerin savaşız bölgelere zorunlu göçe tabi tutulmasına neden oldu. Ermeni isyanlarının artması sebebiyle Yalova'da bulunan Ermenilerin bir kısmı da olaylara karıştıkları gerekçesiyle zorunlu göçle başka illere gönderildiler.

1.Dünya Savaşı'nın karmaşık ve gergin ortamında, Yalova ve civarında da Etnik-i Eterya Cemiyeti üyeleri faaliyet göstermekteydi. Bu cemiyetin faaliyetleri daha çok cinayetlere dayanmakta ve çok sayıda ajanı ve şubeleri bulunmaktaydı. En önemli faaliyetleri casusluk ve nifakçılık olduğundan dağıttıkları beyannamelerle yıllardır bir arada yaşayan Hristiyan, Rum ve Müslüman Türklerin birbirine düşman olması hedeflenmiş ve büyük ölçüde de başarılı olunmuştur. Kendilerini desteklemeyen Rum ve Ermenilere büyük işkenceler yaparak katletmişler böylece sindirme ve korkutma politikasıyla Rum ve Ermeni halkının desteğini almayı başarmışlardır.²⁴³

Şeyh Şamil Müfrezesi, Kurtuluş Savaşı'nda önemli bir rol oynamış ve işgallere karşı direnişin sembolü haline gelmiştir. Reşadiye (Güneyköy) ise bu mücadelenin merkez üssü olmuştur. ²⁴⁴ Reşadiye Köyü, Kurtuluş Savaşı sırasında Yunanlılar ve yerli azınlık çeteleri tarafından işgal edilmiş ve büyük bir vahşete maruz kalmıştır. Çevre köylerde yapılan vahşetten haberdar olan Reşadiye sakinleri, yerlerini yurtlarını terk

²⁴¹ Ahmet Akyol, *Kurtuluş Savaşında Yalova*, Yalova Kitapevi, 1998, s.17.

²⁴² Azmi Süslü, *Ermeniler ve 1915 Tehcir Olayı*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörlüğü Yayını, Van, s. 55-57.

²⁴³ Kadir Mısıroğlu, *Yunan Mezalimi*, Sebil Yayınları, İstanbul, 1976, s.289-290.

²⁴⁴ Nebahat Küçük, *Kurtuluş Savaşında Yalova*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008. s.18.

etmek zorunda kalmış ve köy tamamen yağmalanmış ve yakılmıştır.

Aşağıda kaynaklara göre Yalova bölgesinde Yunanlılar tarafından yakılan köylerin nüfusu ve katledilen halkın sayıları belirtilmiştir.

Tablo 3.23: Yalova bölgesinde Yunanlılar tarafından yakılan köylerin nüfusu ve katledilen halkın sayıları

*Osmanlı belgelerine göre Yunanlıların Yalova'da yaktığı ve katliam yaptığı köyler²⁴⁵		
Köyler	Nüfus	Not
Teşvikiye	430	
Kocadere-i Bala	350	
Kocadere-i Zir	550	
Çınarcık	550	
Çalica	120	
Kurdköy	400	
Ortaburun	150	
Günlük [Güllük]	200	
Gökçedere	100	
Üvezpınar	150	
Paşaköy	350	
Solucak [Soğucak]	200	
Kirazlı	250	
Yortan	250	
Dereköy	250	
Akköy	550	
Samanlı	150	
Reşadiye	1250	
Esediyeye	250	
Çakırlı	550	
Üreğil	700	
Cihanköy	250	
Dutluca	850	
Fıstıklı	550	
Karacaali	650	
Mecidiye	200	
Selimiye	700	
Lütfiye	100	
Hayriye	250	
Haydariye	250	
İhsaniye	100	
Küçükkuşla	150	
Sultaniye	100	
Büyükkuşla	620	
Toplam:	12,430	Öldürülen: 9,143

²⁴⁵ Başbakanlık Devlet Arşivleri Gen. Müd. Osmanlı Arşivleri Daire Başkanlığı, *Arşiv Belgelerine Göre Balkanlar'da ve Anadolu'da Yunan Mezâlimi 2*, Yayın No:30, Ankara, 1996, s 185-288.

Verilen tabloya göre en çok nüfus Dağıstanlıların kurduğu Reşadiye köyüne aittir. Ayrıca Yalova'daki toplam nüfusun yaklaşık %73'ü Yunanlılar tarafından katledilmiştir.

Görsel 3.6: Yunanlıların Yalova'da Yaktığı Yerleşim Yerleri²⁴⁶

²⁴⁶ https://tr.wikipedia.org/wiki/Yalova_Katliam%C4%B1, 23.07.2024. (Reşadiye köyü haritada 28 numarada gösterilmiştir.)

Yaşanan vahşete bazı örnekler verecek olursak; İlkokul öğretmeni Ziya Efendi Orhangazi yolunda süngü ve kılıç darbeleriyle öldürülmüştür. Hafız Mustafa Efendi, Mehmet'in kardeşi Ali ve Şeyh Şerafettin'in oğlu Hasan, Cedit köyünde süngü ve kılıç darbeleriyle parça parça edilmiştir.²⁴⁷

3.12. YALOVA KASABASININ KALKINMASINA YÖNELİK BALTACI ÇİFTLİĞİ ÖZELİNDE ÇALIŞMALAR

Baltacı Çiftliği'nin muhacir ve muhtaç köylülere dağıtılması ve dut bahçeleri, değirmen, ambar ve ağıl gibi tesislerin müzayede yoluyla satılması talep edilmiş ve Yalova kasabasının gelişmesi için kasabayı kaplıcalara bağlayan yolun sağ ve sol taraflarında bulunan kumluk ve çakıllı arazilerin arsalara ayrılarak satışa çıkarılması önerilmiştir. Bahsedilen yerlerin müzayede yoluyla satılması kararlaştırılmıştır. Yalova kasabası o dönemde İstanbul'a yakınlığı ve Hüdâvendigâr Vilayetinin bazı kazalarına yakınlığı nedeniyle ticaret açısından gelişmeye açık bir konumdadır. Ancak kasabanın etrafının sahipli çiftlik arazileriyle çevrili olması ve kasabanın deniz kıyısında yer alması nedeniyle gelişmesi engellenmektedir. Hazineye ait arazi mülkiyeti, muhacir ve muhtaç çiftçilere dağıtılarak tarımsal üretimde artış sağlanması amaçlanmıştır.²⁴⁸ Ayrıca, kasaba ve köylerin gelişmesi için gerekli altyapının sağlanması için de çalışmalar yapılmıştır. Yalova o dönemde küçük bir kasaba konumundadır ve gelişmesi için yeni arazi alanlarına ve ticari faaliyetlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Yalova mahalli idaresinin, Yalova kasabası kaplıcalarını takip eden yolun sağ tarafında bulunan ve tahminen elli altmış dönüm büyüklüğündeki kumluk ve çakıllık mevkiinin arsa olarak satılması hakkındaki mazbatasını ve bu mazbataya ilişkin mütalaa 1 Kânûn-ı Sâni 1326 (14 Ocak 1911) tarihinde ve 1172 numaralı tahrirat ile gönderilmiştir. Belge, Yalova'da bulunan Baltacı çiftliği arazisinin, bir kısmının evler inşa edilmek üzere arsalara ayrılması ve satışı hakkındadır. Belgeye göre, Yalova yerel idaresi, çiftlik sınırları dahilinde bulunan bir kısmını evler inşa etmek üzere arsalara ayırarak satılması talebinde bulunmuştur. Yapılan incelemede, Baltacı Çiftliği kuruluşuna kadar olan arazinin sahil tarafında kalan kısmının zaten kumluk ve ziraate elverişli olmadığından arsa halinde satılmasının uygun görüldüğü belirtilmiştir. Ancak, diğer tarafta bulunan bostanlık kısmının çiftliğin en verimli ve mahsuldar mahallesi olduğu ve mevcut arazinin, araziye

²⁴⁷ BOA. HR. SYS. 2625-16 – Küçük, *a.g.t.*, s. 133

²⁴⁸ ML.EEM.1024-27-08-01- ML.EEM.1024-27-09-01, 29 Kanun-ı sani 1326 (11 Şubat 1911))

ihtiyacı olanların nüfusuna göre yetersiz kaldığı da belirtilmiştir. Bu nedenle, bostanlık kısmının hane inşasına terk ve tahsisinin ihtiyaçları daha da artıracığı ve bu durumun uygun olmayacağı ifade edilmiştir. Bu nedenle, söz konusu baltacı çiftliği kuruluşuna kadar olan araziden yalnız sahil tarafında bulunan kumluk ve ziraata elverişli olmayan kısmının arsa halinde satılması ve bu konuda gerekli işlemlerin yapılması uygun görülmüştür. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin araziye verimli bir şekilde kullanmaya yönelik politikaları da görülmektedir.²⁴⁹

Yalova kasabasının, İstanbul'a yakınlığı ve Hüdavendigâr Vilayetinin bazı kazalarına bağlı olması nedeniyle ticarete sürekli bir gelişim gösterdiği ancak kasaba çevresindeki arazilerin çiftlik sahipleri tarafından kullanıldığından dolayı büyüme ve gelişme imkanlarının sınırlı kaldığı 25 Kanun-ı Evvel 1326 (7 Ocak 1911) tarihi ve 377 numaralı mazbatada belirtilmektedir. Bu durumun devam etmesi halinde, kasabanın ilerlemesinin tamamen duracağı ve gerileyeceği öne sürülmektedir. Bu nedenle, kasabanın geleceğini güvence altına alacak tek çarenin kaplıca yolunun sağ tarafında bulunan tarım için uygun olmayan kumluk ve çakıllık arazinin, sol tarafta benzer nitelikteki arazinin de dahil olduğu toplam elli altmış dönümlük bir alanın parçalara bölünerek kasaba halkının kullanımına sunulması gerektiği önerilmektedir.²⁵⁰ Bu konuda alınacak tedbirlerin kasabanın geleceğini güvence altına alacağı ve devlet hazinesine de ek gelir sağlayacağı, Maliye Nezareti'nin de bu dönüşüm için izin verdiği belirtilmektedir.

Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve sosyal sorunlarına dair önemli olan bu belge, devletin ekonomik kalkınmayı sağlamak için yerel yönetimlerle birlikte çalıştığını göstermekte, ticari olarak gelişmekte olan kasabaların gelişimini desteklemektedir.²⁵¹

3.13. YALOVA KASABASINDAKİ İHTİYAÇ SAHİBİ ÇİFTÇİLERE KURA ÇEKİLEREK ARAZİ DAĞITILMASI

Yalova kasabasında araziye muhtaç çiftçilerin tespit edilmiş ve bu çiftçilerin isimlerini yazan defter oluşturulmuştur Baltacı Çiftliğini Yalova'da bulunan ihtiyaç sahibi çiftçilere dokuz yüz bir dönüm olmak üzere müsait olan arazilerin kura çekilerek dağıtılması aşağıda tabloda gösterilmiştir.

²⁴⁹ ML.EEM.1024-27-08-01- ML.EEM.1024-27-09-01, 29 Kanun-ı sani 1326 (11 Şubat 1911)

²⁵⁰ ML_EEM_0826_041_018_01, 6 Muharrem 1329 - 25 Kânunuevvel 1326 (7 Ocak 1911)

²⁵¹ ML.EEM.1024-27-13-01, 17 Şubat 1326 (2 Mart 1911)

Tablo 3.24: Yalova Baltacı Çiftliğinde Kura Çekilerek Dağıtılan Yerler
ML_EEM_00912_00028_028_003

Yekûn	Înâs	Zükûr	Esâmî		Muvâfik	Mülâhazât
6	5	1	Necib oğlu Ali	1	Muvâfik	x
5	4	1	Belediye kâtibi Cemil Efendi	2	Muvâfik	X
2	1	1	Hurşid Çavuş	3	Muvâfik	X
6	2	4	Kasab İsmail	4	Mufâfik	X
3	2	1	Melik Kahya	5	Mufâfik	M
4	2	2	Ahmed Reis oğlu Hüseyin	6	Mufâfik	X
3	2	1	Ferhadoğlu İsmail bin Tevfik	7		M
5	2	3	İmam oğlu Ahmed	8		X
2	1	1	Çerkes Hamid	9		X
4	2	2	Hikmet Ağa	10	Mufâfik	X
4	4	3	Kadr Pehlivan	11		Samanlı karyesinde mukayyedir
6	3	3	Çerkes Ahmed	12		X
4	1	3	Kara Ahmed	13		M
8	4	4	Kasımpaşalı Salih	14	Mufâfik	M
4	2	2	Arab Mehmed	15		X
5	1	4	Nuri Çavuş	16		X
7	4	3	Şerif Çavuş	17		M
6	2	4	İşçi Ali	18		X
5	2	3	Muhâcir İbrahim	19		M
6	4	2	Rüstem Çavuş	20		X
4	2	2	Ömer Ağa Arabacı	21		X
4	2	2	Yortunlu Kara Mehmed	22		M
5	3	2	Şefik Çavuş	23		X
4	2	2	Kantarcı Halil Ağa mahdûmu Ahmed	24		X
5	2	3	Entranik	25		M
5	2	3	Ferhad oğlu Tevfik	26		X
5	4	1	Sertahsildar Mehmed Efendin	27		X
3	2	1	Çerkes Musa Kazım Efendi	28		X
5	3	2	Kahyaoglu Ömer	29		M
5	3	2	Kolcu Şerif	30		M
5	3	2	Çavuşoğlu Halil İbrahim	31		X
4	2	2	Belediye Çavuşu Ahmed	32		X
3	2	1	Hamamcı Ali Ağa	33		X
3	1	2	Arnabud Zekeriyya	34		X
155						
3	2	1	Rıfat oğlu Hüsnü	35		X
3	1	2	Hacı Şükrü	36		M
4	3	1	Aşıkoğlu Mehmed	37		M
5	4	1	Kürt Ömer	38		X
5	1	4	Laz Mustafa	39		M
2	1	1	Salim Efendi	40		X
4	1	3	Topal Halil İbrahim	41		X
2	1	1	Muhacir Karısı	42		M
6	3	3	Bahçıvan Mihal	43		M
4	2	2	Hasköylü Kahveci Ali	44		X

Tablo 3.24: (Devam) Yalova Baltacı ÇiftliğİN'de Kura Çekilerek Dağıtılan Yerler**ML_EEM__00912_00028_028_003**

Yekûn	Înâs	Zükûr	Esâmî		Mülâhazât
5	3	2	Tütüncü İbrahim Efendi	45	X
6	5	1	Bahçivan Hacı Mihran	46	M
5	3	2	Hacı Aksak	47	M
6	3	3	Mıgırdıç	48	X
4	2	2	Arif Ağa	49	M
4	2	2	Amasyalı Hasan Efendi	50	X
3	2	1	Halil Efendi bin İsmail	51	X
4	2	2	Kemerknimn Kâmil	52	M
7	4	3	Bahçivan Hüseyin	53	M
4	1	3	Nanim Salih	54	X
4	1	3	Orman Kolcusu Hasan Pehlivan	55	X
2	1	1	Tanimoğlu Mustafa	56	M
8	4	4	Hacının Ali	57	M
5	2	3	Halil Hoca	58	X
7	2	5	Haşim Ağa	59	M
4	1	3	Gülçekli Kadir	60	M
2	1	1	Muhâcir Musa	61	M
2	1	1	Osman Usta	62	X
6	3	3	Plabik Ahmed Ağa	63	M
8	2	6	Necmeddin Efendi	64	X
7	3	4	Silistrelî Yakup Efendi	65	X
4	2	2	Arabacı Hasan Ağa	66	X
2	1	1	Köse Hasan Ağa	67	M
3	2	1	Berber Rifat Ağa	68	X
2	1	1	Lomlu Halil bin Ali	69	M

Tablo 3.25: Yalova Baltacı ÇiftliğİN'de Kura Çekilerek Dağıtılan Yerler**ML_EEM__00912_00028_028_004**

Yekûn	Înâs	Zükûr	Esâmî		Mülâhazât
4	2	2	Laz Hacı Mustafa	70	X
4	2	2	Mekteb-i ibtidâiye mu'allimi Halil Efendi	71	X
6	4	2	Resta Beyoğlu Rifat	72	X
4	2	2	Hızır Tehac Mustafa	73	M
5	2	3	Veli Ağa	74	M
2	3	2	Eskici Veli Ağa	75	M
7	1	6	Hızır Tehac Ahmed Ağa	76	M
2	1	1	Mehmed Ali Ağa	77	X
4	2	2	Hızır Hoca	78	M
4	2	2	Nalbant Hasan	79	X
4	2	2	Nalbant İbrahim Usta	80	X
7	4	3	Giritli Hasan	81	M
2	1	1	Seyyid Usta	82	X
5	4	1	Sazan Ali	83	M
3	2	1	Hayrullah Ağa	84	M
2	1	1	Muhacir Mürsel	85	X
2	1	1	Yeşil Kuşaklı Salih	86	X

Tablo 3.25: (Devam) Yalova Baltacı Çiftliğ'in'de Kura Çekilerek Dağıtılan Yerler

ML_EEM__00912_00028_028_004

Yekûn	Înâs	Zükûr	Esâmî		Mülâhazât
4	3	1	Berber Ali Ağa	87	M
4	1	3	Ragıp oğlu Mehmed	88	X
4	2	2	Kahveci Abdullah	89	M
6	2	4	Zeybek Hasan	90	M
6	2	4	Hüseyin Pehlivan	91	M
5	3	2	Köçek İbrahim	92	M
3	1	2	Rüstem Ağa	93	M
3	2	1	Besim Dayı	94	M
5	1	4	Karabaş Necib	95	X
3	2	1	Lokmanın Ahmed	96	X
4	3	1	Mahmud'un Rasim	97	X
2	1	1	Kantarıcı Halil Ağa	98	X
5	4	1	Kürt Kâmil	99	M
4	1	3	Posta oğlu Mahmud	100	M
4	2	2	Küflünün Mahmud	101	M
2	1	1	Kahveci Hüseyin	102	M
2	1	1	Kahveci Ahmed	103	M
134					
3	2	1	Küdek Mehmed	104	X
12	8	4	Sadık oğlu Hafız Salih	105	X
6	2	4	Dağıstanlı Abdulkadir	106	M
4	1	3	Çerkes Mehmed'in Mustafa	107	M
4	2	2	Zabtiyeden muhreç Ali	108	M
4	2	2	Muhâcir Kara Hasan	109	M
3	2	1	Hacı Veli oğlu Hasan	110	M
1	-	1	Kel Mustafa	111	X
1	-	1	Pastırmacı Lazari	112	X
6	4	2	Eytâm müdürü Fahreddin Efendi	113	X
4	3	1	Vahid valioğlu Ziyâ	114	M
2	1	1	Akköylü Hüseyin	115	X
2	1	1	Boşnak Osman	116	M
4	3	1	Berber Osman	117	X
3	1	2	Kör Salih	118	X
2	1	1	Hasırcı Mehmed	119	X
2	1	1	Necib'in kardeşi Mehmed	120	X
2	1	1	Şakir oğlu İzzet	121	M
4	1	3	Arzuhalci Esad Efendi	122	X
4	2	2	Arab Mustafa	123	X
3	2	1	Bakkal İsmail Hakkı Efendi	124	X
4	3	1	Bakkal İsmail	125	X
5	4	1	Necib Çavuş	126	M
3	2	1	Necib Çavuş'un kayını Ömer	127	M
5	2	3	Salih Pehlivan	128	M
4	3	1	Eğimli Hüseyin	129	X
4	2	2	Mübaşir-i sâbık Mahmud Ağa	130	M
4	2	2	Muhacir Hasan	131	M
3	1	2	Semacıklı Mustafa Efendi	132	Muvafık M
5	2	3	Muhâcir Ziya Efendi	133	X

Tablo 3.25: (Devam) Yalova Baltacı Çiftliğ'in'de Kura Çekilerek Dağıtılan Yerler
ML_EEM__00912_00028_028_004

Yekûn	Înâs	Zükûr	Esâmî		Mülâhazât
4	3	1	Kahveci İsmail	134	X
1	-	1	Bakkal Halil	135	X
3	1	2	Hapishâne memuru Reşâd Efendi	136	X
4	3	1	Zabtiye Salih Çavuş	137	X
3	1	2	Ömer bin Tevfik	138	M
116					

Tablo 3.26: Yalova Baltacı Çiftliğ'in'de Kura Çekilerek Dağıtılan Yerler
ML_EEM__00912_00028_028_005

Yekûn	Înâs	Zükûr	Esâmî		Mülâhazât
2	1	1	Bakkal Tahir Efendi	139	X
3	1	2	Topal Karnik	140	M
5	2	3	Aleksan Bafumi	141	X
2	1	1	Receb oğlu Süleyman	142	M
5	2	3	Kara Mehmed	143	X
3	2	1	Fayuk Mehmed	144	X
2	1	1	İsmail Hakkı oğlu Orman Bekçisi Mehmed Efendi	145	X
3	1	2	Veli Ahmed'in Süleyman	146	M
4	3	1	Topal Abdi	147	M
5	2	3	Eğinli Ali Efendi	148	X
3	1	2	Bahçıvan Andriko	149	M
3	-	3	Bozacı Mahmud	150	X
3	2	1	Şaban Hoca	151	X
4	2	2	Yenigünlü Ahmed Efendi	152	X
2	1	1	Tahsin Efendi Vidinli	153	X
3	2	1	Cafer Ağa	154	M
6	4	2	Mustafa Çavuş	155	M
8	2	6	Çamur Artin	156	X
4	2	2	Zabtiye Ferhad	157	X
2	1	1	Kıbtî Osman Usta	158	X
3	2	1	Fetrolaz İsmail	159	M
5	3	2	Hüseyin'in oğlu Şükrü	160	M
4	3	1	İbiş oğlu Ahmed	161	M
5	4	1	Vidinli müteveffâ Ali Efendi oğlu Ramsi	162	M
662					
4	3	1	Nuri Efendi oğlu Bekir	163	M
666					
3			Kocadereli Süleyman oğlu Ahmed	164	M
					Cebren nüfus tezkiresini ibraz etmekle idhâl olunmuştur.
669					

Nüfûs	: 324
Mutasarrıf oldukları arâzînin	: 233 Dönüm
Verilecek arâzi	: 901
Dönüm	Harita numarası
151	10
35	11
35	45
59	46
35	47
37	48
<u>549</u>	1
901	

Baltacı çiftliğinin dağıtımı yapılacağı için ihtiyaç sahibi çiftçiler tespit edilmiştir. 2678 dönümden en büyük parça olan 549 dönümün parsellere ayrılarak, bölme işlemi icra edilecektir. Verilecek arazilerin harita numaraları yukarıda belirtilmiştir. Yalova kasabesindeki aciz (muhtaç) çiftçi ailelerinin nüfusu sayılmış ve kayıt altına alınmıştır. Bu kayıt, 164 haneyi kapsamakta ve bu hanelerde toplamda 669 kişi bulunmaktadır. Bunlardan bazılarının şartlara uymadığı için arazi dağıtımı kurasına katılamayacaktır. Örnek verecek olursak 11. sıradaki Kadir Pehlivanın Samanlı karyesine kayıtlı olduğu için, 164. sıradaki Kocadereli Süleyman oğlu Ahmed ise kendisini dışarda zorla listeye ekletmek suretiyle kura dışı kalmıştır. Bazı çiftçilerinde listede olmasına rağmen sonradan maddi durum ve imkanlarının uygun hale gelmesiyle birlikte 158 hanede 660 nüfus olarak dağıtım işlemi için bu bağlamda 324 kişiye 901 dönümlük araziye kur'a (çekiliş) yöntemiyle verilecektir.²⁵² Dağıtım işleminin gönüllü olarak kabul edilmesi ve bu kabulün resmileştirilip kayıtlara geçeceği belirtilmiştir. Bu kayıt, düzenlenerek özel bir komisyona (Komisyon-ı Mahsûsu Riyâset-i Aliyyesi) sunulmuştur.²⁵³

Çiftçilerin sahip olduğu ve halihazırda kullandığı toplam arazi miktarı 233 dönümdür. Dağıtım işlemiyle birlikte verilecek arazi ise 901 dönümdür ve bunun harita numaralarıyla birlikte bölümleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

²⁵² ML_EEM_00912_00028_028_005, 20 Kânûmevvel 1326 (2 Ocak 1911)

²⁵³ ML_EEM_00912_00028_028_005, 20 Kânûmevvel 1326 (2 Ocak 1911)

Tablo 3.27: Çiftçilerin Sahip Olduğu ve Halihazırda Kullandığı Arazilerin Harita Numaraları

Dağıtılacak dönümler	Harita numaraları
151 dönüm	10
35 dönüm	11
35 dönüm	45
59 dönüm	46
35 dönüm	47
37 dönüm	48
549 dönüm	1
Toplam: 901 dönüm	

Defterde yer alan isimler, Yalova'nın o dönemdeki demografik yapısı ve idari yapısı hakkında da bilgi vermektedir. Bu isimler, Osmanlı Devleti'nin son döneminde yaşamış çeşitli etnik ve mesleki gruplardan insanları temsil etmektedir. İsimlerden, aynı topraklarda yaşayan Türk, Kürt, Arap, Arnavut, Laz, Çerkes, Ermeni, Rum, Giritli ve Boşnak gibi çeşitli etnik grupların varlığını görebiliriz. Müslüman ve Hristiyan isimlerin yer alması da dini çeşitliliği göstermektedir. Bu durum devletin çok etnikli ve kozmopolit yapısını meydana getirmektedir. Ayrıca o dönemdeki insanların çeşitli mesleklerde çalıştığını da görebiliriz. Berberler, bakkallar, kahveciler, nalbantlar, bahçıvaanlar, terziler, esnaf, memurlar, askerler gibi meslekler göze çarpmaktadır. Bunlara örnek verecek olursak defterde en çok 4'er kere kullanılan bahçıvan ve kahveci mesleği geçmektedir; Bahçıvan Mihal, Bahçıvan Hacı Mihran, Bahçıvan Hüseyin, Bahçıvan Andriko ve Kahveci Ahmed, Kahveci Abdullah, Kahveci Hüseyin, Kahveci hüseyin şeklindedir. Şerif Çavuş, Nuri Çavuş, Şefik Çavuş, Necib Çavuş, Zabtiye Salih Çavuş, Mustafa Çavuş ve Belediye Çavuşu Ahmed gibi isimlerle 'Çavuş' unvanı, en çok kullanılan unvanlar arasında yer almış ve 7 kez kullanılarak birinci sırada olmuştur.²⁵⁴Etnik köken olarak Çerkes 4, Arap ve Kürt 2 defa kullanılmıştır. Bu defterde Dağıstanlı olarak sadece 106 numaradaki Dağıstanlı Abdulkadir listede yer almıştır.

Osmanlı Devleti, Balkanlar'daki savaşlar ve isyanlar sonucunda yaşanan göç dalgası nedeniyle, yüz binlerce muhacirin ülkeye yerleştirilmesi için çaba göstermiştir. Bu amaçla, muhacirlere arazi tahsis edilmesi, ev ve iş yeri yapılması gibi çeşitli çalışmalar yapılmış ve aşağıda bu çalışmalara yönelik belgelerden örnekler verilmiştir.

²⁵⁴ ML_EEM_00912_00028_028_005, 20 Kânûmevvel 1326

3.14. BALKANLARDAN BÖLGEYE GELEN MUHACİRLERİN İSKÂN TALEPLERİ

Bulgaristan'dan göç edecek olan 60 hane muhacirin, Hazine-i Hassa'dan Hazine-i Maliye'ye devredilmiş çiftliklerden Yalova civarında bulunan Baltacı Çiftliği'ne yerleştirilmelerine izin verilmesi talebi, Silistre şehri sakinlerinden Abdülkerim'e ait bir dilekçe ile belirtilmiştir. Söz konusu dilekçe, incelenmek üzere Maliye Nezareti'ne gönderilmiştir. Bu durumda, muhacirlerin Baltacı Çiftliği'ne yerleştirilmesine ilişkin görüşleri talep edilmekte olup, konu hakkında yetkililerin fikir ve önerileri beklenmektedir.²⁵⁵

Dâhiliye Nezaretine gönderilen 17 Eylül 1325 (30 Eylül 1909) tarihli ve 1774 numaralı tezkireye cevapta Baltacı Çiftliği'nin bulunduğu yerde üç köy olduğunu ve bu köylerin sınırlarının yenilenmediği ve durumlarının güncellenmediği belirtilmektedir. Ayrıca, çiftlik tarlalarının yakınındaki köylüler tarafından tarıma açıldığı ve bu nedenle bu toprakların satılması durumunda, köylülerin ihtiyaçlarını karşılamak için tercihen kendilerine satılmasını talep ettikleri ifade edilmektedir. Bu nedenle, bu bölgede göçmen yerleşimi için uygun görülmemiştir.²⁵⁶

Silistre'den göç eden otuz hanelik bir muhacir grubu, Baltacı Çiftliği'nin kendilerine dağıtılması için daha önce bir dilekçe vermiştir. Dilekçede; Gazetelerde Baltacı Çiftliği'nin başka bir gruba dağıtıldığına dair haberler görmüşlerdir. Bu durumdan dolayı fevkalade mağdur olacaklardır. Uzun yıllardır Osmanlı Devleti'nin sınır muhafızlığını sadakatle yerine getiren bir Müslüman unsuru olduklarını ve bu nedenle bu lütfun kendilerine yapılmasını hak ettiklerini savunmaktadırlar. Emlâklarını satıp göç etmeye hazırlanırken bu durumla karşılaşmaları onları büyük üzüntüye ve zarara uğratmıştır. Silistre'den göç eden otuz hanelik bir muhacir grubu, bu durumdan dolayı büyük mağduriyet yaşadıklarını ve Dâhiliye Nezaretinden konunun tekrar değerlendirilmesini ve Baltacı Çiftliği'nin kendilerine dağıtılmasını talep etmektedir.²⁵⁷

1911 yılında Osmanlı Devleti'nde Yalova'da bulunan Baltacı Çiftliğinin, Silistre'den göç edecek muhacirlere tahsis edilmesi talebine ilişkin olarak bu konuda herhangi bir resmi işlem yapılmadığı, çiftlik arazisinin bir kısmının Elmaalan köyünde yaşayan Dağıstan muhacirlerine ve diğer bir kısmının ise Yalova kazasına tabi olan ve

²⁵⁵ ML.EEM.765-7-01, 17 Eylül 1325 (30 Eylül 1909)

²⁵⁶ ML_EEM.765-07-02, 27 Eylül 1325 (10 Ekim 1909)

²⁵⁷ ML_EEM_0826_041_028_01, 31 Ocak 1911

çiftliğe komşu olan ahaliden araziye ihtiyacı olanlara dağıtıldığı, ancak çiftlik arazisinin mevcut büyüklüğünün yalnızca bu muhacirin ve ahalinin ihtiyacını karşılayabileceğinden, dışarıdan muhacir iskanına imkan görülmediği belirtilmektedir. Osmanlı Devleti'nin 1911 yılındaki göç politikasını yansıtmaması açısından önemli olan bu durum, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin, Silistre'den göç etmek zorunda kalan muhacirlerin yerleştirilmesi için uğraşını göstermektedir. Ancak, devlete ait arazilerin sınırlı olması nedeniyle, muhacirlerin tamamının iskan edilmesi mümkün olmamaktadır.²⁵⁸

Osmanlı Devleti'nin son döneminde, Yanya muhacirlerinin Baltacı Çiftliği'ne yerleştirilmesi ile ilgili olarak, çiftliğin kiracısı olan Numune-i Terakki Ziraat-i Osmanlı Anonim Şirketi, çiftliğin muhacirlere tahsisini kabul etmiş ve çiftliğin iadesine muvafakat etmiştir. Osmanlı Devleti'nin son döneminde, Baltacı Çiftliği'nin muhacirlere tahsisi ve çiftliğin kiracısı olan şirketin sözleşmesi, çiftliğin muhacirlere tahsis edilmesi nedeniyle iptal edilmiştir. Çiftliğin tahliye edilmesi ve muhacirlerin idaresi altına teslim edilmesi için birkaç gün süre verilmiştir.²⁵⁹ Bu nedenle, şirkete iade edilmesi gereken kira sözleşmesi ve muhacirlere intikal eden iki yüz lira depozito akçesi, nezarete gönderilmesi istenmektedir.²⁶⁰

Yalova Kaymakamlığı, Baltacı Çiftliği'nin muhacirlere iskan edilmesi için izin talebinde bulunmuştur. Emlakı Emriye Müdürlüğü, yapılan inceleme sonucunda, çiftliğin muhacirlere iskan edilmesine izin verilmesini uygulamıştır.²⁶¹

3.15. BALTACI ÇİFTLİĞİNE GÖÇLERİN DEVAM ETMESİ VE YER SIKINTISI

Yalova Rüsûmât Merkez Memurunun Yalova Kazası Kaymakamlığı'na yazdığı yazıda, Baltacı Çiftliği'ndeki bir odanın Rüsûmât Muhâfaza Me'mûrunun hizmetine tahsis edilmiş olduğu ancak birkaç muhacirin burada ikamet ettiği ve bu durumun uygun olmadığı belirtilmektedir. Odanın tahliye edilmesi ve memurun ikamet etmesine izin verilmesi talep edilmektedir. Emlakı Emîriyeden kiralanmış bir yerin muhacirlerin ikameti için uygun olmadığı ve hemen boşaltılması gerektiği belirtilmiş ve bu nedenle, Yalova'da bulunan Muhâcirîn İdaresi'ne me'mûr Kâşif Bey'e bu konuda emir verilmesi

²⁵⁸ ML_EEM_1024_27_12_01, 10 Şubat 1326 (23 Şubat 1911)

²⁵⁹ ML_EEM_1024_27_33_01, 1 Eylül sene 1329 (14 Eylül 1913)

²⁶⁰ ML_EEM_1024_27_36_01, 23 Teşrin-i sani 1329 (6 Aralık 1913)

²⁶¹ ML_EEM_1114_02_01, 25 Ekim 1914

gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca muhacirlerin yerleştirilecekleri başka bir yerin bulunmadığı ve bu nedenle mevcut yerin şimdilik boşaltılamayacağı ifade edilerek muhacirlerin ikamet edecekleri bir yer bulunana kadar mevcut yerde kalmaları bildirilmiştir.²⁶²

Hazinenin mülkiyetinde bulunan Rüsûmât İdaresi'ne kiraya verilen mahallelerin, göçmenlere ikamet ettirilmesi gayri meşru olmasından dolayı yerel hükümet, göçmenler için başka yerler tedarik etmesi gerekmektedir. Eğer tahliye edilmezlerse, ilgili kaymakamlığa, Dahiliye Nezareti'nin kanunlara uygun şekilde başka bir mahalleye jandarma vasıtasıyla tahliye edilmesi gerektiği talep edilmektedir.²⁶³ Rüsûmât İdaresi'nde bulunan göçmenlere çiftlik içinde muhtemelen uygun bir yer bulunabilir. Çünkü birçok göçmen gitmiştir. Bu konuda yapılan araştırmalar neticesinde, uygun bir yer bulunarak oraya yerleştirilmeleri ve bu bölgenin tahliyesi için jandarma takım kumandanlığından yardım talep edilmelidir. Bu çiftlikte yerleşime uygun bir oda bulunmamaktadır. Dolayısıyla ev sahibi olan kişi, bu mekândan ayrılıp başkasının yerleşmesine izin veremez. Öncelikle, hükümetin söz konusu aileye bir yer bulması veya İskân-ı Muhâcirîn Komisyonu aracılığıyla bu konunun çözümü için Kâşif Efendi'nin de yardımıyla girişimde bulunulması gerekmektedir. Bu talep kaymakamlık makamına sunulmalıdır. Bu arzuhal ile kaymakamlıktan, muhacir ailenin iskânına uygun bir mahal bulunması veya Kâşif Efendi vasıtasıyla bu konunun çözüme kavuşturulmasına izin verilmesi talep edilmektedir. Bu meseleyle ilgili yapılan araştırmalarda ve göçmenlerin sorumlusu olan Kâşif Bey'in de ifadesine başvurulduğunda, belirtilen yerde göçmenler için yer bulunamadığı ve çoğunluğun birtakım barakalarda yaşadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla, söz konusu odanın boşaltılması ancak orada yaşayan bir ailenin zorla çıkarılması anlamına geleceğinden, bu konuda verilecek emir beklenmektedir ve Yalova Merkez Jandarma Kumandanlığı'na müracaat edilerek gerekli işlemlerin yapılması istenilmektedir. 23 Kânûnevvel 1330 (5 Ocak 1915) tarihinde Yalova Merkez Karakol Kumandanına gelen raporda; Abdullah Bey'in boşalttığı eve bu göçmenlerin yerleştirilmesiyle ilgili işlemlerin tamamlanması için Kâşif Efendi'ye yardım edilmesi gerekmektedir.²⁶⁴

²⁶² ML_EEM_0131_035_01_01, 21 Kânûnevvel 1330 (3 Ocak 1915)

²⁶³ ML_EEM_0131_035_01, 23 Kânûnevvel 1330 (5 Ocak 1915)

²⁶⁴ ML_EEM_0131_035_01, 23 Kânûnevvel 1330 (5 Ocak 1915)

Abdullah Bey'in hanesinde iki odada kilit altında eşyası bulunmakta ve diğer odalarda muhacirler ikamet etmektedir. Maliye'ye ait olan ve Rüsûmât Muhâfaza Me'mûru'na kiralanmış bir odada muhacirlerin yerleştirilmesinin uygun olmadığını belirtmektedir. Abdullah Bey'in hanesindeki odaların tahliyesi ve muhacirler için kullanılıp kullanılmayacağı konusunda Maliye ve Kaymakamlık arasında görüş ayrılığının olup, odaların tahliyesi için Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nden izin alınması gerekmektedir. Çiftlikte bulunan bu mekanların muhacirlere tahsis edilmediği ve bu nedenle hazineye ait olduğu ifade edilmektedir. Eğer muhacirler için yer bulunması gerekiyorsa, bu durumun öncelikle hazine yetkilileri tarafından belirlenmesi ve icra edilmesi gerekmektedir. Bu odanın hemen boşaltılması gerektiği konusunda Maliye Müdürlüğü'nün kararı doğrultusunda kaymakamlığa bildirim yapılacağı ifade edilmektedir.²⁶⁵

Yalova Kaymakamlığı, muhacirlerin iskânı için bir komisyon teşkili kararlaştırmıştır. Komisyon incelemelerini tamamlamadan çiftlikteki mevcut durumu değiştirmek uygun olmayacağı, çiftliğin muhacirine tahsis olunduğunu ve bu işin Hazîne-i Celîle'den izin alınması gerektiğini belirtmektedir.²⁶⁶ Rüsûmât Muhafaza Memuru'na ait odaya muhacirler memuru tarafından usulsüz şekilde yerleştirilmiş olan muhacirin derhal tahliye edilmesi ve bahsi geçen odanın boşaltılması gerekmektedir.²⁶⁷

Reşadiye köyündeki Dağıstan muhacirlerine tahsis edilen araziye İzmit naibi sabıkı Şevket Bey'in zevcesi Hayriye Hanım'dan hazine adına satın alınmıştır. Gönderilen tapu senedinin çiftlik emlak arazi irsal defterine kaydedilmesi ve 30 bin dekarı halinde muhacirlere dağıtılması için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu nedenle, arazinin muhacirlere dağıtımını yapılmadan önce, arazi eksikliklerinin giderilmesi ve arazinin durumu ile ilgili gerekli incelemelerin yapılması gerekmektedir. Bu incelemeler sonucunda, arazinin muhacirlere dağıtımına engel bir durum olup olmadığı belirlenecektir. Arazide herhangi bir engel bulunmaması durumunda, arazinin muhacirlere dağıtılması işlemi yapılacaktır.²⁶⁸

Arazi dağıtımını sırasında muhacirlerin uğradığı mağduriyet ve hükümetin mağduriyeti gidermek için aldığı önlemleri gösteren bazı belgeler mevcuttur. Buna Aşair ve Muhacirin Müdüriyet-i Umumiyesi tarafından İzmit Mutasarrıflığı'na çekilen telgrafi

²⁶⁵ ML_EEM_0131_035_02, 31 Kânûnevvel 1330 (15 Ocak 1915)

²⁶⁶ ML_EEM_0131_035_03, 5 Kânûmsâni 1330 (18 Ocak 1915)

²⁶⁷ ML_EEM_0131_035_04, 13 Kânûmsâni 1330 (26 Ocak 1915)

²⁶⁸ ML_EEM_1174_05_01, 4 Haziran 1331(17 Haziran 1915)

örnek gösterebiliriz. 1915 Techir Kanunuyla köyde yaşayan Ermeniler, bölgeden sürüldükten sonra köy muhacirlere tahsis edildi. Muhacirler, arazi dağıtımını sırasında bazı azaların usulsüz muamelelerde bulunduğunu iddia ettiler ve bu durum ayaklanmaya yol açtı. Ayaklanma sırasında bazı azaların usulsüz muamelelerde bulunduğu, arazi sahiplerinin evlerinden edildiği ve Ermeni hanelerinde sakin muhacirleri sokaklara atıldığı belirtilmektedir. Ayrıca, kaza kaymakamının da bu usulsüzlükleri örtbas etmek istediği öne sürülmektedir. Telgrafta, kaza kaymakamı hakkında tahkikat yapılması istenmektedir. Soruşturma sonucunda kaymakamın usulsüzlüklere karıştığı tespit edilirse muhacirlerin zararlarının tazmin edilmesi ve köyün yeniden inşa edilmesi için gerekli işlemlerin yapılması talimatı verilmektedir.²⁶⁹

Baltacı Çiftliği'nin Hazine-i Hassa idaresi altında bulunduğu dönemde özellikle 93 Harbi'nden sonra Kafkasya'dan gelen göçmenlerin yerleştirilmesi sorunu ortaya çıkmıştır. Göçmenlerin çiftlik arazisine yerleştirilmesiyle ilgili şikayetler ve çiftlik yönetimi ile göçmenler arasındaki anlaşmazlıklar uzun süre devam etmiştir. Göçmenlerin çiftlik arazisinden toprak satın alma talepleri çeşitli sorunlara neden olmuşsa da çiftlik sakinlerinin itirazları nedeniyle bu fikir uygulanamamıştır. Göçmenlerin tarım alanlarına yerleştirilmesi planları, yerli köylülerin itirazına da neden oldu. Reşadiye köyündeki Dağıstan göçmenleri ve Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin çiftlik arazisine yerleştirilmesi talepleri tam olarak karşılanmadı ve süreç sonuçsuz kaldı.²⁷⁰

Aralık 1913'te, Yanya'dan gelen Balkan göçmenlerin Baltacı Çiftliği'ne yerleştirilmesi planlandı. Ancak çiftliğin kiracısı olan bir şirketin itiraz etmesi beklendiğinden önceden bilgilendirildi. 1914 ve 1915'te toplamda Grebne ve Naslic'den gelen göçmenlerin de katılımıyla 205 hane kadar göçmenin yerleştirilmesi planlandı ve her haneye 35 dönüm arazi tahsis edildi. Bu göçmen grubu için Baltacı Çiftliği içinde "Talatiye" adında yeni bir köy kurulması planlandı. Baltacı Çiftliği'nde iskân edilen muhacirlerin kuracağı köyün isminin "Talatiye" olarak belirlenmesi ve resmi işlemlerin tamamlanması için Dahiliye Nezareti'ne, Yalova Kaymakamlığı tarafından bir yazı gönderilmiştir.²⁷¹ Bu işlemlerin tamamlanmasıyla birlikte muhacirler resmi olarak köyün sakinleri olarak kabul edileceklerdir. Bu isim, Dahiliye Nazırı Talat Paşa'ya izafeten

²⁶⁹ DH_ŞFR_93_282_01, 26 Teşrinisani 1334 (26 Kasım 1918)

²⁷⁰ Selçuk Seçkin, *Kocaeli Vilayeti'ne Yerleştirilen Dağıstanlı Muhacirlerin Sultan Reşat Himayesinde Kurulan Reşadiye'ye (Güneyköy) İskânı ile Gerçekleşen İnşa Süreci*, Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi III Sempozyumu Bildirileri, Cilt 3, Ed. Haluk Selvi ve diğerleri, Kocaeli: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayını, 2017, ss. 2341-2352.

²⁷¹ DH_İ_UM_00048_00005_003, 28 Mart 1331 (10 Nisan 1915)

"Talat Paşa'nın köyü" anlamına gelmektedir. Dahiliye Nezareti tarafından İzmit Sancağı Mutasarrıflığına gönderilen talimatta, Yalova'nın Baltacı Çiftliği'nde iskan izni verilen muhacirlerin, çiftliğin arazisi dahilinde tayin kılınan mahalde yeni baştan oluşturulan ve inşası tekrar eden karyenin "Talatiye" adıyla teşekkül ettirilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına müsaade buyrulmaktadır.²⁷² Ancak çiftliğin kiracısı olan şirketin kiracılık anlaşmasının feshedileceği ve göçmenlere tahsis edilen arazinin bir daha kiralanmayacağı bildirilerek, şirketten çiftlik arazisinden çıkmaları istendi.

Göçmen iskanları devam ederken, Trablusgarp ve Bingazi'den de az sayıda göçmen Baltacı Çiftliği'ne yerleştirildi. Yanya, Teselya, Kesriye ve Üsküp'ten gelen göçmenlerin ardından Yalova'daki Kaymakamlığın çiftlikte yeni iskanlara engel olmasıyla ilgili şikayetler ortaya çıktı. Dâhiliye Nezareti'nin yaptığı incelemelerde, bazı göçmenlerin evlerini terk ederek başka yerlere gittikleri, bazılarının ise çiftlik dışında yaşamayı tercih ederek iş yapmaya başladığı belirlendi. Bu süreçte çiftlik arazisine 40-50 hane daha yeni göçmen iskan edilebileceği sonucuna varıldı. Bununla birlikte, önceden Baltacı Çiftliği'ne dahil olan Samanlı, Kadı ve Kurt köylerinin topraksız sakinlerine de çiftlik arazisinden toprak tahsis edildi. Bu nedenle Cumhuriyet dönemine gelindiğinde, Baltacı Çiftliği'nden sadece Yalova sahilindeki çiftlik merkezi ve sınırlı miktarda arazi kalmıştı. Bu kalan arazi emlak-ı metruke olarak Cumhuriyet'e devredildi.²⁷³

3.16. BALKAN SAVAŞLARI, ANADOLU'YA GÖÇ VE MUHACİR DEFTERLERİ

Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki hakimiyetinin zayıflaması ve artan milliyetçilik akımlarının tetiklenmesinin ardından meydana gelen Balkan Savaşları, Osmanlı ordusunun Balkan devletlerine karşı yenilgiye uğraması ve Rumeli topraklarının büyük bir kısmını kaybetmesiyle sonuçlandı. Savaşın ardından yaşanan toprak kayıpları ve zulümler, yüz binlerce Müslüman ve Türklerin Balkanlar'dan kaçarak Anadolu'ya göç etmek zorunda kaldı.

Muhacir Defterleri, bu göç dalgasının boyutunu ve demografik etkilerini belgelemektedir. Muhacir Defterleri, Osmanlı Devleti tarafından Anadolu'ya göç eden muhacirlerin kaydedildiği resmi belgelerdir. Defterler, muhacirlerin isimleri, aileleri,

²⁷² DH_İ_UM_00048_00005_002, 30 Mart 1331 (12 Nisan 1915)

²⁷³ İsmail Yaşayanlar, *Yalova'da Bir Padişah Mülkü: Baltacı Çiftlik-i Hümayunu, 27 Temmuz 1302 Yalakova Zaferi ve Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu*, Gaye Kitabevi, Bursa, 2020. s.177

kökenleri, yerleştirildikleri yerler ve aldıkları arazi, göç edenlerin sayısı, kökenleri ve yerleştirildikleri bölgeler hakkında bilgiler vermektedir.²⁷⁴ Muhacir Defterleri, Balkan göçü ve muhacirlerin demografik durumu hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki nüfus hareketleri ve Anadolu'nun demografik yapısındaki değişimleri anlamak için de önemli bir kaynaktır. Muhacirlik, Anadolu'nun nüfus yapısını ve demografik dengesini önemli ölçüde değiştirmiştir. Göçmenlerin yerleştirilmesi, yeni yerleşim yerlerinin kurulmasına ve Anadolu'nun etnik ve kültürel çeşitliliğinin artmasına katkıda bulunmuştur. Balkan Savaşları ve sonrasında yaşanan göç, Osmanlı Devleti'nin son dönemini ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu derinden etkileyen önemli bir tarihi olaydır. Bu Defterler, göç dalgasının boyutunu, demografik etkilerini ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna katkısını belgelemek için önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Göçmenlerin sayısı artarken, onları barındıracak yeterli yer bulunmamaktadır. Bu durum, hem göçmenler hem de yerel yetkililer için bir sorun teşkil etmektedir. Göçmenlerin yerleştirilmesi ve barınma ihtiyacı, yerel yönetimler ve merkezi hükümet arasında gerilim yaratmaktadır.

Yalova'daki göçmen yerleştirme sorunu, Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki birçok sorunun mikro ölçekte bir örneğidir. Bu sorunun çözümü için kapsamlı ve sürdürülebilir bir planlamaya ihtiyaç vardır. Göçmenlerin yerleştirilmesi, bölgedeki yerel halkla da gerilim yaratabilir. Göçmenlerin ihtiyaçlarının karşılanması işlemleri yapılırken yerel halkın da refahını gözetilmelidir. Farklı kurumlar ve yetkililer arasında etkili bir iletişim ve koordinasyon kurulması gerekmektedir. Kaynak gösterilen resmi yazışmalar, Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki göçmen krizi ve bu krize verilen çözümlere ışık tutmaktadır.

Sunulan belgelerde, Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki göç ve yerleşim sorunlarına dair bilgiler sunmakta olup, Baltacı Çiftliği'ne yerleştirilen göçmenlerin barınma ihtiyacı ve bu konudaki resmi yazışmalar yer almaktadır. Belgeler, Maliye Nezareti, Yalova Kaymakamlığı, Muhacirin İdaresi ve İzmit Sancağı Muhasebeciliği gibi çeşitli kurumlar arasındaki resmi yazışmaları içermektedir. Bu yazışmalar, göçmenlerin yerleştirilmesi ve barınma ihtiyacı ile ilgili karar alma süreçlerini ve farklı kurumların bakış açılarını yansıtmaktadır.

²⁷⁴ Nedim İpek, *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri, (1877-1890)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1994, s.200.

Belgelerde, göçmenlerin yerleştirilmesi için farklı çözüm önerileri bulunmaktadır. Bu öneriler arasında, yeni barınma alanları inşa edilmesi, mevcut binaların tadilat edilmesi ve göçmenlerin farklı bölgelere dağıtılması gibi seçenekler yer almaktadır. Belgeler, göçün Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki sosyal ve ekonomik yapısı üzerinde yarattığı baskıyı da göstermektedir.

3.17. BALTACI ÇİFTLİĞİNİN BALKAN MUHACİRLERİNE DAĞITILMASI VE RESMİ İŞLEMLERİ

Baltacı Çiftliği'nin dağıtılması ve muhacirlerin iskânı tamamlandıktan sonra tapu kayıtları, nüfus ve ikametgah belgeleri gibi resmi işlemlerin de tamamlanması gerekmektedir.

Yalova Kaymakamlığı'na gönderilen bir yazıda, Baltacı Çiftliği'nde iskânı olan muhacirin köyünün isminin, köy teşkilinden sonra konabileceği belirtilmektedir. Buna göre, köyün teşekkül etmesi için öncelikle muhacirinin tapu, nüfus ve ikametgah gibi belgelerini tamamlamaları ve köyün adının belirlenmesi için bir komisyon kurularak gerekli incelemelerin yapılması gerekmektedir.²⁷⁵ Belge, muhacirlerin iskânı sırasında yaşanan bürokratik prosedürleri ve resmi makamların bu konudaki hassasiyetini göstermekte, ayrıca muhacirlerin yeni bir yaşam kurma çabalarına ve resmi makamların bu çabalara destek vermeye dair bir kanıttır.

Baltacı Çiftliği'nde iskân edilen muhacirlerin kuracağı köyün isminin "Tal'atiye" olarak belirlenmesi ve resmi işlemlerin tamamlanması için Dahiliye Nezareti'ne, Yalova Kaymakamlığı tarafından bir yazı gönderilmiştir. Anlaşıldığı üzere, Baltacı Çiftliği'nde iskan edilen muhacirlerin kuracakları köyün isminin Dahiliye Nazırı Talat Paşa'ya izafeten "Tal'atiye" olarak belirlenmesi ve resmi işlemlerin tamamlanması için Dâhiliye Nezareti'nden emir ve haber beklenmektedir. Bu işlemlerin tamamlanmasıyla birlikte muhacirler resmi olarak köyün sakinleri olarak kabul edileceklerdir. Bu isim, "Talat Paşa'nın köyü" anlamına gelmektedir.²⁷⁶ Dahiliye Nezareti tarafından İzmit Sancağı Mutasarrıflığına gönderilen talimatta, Yalova'nın Baltacı Çiftliği'nde iskan izni verilen muhacirlerin, çiftliğin arazisi dahilinde tayin kılınan mahalde yeni baştan oluşturulan ve

²⁷⁵ DH_İ_UM_00048_00005_001, Nisan 1331 (Nisan 1915)

²⁷⁶ DH_İ_UM_00048_00005_002, 30 Mart 1331 (12 Nisan 1915)

inşası tekrar eden karyenin "Tal'atiye" adıyla teşekkül ettirilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına müsaade buyrulmaktadır.²⁷⁷

İskân için gelen muhacirlere Osmanlı tezkeresi verilmektedir. Muhacirlerin iskan için geldiğini ve bu nedenle bazı muafiyetlerden yararlanabileceğini göstermektedir ve ellerine Osmanlı tezkeresi verilmesi gerekmektedir. İzmit Mutasarrıfı tarafından Yalova Kaymakamlığı'na konuyla alakalı, iskana sevk ve izin verilen muhacirlerin varışlarından sonra teslim işlemlerinin yapılmamasının, iskan işlemlerinin, vergi ve askerlik muafiyetlerinin karışıklıklara yol açtığı belirtilmektedir. Bu nedenle, muhacirlerin tescil işlemlerinin yapılması ve kendilerine Osmanlı tezkeresi verilmesi gerektiği bildirilmektedir. Yalova Kaymakamlığı tarafından nüfus memurluğuna gönderilen yazıda, Yalova'ya iskana izin verilen muhacirlere tahsis edilen arazide iskanları kesinleşen yerin şu anda belirlenmiş olduğundan, bu yere hangi ismin verileceğinin ve kayıtların yapılacağına bilgisi verilmektedir.²⁷⁸

Başka bir belge ise Osmanlı Devleti'nde, gelen muhacirleri iskan etmek için hazırlanan bir nizamnamenin 35 ve 36. maddelerine ilişkindir. Bu maddelere göre, bir mahalle veya köyde münferiden (kendi başına) ikamet eden muhacirlerin kayd ve tescili yapıldıktan sonra onlara Tezkere-i Osmaniye (Osmanlı kimlik belgesi)²⁷⁹ verilir. Ancak, bir kaza dahilinde toptan muhacirlerin iskanı edilmiş ise, bu muhacirlerin kayd ve tescili için özel bir defter tutulması gerekir. Bu defter, kaza kaymakamlığına sunulur ve kaymakamlık tarafından muhacirler için gerekli işlemler yapılır. Bu işlem, toplu olarak iskan edilen muhacirlerin, Osmanlı vatandaşlığına kabul edilmeleri ve gerekli haklardan yararlanmaları için gereklidir. Defter, muhacirlerin isimleri, ikametgahları, meslekleri, yaş durumları, aile durumları gibi bilgilerini içermekte olup, bilgiler, muhacirlerin vatandaşlığa kabul edilmeleri ve diğer işlemlerinin yürütülmesi için gereklidir. Buna göre Muhacirin İdaresi tarafından düzenlenen ve idare-i âcizîde muhafaza edilen haritada yer alan muhacirlerin isimleri, bir defterde toplanarak ilgili makama sunulmuştur. Ayrıca kazadaki bir mahallede toplu olarak iskan edilen muhacirlerin iskan işlemlerinin tamamlanması için gerekli olan bir defterin eksikliklerinin tespit edildiğinden bahsedilmektedir. Bu defterin düzenlenmesi ve verilmesi, iskân-ı muhacirin nizamnamesinin otuz beşinci ve otuz altıncı maddelerine göre zorunludur. Bu maddelere göre,

²⁷⁷ DH_İ_UM_00048_00005_003, 28 Mart 1331 (10 Nisan 1915)

²⁷⁸ DH_İ_UM_00048_00005_004, 24 Mart 1331 (6 Nisan 1915)

²⁷⁹ <https://nvi.gov.tr/diyarbakir/osmanlidan-gunumuze-nufus-cuzdanlari>

toplu olarak iskan edilen muhacirlerin, iskan edildikleri mahalle veya köyün adı, inşa edilen evlerin numaraları, muhacirlerin isimleri, aile bireyleri ve tahsis edilen arazinin miktarı ve cinsi gibi bilgiler içeren bir defter düzenlenmelidir. Belgede, bir mahallede toplu olarak iskan edilen muhacirlerin iskânlarına ilişkin bir işlemin tamamlanmadığından bahsedilmektedir.²⁸⁰ İskan edilen muhacirlerin isimleri, hangi mahallede iskan edildikleri, evleri inşa edilip taşındıkları ve numaralandırıldıkları gibi bilgilerin yer aldığı nüfus memurluğu tarafından aranılan defterin, Muhacirin İdaresinde bulunmasına rağmen, çok fazla değişiklik geçirdiği için iskan işlemlerinin tamamlanması için yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Daha önce düzenlenen defterde bu bilgiler tam olarak yer almamakta ve yeni bir defter düzenlenmesi gerekmektedir. Muhacirlerin muhtarının daireye çağrılarak, resmi kayıtlara esas olacak bilgilerin verilmesi ve iskan işlemlerinin bu bilgiler doğrultusunda tamamlanması istenmektedir.²⁸¹

Çoğunluğu Balkan göçmeni olan muhacirlerin eksik bilgilerinin tamamlandıktan sonra kayd olunmalarını gösteren defter. (Muhacirlerin isimleri ve tahsis edilen arazinin miktarı)

Tablo 3.28: Muhacirlerin İsimleri ve Tahsis Edilen Arazinin Miktarı
DH İ UM 00048 00005 005 005

Numarası	Evlek	Dönüm	Esâmî
1 / 1		35	Naslıçlı Hatbi bin Muharrem
2 / 2		35	Krebeneli Zülfikar bin Ali
3 / 3		35	Krebeneli Hüseyin bin Ali
4 / 4		35	Krebeneli Feyzullah bin Timur
5 / 5		35	Krebeneli Cafer bin Talha
6 / 6		35	Krebeneli Tayyib bin Yakub
7 / 7		35	Krebeneli İsmail bin Süleyman
8 / 8		35	Krebeneli Ali bin Mustafa
9 / 9		35	Krebeneli Mehmed bin Şa'bân
10 / 10		35	Kayalarlı Zeynel Çavuş bin Süleyman
11 / 11		35	Kozanalı Boşnak Hasan bin Salih
12 / 12		35	Naslıçlı Zeyd bin Hayrullah
13 / 13		35	Naslıçlı Rasim bin İbrahim
14 / 14		35	Krebeneli Faki bin Kâzım
15 / 15		35	Krebeneli Murad bin Halil
16 / 16		35	Naslıçlı Nazif bin Yunus
17 / 17		35	Krebeneli murad bin Ahmed
18 / 18		35	Krebeneli Mehmed bin Ali
19 / 19		35	Krebeneli Ragıb Çavuş
20 / 20		35	Krebeneli Ali bin Ahmed
21 / 21		35	Krebeneli Kamil bin Hamid
22 / 22		35	Krebeneli Seyfeddin bin Bayezid
23 / 23		35	Krebeneli Timur bin Hüseyin

²⁸⁰ DH İ UM 00048 00005 005 004, 24 Mart 1331 (6 Nisan 1915)

²⁸¹ DH İ UM 00048 00005 005 004, 24 Mart 1331 (6 Nisan 1915)

Tablo 3.28: (Devam) Muhacirlerin İsimleri ve Tahsis Edilen Arazinin Miktarı
DH_İ_UM_00048_00005_005_005

Numarası	Evlek	Dönüm	Esâmî
24 /24		35	Krebeneli Seyfeddin bin Haris
25 /25		35	Krebeneli Abbas Midço
26 /26		35	Yanyalı Makineci Yusuf bin Hasan
27 /77		35	Yanyalı Hamid bin Ahmed
28 /28		35	Yanyalı Kasım bin Yusuf
29 /29		35	Yanyalı Mehmed Hayri bin Mustafa
30 /30		35	Yanyalı Hüseyin Hüsnüzâdeler
31 /31		35	Yanyalı Sancaktar Abidin ve Bekir Hüseyin <i>kayıtları terkîn olunmuştur</i>
32 /32		35	Krebeneli Muhtar bin Ahmed
33 /33		35	Naslıçlı Abidin oğlu İslam
34 /34		35	Krebeneli Sadeddin bin İbrahim
35 /35		35	Krebeneli Fuad Bey
36 /36		35	Krebeneli Rıfat Bey
37 /37		35	Krebeneli Edhem Şaban
38 /38		35	Krebeneli Sadık bin Osman
39 /206		35	Naslıçlı Şevki bin Hüseyin
40 /207		35	Naslıçlı Hasan bin Ali
41 / 41		35	Yanyalı Şeyh Kutbeddin Efendi
42 / 42		35	Yanyalı Ahmed Suherzâde Harbetl Bey
43 /43		35	Harmanlı Rıza Efendi
44 /44		35	Harmanlı Fahri Ağa
45 /45		35	Harmanlı Fehmi Ağa
46 /46		35	Yanyalı Hacı Sâdıkzâde Süleyman Bey, <i>Kaydı terkîn olunmuştur</i>
47 /47		35	Yanyalı Hacı Sadıkzade Mehlû Ali efendi
48 /48		35	Yanyalı Mansur bin Kâşif, <i>bilâhare kaydı terkîn olunmuştur</i>
49 /49		35	Yanyalı Hacı Muradzâde Bekir
50 /50		35	Yanyalı Şevket bin Mahmud Malu
51 / 51		35	Yanyalı Ahmed Hulusizâde Şefkati Bey
53 /53		35	Bulgaristanlı Receb bin Mehmed
54 /54		35	Bulgaristanlı Emîn mahdûmları Şerîf ve Hulûsî
55 / 55		35	Bulgaristanlı İsmail Mahdumları Şerif ve Hulûsî
56 /56		35	Naslıçlı Nazif bin İsmail
57 / 57		35	Naslıçlı Nuri bin İsmail
58 /58		35	Naslıçlı Şeyhzâdeler Hilmi ve Rahmi ve biraderleri
59 /59		35	Yanyalı Keferlizade İsmail bin Edhem
60 /60		35	Krebeneli Harunzade İzzet
61 /61		35	Yanyalı Ali Peruçe ve Hemşiresi Galibe Hanım
62 /62		35	Yanyalı Hayreddin bin Ferâter
63 /63		35	Konduracı Abidin Usta
64 /64		35	Bingazili Şeyh Abdülaziz Çavuş Efendi
67 /67		35	Yanyalı Amed Hulusizâde Hayati Bey
68 /68		35	Yanyalı Ahmed Hulusizâde Abdullah Bey
69 /69		35	Yanyalı Ahmed Hulusizâde Abdullah Bey
70 /70		35	Trablusgarplı Abdüllatif bin Halil
71 /71		35	Kazinli Hüseyin bin Mehmed Kuleket
72 /72		35	Bingazili Kasır bin Abdülaziz

Tablo 3.28: (Devam) Muhacirlerin İsimleri ve Tahsis Edilen Arazinin Miktarı
DH_İ_UM_00048_00005_005_005

Numarası	Evlek	Dönüm	Esâmî
73 /73		35	Trablusgarplı Mehmed Halil bin Halil
75 /75		35	Yanyalı Mustafa ve Suli Muharrem
76 /76		35	Yanyalı Mahir Yusuf
77 /77		35	Yanyalı Zülkadir Latif
78 /78		35	Yanyalı Harab Hasan bin Ali
79 /79		35	Yanyalı Rifat bin Selim ve Asaf bin Halil
80 /80		35	Yanyalı Arab Cevdet bin Muharrem
81 / 81		35	Yanyalı Zenciye Hacı Kalfa
82 /82		35	Yanyalı Hüseyin bin Emin Bahuko
83 /83		35	Yanyalı Hasbi bin Hüseyin ve Biraderi Fehmi
84 /84		35	Yanyalı Hacı İzzet
86 /86		35	Naslıçlı Hasan bin Abdurahman
87 /87		35	Naslıçlı Zeynel bin Abdurahman
88 /88		35	Naslıçlı Hüseyin bin Ali
89 /89		35	Naslıçlı Abbas bin Behzad
90 /90		35	Naslıçlı İbrahim Ağazade Behzad
91 /91		35	Naslıçlı İbrahim bin Mehmed ve biraderi Abbas
92 /92		35	Krebeneli Eşref bin Şaban
93 /93		35	Naslıçlı Halid bin Mustafa
94 /94		35	Naslıçlı Zeynel bin İsmail
95 /95		35	Yanyalı Muhiddin Ağazade İbrahim
96 /96		35	Bulgaristanlı Şerif bin Ahmed
97 /97		35	Bulgaristanlı Hüseyin bin Ömer
98 /98		35	Mısırlı Mehmed Ramazan bin Hacı Said
99 /99		35	Trablusgarplı Ahmed Abdüsselam bin Ali
100 /100		35	Bulgaristanlı Burhaneddin İsmail ve biraderleri
101 /101		35	Bulgaristanlı Mehmed Efendizâde Mustafa Ağa
102 /102		35	Bulgaristanlı Mustafa bin Mehmed
103 /103		35	Bulgaristanlı Mustafa bin Fahri
104 /104		35	Yanyalı Galib Efendizadeler Necati ve biraderleri
105 /105		35	Mısırlı Mehmed Enver bin Abdülaziz
106 /106		35	Mısırlı Selahaddin bin Abdülaziz
107 /107		35	Yanyalı Cevdet bin Hacivad
108 /108		35	Yanyalı Mustafa Nuri
109 /109		35	Naslıçlı Ali bin İbrahim
111 /111		35	Yanyalı Hacı Muradzâde Safvet
112 /112		35	Yanyalı Yusuf Kulaçzade Yahya
113 /113		35	Aydonatlı Mahmud bin Mehmed Emin
114 /114		35	Aydonatlı Baki bin Adem
115 /115		35	Aydonatlı Veysel bin Salih Hündâ
116 /116		35	Üsküblü Ali bin İbrahim Edhem
117 /117		35	Naslıçlı Molla Hasan bin Hacı Ali
118 /118		35	Yanyalı Osman Ağazâde Arif Keçe
119 /119		35	Yanyalı Osman Halim Blaçka
120 /120		35	Yanyalı Ali Zulutazadeler Mehmed ve Bahriye
121 / 121		35	Yanyalı Hamdi bin Mahmud Resmi
122 / 122		35	Grabeneli Süleyman bin Osman
125 / 125		35	Yanyalı Hakkı bin Mustafa Kolağası

Tablo 3.28: (Devam) Muhacirlerin İsimleri ve Tahsis Edilen Arazinin Miktarı
DH_İ_UM_00048_00005_005_005

Numarası	Evlek	Dönüm	Esâmî
126 / 126		35	Yanyalı Hacı Salihzâde Hamid
127 / 127		35	Yanyalı Sadeddin bin Ahmed Çoço
128 / 128		35	Krebeneli Hoca İbrahim Efendi
129 / 129		35	Krebeneli Rüstem Ağa
130 / 130		35	Trablusgarblı Ahmed Halil bin Halil
131 / 131		35	Trablusgarblı Mehmed Subhi bin Ahmed
132 / 132		35	Tunuslu Mehmed bin Ahmed
133 / 133		35	Trablusgarblı Mehmed Avnillah bin Ahmed
134 / 134		35	Trablusgarblı Mehmed Abdüsselam bin Abdüsselam
135 / 135		35	Bulgaristanlı Nazif bin Ahmed
136 / 136		35	Yanyalı Fatma ve mahdumları Mehmed ve Cemâl
137 / 137		35	Serfiçeli Kazım bin Tahir
138 / 138		35	Kozineli İdris bin Mehmed
140 / 140		35	Kozineli Ahmed Çerkes Mehmed
141 / 141		35	Kozineli Ömer bin Şaban
142 / 142		35	Yanyalı Hasan bin Ahmed Çoco
143 / 143		35	Mısırlı Mahmud Sahude Bey
144 / 144		35	Yanyalı Şaşban bin Ahmed Hüseyin
145 / 145		35	Naslıçlı Ramazan bin Mehmed
146 / 146		35	Naslıçlı Murtaza bin Hasan
147 / 147		35	Naslıçlı Tevfik oğlu Hilmi
148 / 148		35	Katrinli Ahmed bin Hasan
149 / 149		35	Katrinli İsmail bin Süleyman
150 / 150		35	Yanyalı Tefik bin Hacı Süleyman
151 / 151		35	Naslıçlı Muharrem bin Timur
152 / 152		35	Yanyalı Nusret bin Osman
153 / 153		35	Yanyalı Mustafa Kolya bin İbrahim
154 / 154		35	Yanyalı Haraçızâde Edib
155 / 155		35	Yanyalı Muhsin mahdûmları
156 / 156		35	Yanyalı Maksud bin İbrahim Barular
157 / 157		35	Yanyalı Hacı recebzâde Resul
158 / 158		35	Naslıçlı Muhtar bin Selim
159 / 159		35	Aydonatlı Murad bin Yusuf
160 / 160		35	Naslıçlı Hüseyin bin Demirşah
161 / 161		35	Naslıçlı Abdullah bin Demirşah

Bu veriler, muhacirlerin çoğunluğunun Krebene, Naslıç ve Yanya gibi Yunanistan'ın kuzey bölgesinden göç ettiğini göstermektedir. Görüldüğü üzere her hane sahibine 35 dönüm arazi verilmiştir. Deftere göre en fazla muhacir 53 hane ile Yanya bölgesinden göç edenlerdir. Bunu 30 hane ile Krebene ve 26 haneyle Naslıç bölgesinden gelenler takip etmektedir.²⁸²

²⁸² DH_İ_UM_00048_00005_005_005

3.18. RÖPORTAJLAR

Kaynak kişi: Zeynep Özdemir, 1936 doğumlu (Röportaj tarihi-27.07.2024)

88 yaşındayım babam geldi buraya ve burada doğan ilk nesil benim. Annem 3 yaşında gelmiş Güneyköy'e. Babam büyükmüş tabii annemle babam arasındaki yaş farkı 45. Annemle babam burada evlenmiş ama babam Kafkasya'dan evli gelmiş 4 çocuğu varmış. Buraya geliyor burada 5. çocuğu doğuyor 3 ay sonra öbür annemiz ölüyor ölünce benim annemi alıyor annemden olma çocukların içinde en küçüğü benim. Babam 120 yaşında iken sizlere ömür. Babam 85 yaşındayken ben doğdum annem ise 45 yaşında imiş. Babam 1870'te öldü 1846 doğumlu. Son sıralar Resul Hamzatov geldi babamla konuştu çok şaşırıldı. Bu yaşta bu kafa nasıl gitmemiş diye nasıl olur dedi babamın dişleri İnci gibi dişleri vardı ama yarım kalmıştı. Annem 84 yaşında sizlere ömür kardeşler arasında tek ben kaldım diğerleri vefat etti. Hamza, Fatma, Hatice, Ahmet, Zeynep biz 5 kardeş. Öbür annemizden Gazi abimiz varmış ben doğmadan ölmüş o. Ondan Betül ablam, Şeyma ablam vardı.

Görsel 3.7: Zeynep Özdemir

Dayım Çanakkale Savaşı'nda şehit düştü amcam aynı şekilde Çanakkale Savaşı'nda ikisi şehit olmuş. Benim amcam köy kurulmadan önce köye geliyor. İmam Şamil Türkiye'ye gelip Arabistan'a gitmek istiyor hacca gitmek istiyor onunla birlikte

Şamil'in oğlu amcamın arkadaşımıŞ Gazi Mehmet ile Ali amcam O zaman köy yok. Köy 1890 ile 1895 arasında kuruluyor. Burası elma bahçeleri gül ağaçları vardı. Ermeniler çoktu, Sugören köyünde Pomak ve Ermeniydi. Bizim tarlalarımız vardı ortak ekerlerdi, iyi geçinirdik. Tabi savaş zamanında onlar Ruımlarla birleşip bizi öldürmüş, biz onları öldürmüşüz savaş zamanında her şey oluyordu. Ama sonra sonradan köyümüzde çalışacak adam bulamayınca Sugören'den getirirdik Ermeniler ve Pomaklar gayet güzel çalışırlardı, becerikli insanlardı ben de onların mektuplarını yazardım İngiltere'ye onların ailesine. 1890 yılında Abdülaziz (muhtemelen Abdulhamid) kendinize yer bulun demiş Yalova'ya vermişler, beğenmemiş bizimkiler dağdan geldik dağdan başka yaşamayız demişler dağlık yer diye burayı beğeniyorlar seçiyorlar o zaman. Sultan Reşat bir kese altın veriyor köy meydanında çeşme var Reşat çeşmesi onu onun anısına yapıyorlar. Büyük caminin minaresinin taşlarını bunun (İdris Atik) dedesi kesmiş o bilmiyordur ama ben biliyorum babam notlarında yazmış. Yukarki caminin yapımında senin deden minarenin taşlarını yontmuş Ömer Sugata. O çok güzel kesermiş onunla birlikte Omalahacı, Ömer öğretmenin dedesi o ikisi yapmış taşları kesme işini. Yani o zaman kuruluyor köy de medrese yapılıyor 8 odalı medrese yapılıyor. Mescidi içinde, hamamı içinde tutmak için çocuklara ders veren. Hatta bitirip mezun olup polis olan benim kayınpederim köyden birçok kişi polis, asker subay oldular köyümüzde iki tane paşa yetişti. Bunları hep Kafkasya'dan gelip burada yani oradan doğup gelip burada büyüyen çocuklar medresede okuyup ekmekleri eline aldılar. Savaş olunca Çanakkale Savaşı'nı 450 diyorlar 550 diyorlar hangisi bilemem ben de yaşlıyım.

Görsel 3.8: Fotoğraf, Güneyköy Köy Konağında Bulunmaktadır

Ben yıkıntı halindeyken yukarıdaki medreseyi gördüm yıkılmıştı bir tek yerini biliyorum yarım kalmış minare vardı. 1950 yıllarında ben Kur'anı Kerim öğreniyordum o sene Kur'an okurken birden bir deprem oldu kalan o yıkıldı da gitti. Gül fabrikası kurmuşlar, gül çok olduğu için. İpek fabrikası kurmuşlar, ipek böceği yetiştirmişler sonra bakkal çakkal, kuyumcu kunduracı her çeşit meslek bizden çıktı. Kapalı çarşının eskiden yarısı Dağıstanlı kuyumcular, bu köyden giden kuyumcular. Ben doğduğumda 550-560 nüfus vardı ama köy kurulduğunda 600 hane varmış o Yunan savaşında yakıyorlar yıkıyorlar birçokları da Bursa'da İstanbul'da başka yerlere gidiyorlar köyde yaşlılar kalıyor gidemeyenler.

Benim babamlarda Bursa'daymış ama gelmişler köye yerleşmişler. İpek fabrikasının sahibi de bizim Kafkasya'dan gelen Dağıstanlı babamın kuzeni oluyor, Abdulgafur isimli biri kuruyor fabrikayı. Aslında Ermenilerinmiş, o Ermeni mi Rummu bilemem şimdi onlardan birilerininmiş amcam da onların yanında çalışıyormuş kaçıp giderlerken amcama bırakmışlar. Eğer dönebilirsek geliriz dönemezsek senin olsun deyip ipek fabrikası da öyle kaldı yani bunları hep bizim Kafkasya'dan gelip Türkiye'ye faydalı olmaya yer edinmeye çalışılmıştır. Benim çok gelen gidenim var. 1967'de Türkiye'ye ilk defa Kafkasya'dan bir ekip geldi güreşçiler, ama yerleşmeye gelen olmadı.

(İdris Atik araya girerek; ''*Alman Harbi'nde Almanlara esir düşenler geldi.*'') Şerafettin bey benim yeğenim, Ömer enişte birkaç kişi geldi burada aile kurdular aileler oldu.

1945 harbiden sonra göçler ikinci dünya savaşından sonra göçler devam etti ama onlar esir olarak Almanya'dan İtalya'dan İsviçre'den oradan geldiler Kafkasya'dan gelmediler. Ömer Murtaza'yı Kafkasya'da kgb başkanımı neydi dil biliyorum diye Kafkasya'dan gelen telefonla arar veyahut işini görür o zaman Ömer Murtaza Aliyev, Raşit abilerin dükkanında Musa Ramazan'ı çok kötüledi aşağıladı çok üzüldü. Ben mecbur kaldım dedi tek başıma köprüyü koruyacaktım değildi ya dedi. Sonradan onlara af geldi Kafkasya gitti geldi. Benim amcamın oğlu da 1967 senesinin son günlerinde geldi İstanbul'da otelde gitti kalmaya izin vermediler biri uzun Ali'nin amcasıydı biri sivil polismiş öyle geldiler ancak 2 saat evimizde öyle kaldılar çok sıkıydı. Ben 1981'de gittim, gittiğimde Mohaçkale'de, Karata babamın köyü oraya gitmek için kgb den izin almadan gidemedim kgb den izin aldım 81 senesinde şimdi rahat. Ruslarla savaşır Şeyh Şamil esir olunca bizim bütün Dağıstanlılar esir oluyorlar kabul ediyorlar ama orada kalmak istemiyorlar göçler başlıyor kaçak. O mücadelede 17 tane babamın yeğenleri kuzenleri şehit oldu 37 senesinde mektuplaşıyorduk öyle haberleri oluyordu.

Daha önce gelmişler Mudanya'ya Armutlu'ya yerleşmişler bizim Dağıstanlılar sonra köy kurulunca hep birlikte geliyorlar Asaylok paşa diye paşa aslında ismi başka ama bizimkiler o ismi takmışlar. O Paşanın nezdinde kuruyorlar köyü hep birlikte. Burası sırf dağlıkmiş.

Şeyh Şamil'in esir olduğu zaman içinde benim dedem de var Bahadır Şah Hona, Şeyh Şamil'in bayraktarıymış babamın babası dedem hatta ben de resmi var Şeyh Şamil'in esir olduğu yer Ohulvord'da namaz kılarken dedem amcam onlar da içinde ama bilemiyorum. Dedem Şeyh Şamil'in bayraktarıydı.

Görsel 3.9: Fransız Bir Ressam Tablonun Kopyasını Zeynep Özdemir'e Vermiştir. Resimde Ortada Bayrak Tutan Dedesi Bahadır Şah Hona.

Annemler buraya gelince çok sıkıntı çekmişler yiyecek bir şey bulamamışlar birinde un varsa hemen karıştırıp biz hinkal deriz mısır ununda bu yanında da hemen haşlayıp yanına soğan ekme onu bulunca bayram yapardık diyorlardı. Geldiklerinde padişaktan buğday istiyorlar. Benim zamanımda her taraf ekiliydi. Ben 1954 de evlendim 1954'e kadar bahçede parmak basacak yer yoktu ekilmeyen, hayvanlar sokakta gezmezdi. Şimdi her şey değişti hayat eskisi gibi değil. İnsanlar da değişti örf ve adetlerde kalktı yani asimile olduk. Hepimiz öyle olduk evde benim babam kendi ana dilini koruyacaksınız derdi, annem sen Türkiye'de doğdun Türklerle yaşıyorsun aynı onlar gibi konuşacaksınız derdi. İki dil mecburen öğrendik biz annemlere biz destek olurduk. Biz Türkçe bilince babam keçe yapardı koyun kılından keçe yapardı annem onları boyar kök boya ile boyardı arba baş derlerdi keser keser şekiller vererek halı gibi onları dokur koyardı yani satardı fes yapıp satardı eskiler fes kullanıyorlardı buralarda. Babam ayakkabı yapardı. Yani köyde yapmadıkları iş kalmadı aynı zamanda babam kırık çıkık köy doktoru gibi ruhsatsız doktor ama bu köyün yarısından fazlasını kırık çıkık hep babam onarmıştır tamir ederdi yani hatta abimin parmakları koptu onu kesecekler Cerrahpaşa'da babam kaçırdı hastaneden getirdi kendi tedavi etti iki parmağı yoktu. Sonra sağlam elektrikçi oldu abim. Birbirlerinden meslek öğrendiler mesleki öğrenmek için annem abimi bir yere verdi oraya para verecek durumları yok ne yapsın haftada bir gün onların dükkanını falan temizlemeye giderdi annem sırf abim meslek öğrensin diye. Abim orada saat, radyo,

telefon, silah bu tip şeyleri yapmayı öğrendi ve kendine dükkan açtı sonra ama çok zorluklarla. Çok sıkıntı çektik Allah'a çok şükür bizim çocuklarımızın bizim çektiğimizin dörtte birini bile çekmedi. Biz de annelere göre çok şanslıydık okumayı öğrendik okula gittik. Onlar okula gidememişler hiçbir şey bilmiyorlardı bildikleri pratik şeyler ama çok faydalı insanlardı eskiler. Eskiden bütün köyün halkı öyleydi biri açsa öbürleri tok yatmazdı hepsi koşar ona destek olmaya yardım ederlerdi şimdi açlıktan ölüyorsan kimsenin haberi olmaz. Gerçi benim komşularım köyümün halkı öyle değil. Ben köyümün halkını çok seviyorum onlar da beni seviyor zannediyorum. Çünkü gelirler kapını çalarlar Zeynep teyze bir şeye ihtiyacın var mı Zeynep teyze Yalova'ya gidiyorum isteğin var mı yani gelip soruyorlar. Allah razı olsun muhtarımız da dahil olmak üzere yani köy başka, şehirde Allah size acısın çok teşekkür ederim.

Babam Rus - Japon Savaşı oraya gitmiş esir düşmüş babamın notlarında yazıyordu. Avarca, Farsça ve de eski Türkçe yani eski Osmanlıca yazılmış babam 1904'te Rus - Japon savaşı varmış oraya gidiyor paralı asker olarak gidiyor orada iki sene kalıyor esir düşüyor Çinlilere orada bir sürü olaylar yani.

Kaynak kişi: Bahattin Bingöl (Şeyh Şerafettin Hazretlerinin Torunu), 1941 doğumlu (Röportaj tarihi-27.07.2024)

Ben Bahattin Bingöl Şeyh Şerafettin Hazretlerinin torunuyum şimdi bizim köyümüz aşağı yukarı 1890'larda kadarıyla bir yanlışlık yoksa 1890'larda Muhammed-ül Medeni yani Şerafettin Hazretlerinin dayısı oluyor Aynı zamanda o da büyük evliyalardan. İlk önce Rusya'daki sıkıntılardan yani dini zulümlerden ibadet şeylerinden sıkıntıdan dolayı göç etmişler buraya geldikleri zaman Yalova'da yer veriyorlar deniz kenarında yer verelim diyorlar. Fakat şartları oranın durumu ile buranın durumu çok farklı olduğu için deniz kenarı bir de yani o zamanlar sivrisinek sazlık falan biz burada yapamayız onun üzerine oradan vazgeçiyorlar sonra Bursa'nın şeyine gidiyorlar orası ismini şey yapamadık Bursa taraflarında bir yerlere yerleşiyorlar ismi aklıma gelmedi orada bir müddet yaşadıktan sonra tekrar bu köye geliyorlar. Burası o zamanlar ormanlıktı, ormanlıkmiş yani sonra evvela köyün yollarını yapıyorlar aşağı yukarı söylediklerine göre iki ay gibi bir zamanlar bütün hanımların desteğiyle eve gelmeden bu yolu iki buçuk kilometrelik yolu yapıyorlar sonra burada yerleşim oluyor. Ondan sonra yavaş yavaş Dağıstan'dan geri kalanlar Şeyh Şerafettin Hazretleri daha sonra geliyor Muhammed-ül Medeni Hazretleri geldikten sonra oradan Şeyh Şerafettin Hazretleri ile

beraber gelen insanlar köye yerleşiyorlar o zaman köy bayağı büyümüş şimdiki durumdan çok daha nüfusu fazlamış.

Görsel 3.10: Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin Evi (Dış Cephesi)

Görsel 3.11: Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin Evinin İç Fotoğrafı

Ondan sonra zaman içinde Sultan Reşat'la bir şekilde tanışıyorlar. Sultan Reşat buraya hediye olarak dedenin bazı tavsiyeleri kerametlerini bildiği için ben demiş buraya ne gibi bir hizmetim olabilir, size ne hediye edebilirim deyince köyün su ihtiyacı olduğu için gördüğünüz Reşat çeşmesini yapıyorlar. Zaman içinde köyün Yunanlar tarafından yıkılıyor sonra bunlar Geyve'ye taşınıyor yakın köylerle birlikte, Adapazarı Geyve tarafına kaçıyorlar orada bir müddet yaşadıkdan sonra tekrar köye dönüyorlar. Zaman zaman o zamanlar hocalar mocalar bir kısmı idam ediliyor Atatürk zamanında Atatürk şeyi bildiği için Şeyh Şerafettin Hazretlerinin pozisyonunun durumunu bildiği için Yalova'ya geldiği zaman Yalova'daki kendi kurduğu Atatürk Orman Çiftliğine geldiği zaman Atatürk arabasını gönderip Şeyh Şerafeddin Hazretlerini davet ediyor oraya orada istişare ediyorlar hasbihal ediyorlar zaman içerisinde Atatürk'le de görüşmüşler hatta bir ara öyle şey var mecliste de filan konuşmalar yapılmış öyle bir durumu da var onu da biliyoruz işte.

Görsel 3.12: Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin Evinde Bulunan Tarikat Silsilesi

Nebiyina Muhammed S.A.V.		FİLİSİNCELİ - Ebu'n-nur KASİ'Yİ Fehmetmek için gelmiş ALLAH Azze ve Celâle Hz. 'nin onun sırtında helak ettiği İsmailiyye Rabbe'lavvel - Şerhine 12. Pazartesi GECE İMSAK VAKTİNDE DÜNYA NURU ayyarınadır.		سلسله التارکات القسطنطنیة و درة سلطنة العرب Silsiletu'z Sadra'n Nakubüddiny ve Yukalı Lehi Silsiletu'z Zehab سلسله التارکات القسطنطنیة و درة سلطنة العرب Aslı: Teraki ve Menhal Hakayikü Allahiyeti vel Ezarüi Rabbaniyeti Nebiyina Muhammedün SAV	
Ebu Bekir es-Siddik R.A.	Filisten 2 yil 4 ay sonra	MEKKE - MOKREBEM	Akşam ile	Yatı arası	
Selman-ı Farisi R.A.	183 senes evvel	İran	İstah	Güneş	
Kâsım R.A.	3 Cemazıyevvel	Mekke	Doğduktan	Doğduktan	
Ca'fer es-Sâdik R.A.	7 Muharrem 108	Mekke	İmsak	İmsak	
Bâyezid-i Bistâmî K.S.	3 Ramezân 83	Mekke	Güneş	Doğduktan	
Ebu'l Hasan Harekânî K.S.	12 Rebiülevvel 188	Hırsan	Vakti ile	İmsak	
Ebu' Ali Fâremî K.S.	2 Saller 323	Hırsan	İmsak	İmsak	
Yusuf Hemedânî K.S.	Paçazir	Hırsan	İmsak	İmsak	
Ebu'l-Abbâs - HIZIR A.S.	21 Cemazıyevvel 351	Hırsan	İmsak	İmsak	
Abdülhâlık Gucdüvânî K.S.	11 Rebiul 440	Hırsan	İmsak	İmsak	
Ârif-i Rivegerî K.S.	12 Saller 479	Buhâra	Güneş	Doğduktan	
Mahmud İncir Fağnevi K.S.	21 Ramezân 480	Buhâra	Doğduktan	Vakti ile	
Ali Râmitenî K.S.	12 Zikade 589	Buhâra	İmsak	İmsak	
Muhammed Baba Semmâsî K.S.	22 Senni 631	Buhâra	Akşam arası	Akşam ile	
Seyyid Emir-i Kûlâl K.S.	7 Zikade 708	Buhâra	Yatı arası	Yatı arası	
Hâce Bahâeddin Nakşibend K.S.	10 Saller 700	Buhâra	Vakti	Vakti	
Alâeddin-i Attâr El-Buhârî K.S.	14 Muharrem 717	Buhâra	İmsak	İmsak	
Yakub-ı Çerhî K.S.	Rebiul 780	Buhâra	Yatı arası	Yatı arası	
Ubeydullah-ı Ahırî K.S.	3 Ramezân 861	Tabriz	İstah	İstah	
Muhammed Zâhid-i Semerkandî K.S.	1 Saller 855	Özbekistan	Güneş	Doğduktan	
Derviş Muhammed K.S.	Paçazir	Semerkand	Vakti ile	Vakti ile	
Hâcegî Emkenğî K.S.	25 Saller 852	Hırsan	İmsak	İmsak	
Muhammed Bâkî-billah K.S.	21 Rebiul 853	Buhâra	Akşam arası	Akşam ile	
Ahmed el-Fârûkî es-Serhendî K.S.	1 Cemazıyevvel 878	İsmâk	Yatı arası	Yatı arası	
Muhammed Ma'sûm es-Serhendî K.S.	10 Muharrem 879	Hırsan	Duha	Vakti	
Mevlânâ Seyfeddin-i Fârûkî K.S.	17 Saller 1007	Hırsan	Akşam ile	Yatı arası	
Nûr Muhammed Bedâyünî K.S.	3 Cemazıyevvel 1055	Serhend	Duha	Vakti	
Habîbullah Cân-ı Cânân-ı Mazhar K.S.	9 Rebiul 1081	Hırsan	İmsak	Vakti	
Abdullah ed-Dehlevî K.S.	27 Saller 1113	Bedşiyân	Güneş	Doğduktan	
Mevlânâ Hâlid-i Bağdadî K.S.	3 Rebiülevvel 1138	Serhend	İmsak	İmsak	
İsmail Sirâceddin Şirvânî K.S.	4 Muharrem 1140	Paçazir	Akşam arası	Akşam ile	
Hâs Muhammed Şirvânî K.S.	7 Zikade 1201	Sul	Ehli Vakti	Ehli Vakti	
Muhammed el-Yerâgî K.S.	1 Muharrem 1201	Azerbaycan	Duha	Vakti	
Cemâleddin Kumukî el-Huseynî K.S.	Paçazir	Sivas-Kurum	Doğduktan	İmsak	
Ebu' Ahmed es-Sûgürî K.S.	2 Zikade 1181	Şirvan-Kuzey	Doğduktan	Vakti	
Ebu' Muhammed-ül Medeni K.S.	17 Muharrem 1203	Doğduktan	Doğduktan	Doğduktan	
Ebu'l Bahâ, Ebu'l Fukarâ, Ebu'l Âlemîn	3 Ramezân 1207	Kumuk	Duha	Vakti	
Şeyh Şerafeddin K.S.	9 Ramezân 1207	Sogut	İmsak	İmsak	
Muhammed el-Mehdi A.S.	29 Rebiülevvel 1340	Doğduktan	Akşam ile	Yatı arası	

Ondan sonra kerametlerini falan halam anlatıyordu dedeyi görmedim ben 1936'da vefat etti ben 1941'liyim ölümünden 5 yıl sonra ben doğdum. Dedemle birlikte yaşayan kızlar var halamlardan onlardan duyuyorduk dedenin kerametlerini neler yaşadıklarını birebir. Dedemin kerametlerini çeşitli şekilde anlatıyorlar mesela aklımda

kalan bir gün Yalova'ya gidiyorlarmış eşi de babaannem de varmış akrabalar falan da varmış geminin güvertesinde seyahat ediyorlarmış oraya çıkmışlar güvertesine hanımı eşi babaannem kocasına diyor ki üstadım sizin bir sürü kerametlerini söylüyorlar ben de sizin kerametini görmedim hiç diyor onu birebir halamla anlattı. Öyle mi falan diyor dede o zaman diyor şöyle bir bakıver diyor denize denizdeki bütün balıklar yukarı çıkmış böyle bir şey anlatırlar benim aklımda o kadarı kalmış. Sonra bir gün mesela ziyarete biri gelirken sigara içen bir adam sigarasını falan içeri gelirken dışarı koyuyormuş onun dışarı koyduğunu dermiş ki çıkarken dışarıdaki emanetinizi alın. En son böyle bir abimiz vardı benden büyük diyor bir gün gidiyorduk Mehmet amca diye benim koluma girdi ey Bahattin dedi sen dedi dedeyle yaşamış onlar dedeyi tanıyan insanlar benden bayağı 10-15 yaş büyük insanlardı Bahattin dedi o zamanlar bir yere giderken vasita yoktu at arabaları falan vardı veyahut da öküz arabalarını koşarlardı genellikle. Yani bir yere giderken at arabası olan birkaç kişi vardı Burada bir Mehmet amca vardı benim koluma giren Abdullah abiydi çok onun babası at arabası kullanan. Dedem de ona söylerdi arabayı hazırla bir yere gideceğiz falan gibilerinden bilmişler arabaya giderlerken şimdi dedem ona bir para vermiş sürücüye karşılığında götürmenin karşılığında bir para vermiş ama para azmış. Adam süren adam o Mehmet abi süren adam Mehmet abi demiş bu üstad bana az para verdi demiş bir zaman sonra dedem demiş ki ey Muhammed sen o kalbindeki vesveseleri bırak demiş yani içimden geçenleri anlamış. Yani senin dedenin büyüklüğünü kerametlerini böyle anlatırdı.10 sene içinde de o abi de vefat etti kerametleri çok ama şimdi hakkımda olan pek bir şey yok. Babam da bu köyde doğdu o da 60 yaşlarında filan vefat etti benden 30 yaş büyüktü köyümüzün çoğu kuyumculuk işi yapıyordu şimdi bu işi yapan kalmadı. Kurtuluş savaşında köyden çok şehit var.

Görsel 3.13: Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin Evinin Bahçesi

Görsel 3.14: Bahattin Bingöl (Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin Torunu)

Biz 4 kardeşiz en büyükleri benim. Dedemin 4 hanımı varmış 2 hanımından çocukları olmuş öbürlerinden çocukları olmamış onları herhalde bakım için almış. Ben tekstil işinde uğraştım ve emekli oldum liseden sonra. Şimdi bir çocuğum tekstil mühendisi diğeri Amerika'da. Dededen kalma eserleri menkıbeleri Ankara'ya götürmüşler şimdi bize kalan bişey yok.

Kaynak kişi: İdris Atik, 1953 doğumlu (Röportaj tarihi-27.07.2024)

Ben İdris atik Yalova Güney köylüyüm Dağıstan kökenliyim köyümüzün kuruluşu aşağı yukarı 135-140 seneye dayanıyor. Çok enteresandır belki Çinde bile yoktur 316 kişi cihan harbine katıldı 12 kişi döndü bence övünülecek bir şey. Anneannem annesi ve babası ile buraya geliyor Anneannem geldiği zaman 13 yaşında orada hem ebelik eğitimini alıyor hem din eğitimini de alıyor burada aşağı yukarı 50 sene falan ebelik yaptı babaannem 9 erkek kardeşini orada bırakıp O da buraya geliyor büyük babamla onlar da 4 kardeş ikisi orada kalıyor ikisi buraya geliyor. Türkiye'yi tanıdıktan sonra Onları da çağıracaktı fakat 17 Ekim Bolşevik devrimi olunca kapılar kapanıyor Böylece iki tarafta ne gidebiliyorlar nede gelebiliyorlar ta ki Gorbaçov döneminde açılım politikası getirdiler. Ben Dağıstan'a gittim hem anne tarafımın hem baba tarafının akrabalarını %60'ını filan buldum bu arada böylece onlarda beni bulmuş oldu 3. kuşaktan sadece annemin tarafından annemin annesi tarafından 54 kişi vardı ama büyük bir çoğunluğumuz orada kalmış. Köyümüzün kuruluşuda şöyle Sultan Reşat döneminde Sultan Reşat önce Yalova'da yerler gösteriyor sivrisineklerin biraz fazla oluşumundan dolayı gelenler buranın dağlık bölgesi olmasından dolayı burayı tercih ediyorlar burayı tercih ettikleri zaman köyümüzün yolu yok köyümüzün hiçbir şeyi yok rahmetli babam altı aylık bebek annesinin kucağında eline bir taş vermişler onu da yere attırmışlar ki babamın da bu yol yapımında emeği var diye. Şimdi babam 1326 doğumlu yani 1911'lere denk geliyor herhalde bu köyü yolu da o senelerde yapılıyor. Onun dışında az evvel de söylediğim gibi köyümüz baya yetim kalmış savaştan dolayı. Bizler de hep yetim çocuklarıyız yani anneannem kocasından şehit maaşı bağlandı o parayı alıp hacca gitti. Bu arada ben de 71 yaşındayım sizlerle görüştüğüme çok memnun oldum hepiniz sağlıklı kalın teşekkürler.

Görsel 3.15: İdris Atik

Kaynak kişi: Mehmet Emin Baysal, 1972 doğumlu (Röportaj tarihi-27.07.2024)

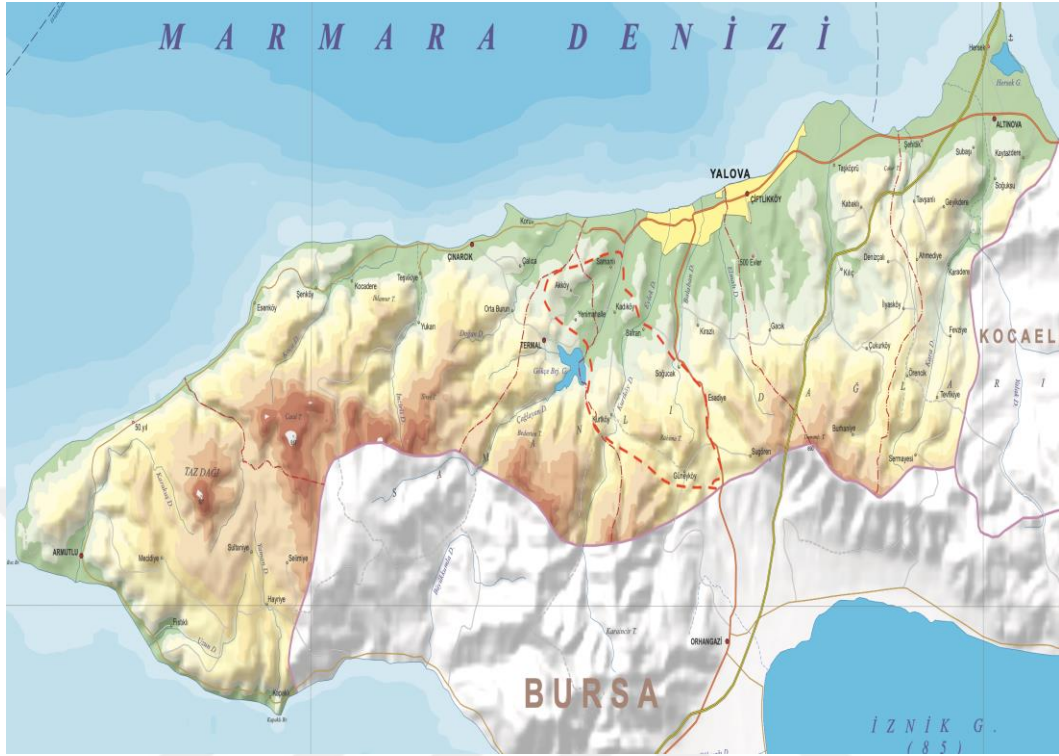
Ben Emin Baysal Güneyköy muhtarıyım, 1972 doğumluyum. Güneyköy'de 2014'te muhtarlık yaptım. Bir ara ara verdim şimdi tekrar muhtarız. Köyümüzün tarihi 1893 yıllarında Dağıstan'dan Şeyh Muhammed Medeni hazretleri tarafından gelip de ilk başlarda 15 hane gelip de sonra I. Dünya Savaşı'nda 750 Haneye kadar çıkıp da medresesi olan, sonra savaşta Geyve'ye gidiliyor 2 sene Geyve'de kalınıyor sonra tekrar geliniyor. Köyümüz bu şekilde imarlı köydür köyümüzün altyapısı ta zamanında yapılmıştır çıkmaz sokağımız yoktur. Camisi ile meydanıyla çeşmesiyle Yalova'nın en tanınmış köylerindedir. Buradan I. Dünya Savaşı'na gidenler de var Rusya'dan tekrardan savaştan gelip gidenler de var. Hediyesiyle Sultan Reşat'ın çeşmesiyle. Şeyh efendi Yunan savaşı'nda birçok insanı kurtarıp yardım edip de Geyve'ye getirmiş kurtarmışlar söylenenler arasındadır. Eski medresenin yerinde şimdi türbe var. Kayınpederinin türbesi filan görürsünüz zaten. Buraya türbe olduğundan dini açıdan çok kişi geliyor, suya çok kişi gelen oluyor, gezmeye gelen oluyor. Hafta sonu 20 otobüs gelen oluyor ziyarete. Öyle Turizm yok ama çok gelen giden var. Diğer köylere bakarak daha modern köy zaten yapıdan belli oluyor altyapısından sularımız iyi kaynak suyumuz

var burada satılan. Şu anda köyün içinde yabancı yok ama son 10 seneden beri 3-5 seneden beri dışarıdan göç var. Kimisi Ticaret amaçlı toplasan 20 hane çıkmaz göç var. Fakat devamlı kalan yok. Mesela bizim düğünlerimiz ayırır, Kafkas özelliği var yemekler tatlılar öyle eski insanlar pek kalmadı yeni nesil gelmiyor köye artık yerleşik olarak. Köyün nüfus olarak kalabalık ama oturma olarak 500 filan insan oturuyor bunların 150 si filan ikameti köyde olmasına rağmen Yalova'da ikamet ediyor. Köyde 465 seçmen var. Yani çocuklarla beraber 510-515 filan nüfusu var. 60 yaşların üstündekilerde dil kaybı yok. 60 dan yukarısı %80 bilir dil biliyor fakat aşağısının %20 filan 3-5 kelime bilir. Yani genel olarak bilmiyor.

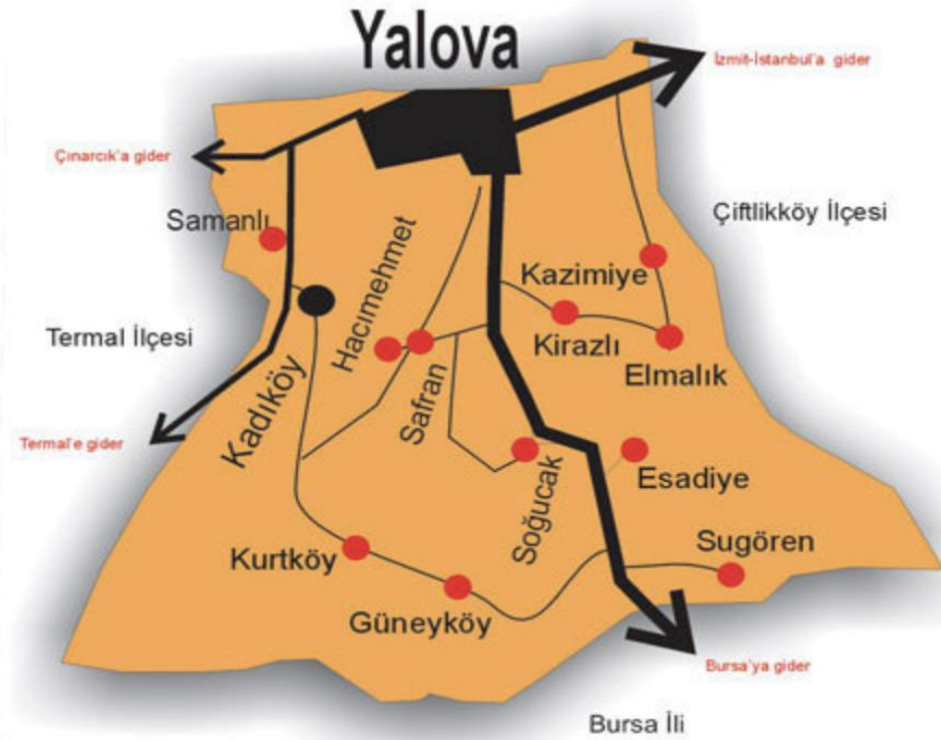
Görsel 3.16: Mehmet Emin Baysal (Güneyköy Muhtarı)

Görsel 3.17: Tez Çalışmaları Kapsamında İncelenen Bölgeyi Gösteren Haritalar (Gidilen Ve Araştırılan Bölge Kırmızı Hat İçinde Gösterilmiştir.)

Görsel 3.18: Yalova İli Merkez Haritası

SONUÇ

Bu çalışma ile Dağıstanlı muhacirlerin Osmanlı Devleti'ne göç hikayeleri ve bu göçlerin kurumsallaşma ve göç politikaları üzerindeki etkileri incelemiştir. Araştırma kapsamında, 19. yüzyılın sonlarına doğru ve 20. yüzyılın başlarında Osmanlı topraklarına göç eden Dağıstanlı muhacirlerin karşılaştığı problemler, göç dalgalarının Osmanlı bürokrasisinde yeni kurumların ve politikaların oluşmasına nasıl yol açtığı ve bu gelişmelerin devletin siyasi, ekonomik ve sosyal yapısını nasıl etkilediği analiz edilmiştir.

93 Harbi olarak adlandırılan 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı, Türk tarihi boyunca yaşanan en önemli felaketlerden biridir. Bu savaş, Osmanlı'nın omurgasının kırıldığı ve geri dönüşü olmayan bir çöküşe girdiği dönüm noktası olarak kabul edilir. Savaştan önce Osmanlı kontrolünde olan Sırbistan, Karadağ ve Bulgaristan savaştan sonra bağımsızlıklarını kazanmıştır. Savaşın en trajik sonuçlarından biri de Balkanlar ve Kafkaslardan büyük bir Müslüman göçün yaşanmasıdır. Müslümanlar katliam edilirken, hayatta kalanlar Osmanlı topraklarına göç etmek zorunda kalmıştır. 93 Harbi, Osmanlı Devleti'nin çöküşünü hızlandıran önemli bir olaydır ve savaş sonrası Balkanlar ve Kafkaslardaki devletin hakimiyeti büyük ölçüde zayıflamış ve Anadolu'ya göç dalgaları başlamıştır.

Gelen muhacirler, İstanbul'a aşırı bir yük getirmiş ve nüfusun ani artışı kent dokusunun bozulmasına neden olmuştur. Payitahta yakın konumdaki Yalova bölgesi, kendisini tarihi ve coğrafi özellikleri, kolay ulaşılabilirliği ile Anadolu'ya göç edenler için ideal bir durak ve merkez haline getirmiştir.

Dağıstanlılar, bölgenin etnik, kültürel, manevi ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmuştur. Şeyh Medeni ve Şeyh Şerafeddin, Elmaalan mevkiine göç eden Dağıstanlı liderlerden ikisidir. Bu iki liderin çalışmaları, bölgenin maddi ve manevi açıdan olgunluk kazanmasına katkıları sağlamanın yanında bölgenin kalkınmasında önemli rol de oynamıştır. Güneyköy halkı halen Kafkas kökenli aileler düğün, bayram, yemek gibi geleneklerini yaşamaktadırlar.

Çalışmanın bulguları, Dağıstanlı muhacirlerin göç hikayesinin Osmanlı'da göç olgusunun karmaşıklığını ve nüfus hareketlerinin siyasi ve kurumsal yapılar üzerindeki derin etkisini açıkça göstermektedir. Göçün sadece demografik bir olgu olmadığını aynı zamanda siyasi, idari, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlere yol açabilen bir güç olduğunu da ortaya koymaktadır. Baltacı Çiftliği dağıtılması planına yönelik tapu

kadastro çalışmaları, mülkiyetin doğrulanması ve sınırların netleştirilmesiyle arazi yönetimini iyileştirdi. Bu işlem Osmanlı Devleti'nde tapu sisteminin ve mülkiyet ilişkilerinin düzenlenmesinde önemli bir rol oynadı.

Baltacı çiftliği dağıtımında başta Yalova olmak üzere civar köylere dağıtılması bölgenin gelişimi ve kalkınması açısından önemli olup, günümüz yerleşim yerlerinde temelini oluşturmuştur. Ayrıca Sultan Reşad döneminde Anadolu'ya göçen muhacirlere tahsisi edilmiş ve Balkan savaşları sonrası bölgeye Krebene, Naslıç, Yanya gibi genellikle Yunanistan'nın kuzey bölgesinden gelenlere tahsisi edilmiştir.

Osmanlı Devleti'nin son dönemi, siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, milliyetçilik akımlarının yükselişi ve toprak kayıpları ile karakterize edilmiştir. Bu dönemde devlet, iç ve dış birçok faktörden dolayı büyük bir çalkantı yaşamıştır. Bunların en önemlileri göç ve göçmen sorunları olmuştur. Bu hususta Baltacı Çiftliği merkezli olarak başta Dağıstanlı göçmenler olmak üzere diğer göçmenlere yapılan yardımlar, iskan edilmeleri ve arazi tahsisi gibi yapılmaya çalışılan gayretler devleti de yıpratmış olsa da meyvelerini 1.Dünya savaşı sonrası bölgedeki azınlıkların isyanları sırasında ve Kurtuluş savaşında vermiştir. Başta Dağıstanlılar olmak üzere tüm muhacirlerin vatan savunmasındaki gayretleri, gayrimüslimlerin (Rum-Ermeni) bölgedeki isyanlarına karşı mücadeleleri ve yerli Müslüman-Türk toplumuna kalkan olması bakımından önem arz eder.

Sonuç olarak; Dağıstanlı ve diğer muhacirlerin Anadolu topraklarına göçleriyle yerleşimi, Osmanlı Devleti'nin son döneminin yansıması olan siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel vb. tüm unsuru ile birlikte Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel yapı taşlarını ve birlik ve beraberliğimizin vazgeçilmez birer parçasını oluşturmuştur.

EKLER

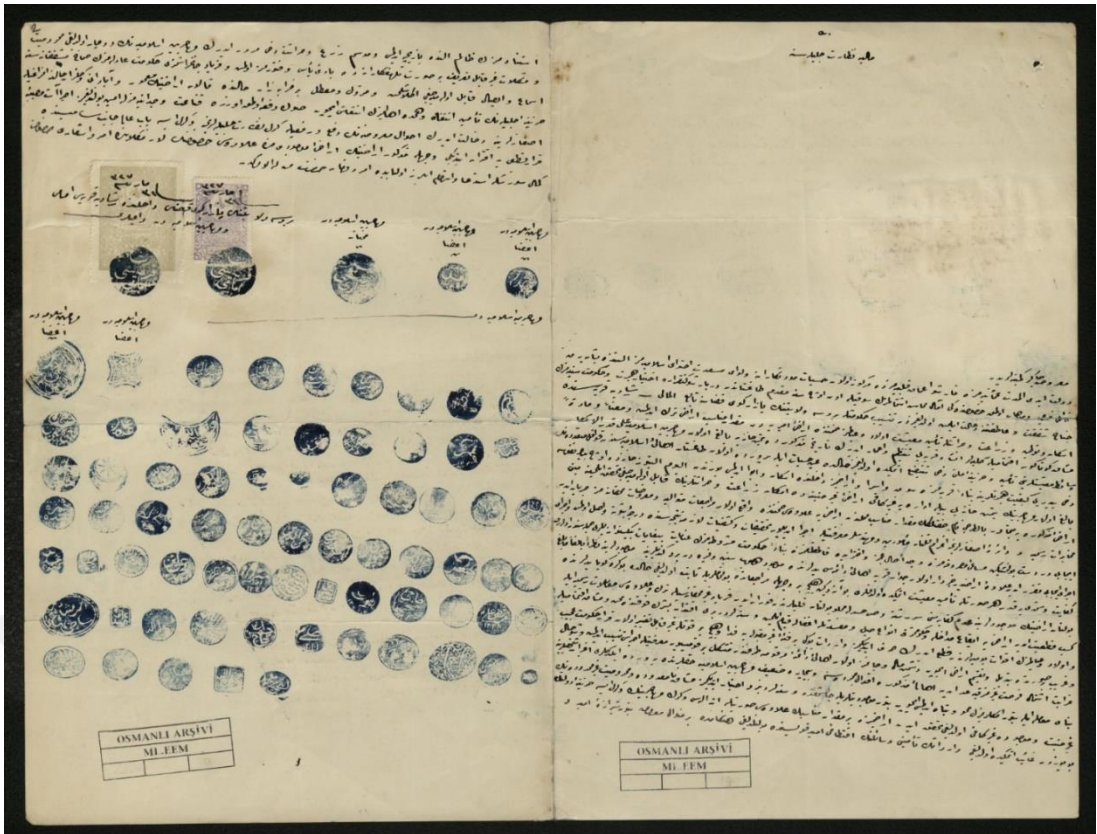
۸۰۰

۵

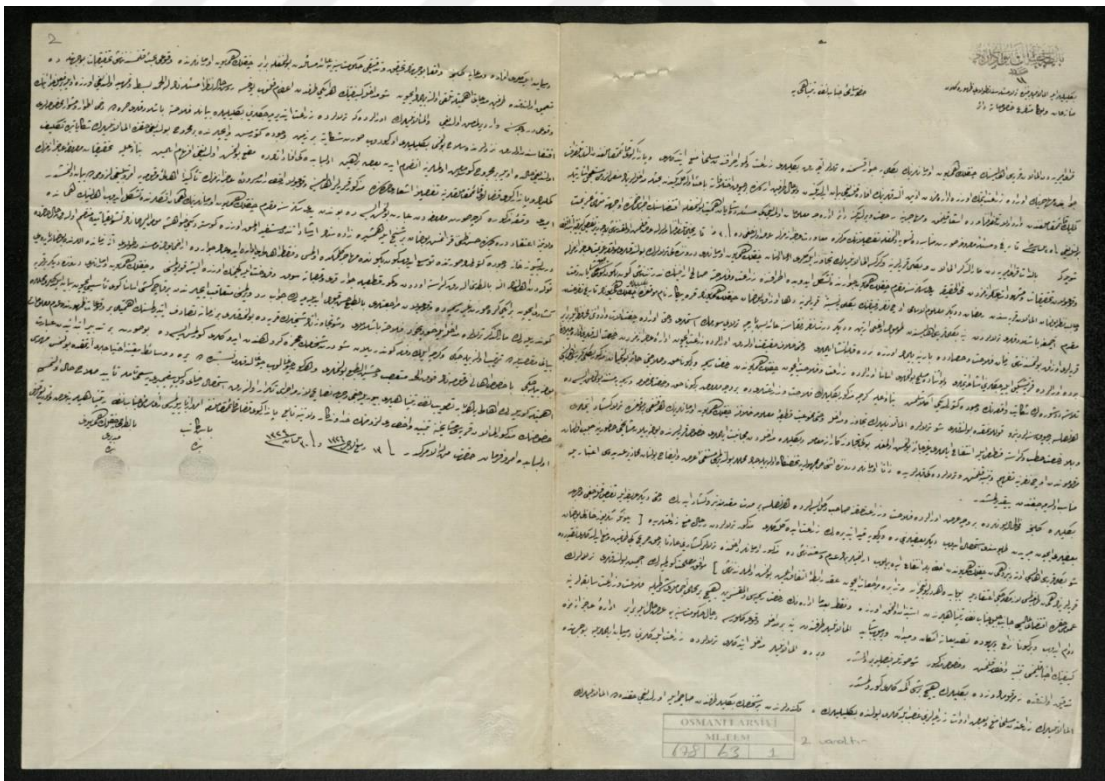
خداوند کا۔ ولایتی دفتہہ باز اکرکوی قضاصلہ الحالا کے موقعہ ساکنہ عن غناہ مع جو رندہ انسی
 اضیالہ مقدا مافی مع جو بہ اسویہ تویہ و بریمہ عیسی لہہ بر فواج سے رند و اقامتہ المکدہ اولیغی
 مذکورہ عمدہ لغو۔ اسکاہ اولیغی نہی سویہ ولایتہ سوہہ واسکاہ اولیغی بیایہ ولطبعہ ایہ لکھ ایجابی
 بعدہ تا مل ایہ طہ اولیغی ہ اولیغی مع جو بویون لکھی۔ خدہ سوہہ ایطسہ و موقوفہ مذکورہ حکومتیہ
 ویا کدی طرفہ نہ کی لوایم اسکاہ تھیلہ و تدارک ضیح اولیغی و اقامتہ نہ نظر اوجا قذیغی اصیلہ
 معائنہ تجیدہ صمد ایفانہہ تبدیل یعنی ایگوہ نہ معلوم جریاہ ایڈیٹلہ تحفہہ و افعالی تقویہ مذکورہ
 عمدہ یا زلیغی کی موقوفہ بوضوح صفحہ تمام صفحہ۔ تہ جلیہ زبوریدہ نہ تدار۔ تقدیم ایڈی کی عوضا
 اولیغیہ کیفیت نا کید اولیغی اور اولیغی ۱۶ سالہ تا یغی مذکورہ جا کرانہ مدعوہ اولیغی ایڈی
 ولایتہ تا ایڈیہ وارد کولہ جانب اولیغی ہ عولہ و تودیع بویہ ۱۵ سالہ تا یغی و ایڈی ہ
 سکاہ بر تودیع خیرات جو ایڈی مومالیہ ہی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی
 اجاقضائہ تیر جیدہ مع جو یغی نفوسہ بالفیہ تذکرہ عثمانیہ ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی
 عدہ نہ تبدیل تابعیہ متعلقہ رکونہ معلوم جریاہ ایڈی کی کہ و نہ طرف حکومتہ خانہ و ارضی و اثرہ
 رضی و برطی کی بدیلہ مومالیہ تا یغی و ورنہ کورہ تابعیت عثمانیہ ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی
 اسکاہ دیوا قذیغی صورتہ اسکاہ نہ مضامہ اولیغیہ صفحہ اٹا کورہ معلوم اسکاہ و اثرہ نہ
 ایضالہ و سہ اولیغی قذیغی تریغہ ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی ایڈی
 و اسرا سی موقوفہ سویہ ولایتہ علیہ نہ او ذلیغ بویغی موقوفہ۔ اولیغی اور ذلیغہ حضرت مع لاکدہ۔

OSMANLI ARSIVI
 DH. MKT
 2900 45 1

M. E. 10124.00027.017

M. E. 00678.00063.001

Ek-2: Fotoğraflar

Güneyköy'ü köy konağı

Güneyköy'ü köy konağı içi

Şeyh Şamil'in köy konağındaki tablosu

Güneyköy'den bir fotoğraf: İmam Şamil Caddesi

Sultan Reşad'ın yaptırdığı çeşme

Sultan Reşad'ın Güneyköy meydanına yaptırdığı çeşmenin kitabesi

Güneyköy'den çeşitli fotoğraflar

Güneyköy köy meydanı

Güneyköy mezarlığı içerisinde bulunan Şeyh Medeni ve Şeyh Şerafeddin Hazretlerinin türbesi

Güneyköy meydanında bulunan caminin içerisindeki köy tarihçesi

KAYNAKÇA

- Akkılıç, Y. (1997). *Kurtuluş Savaşında Bursa* (1. Basım). Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yayınları.
- Akyol, A. (1998). *Kurtuluş Savaşında Yalova* (1. Basım). Yalova Kitapevi.
- Arşiv Belgelerine Göre Balkanlar'da ve Anadolu'da Yunan Mezâlimi 2. (2024, Nisan 25). Erişim adresi: https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/osmanliarsiviyayinlar/arsiv_belgelerine_gore_balkanlarda_ve_anadoluda_yunan_mezalimi_1_balkanlarda_yunan_mezalimi-111.pdf.
- Barlas, C. (2014). *Bilinmeyen yönleriyle Şeyh Şerafeddin Zeynel Abidin* (1. Basım). İstanbul: Dağıstan Yayınları.
- Barut, I. (2018). Osmanlı Dönemi'nde gerçekleşen göçlerin kurumsallaşma ve göç politikaları üzerindeki etkileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18, 161-190.
- Berber, F. (2011). 19. yüzyılda Kafkasya'dan Anadolu'ya yapılan göçler. *Karadeniz Araştırmaları*, (31), 17-49.
- Bice, H. (2017). *Şeyh Şerafeddin Dağıstanî ve TBMM'nin manevî tasdiki* (1. Basım). Ankara: Kalem Neşriyat.
- Burkay, H. (1994). *Hız Muhammed (S.A.V.)'in varisleri* (1. Basım). Ankara: Semih Ofset Matbaa.
- Burkay, H. (1995). *Menâkıb-ı Şerefiyye Şerâfeddin Hazretleri'nin Ağzından* (1. Basım). Ankara: Semih Ofset Matbaacılık Yayıncılık.
- Çağman, E. (2019). Dersaadet birinci Osmanlı numune-i terakki-i ziraat anonim şirketi ve faaliyetleri. *Cihannüma: Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, (2), 111-128.
- Çetin, C. (2009). *Baltazzi ailesinin iktisadi faaliyetleri ve Osmanlı maliyesi ile ilişkileri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dağıstan. (2024, 9 Mart). Erişim Adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/dagistan>.
- Dağıstan. (2024, Nisan 24). Erişim adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/dagistan>.

- Demirtaş, M. (2009). Kırım Savaşı ve 93 Harbi sürecinde Osmanlı memleketine gelen göçmenlerin sevk ve iskânları. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 16(41), 215-238.
- Erdem, U. (2018). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e muhacir komisyonları ve faaliyetleri (1860-1923)* (1. Basım). Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Erkan, S. (1996). *Kırım ve Kafkasya göçleri (1878-1908)*. Trabzon: Kafkasya ve Orta Asya Ülkeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Genel Yayınları.
- Göç İdaresi. (2024, 7 Mart). Erişim adresi: <https://www.icisleri.gov.tr/goc-idaresi-baskanligi-hizmet>.
- Güran, T. (2019). *19. Yüzyılda Osmanlı ekonomisi üzerine araştırmalar* (1. Basım). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayını.
- Habiçoğlu, B. (1993). *Kafkasyadan Anadolu'ya göçler* (1. Basım). İstanbul: Nart Yayıncılık.
- Hajilova, Z. (2019). *Avarlar'ın Türkiye'ye göçü ve sosyal kültürel hayatları üzerine sosyolojik bir inceleme: Yalova, Güneyköy örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Halaçoğlu, A. (1994). *Balkan Harbi sırasında Rumeli'den Türk göçleri (1912-1913)* (1. Basım). Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- İpek, N. (1991). *Rumeli'den Anadolu'ya Türk göçleri (1877-1890)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İnalcık, H. (2015). *Çiftliklerin doğuşu: devlet, toprak sahipleri ve kiracılar Osmanlı'da Toprak Mülkiyeti ve ticari tarım* (1. Basım). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- İpek, N. (1994). *Rumeli'den Anadolu'ya Türk göçleri, 1877-1890* (1. Basım). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- İpek, N. (1996). *İmparatorluktan ulus devlete göçler* (1. Basım). Trabzon: Uzun Yayınevi.
- İpek, N. ve Taşdemir, M. (2019). *Osmanlı'da iskan ve göç* (1. Basım). T.C. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını.

- Kabbani, A. M. (T.Y.). *Futuhatu'l-Hakkâniyye Fi Menâgibi Eclâi's-Silsileti'z-Zehbiyyeti'l-Âliyye, Yutlibe'l-Kitâbe Alâ'l-Ergâmi't-Tâliye*, (C.1-2). İstanbul.
- Kafkasya. (2024, 10 Mart). Erişim Adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/kafkasya>.
- Kaplanoğlu, R. (2021). *Kocaeli livası tahrir defterleri Yalak Âbâd kazası* (1. Basım). Bursa: Avrasya Etnografya Vakfı Yayınları.
- Karpat, K. (2010). *Osmanlı nüfusu 1830-1914* (1. Basım). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kocacık, F. (1979). 19. Yüzyılda göçmen köylerine ilişkin bazı yapı planları. *Tarih Dergisi*, (32), 415-426.
- Küçük, H. (2003). *Kurtuluş Savaşında Bektaşiler* (1. Basım). İstanbul: Kitap Yayınları.
- Küçük, N. (2008). *Kurtuluş Savaşında Yalova* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Manav, N. (2009). *Devlet-Banker ilişkileri çerçevesinde Baltazzi ailesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Menteş, G. (2011). Orada bir köy var güney'de: bir Dağıstan göçmen köyünün kuruluş öyküsü. *Yalova Ticaret Odası Dergisi*, 2(6), 30-50.
- Mısıroğlu, K. (1976). *Yunan mezalimi* (1. Basım). İstanbul: Sebil Yayınları.
- Muhacir Nedir?. (2024, 13 Mart). Erişim adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/muhacir--osmanli>.
- Narin, R. (2011). Osmanlı Devleti zamanında Kocaeli ormanları. *Belleten*, 75(274), 769-782.
- Oğlakçı, M. (2007). *Galata bankerlerinin Osmanlı Devlet maliyesi sistemine etkisi: Baltazzi (Baltacı) ailesi örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Afyon.
- Osmanlı'dan Günümüze Nüfus Cüzdanları. (2024, 15 Mart). Erişim Adresi: <https://nvi.gov.tr/diyarbakir/osmanlidan-gunumuze-nufus-cuzdanlari>.
- Önal, M. (2021, 20 Nisan). 19. Yüzyılda Yalova ve Sögören (Çengiler) 'de Protestan misyonerlik faaliyetleri. Erişim Adresi: <https://atif.sobiad.com/index.jsp?changelang=tr&modul=kullanici-ayrinti&username=Muhsin%20%C3%96NAL&alan=all>.

- Sağlık, S. (2023). Tasavvufta insan ve toplum inşasına sosyolojik bir bakış: Şeyh Şerafeddin Dağıstanî hazretleri. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 15, 83-104.
- Seçkin, S. (2017). *Kocaeli Vilayeti'ne yerleştirilen Dağıstanlı Muhacirlerin Sultan Reşat himayesinde kurulan Reşadiye'ye (Güneyköy) iskanı ile gerçekleşen inşa süreci* (1. Basım). Kocaeli: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayını.
- Sevencan, M. (2006). *Osmanlı arşivi defter-i Hakani kayıtlarına göre baltacı çiftliğinin ilk sahipleri ve Cumhuriyet arşivine ait çiftliğin arazilerinin muhacirlere dağıtılmasına dair raporlar, Yalova araştırmaları* (2. Basım). Yalova: Ortipa Yayınları.
- Süslü, A. (1990). *Ermeniler ve 1915 tehcir olayı* (1. Basım). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörlüğü Yayını.
- Şahin, C. (2016). Çerkes Göçleri ve Çerkeslerin Anadolu'da yurt edinme arayışları: Sakarya-Maksudiye Köyü örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2782-2816.
- Taşbaş, E. (2019). *Osmanlı topraklarına yapılan göçler ve muhacirin-i islamiye komisyonu*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Temizkan, A. (2006). Rusya ve Osmanlı Devleti'nin Kafkas-ötesinde nüfuz mücadelesi. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 6(2), 447-462.
- Terzi, A. (2000). *Hazine-i Hassa nezareti* (1. Basım). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayını.
- Veinstein, G. (2015). *Çiftlik tartışması üzerine, Osmanlı'da toprak mülkiyeti ve ticari tarım* (1. Basım). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Yalova Evliyalari. (2024, 11 Mart). Erişim Adresi: https://www.academia.edu/33130293/YALOVA_EVL%C4%B0YALARI_pdf.
- Yalova Katliamı. (2024, 15 Mart). Erişim Adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Yalova_Katliam%C4%B1.

- Yalvar, C. (2019). *1877-1924 yılları arasında Balkanlar'dan ve Kafkasya'dan Yalova'ya yapılan göçler, geçmişten günümüze Yalova* (1. Basım). İstanbul: Seçkin Yayınevi.
- Yalvar, C. (2021). *Sözlü tarih çerçevesinde bir yerel tarih çalışması: Yalova Güneyköy örneği* (1. Basım). Yalova Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı.
- Yaşayanlar, İ. (2020). *Yalova'da bir padişah mülkü: Baltacı Çiflik-i Hümayunu, 27 Temmuz 1302 Yalakova Zaferi ve Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu* (1. Basım). Bursa: Gaye Kitabevi.

ARŞİV BELGELERİ

A.}MKT.MHM./ 504-03-01

A.}MKT.MHM./ 504-03-02

A.}MKT.MHM./ 504-03-03

A.}MKT_MHM_0510_040_01

A.}MKT.MHM./512-12-01

BEO.1309-98158-01

BEO./2855-214114-01

BEO.3819-286388-01

BEO.3823-286713-01-01

BEO.3823-286713-02-01

BEO.3823-286713-02-02

BEO.4019/3013709.03

BEO.4019/3013709.04

BEO. 4019/3013709.05

BEO.4019/3013709.06

DH.ID.97-12-01

DH.ID 135.2.61.001

DH.ID 135.2.61.002

DH_i_UM_00048_00005_001

DH_i_UM_00048_00005_002

DH_i_UM_00048_00005_003

DH_i_UM_00048_00005_004

DH_i_UM_00048_00005_005_004

DH_i_UM_00048_00005_005_005

DH.MUI.81-41-01

DH.MUI.81-41-02

DH.MUI.81-41-03

DH.MKT.542-43-01

DH.MKT.542-43-02

DH.MKT. 1069-23

DH.MKT 1286-82

DH.MKT.2211-134-01

DH.MKT 2395-01

DH.MKT- 2554-19-01

DH.MKT.2554-19-02

DH.MKT.2590-11-01

DH.MKT 2662-25-01

DH.MKT 2662-25-02

DH.MKT.2690-33-01

DH.MKT.2690-33-01

DH.MKT.2690-33-03

DH.MKT.2690-33-03

DH.MKT.2705-96-01-01

DH.MKT.2705-96-02-01

DH.MKT.2705-96-03-01

DH.MKT.2749-6-01-01

DH.MKT.2749-6-01-02

DH.MKT.2749-6-01-03

DH.MKT.2759-88-01

DH.MKT.2759-88-02

DH.MKT./ 2772-121-01

DH.MKT./ 2772-121-02

DH.MKT. 2798-70-01

DH.MKT. 2798-70-02

DH.MKT.2832-77-01

DH.MKT.2832-77-02

DH.MKT.2848-35-01

DH.MKT.2848-35-02

DH.MKT.2900-45-01

DH.MKT.2900-45-02

DH.ŞFR.93-282-01

HR.TH 362-81-01

HRT.0200

HRT.0426

HRT.2322

HR.UHM.143-01-02

HR.UHM.143-01-03

HR.UHM.143-01-05

HR.UHM.143-01-06

I.DH.1364- 02-(01-02)

Ì.DH.1385-46-01

Ì.DH.1385-46-02

Ì.DH.1385-46-03

Ì.DH.1484-15-01

Ì.ML.58-37-01

Ì.ML.58-37-02

Ì.ML.58-37-03

MF.ÌBT.320-39-01

MF.ÌBT.320-39-02

MF.ÌBT.320-39-03

MF.ÌBT.320-70-01

MF_MKT_1135_03_02

MF_MKT_1135_03_018

MF_MKT_02418_064_01

ML_EEM_0131_035_01

ML_EEM_0131_035_01_01

ML_EEM_0131_035_02

ML_EEM_0131_035_03

ML_EEM_0131_035_04

ML. EEM. 0521. 039. 041

ML.EEM.678-63-01-01

ML.EEM.751-45-01

ML.EEM. / 765 - 7 – 01

ML_EEM_765_07_02

ML.EEM.0821.039.032

ML.EEM.0821.039.033

ML.EEM.0821.039.036

ML. EEM. 00821. 00039. 037. 02

ML. EEM. 00821. 00039. 037. 03

ML. EEM. 00821. 00039. 037. 04

ML. EEM. 00821. 00039. 037. 05

ML. EEM. 00821. 00039. 037. 06

ML. EEM. 00821. 00039. 037. 07

ML. EEM. 00821. 00039. 037. 08

ML. EEM. 00821. 00039. 037. 09

ML. EEM. 00821. 00039. 037. 10

ML. EEM. 00821. 00039. 037. 11

ML.EEM.0821.039.038

ML_EEM_0826_041_01_01

ML_EEM_0826_041_02_01

ML_EEM_0826_041_03_01

ML_EEM_0826_041_004_01

ML_EEM_0826_041_004_03

ML_EEM_0826_041_05_01

ML_EEM_0826_041_06_01

ML_EEM_0826_041_08_01

ML_EEM_0826_041_08_02

ML_EEM_0826_041_09_02

ML_EEM_0826_041_010_01

ML_EEM_0826_041_010_02

ML_EEM_0826_041_011_01

ML_EEM_0826_041_013_01
ML_EEM_0826_041_014_01
ML_EEM_0826_041_015_02
ML_EEM_0826_041_016_01
ML_EEM_0826_041_018_01
ML_EEM_0826_041_019_01
ML_EEM_0826_041_020_01
ML_EEM_0826_041_020_02
ML_EEM_0826_041_021_001
ML_EEM_0826_041_022_001
ML_EEM_0826_041_022_02
ML_EEM_0826_041_023_01
ML_EEM_0826_041_024_01
ML_EEM_0826_041_025_01
ML_EEM_0826_041_026_01
ML_EEM_0826_041_027_01
ML_EEM_0826_041_028_01
ML_EEM_0826_041_029_01
ML_EEM_0826_041_029_02
ML_EEM_0826_041_030_01
ML_EEM_0826_041_031_01
ML_EEM_0826_041_032_01
ML_EEM_0826_041_033_01
ML_EEM_0826_041_034_01
ML_EEM_0826_041_035_01
ML_EEM_0826_041_036_01

ML_EEM_0826_041_037_01

ML_EEM_0826_041_038_01

ML_EEM_905_20_02

ML_EEM__00912_00028_012_001.

ML_EEM__00912_00028_013_001.

ML_EEM__00912_00028_024_002.

ML_EEM__00912_00028_027_002.

ML_EEM__00912_00028_027_003.

ML_EEM__00912_00028_027_004.

ML_EEM__00912_00028_027_005.

ML_EEM__00912_00028_027_006.

ML_EEM__00912_00028_027_007.

ML_EEM__00912_00028_027_009.

ML_EEM__00912_00028_027_010.

ML_EEM__00912_00028_027_011.

ML_EEM__00912_00028_028_003.

ML_EEM__00912_00028_028_004.

ML_EEM__00912_00028_028_005.

ML_EEM__00912_00028_029_001.

ML_EEM__00912_00028_039_001.

ML.EEM.1024-27-04-01

ML.EEM.1024-27-05-01

ML.EEM.1024-27-06-01

ML.EEM.1024-27-08-01

ML.EEM.1024-27-09-01

ML.EEM.1024-27-10-01

ML.EEM.1024-27-12-01
ML.EEM.1024-27-13-01
ML.EEM.1024-27-16-01
ML.EEM.1024-27-17-01
ML.EEM.1024-27-19-01
ML.EEM.1024-27-21-01
ML.EEM.1024-27-22-01
ML.EEM.1024-27-23-01
ML.EEM.1024-27-25-01
ML.EEM.1024-27-26-01
ML.EEM.1024-27-27-01
ML.EEM.1024-27-28-01
ML.EEM.1024-27-29-01
ML.EEM.1024-27-29-02
ML.EEM.1024-27-31-01
ML.EEM.1024-27-31-03
ML.EEM.1024-27-31-02
ML.EEM.1024-27-32-01
ML.EEM.1024-27-32-02
ML.EEM.1024-27-32-03
ML.EEM.1024-27-32-04
ML.EEM.1024-27-33-01
ML.EEM..1024-027-034-01
ML.EEM.1024-27-36-01
ML.EEM.1024-27-37-01
ML.EEM.1114-02-01

ML.EEM.1174-05-01

MV.96-49-01

MV.146-13-01

ŞD_029_029_01

ŞD.402-35-01

SD. 448. 25-01

ŞD.448-25-02

ŞD.448-25-03

ŞD.1573-08-03

ŞD.1616-06-01

DİZİN

-A-

Arazi, x, xi, xiii, 31, 38, 46, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 115, 118, 119, 130, 131, 136, 137, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 151, 171

-B-

Balkanlar, 6, 15, 158, 167, 173, 195, 215, 219
 Baltacı Çiftliği, 4, v, vii, viii, xi, xiii, xiv, xv, 1, 2, 23, 36, 37, 38, 41, 42, 43, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 168, 169, 172, 173, 174, 175, 195, 196

-D-

Dağıstan, v, vii, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 24, 26, 27, 28, 29, 31, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 45, 46, 47, 48, 49, 119, 120, 122, 127, 141, 146, 152, 153, 171, 172, 186, 191, 192, 215, 217

-E-

Emlak, 112, 117, 124, 132
 Emlak-ı Hümayun, 124

-G-

Göç, 1, v, vii, ix, 1, 4, 6, 7, 31, 216
 Güneyköy, v, vi, vii, viii, xv, 1, 2, 14, 17, 18, 23, 157, 172, 181, 183, 192, 193, 195, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 216, 218, 219

-H-

Hazine-i Hassa, xi, 23, 42, 123, 124, 125, 128, 141, 168, 172, 218

-İ-

İskan, 7, 177

-M-

Muhacir, 4, x, 6, 40, 46, 101, 105, 162, 163, 164, 173, 217

-O-

Osmanlı, 4, v, vii, viii, ix, x, 1, 2, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 21, 23, 24, 28, 31, 34, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 48, 49, 50, 51, 53, 111, 112, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 135, 136, 137, 138, 145, 150, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 161, 167, 168, 169, 173, 174, 175, 176, 195, 196, 215, 216, 217, 218, 219

-T-

Tarih, 2, 3, 1, v, 6, 7, 10, 16, 18, 122, 125, 126, 174, 215, 216, 217, 218

-Y-

Yalova, v, vi, vii, viii, xi, xiv, xv, 1, 2, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 36, 37, 38, 41, 42, 43, 78, 82, 83, 87, 88, 91, 92, 93, 104, 111, 113, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 141, 142, 143, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 182, 186, 188, 189, 191, 192, 194, 195, 196, 215, 216, 217, 218, 219